THE LIBRARY — THE UNIVERSITY OF IOWA

הצֹפה

ב"ה, יום שישי, ד' אייר תשל"ד (26.4.1974)
שנה ל"ז — גליון 11658 — המחיר 120 אגורה

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

3 חיילי נח"ל נהרגו ממיקוש באזור גתית

מאת סופרנו הצבאי

שלושה חיילי צה"ל נהרגו וארבעה נפצעו בעלות רכבם על מטען חומר נפץ באזור נחל גתית.

שלושת חיילי הנח"ל שנפלו הם: סמל ראשון ישראל גוטליב, בן 21 מכפר נוער. טוראי יצחק מזרחי, בן 19 מקרית מוצקין. טוראי ראשון יוסף עזרי, בן 21 מקרית אונו.

התקרית האמורה ארעה ביום שלישי בערב, כאשר קבוצה מהנחלאים שבנח"ל גתית יצאו ב„קומנדקר" לאנדרטה לזכר הנופלים בבקעה, שליד פצאל בבקעת הירדן, כדי להכין אותה לקראת יום העצמאות. הם נסעו בדרך עפר ובהגיעם כ־2 ק"מ דרומה מנחל גתית עלו על מטען חומר נפץ שהתפוצץ וריסק כמעט לגמרי את ה„קומנדקר". שלושה נהרגו במקום וארבעה נפצעו.

הדרך נמצאה בשימוש יומי. המחבלים השתמשו הפעם בשיטה חדשה למיקוש. על כמטען חומר הנפץ הניחו פס מתכת וכאשר הקומנדקר עלה על הפס הפעיל את המטען, שהונח באמצע הדרך.

חוליה מקומית

חוגים בטחוניים ראו בתמורה רבה את התקרית, הראשונה בבקעה לאחר זמן רב. את המיקוש ביצעה חוליה מקומית, לאחר שלא נתגלו עקבות חדירה משטח ירדן.

העקבות ממקום המיקוש הובילו לעבר הכפר ג'וריש ומיד לאחר המעשה הוטל עוצר בכפר זה וכן בשלושה כפרים ערביים נוספים הנמצאים באיזור, בעקרבה, קצרה וב־ג'אלד. נערכו סריקות וחיפושים, אולם לא נתגלה דבר.

הלוויתו של טוראי יוסף עזרי, ששימש כמשיק לה, התקיימה אתמול. להלויותיהם של סמ"ר ישראל גוטליב ויצחק מזרחי יתקיימו היום.

מורת רוח בירושלים מגנוי מועצת הבטחון

תמיהה על עמדת ארה"ב שתמכה בהחלטה למרות שהתעלמה מהזוועה בקריית־שמונה

מאת סופרנו המדיני בירושלים

החלטת מועצת הבטחון, בתמיכת ארה"ב, לגנות את ישראל על פעולתה בלבנון מבלי לגנות במפורש את הטבח בקרית שמונה, עוררה מורת רוח בחוגים מדיניים בירושלים.

חוגים אלה תיארו את ההחלטה, כמו במקרים דומים בעבר, כהחלטה עויינת חד צדדית המתעלמת במכוון ממעשי הזוועה, שביצעו המחבלים בקרית שמונה. ההחלטה נמנעת מלהתייחס במפורש לתרומתן של המדינות המארחות מחסה וסיוע למחבלים לביצוע מקרי חבלה ורצח, למרות שברור כי המחבלים באו מלבנון. ההחלטה חסרת כל בסיס מוסרי וישראל דוחה אותה מכל וכל — אמרו החוגים המדיניים.

באשר להצבעת ארה"ב בעד ההחלטה, ציינו החוגים המדיניים, כי ישראל הבהירה לפני ההצבעה, שהיא מצפה שארה"ב לא תתן ידה להחלטה כזו. שר החוץ מר אבא אבן חזר על דברים אלה בפגישתו עם שגריר ארה"ב מר קנת קיטינג בפגישתו עמו ביום ד'. החוגים המדיניים קבעו בצער את העובדה, שארה"ב לא רק, שלא מנעה את קבלת ההחלטה אלא אף הצביעה בעדה, אם כי נציגיה היו מודעים לאי הצדק והחוסר האיזון שבהחלטה ולעומק הסתייגותה של ישראל ממנה.

אכזבה מעמדת ארה"ב

יש לציין כי בשנה האחרונה, לפני מלחמת יום הכיפורים, היו מקרים, שארה"ב הטילה וטו במועצת הבטחון על החלטות חד צדדיות בענייני ישראל—ערב. ההוראות על כך ניתנו אז מפי שר החוץ רוג'רס. אילו ארה"ב היתה מתנגדת להחלטה יש להניח שגם מדינות כמו אוסטרליה, אוסטריה, בריטניה ואולי אף צרפת, לא היו מצביעות עבורה. הכביעה של ארה"ב גררה את ההצבעה של כל יתר חברות המועצה. ארה"ב הסבירה שהיא הצביעה רק בעד גינוי מילולי, אך מנעה סנקציות. זהו ההסבר המקובל במקרים כאלה. חוגים בירושלים סבורים, שההצבעה קשורה עם ביקורו של קיסינג'ר באיזור, ובשל כך לא רצה להסתבך עם ארצות המעבלים, ובייחוד שהוא עומד לבקר גם בסוריה.

עם זאת מציינים, כי ההתבטאויות של נציגי בריטניה וצרפת היו הפעם מתונות הרבה יותר מאשר בעבר.

(הידיעה על ההצבעה במועצת הבטחון ראה עמוד ב').

נשיאי הסת. הרבנים וציוני אמריקה מגנים הצבעת ארה"ב

ניו יורק, 25 (עטניא) — הרמן וייסמן, נשיא הסתדרות ציוני אמריקה, הביע היום „אכזבה עמוקה" על שארצות הברית לא הטילה וטו במועצת הבטחון על ההחלטה המגנה את ישראל.

גם הרב אליעזר ברנשטיין, נשיא הסתדרות הרבנים של אמריקה, ארגון הרבנים האורתודוכסים הגדול ביותר בארה"ב וקנדה, מתח היום ביקורת חריפה על ארצות הברית על שלא הטילה וטו על ההחלטה האנטי־ישראלית.

הסובייטים מחישים נשק מתוכם לסוריה

לונדון, 25 (יופ"ע) — ברית המועצות שולחת משלוחים חדשים של נשק מתקדם לסוריה, כולל מטוסי־סילון על־קוליים חדישים ביותר, על אף הצהרותיה האחרונות של הקרמלין בדבר כוונות־השלום שלה כלפי המזרח התיכון — אמרו ביום ה' מקורות מערביים בלונדון.

המקורות הוסיפו, כי המשלוחים כוללים בין השאר גם טילי קרקע־אויר בעלי ראשי־חץ מתפצלים. עוד קודם לכן נמסר כי הרוסים מספקים לסורים טילי קרקע־קרקע ארוכי־טווח, וכן טנקים כבדים וטילים אנטי־טנקים, דומים לאלה שבהם השתמשו הכוחות הערביים ביעילות מוחצת נגד כוחות ישראל במלחמת יום־הכיפורים.

המטוסים לחיל־האויר כללו בעיקר מטוסי „מיג 21", אולם נוסף לכך גם מספר קטן של מטוסי־על קוליים מסוג „מיג 23", אשר עד כה היו הגבלות על אספקתם למדינות זרות.

שתי אניות מלחמה הגיעו לים התיכון

לונדון, 25 (יופ"ע) — שתי אניות מלחמה סובייטיות חצו ביום ה' את הדרדנלים אל הים התיכון ושלטונות תורכיה מסרו כי הן מובילות נשק מתוכם עבור סוריה.

נושאת המטוסים, הוסיפו, היתה עמוסה כמות גדולה של נשק מתוחכם עבור סוריה.

שר המלחמה המצרי ערך ביקור בסוריה

דמשק 25 (ע"צ, יופ"ע) — שר המלחמה המצרי פילדמרשאל אחמד איסמעיל עלי יצא היום את דמשק לאחר ביקור של 24 שעות בסוריה.

הדלקת נרות
ערב שבת
ירושלים 5.37
תל־אביב 5.55
חיפה 5.48

הבדלה
מוצ"ש
ירושלים 6.54
תל־אביב 6.56
חיפה 6.57

לקדוש
להבדלה
לכל חג וכל שמחה
כרמל מזרחי
תמיד על שולחנך

כרמל מזרחי
היקבי הראשון לציון וזכרון יעקב

ישראל חגגה את יום העצמאות בתפילות בבתיכ"נ ומסיבות חג

צימצום ואיפוק באירועים בשל המצב * תפילת „הלל" נאמרה בברכה

מאת סופר „הצופה"

כבכל השנים נתן השנה החג את אותותיו בחגיגות יום העצמאות, שהיו מצומצמות ונעדרות כדרך כלל אירועי בידור.

רישומו של החג ניכר בעיקר בבתי הכנסת, שבהם נתאספו המונים. צביון מיוחד ניתן השנה לחג כשבבית ה„הלל" בתפילת השחרית נאמרה, לפי החלטת הרבנות הראשית, בברכה.

חגיגות יום העצמאות היו מצומצמות בשל המצב וברוב הערים נתבטלו לגמרי בימות הבידור. עם זאת לא מנע הדבר מהמונים לצאת לרחוב, למרכזי הבידור ולשוטט שם ללא מטרה. אף לא נעדרו נקישות פטישי הפלסטיק המסורתיים, אם כי היקף „בידור" זה היה השנה מעט בהרבה מזה של השנים הקודמות. ברחובות הערים נראו חוגגים עד שעה מוקדמת לפנות בוקר, בעיקר של חבורות שערכו „קומזיצים".

החג צויין, כאמור, בעיקר בבתי הכנסת, שבהם נראה השנה, הן בליל החג והן ביום, מספר רב יותר מאשר בשנים הקודמות. המתפללים באו לתפילות החגיגיות לבושי חג ובהרבה בתי כנסת נערכו סעודות חג או מסיבות. סעודות חג נערכו בבתים רבים.

מאות אלפים בטיולים ובקומזיצים

בשל צמצום החגיגות הרשמיות ואי קיומם של רוב האירועים הממלכתיים שהיו קיימים בעבר, נוצל יום העצמאות לטיולים ו„לפיקניקים" בחיק הטבע. מאות אלפים בילו ביערות, בחורשות ועל שפת הים ורבים אחרים טילו ברחבי הארץ. קבוצות ומשפחות ערכו פיקניקים ובשעות הערב, כשחזרו מהטיולים וה„פיקניקים" הי־

(סוף בעמוד 2)

הדלקת המשואות בהר־הרצל בליל חג העצמאות

הגר"ש גורן: מלחמת יוהכ"פ — שלב נוסף בחזון גאולת ישראל

„מלחמת יום הכיפורים היא שלב נוסף בחזון הגאולה של ישראל" — אמר הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן בדבריו בליל החג בהיכל שלמה. „נצחונו של צה"ל במלחמה זו, אמר הרב, הוא הגדול בנצחונות ישראל ובהיסטוריה היהודית. יחד עם הצער, והאבל הכבד על אלפי הקרבנות היקרים והקדושים של בנינו שנפלו על קדושת השם — עלינו לשאוב עוז, רוח בטחון ותקוה מן ההתגלויות הנבואיות של מלחמת יום הכיפורים הנוראה".

הרב הראשי ציין „כי אין לחשוש מפני אויבינו מבחוץ כמו מפני הריב הפנימי הכרסם בנו בכל פה. המשימה העליונה המוטלת עלינו ביום גדול ונשגב זה היא להחזיר בלב העם את האמונה והבטחון בעתיד קיומה של המדינה וביכולתה להגשים את מטרותיה הנשגבות הצודקות".

בסיום דבריו קרא הרב הראשי לעם להתלכד ולהתאחד כאיש אחד בלב אחד לשמור על ארצנו וקיומנו במסירות נפש.

הגרצ"י קוק: דברי רבין על וויזה ירדנית ליהודה ושומרון — בטלים ומבוטלים

דיין השתתף במסיבת החג ב„מרכז הרב"

מאת סופר „הצופה" בירושלים

אם שר בממשלה אומר, שלא איכפת לנו, אם יהודה ושומרון יהיו בידי הערבים, ואפשר לנסוע לשם עם ויזה ירדנית — דבריו בטלים ומבוטלים — אמר ראש ישיבת מרכז הרב ר' צבי יהודה קוק במסיבת חג העצמאות שהתקיימה בישיבה בהשתתפות הרב הראשי הגר"ש גורן שר הבטחון משה דיין, ראשי ישיבה ותלמידיה.

לכלל ישראל — אמר ר' צבי יהודה — אין ענין בלא איכפתיות. טוב שנאמר הבטוי הזה, כדי שנשלח לו תשובות על כך. עם ישראל עומד מעל לא איכפתיות זו של אחד השרים.

להלן קרא ר' צבי יהודה לגלות מסירות נפש נגד נסיונות כפיה, וציטט את דברי הרמב"ן, שארץ־ישראל שייכת תמיד לעם ישראל ולא לשום עם אחר. הארץ לכל גבר להיה הי"ב בסטירות נפש עד יהרג ואל יעבור. בענין יהודה והשומרון — אמר — לא ילך בלי מלחמה. על גופותינו יקחו מאתנו ארץ זו. אין היא שייכת רק לנו להשבי

(סוף בעמוד 2)

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.37	6.54
תל־אביב	5.55	6.56
חיפה	5.48	6.57
אילת	5.51	6.51
באר־שבע	5.53	6.52

נשיא המדינה ביקר בחזית הצפון

הנשיא אפרים קציר ביקר אתמול ברמת הגולן והיה אורחה של היחידה בקו הראשון במובלעת.

הנשיא שמע הסברים על הקרבות בחרמון ועל הערכות צה"ל במובלעת.

שיחותיו עם החיילים נבלעו מידי פעם בהדי התפוצצויות של הפגזות הסורים והפגזות הנגד הישראליות.

נכבש מטה המשטרה בפורטוגל

(ע"צ) — בחצות הלילה נמסר, כי הצבא כבש בהסתערות את מטה המשטרה הפוליטית, אחרי שמתוך הבנין נפתחה אש על ההמונים. נמסר, כי ששה אנשים נהרגו ויותר מעשרה נפצעו.

קיסינג'ר מביא לקהיר תכנית־פשרה להפרדה בגולן

עיקריה: נסיגה ישראלית מהמובלעת ומקונייטרה

קהיר, 25 (יופ"ע, וע"ד) — שר החוץ האמריקאי ד"ר הנרי קיסינג'ר ידון בשבוע הבא עם הנשיא סאדאת בתכנית פשרה אמריקאית להפרדת הכוחות בין ישראל וסוריה ברמת הגולן — אמרו ביום ה' מקורות דיפלומטיים בקהיר.

הם אמרו, כי מצרים מכירה את הקוים הכלליים של תכנית זו, ומקוים אופטימיים, שזו תשמש בסיס להסכם סורי—ישראלי.

קיסינג'ר עומד להגיע למצרים ביום ג' ויפגש עם סאדאת באלכסנדריה, משם יבוא לישראל ולסוריה.

המקורות אמרו, כי תכניתו של קיסינג'ר כוללת את הנקודות הבאות:

- הכוחות הישראליים יסוגו מכל המובלעת שאותה כבשו בסוריה במלחמת אוקטובר.
- ישראל תחזיר לסוריה חלק של הטריטוריה, שכבשה במלחמת ששת הימים, כולל העיירה קונייטרה.
- יחידות של כח החרום של האו"ם המוצבות עתה בין קוי מצרים וישראל בסיני, יוצבו באיזור־חיץ בין הקוים החדשים בין סוריה וישראל. ברמת הגולן.
- הכוחות הצבאיים של שני הצדדים והנשק שבידיהם יצומצם משני עברי איזור החיץ של האו"ם, כפי שנעשה בסיני.

המקורות אמרו, כי סבורים שהתכנית גם תקבע קשר כלשהו בין ההפרדה לבין הסדר סופי. אולם לא ברור מה בדיוק כוונתו של קיסינג'ר בשלב זה, הם אמרו.

קיסינג'ר וגרומיקו יועדו ביום א'

וושינגטון, 25 (יופ"ע תפ"ד) — שר החוץ האמריקאי ועמיתו הסובייטי אנדרי גרומיקו יועדו בז'נבה ב־28 ו־29 באפריל, כדי לדון בביקורו של הנשיא ניקסון במוסקבה ובמצב מזרח התיכון — מסר יום ה' משרד החוץ האמריקאי.

יבוא בשני במאי לישראל

קאהיר, 25 (יופ"ע) — שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר יגיע לאלכסנדריה ב־30 לאפריל ויצא ב־2 במאי לישראל — זאת אמרו ביום ה' מקורות ממשלתיים בקאהיר.

הגר"ע יוסף מחה בפני מזכיר האו"ם על היחס ליהודי סוריה

מטה האו"ם, ניו־יורק, 25 (יופ"ע) — הראשון־לציון, הגר"ע יוסף, ביקר אתמול אצל המזכיר הכללי של האו"ם, ד"ר קורט ואלדהיים, כדי למחות בפניו על היחס ליהודים בסוריה.

בתוקף מעמדו כראש היהדות הספרדית בעולם, נחשב הרב עובדיה יוסף כמנהיגם הרוחני של 4,500 יהודי סוריה.

הוא האשים את סוריה בשלילת זכותם של היהודים להגר, וציין בפני ד"ר ואלדהיים, כי יש בכך משום הפרה של הצהרת זכויות־האדם של האו"ם.

הרב יוסף נמצא עתה בביקור של שמונה ימים בארה"ב כאורח מועצת היהדות הספרדית שם והמגבית היהודית המאוחדת.

דובר של הרב מסר, כי בארה"ב יש יותר מ־150 אלף יהודים ספרדיים, המאורגנים ביותר מ־80 עדות. הדובר הוסיף, כי הרב יוסף מתכוון להשמיע את קריאתו למען יהודי סוריה גם באזני סגן־הנשיא, ג'רלד פורד, בשבוע הבא.

בנאומו ליום העצמאות

נשיא המדינה קורא לפלסטינים ל„עודד הליכי המו"מ והדו־קיום"

חג העצמאות העשרים־ושישה חל בתקופה שבה אין לבנו נותן למצהלות שמחה. מאז צהרי יום הכפורים ועד הרגע הזה נתונה המדינה במערכה כבדה, שעדיין לא תמה. בחזית הצפון מוסיפים לרעום התותחים, וחיילי צבא ההגנה לישראל ניצבים על משמרתם ונאבקים באויב המתנכל לבטחונו — אמר נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר בנאומו ליום העצמאות.

בזכות גבורתם ומסירות נפשם של הלוחמים המגינים, ובזכות רוחו האיתנה של העם כולו, עמדה המדינה במבחן המר ויצאה בכבוד כשידה על העליונה.

לא נגוזה תקותנו, כי ניצור מסכת יחסים חדשה בינינו ובין שכנינו. ועידת ז'נבה, והפרדת הכוחות בחזית המצרית, הם בבחינת תקוה לבאות. כאיפשנו להגיע להפרדת כוחות גם בגבול הסורי ולהגיע לשלום אמת עם שכנינו. דרך הלהבה והאלימות שבה נקטה מדינת ערב לא תקדם הסדר באזור. אך תחזק את החלטתנו הנחושה לעמוד על נפשנו ולהגן על זכות קיומנו.

(סוף בעמוד 2)

2 ערבים נושאי נשק נעצרו בלונדון

לונדון, 25 (ע"צ). — שני ערבים שהגיעו מבוסטון בדרכם לתימן, נעצרו ביום חמישי בנמל התעופה הלונדוני היתרו, כאשר המשטרה גילתה במטענם רובה אוטומטי, אקדח אוטומטי ותחמושת — מסר סקוטלנד יארד.

הם נלקחו לתחנת משטרה לונדונית לחקירה. שניהם ממוצא תימני.

חייל נהרג בחזית הצפון

מטוסי ח"א תקפו ופגעו במטרות סוריות. — „מיג 17" ביצעו תקיפה בדרום המובלעת

מאת סופרנו הצבאי

חילופי אש ארטילריים היו גם ביומיים האחרונים בחזית הצפון. בהם נהרג בליל חג העצמאות רב־טוראי שלום אבינל, בן 21 מירושלים.

מטוסי חיל האויר תקפו ופגעו בערב החג פעמיים, במספר שצמת מטרות צבאיות סוריות. כל המטוסים חזרו בשלום.

המטוסים תקפו תחילה את איזור החרמון. התקיפה החלה בשעה 10 בבקר ונמשכה כשעה וחצי.

בשעת הצהרים לערך תקפו מטוסינו מטרות באיזור תל־חרה ותל־שעיר שבדרום המובלעת. התקיפה החלה בשעה 11.30 ואף היא נמשכה כשעה וחצי.

בשעה 12 לערך תקפו 4 מטוסי „מיג 17" סוריים את כוחותינו שבאיזור דרום המובלעת. המטוסים ביצעו יעף אחד, זרקו פצצה והסתלקו. לא היו נפגעים לכוחותינו.

במשך כל היום הרעיש ירי הסורים לסירוגין אש ארטילרית לעבר איזור החרמון, בשעות הערב גם ירו מטח קטיושות לעבר מוצב הפיתולים. גם אתמול ירו הסורים לסירוגין אש ארטילרית לעבר החרמון, דרום הגולן, הדרום המובלעת, אולם האש אתמול היתה דלילה בהשוואה לימים האחרונים. לא היו נפגעים לכוחותינו אתמול.

נחשפה חוליית מחבלים

זרועות הבטחון חשפו חוליה של מחבלים בנפת רמאללה. לחוליה זו מייחסים את הפיגוע בשני אנשי משמר כהונת הבטחון ברמאללה. ביום ה־8 בנובמבר 1973 בו נהרג אחד מאנשי המשמר מדקירות סכין והשני נפצע. בשעת המעצר נתפסו 2 כלי־נשק ומכשירי־קשר, אותם שדד חבר החוליה מאנשי המשמר. כן מייחסים לחברי חוליה זו את ההצתות בבנק דיסקונט ובבנק לאומי ברמאללה.

הפיכה בפורטוגאל: הצבא הדיח הנשיא וראש הממשלה

בראש המרד — גנראל ספינולה, ממתנגדי המלחמה במושבות

ליסבון, 25 (ע"ר — וע"צ). — כוחות מורדים שביצעו לפנות בוקר קשר צבאי, עצרו הערב את ראש הממשלה הפורטוגזי מרצלו קייטאנו וחברי ממשלתו, לאחר שפרצו בכוח לקסרקטינים של המיליציה בליסבון — נאמר בהודעה של רדיו ליסבון.

הם לכדו את ראש הממשלה וחברי ממשלתו לאחר שמסרו אולטימטום לד"ר קייטאנו ולנשיא פורטוגל אמריקו תומאז, שהסתגרו בקסרקטין קארמו של המשמר הרפובליקאי הלאומי.

בהודעת הרדיו לא נאמר מה היה גורלו של הנשיא. כמעט כל המשמר הרפובליקאי הלאומי, כולל מפקדו, ומרבית כח המשטרה נכנעו, גם הם לחיילים של „תנועת הכוחות המזויינים".

קודם לכן מסרו עדי ראיה, כי אש מקלעים כבדה הומטרה על הקסרקטינים, במבנה עתיק על גבעה קטנה שברובע הישן של בירת פורטוגל.

מקורות רשמיים אישרו, כי מנקודת ראות צבאית שולטת התנועה המורדת שליטה מלאה ברחבי פורטוגל.

התנועה, שבראשה עומדים קציני צבא בדרגת רב סרן וסרן, פירסמה קודם לכן הכרזה בה נאמר כי יש צורך „לטהר את המוסדות, ולהסיר מאורח החיים שלנו את המעשים הבלתי ליגאליים שזכו לליגאליזציה על ידי ניצול לרעה של השלטון".

ללא שפיכות דמים

נמסר, כי הכוחות המזויינים שביצעו את המרד עשו זאת מתוך מחאה נגד המלחמות הקולוניאליות בגנות 13 השנים של פורטוגל והנדוד החרויות הדמוקרטיות במדינה.

הקשר עבר כמעט ללא שפיכות דמים, והעתון „רפובליקה" מסר בערב, כי לשבעה אנשים נפצעו, שנים מהם קשה.

המונים מריעים של כמה אלפי איש חזו בשלב האחרון של המרד בן 14 השעות — כניעתם של קייטאנו וחברי ממשלתו.

מבטיחים בחירות חפשיות

המורדים גם הודיעו על תכנית של דמוקרטיזציה הבטיחו בחירות חפשיות, הם ציינו, כי כח צבאית תנהל את המדינה עד לבחירות.

אנטוניו ספינולה נכנס לארמון

בשידורי הרדיו של התנועה הצבאית לא נאמר מי עומד בראש המרד. אולם כאשר קייטאנו נכנע, הודיעו חיילים מצויידים ברמקולים, כי הוא הסגיר את עצמו לגנראל אנטוניו ספינולה, גיבור המלחמה באפריקה שאותו הדיח קייטאנו לפני כמעט חודשיים ימים, משום שהכריז, כי אין אפשרות לנחול נצחון צבאי במלחמה נגד לוחמי הגרילה באפריקה, ומשום שקרא לרפורמה דמוקרטית.

ללא צנזורה

העתון „רפובליקה" הודיע היום לקוראיו, כי הוא יוצא לאור לראשונה בלא צנזורה.

תחזית מזג האוויר

— שרבי ואביך. בנגב ובסיני יתכנו סופות חול מקומיות. בשעות אחה"צ יגיע השרב לקיצו.

תשקיף לשבת — ירידה ניכרה בטמפרטורות ועליה בלחות.

ברוך דיין האמת

אנו שרויים ביגון כבד על הסתלקותו של פאר משפחתנו אבינו, סבנו ואחינו הגדול והיקר באדם, כיקירי פתח־תקוה רב החסדים והפעלים, מראשוני בני בנימין ומייסדי נתניה

ר' בנימין (ב"ר שלמה יעקב) **שטמפפר ז"ל**

בנו של ראש העוליה הראשון
ונכדו של ר' יהושע שטמפפר ממייסדי פתח־תקוה

הלוויה נערכה בפתח־תקוה — כמנהג ירושלים
בליל ד' באייר תשל"ד (25.4.74)

המשפחה האבלה

יושבים „שבעה" בבית הבנות רח' גורדון 24, פתח־תקוה

ערב התיחדות

עם זכרו של המשורר

יעקב רימון ז"ל

למלאת שנה לפטירתו

כנס

ארגון הותיקים ואיגוד הסופרים הדתיים

יתקיים אי"ה ביום ראשון ו' אייר ש. ז. (28.4.74), בשעה 600 בערב, באולם הישיבות הגדול קומה ד' בבית התנועה רח' אבן גבירול 166 תל־אביב

דברי התיחדות — אליעזר גואזמן, משה שיבר
הערכה על מפעלו הספרותי — הסופר אליעזר שרביט
לימוד משניות — הרב ישראל פסקר
תפילת אזכרה — החזן פיש

החברים מתבקשים לכבד את זכרו של המנוח בהשתתפותם

להברת ההנהלה הארצית

לאה פנקס ומשפחתה

השתתפותנו הכנה בצערך בפטירת אביך הדגול

הרב יעקב ברמן ע"ה

בונה החינוך הדתי ומורה דרכה
מנחם ציון וירושלים ינחמכם

הנהלת תנועת האשה הדתית לאומית

עלה לקברו של ראש משפחתנו
היקר והבלתי נשכח

ר' יצחק בלזר ז"ל

לאזכרה וגילוי מצבה

ביום ראשון ו' באייר תשל"ד (28.4.74), בשעה 3.30
בבית העלמין הישן בחוף הכרמל בחיפה
אוטובוס יוצא בשעה 2.45 מבית הכנסת בקרית שמואל

המשפחה האבלה

להרב זאב סגל וביתו

נשיא לשעבר של הסתדרות הרבנים דאמריקה

באבלו על פטירת אביו

הרב יוסף הלוי סגל זצ"ל

תנחומים

בנחמת ציון וירושלים תנוחם

הסתדרות הרבנים דאמריקה
הרב אליעזר ברנשטיין — נשיא

אגודת חסידי ספינקא

ביום ראשון ו' אייר תשל"ד, ביום ההילולא של אדוננו מורנו ורבנו סבא קדישא, שר בית הזהר, הצדיק

רבי יוסף מאיר וייס

האדמו"ר הראשון מספינקא בעל ה„אמרי יוסף"

תתקיים

יום עליה והשתטחות על קבר הצדיק
בחלקת חסידי ספינקא בבית העלמין בפתח־תקוה

התחבורה מיוחדת לבית העלמין:
ע"י בנין ישיבה ספינקא רח' דונולו 11, בני־ברק, בשעה 12.00
מירושלים ע"י ביהכנ"ד דאגודת חסידי ספינקא רח' ראשית חכמה 15
טלפון 287863. המעוניינים יפנו בראש לפי כתובת הנ"ל.
ע"י ביהכנ"ס הגדול בפתח־תקוה בין השעות 4—5 אחה"צ.
קו עירוני בפ"ת מס' 88 מגיע לבית העלמין.
בנתניה, להתקשר בטלפון ורטהייבר, 28715, משעה 5.00 אחה"צ, או ר' ירחם בלוך, קרית צאנז.

בישיבה תיכונית במרכז הארץ

דרושים לשנה"ל תשל"ה מורים

במקצועות הבאים:

1) אנגלית — משרה מלאה
2) היסטוריה ואזרחות — ¾ משרה
3) תנ"ך — ¾ משרה
4) התעמלות — משרה חלקית

על המעוניינים לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 16180, ירושלים

יד הרב מימון
HARAV MAIMON

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

מכון שבדרון להכשרת מורים ללימודי היהדות

ההרשמה לשנת הלימודים תשל"ה נמשכת

לבני הישיבות; לדתיים בפועל ולבוגרי ישיבות תיכוניות

ניתנת לכם אפשרות לשלב במסגרת לימודיכם בישיבה הגבוהה גם לימודי הכשרה פדגוגית המקנים תעודת הוראה למוסדות חינוך תיכוניים.
מכון שבדרון התמחה בהכשרתם המיוחדת של בני הישיבה להוראה תיכונית.
הלימודים מתקיימים בשעות הערב.
התחשבות מקסימלית בצרכיהם המיוחדים של בני הישיבות.
ניתנות הלוואות מתנות בשער גבוה (ההופכות בד"כ למענקים).
בדבר פרטים וקבלת טפסי רישום נא לפנות למשרדנו בכתב או בע"פ לפי הכתובת:
מכון שבדרון, יד הרב מימון, בית מוסד הרב קוק, ת"ד 642 ירושלים.

המועצה הדתית רמת־גן

מסיבות בלתי צפויות מראש, הישיבה החגיגית של מליאת המועצה הדתית, לבחירת יו"ר המועצה, שנועדה ליום ראשון, ו' אייר תשל"ד — (28.4.74) —

נדחה.

הישיבה תתקיים אי"ה, ביום שני, י"ד אייר תשל"ד (6.5.74), בשעה 7.30 בערב, באותו מקום („בית האזרח" רח' ביאליק 42, רמת־גן).

מ. צויק
מ"מ יו"ר המועצה הדתית

לרב קרפל בנדר ורעייתו
לרב צבח זמברובסקי ורעייתו

ברכות ואיחולים

עם כניסתו של הבן־הנכד הבכור

עמיאל

בעול המצוות

אוניברסיטת בר־אילן

של הצופה

מועצת הבטחון מעודדת טירור

החלטתה של מועצת־הבטחון לגנות את ישראל על „פגיעתם בשלמות הטריטוריאלית של לבנון", תוך התעלמות מטבח השמונה־עשר בקריית־שמונה בידי מרצחים שבאו מלבנון והודו אל שמחה, מזהה מחדש את מועצת הבטחון עם הליגה הערבית בחד־צדדיותה הרומסת שריד אחרון של צדק.

המרצחים הערבים, שטבחו אבות על ילדיהם בעיירת־הספר, בסיסם בלבנון. וברור ששלטון ביירות אחראית לפשעם. הכוח הישראלי שחדר לכפרי לבנון לא פגע בנפש, לא התנגש בצבא לבנוני, אלא בא להזהיר את ממשלת ביירות, שנתינת מחסה לשופכי־דמים פרועים ביותר כמוהו כשותפות לפשע המחריד. לבנון חייבת להכריע בין אחריות למעשי המחבלים על כל תוצאותיה לבין ריסון מוחלט פעילות טירוריסטית משטחה.

מועצת־הבטחון בעלת יומרה להעניק בטחון לכל מדינה ריבונית מפני התנכלות של שכנותיה, דינה היה לגנות את לבנון על היותה בסיס למחבלים שערכו את הטבח בקריית־שמונה ולתבוע ממנה סילוקם מארצה.

אך מועצת־הבטחון הרשיעה את ישראל שלתוך שטחה חדרו המרצחים וביצעו את זממם והשתיקה את הפשע בקריית־שמונה והאחראים לו. הפיסקה הכללית בסעיף השני, „מגנה כל עושי האלימות", מבליטה ביותר את צביעותה ורישעותה של מועצת־הבטחון. הכיוון הפרו־ערבי המובהק בולט גם בדרישה „לשחרר ללא דיחוי ולהחזיר ללבנון את האזרחים שנחטפו" ואין כל דרישה לאסור על מחבלים להשתמש בלבנון כמקום זינוק־ומחסה לפעולתם הרצחנית.

המדהים ביותר הוא, שהצעת־החלטה זו נתקבלה לא רק בקולות הגוש הערבי־סובייטי ותומכיו, אלא גם בקולות בריטניה, צרפת, אוסטרליה ואוסטריה. גם ארצות־הברית הצביעה בעדה. אמנם הנציג האמריקני, מר סקאלי, הציע תחילה לכלול בהחלטת הגינוי את הטבח בקריית־שמונה, אך כאשר נתקל בהתנגדות של הערבים ובני־בריתם לא הודיע שיפעיל וויטו, אלא צירף את קולו להחלטה המסלפת בזדון את המצב, כדי להצדיק רשע ולהרשיע צדק.

נציג ארצות־הברית הטעים, ש„אין להרשות למעשי־טירור לסכן את המגמה החדשה והמבטיחה יותר להשגת שלום באיזור". המחבלים מעוניינים לשבש כל נסייה להסדר מדיני. לשם כך יש לסכל את תכניותיהם בפעולות־מנע נחרצות ולא להתעלם ממעשיהם. התעלמות מכוונת זו מעודדת מעשי־טירור.

משלחת ישראל בעזבה את מועצת־הבטחון בטרם אישרה הצעת־ההחלטה המבישה מיחתה באורח זה נגד איפה ואיפה של המועצה. שגריר ישראל באו"ם, יוסף תקוע, הזכיר כי יום קבלת ההחלטה המגנה להשתיק את קול צעקת הדמים שנשפכו בקריית־שמונה, הוא יום זכרון חללי ישראל במערכות הגנת גבולותיה. מועצת־הבטחון אינה יודעת, אינה מכירה בטבח אנשים, נשים וטף אך ורק מפני שהם יהודים, ולהתעלמות הזדונית זו נותנים את ידיהם נציגי מדינות ותיקות ונאורות ובראשן ארצות־הברית.

מדינת־ישראל השרויה במלחמת התשה עם הסורים, ולפניה מאבק מדיני להגנת עמדתה בעניין הגבולות, תוסיף לשמור על חיי תושביה בכל האמצעים שבידה, ולא תשחרר מאחריות את הארצות המעניקות חופש־פעולה למרצחים. מועצת־הבטחון חדלה מזמן לעמוד לצד הנתקף בסיכסוך הישראלי־ערבי.

יש לפנות אל דעת־הקהל האמריקנית, הרגישה לעניני צדק בסיכסוכי מדינות, שתדון בהצבעת נציג ארצות־הברית להחלטת מועצת־הבטחון מבחינה ערכית ומדינית. התעלמות מתוקפנות רצחנית וגינוי הנתקף, כהחלטת המועצה, מאיימים בעידוד טירור, בעוד המגמה חייבת להיות הסדרים נאותים להפסקת פעולות־האיבה באיזור.

למחרת החג

יום־העצמאות הכ"ו נחוג בתפילות בבתי־הכנסת ובמסיבות משפחתיות, כשהדעת נתונה לעומדים בקווים הקידומיים ברמה ובחרמון. עם הסורי שרוי במלחמה, הוגג יום־עצמאותנו פנימה. מיעט בבידור־רחוב, מיעט בעצרות המוניות, והתרכז בחשבוננו של היום לקראת עתידו.

בחינת הדברים כפי שמשתקפים בנתונים הצבאיים והמדיניים אינה מותירה מקום כלשהו לאופטימיות קלה. הפרדת הכוחות בחזית הסורית כרוכה בקשיים מרובים. הסובייטים מציידים את הסורים בציוד המתוחכם ביותר ומחזקים אותם להילחם בישראל. נשיא מצרים, סאדאת, מחכה לקבלת נשק גם מארצות־הברית, ובינתיים הוא בוחן במענקים כספיים גדולים של וואשינגטון לשיקום ארצו. אף הקאנצלר המערב־גרמני, בראנדט, הבטיח סיוע כלכלי רב למצרים, תוך הכרזה שיש לפתור את התביעה הצודקת של הפלסטינים. המערב כולו מהזר אחרי העולם הערבי. כל זה יתקף בהכרח במעמדנו הבטחוני, המדיני והמשקי.

ואילו בישראל טרודים שבועות מרובים בכינון ממשלה יציבה ועד היום ספק רב אם יקימה. מפלגת־העבודה בחרה אמנם במועמד חדש לתפקיד ראש־הממשלה, אך כל עוד לא ינסה להקים ממשלת האחדות לאומית, כפי שמצווה המצב בארץ, סיכוייו לשלטון יציב מוגבלים.

האגף השמאלי במערך קורא לכינון ממשלת־מיעוט או מעין מיעוט, ולהנתק מהנציגות הדתית בקואליציה. חוגים שמאלניים כיתתיים אלה, שלעיניהם אינטרס מעמדי־פוליטי צר ולא קיומו התקין של כלל ישראל, אין להם צורך באימון העם, בתמיכה עממית רחבה, ובלבד ממשלה בלי תמיכתו של הציבור הדתי.

החוגים האחראים במפלגת־העבודה, הרואים את המיכשולים ומסרבים לפסוח עליהם באמצעים מלאכותיים, מן הדין שיכירו שהמוצא הנאות הוא ממשלה מקיר אל קיר. בו בפרק יהיו נכונים לצאת בעול כל חובות השותפות.

מן הדין שהמשא־ומתן הקואליציוני יהיה קצוב בזמנו. ברור בתנאיו ונכון לאפשרויות מתחדשות. אם יש סירוב לילך לבחירות פעם שנייה תוך שנה אחת, הרי יש לדחוק את הברירה של ממשלה־מיעוט או מעין־מיעוט, ולבקש שותפות של הכבה (?) הדתית ממצב, שותפות המלווה אמינות רבה.

הרב צבי יהודה הכהן קוק

(סוף מעמוד ראשון)

ישראל, אלא לכל העם היהודי, כולל יהודי רוסיה, ולכן אין לנו רשות לוותר בשמם על ארץ ישראל לכל גבולותיה.

הגר"ש גורן: מאבק למען שלמות התורה העם והארץ

הרב הראשי הגר"ש גורן אמר כי בישיבה מרכז־הרב שורה השכינה. הוא ייחד רוב דבריו לענין ארץ־ישראל. מצוה ישוב א"י — אמר — היא ראשית העם היהודי, אך קודם כל עלינו לנתק את עצמנו מן הגלות. אין עם יהודי בחו"ל, רק בא"י יש עם יהודי. בין השאר עמד על השאלה מדוע לא הכניס הרמב"ם את מצות ישוב א"י במנין תרי"ג מצוות, והשיב על כך, שמצוה זו היא יסוד לכל מצוות ולכן לא היה צורך להכניסה להרי"ג מצוות. עלינו לקבל על עצמנו — אמר — שא"י תשאר בכוחה, בקדושתה ובטהרתה. את דבריו סיים הרב גורן באמרו, שעלינו להיאבק למען שלושת השלמויות, שלמות התורה, שלמות העם ושלמות הארץ.

דיין: יש לעשות כדי שנמצא בכל מקום בארץ ישראל

שר הבטחון משה דיין, שהשתתף במסיבה ושהתקבל בשירות על ידי ראש הישיבה ר' צבי יהודה קוק, אמר, כי הוא שמח לקבל הזמנה מהרב ר' צבי יהודה קוק ולהשתתף בחגיגות יום העצמאות של ישיבה זו שמתוכה יצאו חיילים רבים בצה"ל והשתתפו במלחמות ישראל. „בבואי לכאן — אמר — חשתי שהאמונה שורה במקום הזה, אולם האמונה מחייבת מעשים. אי אפשר להסתמך רק על הרוח, אלא יש לעשות, כדי שנמצא בכל מקום בארץ ישראל, וציטט מדבריו של ברל כצנלסון, שבמקום שרגלינו לא הדרוכנה, שם המקום לא יהיה שלנו. את א"י לא נשיג רק ברוח — אמר — בציינו, כי הוא בא עכשיו מנחל ביתית בבקעת הירדן, שם נהרגו שלושה חיילים ממוקש. עלינו להגשים את האמונה ולהימצא בכל מקום.

עלינו לשמרה משיא החרמון ועד הסואץ

אין מאבק ללא פצע — אמר דיין — בצטטו את הפסוק „ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו", יעקב חשש לא מן הפצע, אלא שמא לא תזרח לו השמש, היינו, שמא ישקע הרעיון. בלי רעיון הציונות אנו צפויים להתבוללות. אם יפגם הרעיון, האנשים לא יועילו הרבה. אין אהבה הארץ, אם לא צריך לשמור עליה. רק ענין ששומרים עליו, אוהבים אותו. עלינו לעבדה ולשמרה תמיד. לשמרה משיא החרמון ועד הסואץ. אך עלינו לעמוד גם על הכלים של המדינה, ממשלה, צבא, בצוע החלטות. ובסיום דבריו פנה אל הרבנים קוק וגורן, שישבו לימינו ולשמאלו: „תנו ידכם לקיים משטר תקין בארץ, כדי שנוכל לעבדה ולשמרה".

מסיבת העצמאות בישיבת מרכז הרב התנהלה תוך התרוממות הרוח, כשתלמידי הישיבה שרים שירי קודש בין נאום לנאום. בין השאר נאמו הרב אברהם כהנא שפירא, חבר בית הדין הגדול, מראשי הישיבה ועוד. ניצח על המסיבה הרב יוחנן פריד. לאחר המסיבה יצאו תלמידי הישיבה ברקודים בחוצות ירושלים.

„הלל" בברכה

בישיבה נאמרה תפילת „הלל" בשם ובמלכות לפי החלטת הרבנות הראשית ולאחר שראש הישיבה הרב קוק, הורה לתלמידי הישיבה ולעושי דברו לנהוג כך.

חיים ורנר, נער בן 14 מקנדה — חתן התנ"ך העולמי לנוער

כסגניו הוכתרו: חיים פלס וגלעד נוימן מישראל

מאת כתב „הצופה" בירושלים

חיים ורנר, בן 14, מטורונטו שבקנדה חולל אתמול הפתעה, כאשר זכה בכתר חתן התנ"ך העולמי לנוער יהודי לאחר שהצליח לנצח בשלב הגמר חמישה נערים ישראלים מבוגרים ממנו.

שני הסגנים — ישראלים

כשני סגני חתן התנ"ך הוכתרו חיים פלס בן ה־17 וחצי תלמיד שמינית בישיבת בנ"ע „נתיב מאיר" בירושלים וגלעד נוימן, בן ה־17 וחצי מביה"ס הריאלי בחיפה — בשלב הגמר השתתפו גם עמוס ביתן מביה"ס הדתי ע"ש ליפשיץ ועדיאל לוי מישיבת בנ"ע „נחלים".

מעמד מרשים

חידון התנ"ך העולמי ה־11 לנוער יהודי עמד השנה במרכז ארועי יום העצמאות והמעמד הממלכתי בהיאטרון ירושלים היה מרשים, עשיר ועתיר השראה. משך כל חמשת שעות החידון ישבו באולם סגן ראש הממשלה, שרים, יושב ראש הכנסת, מבקר המדינה, חכ"ים ואישי ציבור רבים ועקבו בדריכות אחר מהלך החידון כשהם מעיינים בספרי התנ"ך שבידם.

לאחר טכס הפתיחה, וההתייחדות עם חללי מערכות ישראל נשאו דברים קצרים מפקד פיקוד הדרום, ראש עיריית ירושלים ומ"מ יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית. שלושתם הדגישו את החשיבות לחזור למקורות ולחזור ל„שרשים". דוקא ביום העצמאות. אשר ראוי לחזק אותו כחג רוחני והביעו תקוה, כי „ישמש החידון זה אות להוכחת אמונתנו ותרבותנו לעיצוב חיים יהודיים, לעליה ולציונות.

ד"ר י. בורג: מסירות נפש שמקורה בספר הספרים

28 הנבחנים המייצגים חמש יבשות ו־16 מדינות קודמו בברכה ע"י יו"ר חבר השופטים שר הפנים הד"ר יוסף בורג אשר חזר והזכיר, כי אין אומתנו אומה אלא בתורותיה וציין כי אם היינו עם הספר הרי שבספרי אות ההסטוריות אנו גם עם הספר (ספר שואות) ועדים יומיומיים לגילויי אמונה ומסירות נפש, שמקורם בספר הספרים לאורך מסורת הדורות.

שלושת שלבי החידון כללו שאלות סביב נושאים לאומיים וחינוכיים כמו יחודו של עם ישראל, הקשר בין ישראל לתפוצות, תורת ישראל וארץ־ישראל, המונותאיזם ביהדות, מלחמות ישראל ועוד.

לאחר מבחן בכתב שנערך בשעות הבוקר ו־2 מחזורי שאלות לכלל הנבחנים נספו לשלב הגמר ארבעת הנבחנים הישראליים וחיים ורנר בן ה־14 מטורונטו כאשר הרמה הכללית של הנבחנים היתה גבוהה במיוחד.

הקרב בחצי נקודה

חיים ורנר ההייגוני שהיה ה„בן־יקיר" בין הנבחנים צבר את כל 26 הנקודות האפשריות בשלב הגמר משהוא מדהים את הקהל בתשובותיו המהירות, המדויקות והמנוסחות בתבניתיות, ובעיקר בעברית הרהוטה כאד שבפיו. במאזן הכללי הוא הקדים את 2 הישראלים בחצי נקודה לאחר שצבר 53 וחצי נקודות לעומת 53 של ישראל פלס וגלעד נוימן.

ב־6 שפות

לתשואות זכה יו"ר חבר השופטים הד"ר יוסף בורג. אשר ניהל את החידון תוך שימוש ווירטואוזי פעיל ב־6 שפות לא רק עברית, אנגלית, צרפתית ואידיש אלא אפילו ספרדית ופורטוגזית. השכיל לשבור את המתח ולעודד את הנבחנים ביהודי לשון.

לא במקרה ניצל סגן ראה"מ יגאל אלון את ההזדמנות והביע בדברי הסיכום תקוה כי הד"ר בורג לא יטוש גם את שולחן הממשלה...

לאחר שהכתיר את חתני התנ"ך אמר השר אלון כי בחידון התנ"ך העולמי ניתן היה שוב לחוש ברציפות הרוחנית ההסטורית של עם ישראל וציין כי התנ"ך וארץ ישראל מהווים את החישוקים ההסטוריים המקיימים את עם ישראל כעם אחד ומיוחד. אלון הגדיר את התנ"ך: מולדת המטלטלת של העם היהודי והגשר המוצק בין הגלות וחזון התקומה".

משלחת ישראל עזבה ישיבת מועה"ב בעקבות ההחלטה החד־צדדית

13 הצביעו בעד הגינוי. — סין ועיראק נמנעו

מרכז האו"ם 25 (יופ"ע ע"ר) — משלחת ישראל עזבה ביום ד' את ישיבת מועצת הבטחון, זמן מה לפני שהמועצה אישרה החלטה המגנה את פעולת התגמול הישראלית נגד לבנון מבלי להזכיר התקפת המחבלים על קרית שמונה. שבה נהרגו 18 תושבים ישראליים.

ההחלטה נתקבלה ב־13 קולות, כשאיש מבין חברי המועצה אינו מצביע נגד. סין ועיראק נמנעו.

שגריר עיראק, טאליב שביב נמנע מלהצביע, מאחר שהוא משמש כנשיאה התורן של מועצת הבטחון ומאחר שהואשם על ידי ישראל כי הוא מייצג את הכוחות, המנהלים במשך 26 שנים מלחמה נגד מדינת היהודים.

שגריר ישראל יוסף תקוע עמד בראש המשלחת הישראלית בת ארבעה חברים, שעזבה את האולם לפני ההצבעה. הוא הכריז, כי משלחת ישראל נושאת עמה את זכר קדושי קרית־שמונה, שנרצחו בהתקפה מחבלים ערביים ב־11 באפריל.

ביום הזכרון

בהזכירו כי ההחלטה נתקבלה על ידי המועצה ביום הזכרון לחללי צה"ל, שאל תקוע: „האם שוב רוצים להתעלם משפיכת דם יהודי? האם אין זהות לקרבנות החפים מפשע בקרית שמונה? האם יסתירו את זהות רוצחיהם?

„ביום, שבו ישראל מעלה את זכרם של בניה ובנותיה שנפלו בהגנת עצמאותה, לא תהיה משלחתי עדה למהתלה שעומדת להערך כאן, אפילו לא כמשקיפה".

נכשלה הצעת ארה"ב לגנות הטבח

עם זאת ציין תקוע, כי הוא יודע שנעשה נסיון לכלול בהחלטה סעיף המזכיר את הטבח בקרית שמונה.

יצויין כי שגריר ארה"ב ג'ון סקאלי ביקש להזכיר בהחלטה את הטבח שבו מצאו את מותם 18 ישראלים, כאחד ממעשי האלימות שהמועצה מגנה אותם. אך כאשר ניגשו להצבעה התנגדו נציגי שבע מדינות להצעתו של הנציג האמריקאי. שש מדינות הצביעו בעדה ואילו בריה"מ ובילו רוסיה נמנעו.

המדינות שהצביעו בעד הצעתו של סקאלי היו: ארה"ב בריטניה, צרפת, אוסטראליה, אוסטריה וקוסטה ריקה.

נגד הצביעו סין, עיראק, אינדונזיה, קאמרון, מאוריטניה, פרו וקניה.

יצויין שלו גם נמצא רוב התומך בהצעה האמריקאית, זו לא היתה מתקבלת, מאחר שהצבעתה של סין, אחת המעצמות הגדולות, היתה נחשבת כווטו.

ג. מאיר: יש להתכונן למלחמה ולהסדר

„סאדאת רוצה עדיין בנסיגה טוטאלית"

„בתקופה זו אנו צריכים להיות מוכנים לשני דברים: להתכונן היטב למלחמה, אם תפרוץ; ואין איש יכול להבטיח שהיא לא תפרוץ. יחד עם זה לעשות כל מאמץ אפשרי, לא מעבר לגבול, להגיע לשלום, או לכל הפחות להסדר חלקי, שאולי יפתח דרך לשלום" — אמרה ביום ד' בערב ראש הממשלה גב' גולדה מאיר בראיון בטלוויזיה לקראת יום העצמאות.

„עדיין איני רואה את השלום בפתח. אנו נותנים עתה אשראי רב מאוד לסאדאת, והלוואי ויוכיח כי הוא ראוי לכך. אבל בסוריה הדברים חמורים הרבה יותר", אמרה גב' מאיר. בהקשר זה הצביעה על דברי שר הנוער המצרי במסיבת עתונאים בביירות, שבה אמר, כי מצרים הולכת לחסל בשלושה שלבים את „תוצאות התוקפנות" של 1956, 1967 ו־1948. „אני מאמינה באמונה שלמה שיבוא יום בו שכנינו יחיו אתנו בשלום. אני בספק אם אזכה לראות זאת" — אמרה.

בתשובה לשאלה אמרה, שסאדאת לא שינה את מדיניותו, לפיה הוא רואה בנורמליזציה לפתיחת התעלה — צעד ראשון לנסיגה כללית. „אני בטוחה, שסאדאת רוצה נסיגה טוטאלית. אבל הגענו להסדר. כל אחד מאתנו יכול לפרש זאת כרצונו. מה שיהיה או לא יהיה, זה יהיה במשא ומתן הנוסף", אמרה.

נגד ממשלת ליכוד לאומי

עם זאת אין מצב זה מחייב, לדעתה, הקמת ממשלת ליכוד לאומי, שכן היא תוכל לפעול רק עד לרגע, שבו יצטרכו להכריע ולעשות מאמצים להגיע להסדר עם הערבים.

„הממשלה כולה היתה צריכה להתפטר"

בדברה על דו"ח „ועדת אגרנט", אמרה ראש הממשלה, כי היא יודעת שהעקרונות של אחריות מיניסטריאלית קולקטיבית הם מקובלים. לדעתה, יכלה הועדה לדון על בעיית האחריות המיניסטריאלית. הפרק בדו"ח הדן באחריות כזו, צמוד למה שנאמר על שר הבטחון. הועדה אינה רואה אותו כאחראי אישית. בכל אופן, בפני הממשלה עומדת במקרה כזה הבעיה, שאם יש אחריות מיניסטריאלית של שר אחד, הרי יש אחריות קולקטיבית של כל הממשלה. „אינני בטוחה שכל חברי הממשלה חושבים כך, אבל לי קל הרבה יותר לאחר שהתפטרתי" — אמרה.

בתשובה לשאלה, אם הביאה נקודה זו בחשבון כאשר החליטה להתפטר השיבה: „תה הכרעות בודאי. בר־לב ו„דדו" אמרו לי, שאני כאחראית לא הייתי צריכה לחשוב אחרת, כאשר גנראלים כשר הבטחון („לא כתב גנרל") ראש המטה (ואין להתבייש ברמטכ"ל כדדו) וראש אמ"ן (גם הוא בעל עבר יפה) אמרו אותו דבר. אמנם יש הגיון במה שהם אומרים, אבל אני כבר לא אהיה כפי שהייתי לפני ההלכה. ישנם אנשים, שאילו קל להם להוציא את עצמם מכלל חשבון, אולם אני — לא".

ניקסון מציע סיוע חוץ למצרים

ביקש מהקונגרס הקצבה של 250 מיליון דולר

וואשינגטון, 25 (יופי"ע — ע"ר) — הנשיא ניקסון פנה ביום ד' אל הקונגרס בבקשה שיאשר סיוע חוץ בסך 5.180 מיליון דולר, בכלל 350 מיליון דולר לישראל, 250 מיליון דולר למצרים ו־207,5 מיליון דולר לירדן.

הסיוע החדש לישראל אינו על חשבון הסכום של 2,2 ביליארד דולר בסיוע החירום שניתן לה במהלך מלחמת יום הכיפורים.

להדיח סבובודה (?)

פראג 25 (ע"צ) — מצב בריאותו של גנראל לודביק סבובודה, נשיא צ'כוסלובקיה, הורע והוא אושפז שוב בבית חולים — נאמר בהודעה שפורסמה על ידי לשכת הנשיא ביום ה'. גנראל סבובודה הוא בן 78.

קנדי נועד עם יהודים במוסקבה בנוכחות אנשי ק. ג. ב.

הבטיח להם עזרה ביציאה מבריה"מ

מוסקבה, 25 (יופי"ע) — הסנטור אדוארד קנדי נועד ביום ה' לשיחה של יותר משעה עם קבוצת יהודים סובייטים, ולאחר מכן אמרו אנשיו שיהודים כי הוא הבטיח להם לעשות את כל אשר לאל־ידו כדי לסייע להם לצאת מרוסיה.

11 היהודים שהשתתפו בפגישה עם הסנטור מסרו לאחר מכן פרטים על תוכנה לכתבים מערביים במוסקבה. הפגישה התקיימה שעה קלה לפני שהסנטור סיים ביקור של שבוע ימים בבריה המועצות, והמריא ממוסקבה לאמסטרדאם בדרכו חזרה לוואשינגטון. כל ה־11 ביקשו היתרי יציאה אך נתקבלו בסירוב.

הפגישה התקיימה בביתו של המדען אלכסנדר לרנר, מומחה עולמי לקיברנטיקה. אשר ביקש כמה פעמים לעלות לישראל ונענה בשלילה. היהודים סיפרו, כי הפגישה התקיימה ביזמתו של קנדי וכי הוא הודיע למנהיגים הסובייטים על כוונתו לקיימה. הוא הגיע במכוניתו הרשמית יחד עם שני עוזרים, צלם של השגרירות „סייר" ואיש הק.ג.ב. (המשטרה החשאית הסובייטית). היהודים לא התנגדו בתשובה לשאלת קנדי לנוכחות אנשי ק. ג. ב.

מיליארד דולר כמענק

מיליארד דולר —

וואשינגטון, 25 (ע"ר) — דובר הבית הלבן אמר ביום ד', כי הנשיא החליט באורח זכוי שישראל תקבל מיליארד דולר מתוך 2.2 מיליארד דולר שארה"ב העמידה לרשותה בצורת סיוע חירום לרכישת נשק, כמענק.

הסכום הנותר, של 1,2 מיליארד דולר יינתן לישראל בצורת אשראי — בשער ריבית נמוך של שלושה אחוז.

„סאדאת הוזמן למוסקבה"

ביירות 25 (ע"ר יופי"ע ופ"צ) — העתון הלבנוני „אלנהאר" כתב ביום ה' כי מזכיר המפלגה הקומוניסטית הסובייטית לאוניד ברז'נייב הזמין את נשיא מצרים אנואר סאדאת לפגישת פיסגה דחופה במוסקבה.

החל מיבצע פינוי התעלה

על סיפון נושאת המסוקים „איבו ג'ימה" ליד פורט סעיד 25 (ע"ר) — מסוקים, שנועדו לגילוי מוקשים, אשר הובאו מנושאת מטוסים זו, פתחו היום בפעולות לניקוי תעלת סואץ ולאיתור מוקשים הנמצאים בנתיב המים מאז מלחמת ששת הימים.

קהיר מאשימה את קדאפי בנסיון להדיח את סאדאת

קאהיר, 25 (יופי"ע—ע"ר—פ"צ) — ממשלת מצרים האשימה ביום ד' את המנהיג הלובי מועמר קדאפי בקיום קשרים עם ארגון קיצוני, שביקש להדיח את אנואר סאדאת לפני שבוע.

בהודעה שפורסמה על ידי משרד התובע הכללי נאמר שהכוונה תוכננה לעצור את סאדאת ולהודיע על הדחת ממשלתו באמצעות רדיו קאהיר, בעקבות ההתקפה המזויינת על האקדמיה הצבאית הטכנית שנערכה ב־18 לאפריל.

נשיא המדינה

(סוף מעמוד ראשון)

אני קורא לעמי האזור הרוצים בעתיד של שלום ורווחה להיאבק בתכנים שנועדו לפגוע ולסכל למליונים, אני קורא לנשיא מצרים ולעם המצרי להמשיך בתהליך ההדברות אשר יביא לתקופה חדשה של בנין ופתוח.

קריאה „לאחינו הפלסטינים"

„ולאחינו הפלסטינים. זה למעלה משש שנים שאנו חיים ביחד חיים של דו־קיום בשלום שבמהלכם למדנו להכיר זה את זה ולהיות יחד. אל הניחו לקבוצה קטנה של גורמים שליליים לקבוע את הטון. לא זורעי הפירוד והאימה מבטאים את דעתכם, לא הרוצחים מייצגים אתכם אלא אלה מביניכם הנושאים על כתפיהם את השלום והבנין אלה הם נציגיכם האמיתיים, הקובעים את הדמות החיובית האמיתית לפלסטינאי.

אני פונה אליכם בקריאה להקדיש את מיטב מאמציכם בשנת העצמאות ה־27 לעידוד הליכי המו"מ וההדברות והדו־קיום על־מנת שתקום קהילה של מדינות ריבוניות באיזורנו — מדינת ישראל ומדינות ערביות שיפתחו יחסי שיתוף על פני גבולות בטוחים ופתוחים. כך יוגשם חזון השלום המשותף לכל העמים השוכנים באיזור הסטורי זה.

עוזרו של בראנדט נעצר כחשוד בריגול

בון 25 (ע"ר יופי"ע) — המשטרה הפדרלית עצרה את אחד מעוזריו של הקאנצלר וילי בראנדט כחשוד בריגול לטובת גרמניה המזרחית. מיניסטריון הפנים של הרפובליקה הפדרלית ציין כי יחד עם גינטר גיום, ששירת בלשכת הקאנצלר בבון, נעצרו חמישה אנשים נוספים.

גיום, בן ה־47, כיהן כעוזר המדיני האישי של הקאנצלר. הוא נעצר ביום ד' בערב בביתו שבאחד מפרברי בון.

גיום, שנעצר יחד עם רעיתו, הודה, כי שימש כקצין בצבא העם של גרמניה המזרחית.

ישראל חגגה את יום העצמאות

(סוף מעמוד ראשון)

תה תנועה גדולה בכבישי הארץ ו במקומות רבים נעצרו „פקקים", שהקשו על התנועה.

כתב „הצופה" בירושלים מוסר: ליל יום העצמאות צויין השנה בירושלים בשמחה עצורה ומופנמת כאשר לראשונה הושם הדגש על צידו הרוחני של החג. הארועים הרשמיים היחידים לאחר טכס הדלקת המשואות היו: עשרות התפילות החגיגיות בכל בתי הכנסת בעיר.

התפילה המרכזית ברוב עם בביהכ"נ בהיכל שלמה בירושלים במעמד נשיא המדינה הפרופ' אפרים קציר. הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן, שרי הממשלה, חכ"ים, אישי ציבור כאשר קהל אלפים ממלא את בית הכנסת הרחבה שלפניו. הגר"ש גורן אמר התפילה לשלום המדינה ו„מי שבירך" לחיילי צה"ל.

אחרי נאומו של הגר"ש גורן התקיימה תפילת הלל בברכה. ברכת „שהחיינו", נאמרה בהתרגשות ע"י המתפללים בקול רם: לאחר תקיעת שופר יצא נשיא המדינה ועמו הגר"ש גורן ואחם המון המתפללים בריקוד „לשנה הבאה בירושלים הבנויה".

פרופ' א. א. אורבך על מלחמות יום הכיפורים והעצמאות

גם בביהכ"נ המרכזי „ישורון" נערכה תפילה חגיגית בהשתתפות מאות נכבדים מקהלות החזנים ובמרכזה עמדה הרצאתו של הפרופ' אפרים אלימלך אורבך אשר הקביל את ניסי תש"ח לניסי מלחמת הקוממיות וקרא למחוק מן הלקסיקון הפוליטי בישראל ביטויים של עופות לא כשרים כלפי אישים ומנהיגים פוליטיים המגדירים או מוגדרים כ„ניצים" כאשר כנסת ישראל כולה נמשלה כיונה. תפילה מרכזית נוספת נערכה בביהכ"נ הספרדי הגדול „ישא ברכה" שבשכונת רחביה.

פדויי שבי במסיבות

חוגים דתיים לאומיים ומוסדות חינוך ערכו סעודות ערב חגיגיות לציון יום העצמאות ולעיון במשמעותו ובמהלכו נשאו דברים רבנים, לוחמים ושבויים שהשתחררו מן השבי המצרי. הסעודה המרכזית הגדולה נערכה בהיכל שלמה ובה הירצו חבר ביה"ד הרבני הגדול הגר"ש ישראלי, וש. ז. שרגאי מראשי התנועה הדתית לאומית על משמעותה הדתית של מדינת ישראל ברציפות הלאומית של עמנו.

גם ביום העצמאות עצמו נערכו שורות תפילות שחרית חגיגיות. התפילה המרכזית התקיימה בביהכ"נ ישורון במעמד נשיא המדינה הפרופ' אפרים קציר. ברוב בתי הכנסת נאמרה תפילת ההלל עם ברכה עפ"י החלטת מועצת הרבנות הראשית כאשר בבנינים מעטים נאמרה תפילת ההלל בלא ברכה.

בישיבת „תולדות אהרון" של חסידי ר' אהרלה התרכזו משך יום העצמאות כמה עשרות מנאמני נטורי קרתא ובראשם מנהיגם עמרם בלוי, חגרו שקים ואף פרזו את מצחם באפר, כשהם עורכים תענית.

ביום העצמאות עצמו יצאו רבבות ירושלמים לטיולים ופיקניקים במסגרות משפחתיות.

ראש עיריית ירושלים ערך קבלת פנים במגדל דוד

ראש עיריית ירושלים מר טדי קולק והממונה על המחוז בפועל מר מ. לוי ערכו קבלת פנים במצודת מגדל דוד, לרגל יום העצמאות.

השתתפו במסיבה אישי ציבור ודת משני חלקי העיר, וכן דיפלומטים זרים. תזמורת הנוער ניגנה. כתות צבא ומשטרה שמרו על הסדר.

לנציגים זרים, שלא רצו להכנס לפנים המצודה, הוצבו שולחנות בכניסה. אך אלה היו מעטים מאד.

תפילות חגיגיות בתל אביב

סופרנו בתל אביב מוסר: — התפילות החגיגיות המרכזיות, שהתקיימו בליל וביום העצמאות, בבית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי ובבית הכנסת הגדול „אוהל מועד" — היוו את מוקד אירועי היום בתל אביב.

במעמד זה השתתפו הרבנים הראשיים לתל אביב — יפו, רבני תל־אביב, ראש העיר וסגניו, ראשי וחברי המועצה הדתית, חברי מועצת העיריה, נציגי מוסדות וארגונים ואלפים מתושבי תל אביב.

בליל יום העצמאות התקיימה תפילה מרכזית בבית הכנסת „אוהל מועד", ובה השמיע דברי התעוררות הרב הראשי לתל אביב יפו, הרב ח. ד. הלוי. כן הביאו ברכתם — ראש עיריית תל אביב מר שלמה להט ויו"ר המועצה הדתית חי"כ פ. שינמן.

אתמול, בשעות לפני הצהרים, התקיימה בבית הכנסת הגדול, התפילה החגיגית בהשתתפות אלפים מתושבי העיר. הרב הראשי לתל אביב יפו, הרב י. י. פרנקל, נשא דרשה מעניינת. כן הביאו ברכתם ראש העיר מר ש. להט ויו"ר המועצה הדתית חי"כ פ. שינמן.

השנה היתה ניכרת ההשתתפות ההמונית בבתי הכנסת בעיר, של אלפי תושבי העיר, והחגיגות בתל־אביב היו צנועות ומופנמות, לבד מתאורה ססגונית בחוצות, והשמעת מנגינות באמצעות רמקולים. אתמול בשעות אחר הצהרים, באו אלפים אל בית העיריה לברך את ראש העיר וחברי העיריה. תזמורת הנוער של תל אביב ותזמורת מכבי האש הנעימו לבאים. אירוע זה בא במקום קבלת הפנים המסורתית לנכבדי תל אביב שהתקיימה, מידי שנה בשנה, במגרשי התערוכה.

חג הנוער הדתי קיים את הסעודה המסורתית, בליל יום העצמאות, בבית הכנסת של קהילת „איחוד שיבת ציון".

אלפים בתפילה חגיגית בבני ברק

סופרנו בגוש דן מוסר:

אלפים מתושבי בני ברק השתתפו בתפילות הודיה ובמסיבות חג עצמאות שנערכו ברבים מבתי הכנסת בעיר. בליל חג העצמאות נערכה ע"י המועצה בביהכ"נ הגדול ע"ש גבורי ישראל תפילת מעריב חגיגית ועצרת בהשתתפות ראש העיר י. גוטליב ויו"ר המועצה ש. זמורי. את התפילה ערך החזן צבי ברגמן.

אתמול בבוקר נערכה בביהכ"נ הגדול תפילה חגיגית, ומסיבה, בה הופיעו בדברים על משמעות החג ראש העיר הרב [illegible] ר. מרובקה (?) וש. ויצמן (?), בן אהרונוביץ'. בביהכ"נ היילמן נערכה תפילה חגיגית ומסיבת חג בה הופיעו בנאומים ראש בי"ד הרב י. קפלן ומ"מ ראש העיר גוטליב.

ברבים מבתי הכנסת נערכו תפילות חגיגיות, מסיבות חג במיוחד בבתי הכנסת בהם הופיעו לבני אישי ציבור. בשעות אחה"צ ערך ראש העיר, מ"מ וסגניו מסיבת קבלת פנים לתושבי העיר בבנין העיריה.

ברמת גן

ברמת גן היו מתפללים רבים בכל בתי הכנסת בעיר בהם נערכו תפילות הודיה ביום העצמאות וביום העצמאות בבוקר. ברוב בתי הכנסת התקיימו מסיבות חג בהם הופיעו רבני העיר, גבאי בתיה"כ ואישי צבור. בחלק מבתי הכנסת נערכו סעודות חג למתפללים ומשפחותיהם.

רבבות בפארק הלאומי

מעריכים את מספר המבקרים בפארק הלאומי במשך יום אתמול בכ־100 אלף איש. בשעות אחה"צ ערך ראש העיר וסגניו קבלת פנים לתושבי העיר.

הרבנות הצבאית הראשית ערכה תפילה חגיגית

הרבנות הצבאית הראשית, בראשותו של הרב הראשי לצה"ל, האלוף הרב מרדכי פירון קיימה בשבוע החג תפילה חגיגית וסעודת חג בהשתתפות סגל הרבנות הצבאית הראשית ובני משפחותיהם. הרב הראשי לצה"ל האלוף הרב מ. פירון נשא מסה על חשיבותו של חג העצמאות כחג קוממיות העם ועצמאות מדינית ממלכתית. הרב פירון אמר, שתכונתו של עם בריא לזכור את העבר גם ברגעים גדולים של חייו בהווה ובעתיד. סודה של היהדות היא בכך שהיא יודעת לגשר בין העבר והעתיד. את העתיד צריך לבנות על ברכי העבר בבחינת „זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור".

הרב פירון: החרות באה לידי ביטוי רק ע"י התגלות

הרב פירון העלה על נס את גילוי הגבורה ומסירות הנפש של חיילי צה"ל כפי שבאו לביטוי בכל מערכות ישראל וביחוד במלחמת יום הכיפורים. גבורה זו מתגלה בצורה שרשית, מושתתת על גבורת ישראל שבדורות קדומים. בסיום דבריו אמר הרב הראשי לצה"ל שחרות ישראל אינה באה לידי ביטוי אלא בהתגלות ישראל על אדמתו. אין כל משמעות למונח גאולה אלא בצמידות לגאולת עם ישראל בארץ ישראל.

תא"ל הרב נבון על גאולת מצרים וחג העצמאות

סגן הרב הראשי לצה"ל תא"ל הרב גד נבון עמד בדבריו על ההשוואה שבין גאולת מצרים — הגאולה הראשונה של העם ובין חג העצמאות, בו זכה העם לעצמאות מדינית ממלכתית בארצו ההסטורית. הרב נבון הדגיש, שלא לחינם הוסמכה פרשת הקמת צבא ישראל במדבר לפרשת הקמת המשכן והתורה באה לומר לך: שמחנה ישראל קשור במשכן בתורת ה', אם יש משכן במחנה ורוח אלקים במחנה וחוזקה ידי הלוחמים ואכן במלחמת יום הכיפורים עבר ארון ברית ה' לפני לוחמי צה"ל בכל חזיתות הקרב. הרב נבון הדגיש שהרבנות הצבאית הראשית ממשיכה במסורת שיש לומר ביום העצמאות הלל שלם בברכה. לאחר תפילת החג נשא הקצין הצבאי הראשי רס"ן א. כרמל הסיבה לקציני סגל הרבנות הצבאית לסעודת חג תוך שמחה ושירה.

החג בחיפה

לראשונה מאז קום המדינה בוטלו החגיגות ההמוניות ברחובות העיר. בתום יום הזכרון נערכה עצרת בגן הזכרון, בהשתתפות ראש העיריה ח"כ יוסף אלמוגי.

בבתי הכנסת שבעיר נערכה תפילה מיוחדת לכבוד החג. הפארק הלאומי המה מאדם ואלפי חוגגים יצאו לעשות את החג בפיקניקים. פעילי תנועת „ישראל שלנו" ערכו פיקניק ב„שוויצריה הקטנה" של הר הכרמל, שם החתימו על עצומה הקוראת לביטול ועדות המיעוטים בי מפלגות.

הממונה על המחוז, ד"ר ב. אילון (?) קרא לאחדות האומה ולהתעוררות רוחנית במדינה, שיש בכוחה לחזק את רוח העם.

הוענקו פרסי ישראל

בקריאה לחזור למקורות העם היהודי ולמקורותיו, להחיות ולהעשיר מחדש את גנזי הרוח והאמונה בישראל, לנוכח הידלדלות ערכים אלה כפי שבאה לידי ביטוי במלחמת יום הכיפורים — יצא במוצאי יום העצמאות סגן ראש הממשלה מר יגאל אלון בטכס חלוקת פרסי ישראל תשל"ד, שנערך בירושלים.

פרסי ישראל תשל"ד הוענקו השנה לשישה אנשים:

פרס ישראל במדעים המדויקים, הוענק לפרופ' רפאל לוין, מהאוניברסיטה העברית בירושלים, עבור ספרו „המכניקה של המולקולים הקרבים המולקולריים", על תרומותיו החשובות בשטח הכימיה התיאורטית ובמיוחד בשטח הדינמיקה המולקלרית.

פרס ישראל באמנות המוסיקה הוענק למר ידידיה אדמון־גורוכוב בעל מיפעל חיים ביצירת הזמר הישראלי. „שיריו מהווים אבני יסוד של הזמר הישראלי, המשותף לכולם או ההתגלות המחודשת בחומר מסורתי האיחוד מוטיבים חסידיים עם מוטיבים מזרחיים", נאמר בהחלטה.

פרס ישראל על תרומה מיוחדת לפיתוח החברה והמדינה הוענק לפרופ' שמואל הוגו ברגמן, „כדי להביע את מקומו החברתי של אדם, שתחום פעלותו הוא בחיי הרוח ואשר השפעתו על החברה היא בעיקר על דרך הקרנתו". פרופ' ברגמן, שחוגג בתקופה השנה את יום הולדתו ה־90, היה לתחילה הראשונה בשלשלת היצירה בתחום ההגות הפילוסופית בישראל, וגיבש את עזותו הן בענייני תורת ההגיון וההכרה, והן בעניינים של הפילוסופיה, המדע והדת.

פרס ישראל בתרבות הגוף הוענק למר יהושע אלוף על מפעל חייו ותרומתו לתרבות הגוף בישראל.

פרס ישראל במדעי הביולוגיה הוענק לפרופ' יצחק ברנבלום על תרומתו המצויינת לחקר מדע הביולוגיה בכלל ולהתפתחות המדעים הביולוגיים בישראל בפרט. הישגיו המדעיים של פרופ' ברנבלום הם בתחום המלחמה בסרטן והם כוללים בין השאר תאוריה חדשה לגבי התפתחות גידולים ויחודי חומר המסוגל לעכב התפתחות סרטן הדם.

פרס ישראל במדעי היהדות הוענק לפרופ' שרגא אברמסון על כלל יצירתו בתחום מדעי היהדות. תרומתו של פרופ' אברמסון היא רבת היקף וגוונים, היא חובקת את מקורות ההלכה והאגדה של התנאים והאמוראים, את הספרות הבתר־תלמודית, את הפיוט ושירת ימי הביניים, את חקר הלשון, פרשנות המקרא ומחקרים בתחום הביבליוגרפיה של מדעי היהדות.

האוניברסיטה העברית בירושלים

המחלקה למינהל תלמידים — המשרד לקבלת תלמידים

רישום מועמדים לשנת הלימודים תשל"ה (1974/75)

החל ביום א', כ"ה בשבט תשל"ד (17.2.74)

ויסתיים ביום ו', כ' בניסן תשל"ד (12.4.74)

מתקבלות בקשות לפקולטות/בתי-ספר:

מדעי הרוח	הכשרת מנהלים	מתימטיקה ומדעי הטבע
חינוך	למרכזים קהילתיים	מדע שימושי
הכשרת מורים (תעודת הוראה)	משפטים	וטכנולוגיה
מדעי החברה	קרימינולוגיה	הוראת המדעים
מינהל עסקים	רפואה	חקלאות
עבודה סוציאלית	רפואת שיניים	מדעי התזונה והבית
	רוקחות	ספרנות

בעלי תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות יפנו אישית או בכתב ל„אקדמון", ת.ד. 41, גבעת רם, ירושלים, ויקבלו את „המדריך לתלמיד החדש" וטפסי הרשמה תמורת 5.— ל"י (ללא צירוף המחאה על הסך הנ"ל לא יישלח המדריך). חיילים בשרות חובה יקבלו המדריך חינם, אישית או לכתובתם הצבאית.

בעלי תעודת בגרות שאינה ישראלית ושטרם למדו במוסד להשכלה גבוהה בארץ, יפנו למשרד לתלמידי חו"ל, הר הצופים, ירושלים 95621.

תלמידי האוניברסיטה העברית המבקשים להוסיף/להחליף תחום לימודים, יקבלו טפסים במזכירות הפקולטה או במשרד לקבלת תלמידים.

מועמדים ללימודי „מוסמך" ותעודה — ימציאו גליונות ציונים למזכירות הפקולטה אליה הם מבקשים להתקבל.

מועמדים ללימודי מוסמך לפקולטות: מדעי הטבע, מדעי הרפואה, רוקחות, ספרנות ועבודה סוציאלית — חייבים לפנות לפקולטה לייעוץ מוקדם לקבלת טפסי הרשמה.

מועמדים מגוייסים שחל עליהם „חוק החייל המשוחרר":

1. למועמדים כנ"ל יינתנו זכויות יתר בקבלתם לאוניברסיטה.
2. מועמדים שהתקבלו ללימודים בתשל"ד מחזור א' ומפאת גיוסם נבצר מהם ללמוד בשנה זאת, קבלתם תקפה לשנת הלימודים תשל"ה באותו תחום לימודים אליו התקבלו בתנאי שיפנו בכתב במועד ההרשמה למשרד לקבלת תלמידים, בבקשה לקיום קבלתם לתשל"ה, בציון תחום הלימודים המבוקש. מועמדים שלא יפנו במועד — קבלתם לתשל"ה אינה מובטחת.

המעוניינים להתקבל על־סמך חוק החייל המשוחרר חייבים לצרף לבקשתם אישור משלטונות הצבא לזכאותם במסגרת חוק זה.

— מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה א' —

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

זה עתה הופיע

קיצור שולחן ערוך

לרבי שלמה גאנצפריד

מהדורה חדשה מתוקנת ומנוקדת

בצירוף

תולדות הקיצור שולחן ערוך

ובצירוף ברכת הארץ

מאת

הרב י. ל. הכהן מימון

קיצור דיני ארץ ישראל

מאת

הרב י. מ. טיקוצ'ינסקי

המחיר: —.18 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 615036

ביה"ס להנדסאים

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

משרד העבודה — משרד החינוך והתרבות

המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

ההרשמה למגמה ל־הנדסה רפואית (ביו הנדסה)

תסתיים ביום שלישי 7 למאי ש"ז

המבקשים להרשם יכולים לעשות זאת עדיין ומיד

תנאי הקבלה: מתקבלים בוגרי/ות י"ב כיתות תיכון לרבות בעלי תעודות בגרות אקסטרניות או בוגרי/ות בתי־ספר תיכוניים מקצועיים 4 שנתיים בעלי תעודות גמר ממשלתיות. עדיפות תנתן לבעלי רקע רפואי.

פרטים והרשמה: במשרד בית־הספר הארצי להנדסאים בקרית הטכניון חיפה, ת. ד. 4459 (אוטובוס 19, 1/19).

ההרשמה — כל יום בשעות 09.00—14.00; בימים א' ב' 09.00—18.00.

איגרת סולידאריות
מיהודי אמריקה
לעם בישראל
ביום השנה הכ"ו
לעצמאות ישראל

לעם היושב בציון שלום וברכה

אנו, אחיכם היהודים באמריקה, שותפים למבחנים ולטרגדיה, שידעתם למן מלחמת יום־הכיפורים. בוטחים אנו, כי בעיות מדיניות־הפנים שלכם יתיישבו בקרוב.

גאים אנו בהישגיכם, ושותפים אנו בכל נימי־לבותינו להחלטתכם לשבת בבטחון, בכבוד ובשלום.

אליכם שלוחה הבטחתנו הנאמנה: העם בישראל אינו ניצב לבד; כל כוחנו, כל דאגתנו וכל מעורבותנו נגייס למען המשימה הנעלה של ההגנה על ארצה של ישראל ושל בנין המדינה היהודית.

ועידת נשיאי האירגונים היהודיים הגדולים באמריקה
הרב ישראל מילר יושב־ראש

CONFERENCE of PRESIDENTS
of MAJOR AMERICAN JEWISH ORGANIZATIONS
RABBI **ISRAEL MILLER** CHAIRMAN

AMERICAN ISRAEL PUBLIC AFFAIRS COMMITTEE
AMERICAN JEWISH COMMITTEE
AMERICAN JEWISH CONGRESS
AMERICAN MIZRACHI WOMEN'S ORGANIZATION
AMERICAN TRADE UNION COUNCIL FOR HISTADRUT
AMRICAN ZIONIST FEDERATION
ANTI-DEFAMATION LEAGUE
B'NAI B'RITH
B'NAI B'RITH WOMEN
B'NAI ZION
CENTRAL CONFERENCE OF AMERICAN RABBIS
HADASSAH
JEWISH LABOR COMMITTEE
JEWISH RECONSTRUCTIONIST FOUNDATION
JEWISH WAR VETERANS OF THE U.S.A.
LABOR ZIONIST ALLIANCE
MIZRACHI-HAPOEL HAMIZRACHI
NATIONAL COUNCIL OF JEWISH WOMEN
NATIONAL COUNCIL OF YOUNG ISRAEL
NATIONAL FEDERATION OF TEMPLE SISTERHOODS
NATIONAL JEWISH COMMUNITY RELATIONS ADVISORY COUNCIL
NATIONAL JEWISH WELFARE BOARD
NORTH AMERICAN JEWISH YOUTH COUNCIL
PIONEER WOMEN
RABBINICAL ASSEMBLY
RABBINICAL COUNCIL OF AMERICA
UNION OF AMERICAN HEBREW CONGREGATIONS
UNION OF ORTHODOX JEWISH CONGREGATIONS OF AMERICA
UNITED SYNAGOGUE OF AMERICA
WOMEN'S AMERICAN ORT
WOMEN'S LEAGUE FOR CONSERVATIVE JUDAISM
WORLD ZIONIST ORGANIZATION — AMERICAN SECTION INC.
ZIONIST ORGANIZATION OF AMERICA

במפלגה ובתנועה

במספ"ל פנים חיפה

שיעורי תורה: בביהכנ"ס הפוהמ"ז בבית התנועה, רח' החלוץ 59 בשבת ב-7 בבוקר שיעור בגמרא ע"י הח' מנחם המר, ב-10.30 שיעור ברמב"ם ע"י הח' מאיר אוריין. בכל יום רביעי בערב ב-8 שיעור בגמרא ע"י הרב ג. ראסה.

בביכנ"ס של הפוהמ"ז בקרית אליהו בשבת ב-10 שיעור בגמרא ע"י הח' יצחק לבנון. בין מנחה למעריב שיעור בגמרא ע"י הח' ישראל פולקבין, במשך כל השבוע דף יומי אחרי מעריב ע"י הרב בהרב ליבר.

בביכנ"ס המרכזי קרית אליהו: בשבת וביום ראשון אחהצ"ה ב-5 שיעור ברמב"ם בהדרכת הח' דוד אורבך, ביום חמישי ב-5 עיונים בספרי הנביאים בהדרכת הח' דוד אורבך.

תנועת האשה הדתית לאומית ירושלים

עונג שבת במכון הרי פישל, פרשת השבוע — הגב' מלכה טרגן. פרקי אבות — הגב' שושנה הולצברג. בבית הכרם בפנסיון מרגוע פרשת השבוע — הרב דוד שפירא.

תנועת האשה הדתית לאומית פרשה השבוע

קרית שלום: בבית הח' בן־הרוש, רח' כוכבי־יצחק 5, המרצה: מר ברזילי.

שעורים: אחרי הופסה אנו מחדשים את השעור בתנ"ך שיתקיים כל יום ראשון החל מ-ו' באייר (28.4.74) בבית הח' שולמית אריכא, דרך סלמה 107, ב-8 בערב בדיוק.

חוג נוי: בבית הח' קליין ביום שלישי, רח' שרת 44 בשעה 5 אחר הצהרים.

חגים:

חוג נתנות: ביום רביעי ב-8 בערב בבית הח' רות ברס רח' שילה 6, השתתפות ד"ר יהודית אישון.

תנועת האשה הדתית לאומית רעננה

שבת בסניף הפועל המזרחי ב-4.30 אחה"צ. פרשת השבוע המרצה הרב פרץ.

ירושלים

שר המשטרה „בעתון העתונאים" — ביום ו'

שר המשטרה, מר שלמה הלל, יופיע ב„עתון העתונאים", שייערך הערב ב-20.30 בבית העם בירושלים, וידבר על מערכות פנים וחוץ.

תורנות בתי מרקחת

תל אביב: יום ששי 26.4.74 — פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 סל. 223721; קסטל, רח' אבן גבירול 147 סל. 443716; יאני, רח' יהודה הלוי 67 סל. 612474.

שבת 27.4.74 במשך היום — משקוביץ, רח' המלך ג'ורג' 25 סל. 282650; גורדאו, רח' בן יהודה 183 סל. 242673; יאני, רח' יהודה הלוי 67 סל. 612474.

מוצאי שבת 27.4.74 — צפון, רח' יהודה המכבי 33 סל. 449995; פרנקל, רח' המלך ג'ורג' 28 סל. 223721; בני, רח' דיזנגוף 174 סל. 222386.

ירושלים: יום ו' — 26.4.74 — אורה, המלך ג'ורג' 27 סל. 222043; הותנג'יאן, רובע הנוצרים סל. 283401.

יום שבת — 27.4.74 — קטמון, חזקיהו המלך 23 סל. 33843.

מוצאי שבת — בית הכרם, בית הכרם 19 סל. 52-094; בלסם, רחוב צאלח א־דין.

רמלה לוד: רמלה הרצל 75.

נתניה: יום ששי: גבע.

יום שבת: הנשיא.

הרצליה והסביבה: ששי — קרמר סוקולוב 18.

שבת: קדמה, נוה מגן.

בני ברק והסביבה: ששי — רמה, ז'בוטינסקי 65 ר"ג, נחמיה, נחמיה 2.

רמת גן: ששי — רמה.

שבת: הרצל, הרצל 52.

פתח תקוה: ששי — רסל, רוטשילד 89.

שבת: פינסקר, פינסקר 2.

בת ים: ששי — צורא, בלפור 135.

שבת: גני בת ים, הנביאים 3.

חולון: ששי — נאות סוקולוב, גאולים 44.

שבת: אטותא, סרומפלדור, 4.

באר שבע: הנגב.

תל־אביב

יומא דהילולא של בעל אמרי יוסף מספינקא זי"ע

מסיבת הילולא והתכנסות ארצית של חסידי וידידי בית ספינקא בארה"ק תתקיים ביום ראשון ד' אייר, בשעה 6. מרן רבי יעקב יוסף ווייס, האדמו"ר מספינקא, שחזר מביקור בארה"ב.

יום ו' אייר שהוא יום ההילולא של האדמו"ר הראשון לבית ספינקא מרן הגה"ק רבי יוסף מאיר ווייס מחבר הסה"ק אמרי יוסף. נקבע מזה שנים כיום התכנסות של המקושרים לבית ספינקא בהיכל הישיבה. האח לאחר יום תפלה והשתטחות על קבר הצדיק אשר עצמותיו הועלו לקבורה לארצנו והוטמנו בחלקת חסידי ספינקא בבית העלמין בפתח תקוה. האדמו"ר מספינקא יוצא מהיכל ישיבת ספינקא ב-10 בבוקר על הציון הקדוש.

באגודת „אהבת חסד"

השיעורים מתקיימים בבית „אהבת חסד" ברחוב נחמני 61 בשעה 8 בערב. כדלקמן: יום ראשון: גמרא — עו"ד ר' בינדרמן. יום שני: עין יעקב — הרב משה ברנשטיין. יום שלישי: תנ"ך לחוג נשים: — הרב שמעון פרנקל. יום רביעי: רמב"ם — ד"ר יהודה מוריאל.

„אהל שם" — בשיתוף עם הקונגרס היהודי העולמי

השבת: ב-10 י' סברסקי — תנ"ך. ב-11 הרב פרידלנדר: תלמוד. ב-4.30 בבסיבה „עונג לבת" ירצה: ד"ר א. גנצר על נושא: „בעיית ארץ־ישראל ושאלת היהודים בימי ועידות שלום במאה האחרונה". הפותח: יו"ר „אהל שם" — משה גולדשטיין. דברי אגדה — ד"ר ש.ז. כהנא.

חיפה

בית כנסת לנוער בבי"ס ממ"ד „יבנה — נצח ישראל" חיפה

התפילות בכל ליל שבת לפי זמני הדלקת הנרות, ובשבת בבוקר: ב-7.30 לפני התפילה שעור בהלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו נגר, ב-8.15 לפני קריאת התורה לימוד משניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

האם יחול שינוי

(סוף מעמוד 3)

רים לשינוי העמדה לטובת ישראל. לכן אין להתהלך בתקוה שוא, כי אילו יחולו שינויים לטובתנו.

עניני פנים יקבעו בבחירות

בדרך כלל קובעים בבחירות בצרפת עניני פנים ולא עניני חוץ. משום כך, המצעים של המועמדים מוקדשים בעיקר לבעיות כלכלה וחברה. מקום מרכזי תופסת השאלה: כיצד לבלום את האינפלציה הדוהרת ולשמור על ערך הפראנק?

הגוליסט שאבאן־דלמאס מופיע כאיש הקידמה. בהיותו ראש ממשלה עד לפני שנתיים הכריז על „חברה חדשה". בהחלטתו עבדו כמה מאנשי השמאל, שעבדו פעם עם מנדס־פראנס ובגלל זה הסתכסך עם נשיאו פומפידו הקונסרבאטיבי. הוא מכריז כיום, שעיקר דאגתו: חיסול פערים.

איש הימין המתון מנסה להופיע בבחירות אלה, כאיש הרוצה לפשר סי העם על אף היותו קונסרבאטיבי. הוא כבטיח יציבות ערך המטבע ותיקון עיוותים לשובדים. הוא מאמין בעיקר להסביר, שהגברת הייצוא ושמירה על ערך המטבע, שני אלה הם היסוד לשיפור מצבו של הפועל.

ואין צריך לומר, שאיש השמאל מבטיח לפעול לטובת העמלים. בעיקר לבטל תוכניות ראוותניות הבולעות הרבה כסף ממעטי יוקרה בלבד ולהשקיע סכומים אלה בהקמת בתי חולים, בבתי ספר ומעונות.

*

בכן, במצב דברים זה יש לקחת בחשבון, שאין לצפות לשינויים גדולים בבדיניות החוץ של צרפת, כלל המגמה החיכון. בפרט כשהמועמדים לנשיאות אינם מבטיחים דבר ליהודים או ידידי ישראל. עם זאת, יתכן שיחולו שינויים ביחסינו עם צרפת אחרי תקופה ארוכה של משבר וקפאון. אך מכאן ועד לשינויים יסודיים לטובתנו עדיין רחוק הדרך.

השבוע ביד יצחק בן צבי בירושלים

יום ראשון ו' אייר תשל"ד — 28.4.74
באנגלית

ב-19.00 ירושלים ערב מרד המכבים — ד"ר ישראל (לי) לוין
יושב ראש: ד"ר דוד יסלזון

יום שני ז' אייר תשל"ד — 29.4.74

ב-18.30 קהילת חברון במאה הי"ח — מר יעקב ברנאי
ב-19.30 ייסודה והתפתחותה של העדה האשכנזית בחברון — מר משה שפירא
בשיתוף עם המחלקה לתרבות של עירית ירושלים

יום שלישי ח' אייר תשל"ד — 30.4.74
יום חמישי י' אייר תשל"ד — 2.5.74

קורס ירושלים למורים
בשיתוף עם הועדה המשותפת להשתלמות עובדי הוראה במשרד החינוך והתרבות

יום רביעי ט' אייר תשל"ד — 1.5.74

ב-20.15 קתדרה לחוקרים בתולדות הישוב היהודי בארץ ישראל
הנושא: וינסטון צ'רצ'יל ובעיית ארץ־ישראל בתקופת מלחמת העולם השניה
מרצה: מר גבריאל כהן
משתתפים בדיון: ד"ר גבריאל שפר, ד"ר יוסף הלר
יושב ראש: פרופ' דוד ויטל
מרכז הקתדרה: פרופ' יהושע בן־אריה
הזמנות: במשרד היד״י רחוב אברבנאל, רחביה, ירושלים, ת.ד. 7660, טל. 59202

יום חמישי י' אייר תשל"ד — 2.5.74

ב-17.00 החוג ללימוד תלמוד ירושלמי

לוח הצופה

- מודה לכל המקצועות יסודי להתקשר 789902 בני־ברק.
- אקדמאים ימצאו בעיה בת זוג בכרטסת שלנו ללא כל תשלום, ארגון מתנדבים „אמת" ת.ד. 3324 תל־אביב.
- פירים הקונה רהיטים, אנטיקות, פרידז'רים, ריהוט משרדי וכל חפצי בית אחרים. טלפון 864938, בערב 876852.
- בקרית שמואל להשכרה דירת 2 חדרים + הול, לשנה 714813—04 לא בשבת.

לוח ירושלים

- מפריטוניאל, משרד לשידוכים אירופאי מיוחד בעיקר לאקדמאים ולדתיים. שמאי 23, ירושלים.
- בקרית מטרסדורף 3 חדרים, ריהוט חלקי מטפים. להתיים טלפון: 224983.
- בבית וגן דרושה מטפלת מנוסה לתינוקת. 5½ שעות ליום. הפלצות טל. 536046.

בתי קולנוע

ירושלים

שעות ההצגה
במוצ"ש — 700—900
בימי חול — 400—700—900

אורנע טל. 224734
אני אוהב את גרושתי

אוריון
שבוע 6
רבי יעקב

אדנון
שבוע 2
בננות

הבידה
גרטה בעלת 4 הממדים

תל־אביב

אסתר
שבוע 8
הרי המוזהם חחר

גורדון
שבוע 3
לאן נעלם דניאל ווקס

גת
אותמי

פאר
שבוע 8
אהבת החיים

סינרמה
סטודנטיות במלכודת

דרייב אין
שבוע 2
ב-7.15
רובינזון קרוזו
שבוע 2
ב-9.30
החוזה
בחצות
הכנופיה הסיציליאנית

חיפה

אמפיתיאטרון
לוס אמיגוס

ארמון
שבוע 2
בחזרה למערב

מירון
אהבה היא עדינה ואכזרית

עצמון
שבוע 7
רבי יעקב

רון
שבוע 5
זר בגמנסיה

חן
פיט וסילי

אורלי
שבוע 6
נשיא על הכוונת

פאר
שחק אותה סאם

האופרה הישראלית

רחוב אלנבי 1, תל־אביב
טל. 57227

כרמן תל־אביב 24.4 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 25.4 בשעה 6
דיבוהמי — באה ורדי תל־אביב 27.4 ב-8.30
נסיכת הקרקס תל־אביב 28.4 בשעה 6
כרמן תל־אביב 29.4 בשעה 6
נסיכת הקרקס תל־אביב 30.4 בשעה 6

היום

יום ששי ד' אייר תשל"ד 26.4.74
פר' תזו"מ
י"ט לעומר

הפרק: תהלים א־ב; המשנה: בכורות ו, ד־ז; הדף: מנחות פט; ההלכה: אורח חיים שכח, כג־כה.

כ' לעומר

שבת — הפרק: תהלים ג־ד; המשנה: בכורות ו, ח־ט; הדף: מנחות צ; ההלכה: אורח חיים שכח, כו־כח.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א, ב, ג — כל שעה.
09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
5.55 (א) חדשות באנגלית
6.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב)
עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית — 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.05 „קולגיום מוסיקום" 09.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים 10.55 הדרכות בצרפתית 11.00 צבריה לצב 11.15 מוסיקה 12.05 „קונצרט צהריים" 13.25 „מוסיקה יוצאת" 14.10 לאם ולילד 15.05 „קבלה הבב" — פרי הזרע כבודת 16.05 רגע של עבריה 16.06 הבוורה התיכון 16.30 „חוג בהלילה" 17.05 „מוסיקה קלאסית, בבקשת למיילים".

רשת ב'

08.10 „בוקר טוב" 08.55 בעקבות החדשות 10.05 „באן בבית" 12.05 במקבב יוצר 12.30 „הן חיוך" 13.25 שירים משלנו 14.10 „עד ארבע" 16.06 „בי מפתח כבדר" 16.30 מוסיקה קלאסית, „אנשים וזמירות" — שירים לבוא שבת 17.05 „שירים שאוהבים".

גלי צה"ל

06.05 צלילי בוקר 07.55 מה נשמע 08.05 יומן הבוקר 08.20 צלילי בוקר — 09.05 ד"ש עם עיד 09.55 פינת הסיפור 10.05 ההסיפור הקצר 10.55 ד"ש עם עיד — 11.05 הבלש בלבן 11.55 מה הרב 12.05 יומן צהריים 13.30 הבקודה היהודית 13.55 הודעות לחיילים 14.05 בבלינו — בצעד הפומבים הצבריים 15.55 המסרת הסבת 16.05 פסע הבן 17.05 ברכות היחיד עם פרופ' שאול פרידלנדר.

טלוויזיה בללית

15.00 בשפחת פרוזיבי: „הלך הגורן" 15.25 לקראת שבת.

מוצאי שבת

רשת א'

19.05 יומן הבבת 19.50 פרקי חיום התנ"ך: תהלים פרקים א' ב' — קריאה בפי שלמה ברסנוב 20.05 „הבלחון והלב ריתי" 20.40 ברדכי בן־שחר (בארנגטן) 21.05 „הבבדילי" — „מלווה מלכה" 22.05 הספרים על אוריה — וסותר של דייר אהרי פרנץ דיל 23.25 „אונת מעבל" 00.05 רגע של שיר.

רשת ב'

19.05 נגינה ווזר 21.05 „מזמור" 21.45 „מחצי ספרתיה" 22.05 „הבנינה לעולם" 22.52 נגינות קלות 23.25 „דורי בן זאב בירבי" 01.05 „עד אור הבוקר".

גלי צה"ל

19.05 מבע אליך 20.05 כרעגום — זמרבים והערבות לפי בקשות 21.05 סטורת, 21.35 שירים מתוך סרטים ומחזות מוסיקליים 22.05 בא בחבר עם נהן ורובריד 23.05 שעת הבין 23.55 שיחתו של פרופ' פרסטיין 00.05 יומן חצות 00.30 ציפורי לילה 03.05 מוכבים אל תוך השחר.

טלוויזיה בללית

20.02 הבבדיל בין קודש לחול — „חודש טוב" 20.30 כבם להושוע 21.10 אירוויזיון 22.00 כבם הטורב 22.50 בידור תורל — 23.40 מסוקן של יום ובדברי הדל של גאולה ישראל); חדשות.

פותחים באידיאה

(סוף מעמוד 7)

בעלי זורע מפלגתיים.

כך מסתלקים המאורות האמיתיים, מהם ניתן היה לדלות ממעיינות הדעת וללמוד משכמותיו של כאורעות כבירים. על ידם אפשר היה לבוא עד סיפי צפונות היסטוריה ולהתעלות אל פסגות־רוח ותבונה לקראת ימים גדולים כאלה. תחת זאת נשארים הבנים כאן בלי רועה רע אין הם יודעים מה לעשות בימים שאין בהם חפץ. „התנועה" צברה בהוכנו, ופסו קני בידה ללמוד בהם אי־כיה קודנה באבת. ואם מאיר המזל, ופה ושם מתעורר יחיד לחיפש בנר טעות בפנה סכוית, אתר הגדול, הצגו, כאשר חוש הריח לא הטעהו בפסם הזאת — חמק"עבר הדור כן הפנה השקטה ואיננו.

תיאטרון ישראל

מוצ"ש 27.4.74

הבימה:
דיבות דולקות: תל־אביב האולם הגדול
הן, הן יזליה: תל־אביב האולם הקטן

הקאמרי:
השחף: תל־אביב

התיאטרון העירוני חיפה:
הצילו: חיפה

הצפה

עתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל: הצופר בע"מ. עורך: ש. דניאלי. מערכת ומנהלה תל־אביב, רח' המסגר 66, טל. 35421, ת"ד 2045. חשבון בבנק הדואר 41144 — סניף ירושלים: רח' בן יהודה 2, ת"ד 1148, טל. 234910. בערב טל. 528344 — 35609. סניף חיפה רח' ארלוזרוב 8 טל. 663628. דפוס הצפור בע"מ, ת"א, רח' המסגר 66, טל. 33554.

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולמובנן.

هكذا من الاصل

مكذا من الاحل

ישראל התייחדה ביום הזכרון עם זכרם של הנופלים במערכה

מאת כתבר „הצופה"

עם ישראל התייחד ביום-הזכרון, בערב יום העצמאות, עם זכרם של הנופלים במערכה לתקומת ישראל.

יום הזכרון הופרד השנה מחגיגות יום-העצמאות ובניגוד לשנים הקודמות לא הושמעה צפירה האזעקה בשעה שבע בערב, שציינה את סיומו של יום הזכרה והתחלת יום העצמאות.

ביום הזכרון פקדו בני משפחות החללים, קרובים וידידים את בתי-העלמין הצבאיים, בהם נערכו טקסי אזכרה ממלכתיים בהשתתפות אישי ציבור. צילה של מלחמת יום הכיפורים ריחף השנה בטקסים אלה, שהיו יותר עצובים כתמיד. מספר המשתתפים בטקסים היה גדול יותר מאשר בעבר וקירבת המלחמה לטכסים נתנה את רישומם בהם.

אירועי יום הזכרון כללו הדלקת נרות זכרון ואזכרות בבתי הקברות הצבאיים. צפירת אזעקה שהושמעה בשעה 11 בבוקר ציינה שתי דקות דומיה להתייחדות עם הנופלים. התנועה ברחובות העיר נפסקה והעבודה בתעשיה, מלאכה ושירותים נפסקה. המוני בית ישראל עמדו דום לזכרם של אלה שבמותם ציוו לנו את החיים.

אזכרה לחללי גוש-עציון

ליום הזכרון התאספו מאות אנשי גוש-עציון לאזכרה ליד קבר האחים של חללי גוש-עציון בבית הקברות הצבאי בהר-הרצל בירושלים. באו חברי המשקים בדרום, אנשי כפר-עציון ומאות הורים שכולים וקרובים.

בכפר-עציון נערכה בליל יום הזכרון, אזכרה לחללי גוש-עציון במלחמת תש"ח ולבני כפר-עציון שנפלו במלחמת ששה הימים ובמלחמת יום הכפורים.

באזכרה השתתפו ותיקי גוש עציון מימי השייח ובני המתיישבים ש־שיקמו מחדש את כפר-עציון, וכן הדור השלישי שנולד בכפר עציון לאחר מלחמת ששת הימים.

השר י. רפאל בעצרת זכרון בנחלת יצחק

12 אלף גיבורי ישראל שיכל הדור הזה במערכות המדינה, שהן מלחמת הקוממיות אשר טרם תמה — אמר שר הדתות ד"ר יצחק רפאל בטקס אזכרה לחללי צה"ל, שהיה בבית העלמין בנחלת יצחק.

ליד קיר הזכרון הונחו עשרות רבות של זרים על ידי נציגי הממשלה, הסוכנות היהודית, צה"ל, משרד הבטחון, ארגוני הלוחמים והמחתרות, ארגוני הנכים, המשטרה, העיריות ובתי-הספר.

בהביאו את דבר הממשלה אמר השר רפאל, כי במלחמות ישראל על תקומת המדינה ידענו דמות הדור של מקדש השם.

כשמר של חיילי צה"ל ירה מטחי כבוד.

זכר חללי חיל-האוויר הועלה בגל-עד בדיר-עמאר

טקס אזכרה לטייסי חיל-האוויר נערך ביום ד', ביום הזכרון לחללי צה"ל, בגל-עד שבדיר-עמאר. בטקס השתתפו מפקד חיל-האוויר, אלוף בנימין פלד, פרופסור יגאל ידין, המשפחות השכולות, כל מפקדי היחידות של חיל-האוויר והנספחים הזרים. הוא נערך על-ידי הרב הצבאי הראשי סא"ל הרב רבינוביץ, ואזכרה בו תפילה לזכרם של הטייסים, שנפלו במערכות ישראל.

בעת הטקס הונחו זרים מטעם מפקד חיל-האוויר הנספחים הזרים, ויחידה פרחי טיס של ביה"ס לטיסה דיגלה את נשקה. הטקס נמשך במעבר כל הנוכחים על-פני הגל-עד.

תקרית בעצרת זכרון בבאר-שבע

הורים שכולים וצעירים התריסו כנגד השר חיים בר-לב לאחר שנשא את דבר הממשלה בעצרה זכרון בבית-העלמין הארעי בבאר-שבע ביום הזכרון.

ההורים והצעירים, שהתגודדו סביב השר, לאחר שכיסים באומן, האשימו אותו בשותפות למחדלי יום הכיפורים. „אתם שלחתם את בנינו לשחיטה" — צעקו הורים כלפי השר בר לב.

שר השיכון:
ב־1974 ניתן להגיע לסיום בניית 66 אלף דירות

„במאמצים מיוחדים ובהתארגנות יסודית לשעת חירום של ענף הבניה אפשר להגיע בשנת 1974 לגמר של 60.000 דירות. היקף שיקל על הצרכים והביקוש לדירות כפי ש־הוא מתכונן כיום במשק. אך לב מאמץ זה תלוי קודם כל בגורמים הבונים בארץ ובהתהדרות התחושה של המצוקה בה אנו נתונים — לעיסקים בענף.

עתה גמר הבניה החזוי הוא לפחות 55,000 דירות חדשות לעומת 51,000 ב־1973 ו־47,000 דירות ב־1972. אולם לאור העובדה כי דירות רבות שעמדו על סף גמר בחצי ה־שנה האחרונה טרם נגמרו בגלל ה־מלחמה והגיוס, ישנו כיום מספר רב יותר של דירות בשלבי הגמר. מצב כזה לא היה קיים אף פעם, בענף הבניה ובמאמץ מיוחד אפשר להגדיל את מספר הדירות הגמורות ה־שנה בעיקר ממלאי זה.

זאת אמר ביום ד' שר השיכון מר יהושע רבינוביץ בישיבת הנהלת ה־משרד שההכנסה בירושלים לדיון בצעדים שיש לנקוט לזירוז סיום הדירות הנמצאות בשלב הגמר.

עליה בבניית משרד השיכון ברבע הראשון של השנה

שר השיכון אמר כי גמר הבניה החזוי לשנת 1974 אמור לענות על צרכי הדיור הנאמדים של קבוצות האוכלוסיה בכמות שלא תהיינה התפתחויות קיצוניות בלתי צפויות מראש. שר השיכון הדגיש כי ברבע הראשון של 1974 התחיל משרד השיכון עצמו בבניה ישירה של קרוב ל־4,000 דירות חדשות לעומת פחות מ־3,600 דירות בזמן התחיל המשרד ברבע המקביל אשתקד, דבר המהוה גידול של 10 אחוזים. יש לציין עובדה זו בהדגשה רבה לאור הקשיים הרבים הקיימים עדיין בענף הבניה והחורף הקשה במיוחד השנה.

בסקרו את בעיות כוח האדם בענף הבניה הסביר השר רבינוביץ כי כיום הוא מגיע ל־80 אחוזים בקרוב מהיקף כוח האדם שהועסק בענף ערב המלחמה, ואת „אחר שבאוקטובר 1973 היה 30 אחוזים. בנובמבר כ־50 אחוזים ובדצמבר הגיע ל־60 אחוזים.

הרבנות הראשית:
היום אין אומרים „תחנון" ובשבת אין אומרים „אב הרחמים" ו„צדקתך צדק"

הרבנות הראשית לישראל מודיעה לציבור כי כאשר השנה יוצא ה' באייר בשבת יום שישי ושבת נחשבים לימים טובים — אין לומר ביום ששי „תחנון" ובשבת בתפילת מוסף אין לומר „אב הרחמים" וכן אין לומר „צדקתך צדק" בתפילת מנחה של שבת.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 250,000 ל"י זכו המספרים: 305001; 417328; ובלי ספה בסך 150.000 ל"י.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 675424.

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: 197815; 519997.

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: 114155; 262696; 290169; 705040.

בסך 1,250 ל"י זכו הכרטיסים הבאים:
605336 337632 091876
48335 480950 606038 326149 102366
751210 487329 211923 627834 486335
515530 310876 763100 505741 291498
791031 561407 312111 775288.

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־16506: 23794
75403 40795 38865 37434 29586
84529 83828 82383.

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־02709: 51791
04401 82798 53395 03059 82467
93027 59521 06275 89259 53569
64723 14579 94941 60053 13207
37315 77169 22489 72713 16651
79723 51152 77270.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־5186: 6365
9417 8566 7892 7207 7006.

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0001: 1342 4020
0071 7574 4092 1874 0008 7555
5550 2362 0268 7681 4826 2310
0878 8442 5670 2882 0838 7945
6247 3071 0893 8721 6173 2962
1039 8942 6457 3156 0896 8834
7492 3933 1166 9602 6683 3576.

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים עם ספה שמספריהם מסתיימים בספרה: 8, ובלי ספה 4 ל"י.

תיקון טעות

בכותרת משנה בידיעה על הפצ־לה מס ערך מוסף — שפורסמה ביום רביעי ב„הצפה" צ"ל: „התקן ב־צעיף הכפרות המקצועית — בגלל שיקולים ציבוריים", ולא כפי ש־פורסם.

הרב הראשי של רחובות וראש העיר מברכים את הרמטכ"ל

הרב הראשי של רחובות, הרב שמחה כהן קוק, וראש העיריה מר ש. רכטמן הביאו ברכת העיר רחובות להורית של מוסה גור למבורי כרמטכ"ל צה"ל.

הרב קוק הביע תקוה כי ה־רמטכ"ל אשר זכה להיות מפקד ה־כח אשר שחרר את מקום המקדש והכותל המערבי יזכה להיות רמטכ"ל הנצחון השלום של ישראל בארץ ישראל כולה.

הורי הרמטכ"ל הנמנים על חותיקי רחובות, השתתפו בתפילה חגיגית ביום העצמאות בביה הכנסה ה־גדול ברחובות והתקבלו ע"י הנהלה בית הכנסת.

נהרג בתאונה

אברהם שולמן, בן 28, מרחובות, נהרג אתמול בבוקר, בעת שהסכור בית הפרטית בה נהג, סטתה לפתע לשמאל הכביש התנגשה בגורר תו־מך צבאי.

התאונה אירעה בכביש בילו־גדרה בשעה 4 לפנות בוקר, ונהג הכבור בית הפרטית נהרג במקום. לשכה ה־תנועה של משטרת מרחב המרכז פת־חה בחקירה בנסיבות התאונה.

ארבעה נפצעו בתאונת דרכים בנגב

שני אנשים נפצעו קשה ושניים נפצעו קל בתאונה דרכים, שאירעה ביום ה' בבוקר בנגב.

סנדר התנגש בג'יפ, שהיה נהוג ביד בן סמבלר, בן 18, מקיבוץ משמר הנגב. נהג הג'יפ נפצע קשה ונוסע שהיה עמו, גיון ארמן, בן 22, מתנדב מארה"ב, נפצע קשה אף הוא. השניים אושפזו בבית החולים על שם סורוקה בבאר שבע. שנים מ־נוסעי הסנדר נפצעו קל. התאונה אירעה בכביש באר שבע — קרית גת.

סקר „דחף":
52% שבעים רצון מבחירת רבין; פרס — למשרד הבטחון

ממצאים אלה הועלו במשאל דעת קהל טלפוני שערך אתמול מכון המחקר „דחף". למדגם בן 500 מרואיינים מהם 244 גברים ו־256 נשים הוצגו השאלות הבאות: „כידוע נבחר מר יצחק רבין כמועמד המערך לראשות הממשלה, האם אתה שבע רצון מבחירה זו?"

52.4 אחוז ענו שהם שבעי רצון ועוד 23.8 אחוז ענו על השאלה ב„פחות או יותר" או „ככה ככה", לעומתם ענו 23.8 אחוז כי אינם שבעי רצון מהבחירה.

למרואיינים הוצגה שאלה נוספת: „מי צריך לדעתך להיות כעת שר הבטחון?"

התפלגות התשובות היתה כדלקמן: 1) פרס 29.0 אחוז; 2) דיין 21.2 אחוז; 3) שרון 13.2 אחוז; 4) רבין 10.8 אחוז; 5) יריב 6.4 אחוז; 6) בר לב 5.4 אחוז; 7) ויצמן 3.2 אחוז; 8) אחר 2.0 אחוז; 9) לא יודע 8.8 אחוז.

עורכי הסקר מציינים כי המרואיינים שענו „רבין" היו רוצים ש־ישמש כראש ממשלה ושר הבטחון.

מבצע „ישראל שלנו" בירושלים

ירושלים חגגה בצהרי יום העצמאות במבצע סמנוני בסימן ההכרזה: „יום העצמאות הכיו. יום הגבורה". במבצע, שאורגן על ידי הסניף הירושלמי של תנועה „ישראל שלנו" נישאו שלטים ועליהם כתובות כגון „ארץ ישראל יפה", „שאלו את שלום ירושלים", „אני ואתה נשנה את המדינה", „אני ואתה נתגבר".

יו"ר הכנסת אירח את שנים עשר מדליקי המשואות

ישב ראש הכנסת, מר ישראל ישעיהו, אירח ביום ד' לארוחת צהריים את שנים עשר מדליקי ה־משואות בטקס אשר נערך בערב יום ד' בהר הרצל, לסיום יום ה־זכרון לחללי מערכות ישראל ולפתיחת חג העצמאות.

מדליקי המשואות השנה הם ששה חיילים וששה נציגים מצירות פ־תוח הארץ מצוקה. יושב ראש ה־כנסת העניק להם את מדליות הכ־נסת כשי ולמזכרת מביקורם.

טבעה תיירת מגרמניה

תיירה מגרמניה טבעה אתמול ב־חוף ימה של נהריה.

המקרה אירע כשקבוצת תיירים רחצה בתוך ימה של העיר, שנפתחה לרחצה לפני ימים מספר. אחת מהם, מגדלנה סאר, בת 63, מגרמניה, הו־לד לטבעת. היא נמשתה מהמים ו־הועברה לבית החולים הממשלתי ב־נהריה, אך שם לא נותר לרופאים אלא לקבוע את מותה.

בערב חג העצמאות ביקר הרמטכ"ל במרכז השיקום ע"ש „שיבא" אצל פצועי מלחמה.

הרמטכ"ל ביקר אצל פצועי צה"ל בביה"ח בתל־השומר

מאת כתב צבאי

הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, ביקר ביום ד' אצל פצועי צה"ל, הנמצאים במרכז השיקום ובבית־החולים בתל־השומר. בבואו נתקבל הרמטכ"ל על־ידי קצין רפואה ראשי, תא"ל ד"ר משה קורדובה, וסגן מנהל בית־החולים ע"ש שיבא, ד"ר בוליסלב גולדמן.

רב־אלוף גור הירבה לשוחח עם הלוחמים הפצועים, בגלותו עניין מיוחד באופן הטיפול הרפואי בהם. בתוך כך ביקש הרמטכ"ל לשמוע מפיהם על בעיותיהם ומשאלותיהם, וכן על הקורות אותם בימי המערכה, בשדה־הקרב, על לחימתם ו־פציעתם. בין השאר, החליף דברים עם חייל־מילואים מהפצועים, אשר נפצע במלחמת־יום־הכיפורים בחזית הסואץ והשתתף בשעתו בשיחרור ה־עיר העתיקה במלחמת ששת־הימים. כן שוחח רב־אלוף גור עם לוחם, שעשה בשבי המצרי. חייל זה שיבח במיוחד את הטיפול הרפואי, לו זכה בבית־החולים ובמרכז השיקום ואשר הודות לכך ניצלה רגלו מקטיעה.

בעת ביקורו נקלט הרמטכ"ל לסי־סיבת־פרידה שערך חייל פצוע ביום שיחרורו מביה"ח, בו היה מאושפז מיומה הראשון של מלחמת־יום־הכי־פורים.

בתום ביקורו איחל רב־אלוף גור לפצועים החלמה מהירה והודה ל־צוות הרפואי על טיפולו הנאות ב־לוחמים המאושפזים.

ועדת אגרנט בודקת טענה ביחס למסמכי הסגן סימן־טוב

בסעיף 36 לדין השבון החלקי של הועדה ביום 1.4.74 מוזכרים שני מסמכים, שנערכו בשעתו על ידי סגן בנימין סימן טוב, ואשר על תג־לומים מהם הסתבכה הועדה לצורך מסקנותיה בעניינו של סגן אלוף גדוד גדליה.

הועדה הקרה את סגן אלוף גדליה על מסמכים אלה, והוא אישר את אמיתותם.

לאחר פירסום הדין וחשבון החלקי הגיעה לוועדה טענה כתעבוד הרא־שון של אחד המסמכים הבקורתיים הוחלף בזמנו, ביוזמה סגן סימן טוב, בעמוד אחר.

הועדה פתחה כיד בחקירת העני־ן ולאחר שהחקירה תסתיים היא תהן את דעתה על תוצאותיה והתייחס אליהן בדין וחשבון שיכיל את ה־הגמסה המלאה של הועדה למסקנות שהובאו בדין והשבון החלקי ש־פורסם.

תפילת הודיה בבית־הכנסת בשכ' צהלון

במסגרת חגיגות יום העצמאות בשכונות מטעם המועה"ד לת"א־יפו התקיימה תגיגה והתפילה הודיה בליל יום העצמאות בביהכנ"ס הגדול ע"ש ר' מאיר בעל הנס בשכונה צהלון, יפו־רבעת־עליה. דברים השכיעו רבני יפו הרב מ. ז. פרידמן, הרב ת. דרעי, הרב מ. תג'ר, רב בית הכנסת ומר ש. ביקאי, סגן יו"ר המועה"ד לת"א־יפו. הינהה יו"ר הנד ביהכ"נ מר צ. בובליל הנציב התזן דרעי.

בכנס חירום של התנועה למען א"י השלמה
קריאה להצבת הנהגה חדשה בראש המדינה
הכנס פנה למפד"ל ש„תסרב להצטרף לממשלת הטלאים השמאלנית"

„מול המחדל הנמשך והמבוך של שלטון המערך, אנו קוראים להצבת הנהגה לאומית חדשה בראש המדינה. התנועה הציונית, העם בתפוצות וציבור העובדים בישראל" — נאמר בהחלטות שנתקבלו אתמול אחה"צ בכינוס חירום של „תנועת העבודה למען ארץ ישראל שלמה" בבית סו־קולוב בתל אביב.

בהחלטה אחרת נאמר, כי „אנו דו־חים כל הצעה להקמת ממשלה ללא הגופים הציוניים הרכזיים בעם וב־במדינה".

הכינוס פנה אל המפד"ל „שתסרב להצטרף לכבכילת הטלאים השמאלנית, שמנסים לכפות עלינו".

כנס החירום תבע להעביד את הלי־כוד במרכז ההנהגה הלאומית החדשה וקרא לתנועות, למפלגות ולארגונים להצטרף לריכוז כוחות ציוני זה, תוך התנערות מן הבריכוז השמאלני התבוסתני והתחלני, אשר תדר גם אל שורות תנועת העבודה הציונית.

החלטה אחרת, שנתקבלה בכינוס הזהירה מפני המזימה לקיים ממשלה כעבר להקופה ממושכת, ותבעה ל־קיים בהקדם בחירות חדשות לכנסת.

הכינוס נפתח על ידי הסופר משה שמיר, אשר אמר, כי יום העצמאות השנה הוא יום העצמאות העצוב ה־ראשון בתולדות ישראל. בציבור יש־נה התחושה של תסכול, של אי בט־חון, המתפשט בעיקר בנוער. „לא המדינה שקר ולא היינו מבוכה, אלא השקר הוא בהנהגה הפרוסה רגל", אמר.

אלוף (מיל.) ח"כ אברהם יפה, שי־בח את צה"ל ההולך כחיל אל חיל ויהיה מוכן להנחיל לנו את הנצחונות שאנו זקוקים להם. בצה"ל יש רעננן ומוני מפקדים חדשים, ואנו יכולים לבטוח בו ולהה בו את כל האמון.

התואם אמר, כי יש לנו סיבה להיות בטוחים בצה"ל, אך אנו צריכים להיות מודאגים מההנהגה המדינית.

מר אליעזר ליבנה אמר, כי אינו מכיר הנהגה גרועה יותר לעם ישראל מזו שקיימת. הוא הוסיף, כי על המחדל הבטחוני גברנו, אך ב־22 באוקטובר נכנענו לדרישות ד"ר קי־סינג'ר, וזהו המחדל.

אלוף (מיל.) ח"כ אריאל שרון אמר, כי עובר עלינו משבר קשה ו־עמוק, ולא רק בגלל יום הכיפורים. כיום כלוה הרגשת יאוש את הא־נשים. הוא סבור, שכל זה בא בגלל העדר יעדים לאומיים, וקיום ספיקות ביחס למחיר ששילמנו ונצטרך לש־לם. הוא הוסיף, כי הדור של עכשיו נלחם טוב יותר מהדור שלו. קיים אבדן בטחון עצמי חמור, ובעיקר נוכח מצב המלחמה שאנו נמצאים בה. ח"כ שרון חושש שבעתיד נצ־טרך לעמוד בפני מלחמות גדולות.

אישים ומוסדות

— שר הדתות הד"ר יצחק רפאל, ראש המועה"ה בירושלים מר גדליה שרייבר, דיינים, רבנים, ראשי ישי־בות, אישי ציבור וקהל רב נכחו אמש בטקס הכנסתו בבריתו של אאע"ה של הילד עובדיה, בנם של הרבנית יפה והרב סלום כהן, נכדו של הרב הראשי לישראל הראשל"צ הרב עובדיה יוסף. הברית הסעודה נערכו בביהכ"נ „ישא ברכה" בשכ' שלביה בירושלים.

— יושב ראש הכנסת, מר ישראל ישעיהו קיבל אתמול (יום ד') ב־כנסת את מר ג'ורג' סומס, סגן יושב ראש הפרלמנט הבריטי, ואת מר וולס היינס — שהגיעו לביקור ב־ישראל במסגרת סיור באזורנו.

— בבית החסידים המרכזי, ברח' בן־יהודה, נערכה ביום העצמאות תפילה חגיגית התקיימה סעודת מצ־וה. שבמהלכה השמיעו דברים מ־ענייני דיומא, ר' חיים שמחה גולד־ברג, ר' שמואל ויינר ומר יהואל ארזי.

● שני צעירים יהודים מחיפה, אחד בן 23 והשני בן 26, נעצרו אור ליום רביעי בכפר סכנין, שב־גליל המרכזי על רקע סיכסוך בקשר לצעירה יהודיה המתגוררת בכפר ערבי.

בחג העצמאות ה־כ"ו למדינת ישראל
שלוחה ברכתנו
לנשיא המדינה ולממשלת ישראל
למע"כ הרבנים הראשיים שליט"א
למורנו ורבנן בכל אתר ואתר
לצבא הגנה לישראל
ולכל עם ישראל בארץ ובתפוצות
ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום
הרבנות הראשית — המועצה הדתית
רחובות

לגו"ר המועצה הדתית
מר שלום גלאם ורעיתו
מיטב הברכות — להולדת התאומים
שתזכו לגדלם יחד עם אחיהם ואחיותיהם באושר ובבריאות.
המועצה המקומית קדימה
חבריה ועובדיה

ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה
ת. ד. 92 ירושלים

1. תיק ליום ירושלים
מכיל 10 חוברות על ירושלים — העיר, תולדותיה וזיקת העם אליה בצירוף מפת העיר העתיקה.
המחיר: —.16 ל"י
הזמנות בצירוף התמורה, לפי הכתובת: המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, ת.ד. 92, ירושלים.

2. האשה והמצוות
מאת הרב אליקים ג. אלינסון
ילקוט הוראות חכמינו ופסקי הלכות.
המחיר: —.16 ל"י
ההפצה בידי הוצאת הספרים של הסוכנות היהודית, ת.ד. 7044 ירושלים.

יד יצחק בן־צבי — המחלקה לפעולות חינוך והדרכה
עירית תל־אביב — המחלקה לתרבות הנוער

החלה ההרשמה
לסמינריון שנתי בנושא:
הישוב היהודי בארץ ישראל לדורותיו
הפתיחה
ביום חמישי ט' סיון תשל"ד, 30.5.74
הסמינריון מחולק לחמישה נושאים מרכזיים וימשך עשרה חודשים, עם הפסקה בחדשים יולי—אוגוסט.
א. א"י עד מרד בר כוכבא
ב. תקופת המשנה והתלמוד
ג. הישוב היהודי בארץ ישראל בימי הביניים
ד. הישוב בתקופה העותומאנית
ה. א"י והישוב היהודי בתקופת המנדט
מטרת הסמינריון, העמקת הידע על תולדות הישוב היהודי בא"י ובעיותיו במשך הדורות.
ההרצאות תתקיימנה בפגישות שבועיות מדי יום חמישי. שעות ההרצאות בערב בין השעות 19.30—21.30.
סיורים ייערכו כסיכום להרצאות בהדרכת המרצים והמדריכים.
דמי הרשמה לכל השנה 50 ל"י; לסטודנט ולחייל 25 ל"י.
למתקבלים לסמינריון יישלח כרטיס משתתף שישמש כרטיס כניסה להרצאות ולסיורים.
תכנית מפורטת של הפרק הראשון של הסמינריון, פרטים אחרים וכן קבלת טפסי הרשמה נוספים בבית „יד לבנים", רחוב פנקס 63, תל־אביב.
— — — ספח הרשמה • נזור ושלח — — —
אל: בית „יד לבנים"
רחוב פנקס 63
תל־אביב
הנני מבקש/ת להשתתף בסמינריון השנתי „הישוב היהודי בא"י לדורותיו" הנערך על ידי יד יצחק בן־צבי ועיריה תל־אביב שיפתח ביום חמישי ט' סיון, תשל"ד (30.5.74).
הנני מצרף/ת בזה המחאה ע"ס ... ל"י לפקודה בית יד לבנים תל־אביב כדמי השתתפות.
הנני סטודנט/חייל ומצרף בזה סכום של ... ל"י.
שם ... משפחה ...
כתובת ...
מקצוע ... טלפון ...
תאריך ... חתימה ...

תערוכת הפרחים הבינלאומית
פסטיבל פרחים ואמנים
24.4—4.5.1974
הפארק הלאומי, רמת-גן
בתערוכה מאות אלפי פרחים שזורים בידי טובי הפלוריסטים מישראל ומהעולם, אוספי פרחים נדירים ואקסוטיים, צמחייה טרופית, גנים פורחים, צמחייה בתרבות מים ועוד ועוד.
ברחבת האירועים מתקיימות הדגמות של שיזור פרחים אמנותי, מופעי אמנים והופעות בידור.
- בואו ליהנות ולבלות -
שעות הפתיחה:
בימי חול מ־10.00 עד 23.00
בימי ששי מ־10.00 עד 15.00
תחבורה באוטובוסים של „דן":
בתל-אביב — 30, 35; מרמת-גן — 67
התערוכה תינעל במוצ"ש 4.5.74 בחצות
תערוכת הפרחים - התערוכה בה מבקרים עם כל המשפחה

אוניברסיטת בר-אילן
שמחה להודיע
על פתיחת המחלקות הבאות בשנה"ל תשל"ה
א. מגמה בין חוגית במדעי היהדות (תוכנית מורחבת). — מגמה זו מומלצת למתעתדים להורות את לימודי היהדות בבתי-ספר תיכוניים בכל החטיבות.
ב. מחלקה לתיאטרון — המטרה היא להקנות השכלה בהיסטוריה של התיאטרון ובשיטות משחק ובימוי כדי להכשיר מדריכים מקצועיים לבמאות בבתי-ספר ובתנועות הנוער.
ג. מחלקה לתולדות האומנות — לימוד ההיסטוריה של הציור, הפיסול, והאדריכלות; הכשרת סטודנטים בעקרונות האסטטיקה והביקורת האומנותית.
פרטים נוספים וכן טפסי הרשמה ניתן לקבל לפי פניה בכתב אל המשרד לקבלת תלמידים אוניברסיטת בר-אילן רמת גן.
היום האחרון להגשת המועמדות הוא ד' בסיון תשל"ד 31.5.74.

בנק ישראל
מכריז בזה על תחרות
להגשת הצעות
למטבע חנוכה תשל"ה
מכסף בן -.10 ל"י.
כל הפרטים כלולים בתנאי התחרות שאפשר להשיג בבנק ישראל, היחידה להנפקת מטבע, ירושלים, או בסניפי בנק ישראל בתל-אביב ובחיפה, אצל פקיד הקהל.
חברי אגודת הגרפיקאים וחברי אגודת הציירים והפסלים יוכלו לקבל את תנאי התחרות באמצעות אגודותיהם.
הפרסים שיחולקו לזוכים יהיו:
● פרס ראשון — —.3,000 ל"י
● פרס שני — —.1,250 ל"י
● פרס שלישי — —.750 ל"י
המועד האחרון להגשת ההצעות הוא יום ה', — 6.6.74, בשעה 12:00 בצהרים.

למוסד ילדים-ות דתי (גיל בי"ס יסודי)
בצפון הארץ
דרוש
מנהל חינוכי וכללי
דרוש במקום — עם אפשרות עבודה לבת הזוג
לפנות במכתב עם ציון תולדות חיים, אל:
הועדה לקליטת הלומדי ת.ד. 40024 תל־אביב

לבית חינוך עוורים בירושלים
דרושה
תופרת מנוסה
במשרה מלאה
הצעות נא לפנות אל רחוב מלכה. טלפון 522211/2—02

דרוש לבית-כנסת
בת"א, רח' בוגרשוב 63
אדם רציני
לניהול ולגביה
רצוי בעל תפילה ויודע הקשר בנ"ך
לפנות בשעה 5.00—7.00 אחה"צ במקום

משרד התיירות — עירית ירושלים
פיתוח מזרח ירושלים בע"מ
יריד ירושלים לאמנות ואומנות
„חוצות היוצר"
אמני ירושלים! הבטיחו לעצמכם מקום תצוגה ביריד „חוצות היוצר" אוגוסט 1974
ההשתתפות ביריד פתוחה לאמנים, ירושלמיים במיוחד, בתחומים הבאים:
צורפות ◆ קרמיקה ◆ זכוכית אמנותית
אריגה וריקמה ◆ תשמישי קדושה
הדפסים אמנותיים ◆ גילוף עץ ◆ בטיק
תחריטים ◆ ציור ופיסול
אמנים המעוניינים להשתתף ביריד, מוזמנים להגיש מועמדותם לועדת היריד עד יום שלישי, כ"ב אייר תשל"ד — 14.5.1974
אל: פיתוח מזרח ירושלים בע"מ
רח' ממילא 18, ירושלים
מאת: ...
כתובת: ... טל': ...
אני מעוניין/ת להשתתף ביריד לאמנות ואומנות ב„חוצות היוצר". תחום עסוקי האמנותי ... מוצרי התצוגה העיקריים ...
הודעה זו אינה מהווה התחייבות מצדנו להשתתף בתערוכה הנ"ל. רשמנו לפנינו כי בחירת האמנים והקצאת השטחים תיעשה ע"י ועדת היריד — לאחר ראיון ועל כך נקבל הודעה במועד.
תאריך ... חתימה ...

בית הספר לריפוי בעיסוק
הר הצופים ירושלים
מודיע
כי נותרו 3 שבועות לסיום ההרשמה.
בעלי תעודת בגרות (רצוי אחרי שרות צבאי) יפנו בכתב או בעל פה לבית־הספר לריפוי בעיסוק, הר הצופים, טלפון 287530—02.

על האיש הישר והנאמן
מר יעקב כהן ז"ל
יעקב ידיד אמת למופתו
מתאבלים מרה
הנהלת גבעת וושינגטון
בית הספר התיכון — ביהמ"ד הממ"ד למורות וגננות
צוות המורים, העובדים והתלמידים — המכון הממלכתי דתי למדריכות לחינוך גופני

אזכרה וגילוי מצבה
על קברו של יקירנו
סגן ברוך דסברג (ג'ינג'י) הי"ד
שנפל במלחמת יום הכיפורים
נערוך ביום רביעי ט' באייר תשל"ד (1.5.74)
ההתכנסות, ב־15.00 — במרכז הנצחה בכפר עציון.
אזכרה, ב־16.15 — באולם חדר האוכל בכפר עציון
הסעה:
ת"א, בית־הדר, 13.00 ירושלים, חניון בנייני האומה, 14.00
המשפחה
וקבוצת ראש צורים

תמורות מדיניות בשנות המדינה

מאת יעקב אדלשטיין

התמורות המדיניות שחלו במשך שנות המדינה, מאז יסודה ועד היום, מוכיחות עד כמה המדיניות נתונה לתנודות מתמידות, ועד מה אין לבנות מגדלים על קו מדיני אחד, או על מגמה מדינית המסתמנת במעצמה פלונית או אלמונית. מדינת ישראל קמה בתמיכת שתי מעצמות העל, ארה"ב וברית המועצות, ובתמיכה רוב מדינות אירופה, אמריקה הלטינית. כיום לאחר 26 שנה, חל שינוי מדהים במפת התמיכה בישראל.

התמורות שחלו מצביעות על שינויים דרמטיים בקו המדיני של מעצמות גדולות, בהתאם לאינטרסים ולנסיבות.

ברית המועצות תמכה בהקמתה של מדינת ישראל, ובשנת 1948 תקף נציג ברית המועצות, גרומיקו, במועצת הבטחון את התוקפנות הערבית נגד ישראל. האויב של ישראל היתה אז בריטניה, שפעלה יחד עם מדינות ערב לסכל את תכנית הקמתה של ישראל. ברית המועצות תמכה בהקמת המדינה, אם כי לא פעלה בפומבי, וזאת מתוך התחשבות בקשריה עם מדינות המגרב עם סוריה ולבנון. ארה"ב תמכה בהקמת מדינת ישראל, מתוך קשריה עם יהודי ארה"ב והשפעתם על מדיניותה ומתוך רצון לראות מדינה דמוקרטית במזרח התיכון, שתשמש בסיס למדיניות מערבית באזור זה. התמיכה היתה בדרג זה, תוך ניצול מעמדו של הנשיא טרומן אם כי שר החוץ שלו, דין אצ'יסון שהיתה לו השפעה רבה במעמד השוב, לא ראה בעין יפה את הקמת המדינה. דין אצ'יסון התבטא לאחר שנפרש מכהונתו, כי הקמת מדינת ישראל היתה טעות מדינית.

העידוד לערבים

במבט לאחור ניתן לומר כיום כי הכוונת בוין, שר החוץ הבריטי בשנת 1948, היתה, לא רק להתנגד להקמת המדינה, אלא גם להביא לחיסולה הפיזי, אם תקום. היסטוריונים שסקרו את המדיניות הבריטית בשנת 1948, מודים כיום כי בריטניה עודדה את מדינות ערב, לפלישתם לשטח ארץ ישראל. הצבא הערבי שהיה בפיקוד בריטי, נכנס לשטח ארץ ישראל בהתאם להוראות הבכירים הבריטית, עוד בטרם תוקמה המדינה, והשתלב אף כך בתוקפנות נגד ישראל בפיקודו של הג'נרל גלאב פחה. פעולה של בוין היתה שלעומת כמות ערבים שיפלשו לשטח א"י, לא תוכל המדינה היהודית להחזיק מעמד, ולכן הדרך תהיה, קריאת השוב היהודי לבריטניה לשוב, או לאחר הישוב הזה והעברתו לחסות הבית, ביהודי חסותו של המלך עבדאללה.

התמורה ביחסה של בריטניה לישראל חלה מיד לאחר הקרבות, כי שר בריטניה נוכחה כי מדינת ישראל עומדת על רגליה. אז הסירה התמיכה בחיסולה של המדינה וקשרה עמה קשרים דיפלומטיים. במשך שנות המדינה היו תמורות שונות במדיניות הבריטית. ניכרת היתה נטיה לפצות את הערבים ולשוב להשפעה במזרח התיכון, על חשבון מדינת צרו ערבית. אך בשנת 1956 באה מלחמת סיני, שונתה המדיניות הבריטית לזמן קצר, למדיניות פרו־ישראלית. תקופה זו היתה קצרה ביותר שכן בריטניה חיפשה מיד את הדרך להתפייסות עם מדינות ערב וביחוד עם מצרים. המדיניות הפרו ישראלית באה לאחר שנאצר הבריח למעשה מלחמה על הכוחות הבריטיים בסואץ ואילץ את בריטניה לצאת מאיזור הסואץ והלאים את התעלה.

הברית הבלתי כתובה

התמורה ביחסה של צרפת לישראל באה בשנות החמישים, בשל מלחמה אלג'ירית. בשנים אלה נכרתה ברית בין צרפת לישראל וצרפת הפכה לספק הנשק העקרי של ישראל. כיום ברור שהיתה זו טעות מדינית להסתמך על צרפת כספקת נשק עיקרית, על אחת כמה כבת הברית מדינית לאורך ימים. הברית בלתי כתובה בין צרפת לישראל, הגיעה לשיאה בימי מבצע „קדש", המוסטה בבת אחת לפני מלחמת ששת הימים, כאשר הגנרל דה־גול הטיל „אמברגו" על אספקת נשק לישראל. טעות מדינית זו של ממשלת דה גול, ליכדה לקה את ישראל. בדיעבד היתה בגידתו של דה גול לטובה ישראל. נפתחו לפניה שערי הנשק של ארה"ב, המדינה הזירה והידידותית, שלא שינתה מדיניותה במשך כל שנות המדינה. אילו היתה ישראל תלויה עד היום בצרפת באספקת נשק, היה מצבה עגום. שכן צרפת אינה מייצרת את סוגי הנשק המודרני הדרושים לישראל למלחמה נגד הנשק הסובייטי. לאחר מלחמת ששת הימים הדרדרו יחסי ישראל צרפת ולעומת זה הלכו והתהדקו יחסי צרפת ומדינות ערב. היום מצפים להגיע לאיזון ביחסי ישראל המדינות לאחר הרומאן הסר של אהבה ובגידה.

המוקשים הסובייטיים

התמורה במדיניות הסובייטית כלפי ישראל חלה אף היא בשנות החמישים. תמורה זו היתה בגורה [illegible] מוקשים. המוקש היהודי והמוקש הערבי. הקמת המדינה עוררה את יהודי רוסיה להתיה. בואה של גולדה מאיר כשגרירה ראשונה במוסקבה עוררה התלהבות בקרב יהודי רוסיה. שלטון סטאלין לא סבל התעוררות כזו. אז באה „עלילת הרופאים" שהתחלה לגרש את היהודים לסיביר שלא בוצעה בהמות של סטאלין. במצב זה נקט השלטון הסובייטי במדיניות קשוחה כלפי ישראל, אם כי טרם הגיע [illegible] התקשרות עם הערבים. הקשר [illegible] ההדוק והקשר הצבאי, הגיע לאחר עליית נאצר לשלטון, ועם [illegible] הגבול השראליות בעזה. נאצר [illegible] אז להתקשר עם ברית [illegible] לשם אספקת נשק. הוא [illegible] במדיניות של החזרה בין המערב והמזרח, ולמעשה הוא הכניס את ברית המועצות כגורם מדיני [illegible] לאחר שהוא על עיסקת [illegible] גדולה עם צ'כיה באמצעות ברית המועצות. יש לציין כי עם הקמת המדינה, סיפקה ברית המועצות נשק לישראל, באמצעות צ'כיה. נשק זה היה גורם חשוב ב[illegible] הצבאית של מלחמה השחרור. הוא הגיע ממש ברגע ה[illegible] שעה שארצות המערב ובראש ארה"ב סגרו את שערי הנשק [illegible] ישראל. היחסים הדיפלומטיים בין [illegible] לברית המועצות נותקו ל[illegible] פיצוץ השגרירות הסובייטית [illegible] „עלילת הרופאים". הם חודשו לאחר שנתיים. התמורה הגדולה במדיניות הסובייטית בכיוון של [illegible] הסכסוך בין ישראל לערב, [illegible]

לצרכי התבססות באיזור, החלה בראשית שנות החמישים ונמשכה עד היום. התבססות זו נעזרה גם בהחלשת מעמדה של בריטניה, ובמיוחד מסויגות של צרפת, שנאלצו לעזוב את בסיסיהן במדינות ערב ולהשאירו את המזרח התיכון כזירה להתחרות בין מזרח למערב. דיפלומט סובייטי התבטא באוזני השיחות עם דיפלומט ישראלי: ברית המועצות אין לה עניין בהשמדתה של ישראל אלמלא קמה מדינת ישראל היתה ברית המועצות צריכה להקימה. שכן הודות להקמתה, חדרה ברית המועצות למזרח התיכון. ניתן לומר כי התמיכה הסובייטית בהקמת מדינת ישראל, התבססה על הרצון לגרש את בריטניה מן האיזור, וברית המועצות קיוותה שהקמת המדינה, תגרום להחלשת ההשפעה הבריטית במזרח התיכון, ואכן כך היה. בימים ההם היו מדינות ערב נתונות להשפעה בריטית, ולכן ביקשה ברית המועצות לסייע בהקמת מדינה בניגוד לעמדה הבריטית. קשה לומר כיום כי היתה לברית המועצות מבט לטווח רחוק, בכיוון של ניצול הסכסוך העתיד, כקרש קפיצה למזרח התיכון. בימים ההם ביקשה ברית המועצות רק לפורר את ההשפעה הבריטית באיזור והיא הניחה כי השאר יבוא מאליו. יש לומר כי הנחה זו היתה נכונה. כך עברה המדיניות הסובייטית מתמיכה בישראל כנגד הערבים, לתמיכה בערבים כנגד ישראל, תוך שימוש בסכסוך ישראל־ערב, לשם רכישת עמדה והשפעה במזרח התיכון. החדירה הסובייטית למזרח התיכון, הביאה להסלמה במלחמה המתמשכת בין ישראל לערב הנמשכת זה 26 שנה בהפסקות. אילולא החדירה הסובייטית ואספקת הנשק הערבית, יש להניח כי המצב במזרח התיכון וביחסי ישראל ערב, לא היה מתפתח למימדים כאלה כפי שהתפתח בשנים האחרונות. ביחסי ישראל—ארה"ב לא חלו תמורות דרמטיות. יחסים אלה היו טובים במשך כל 26 שנות קיומה של המדינה. אם כי ניתן לדבר כי ארה"ב ניצלה את מעמדה, ללחצים מדיניים על ישראל. הלחצים הללו עוד במלחמת השיחרור ונרכזו לנסיגת ישראל ב־1948 מאל עריש, שאליה הגיע צה"ל בתנופת התקפתו כנגד הצבא המצרי. צה"ל עמד להקיף את עזה ולסגור אותה בכצור. בריטניה היתה לה עדיין חוזה הגנה עם מצרים. היא הזעיקה את ארה"ב וזו לחצה על ישראל לסגת.

הלחץ הגדול

הלחץ הגדול ביותר על ישראל בא בימים הנשיא אייזנהאור ושר החוץ שלו ג'ון פוסטר דאלס. לאחר מלחמת סיני בשנת 1956. אז התאחדו ארה"ב וברית המועצות ללחץ על ישראל לסגת מסיני. לאחר

זמן הודה שר החוץ דאלס כי לחץ זה היה בו משום טעות מדינית. המדיניות האמריקאית נטתה יותר לברית המועצות, והקשתה בבצחת צבאי על ישראל ועל בריטניה וצרפת. ארה"ב הורחקה מהשפעה במצרים. היחסים בין מצרים לארה"ב התריעו. נאצר לא רצה להודות שהנסיגה הישראלית באה הודות ללחץ אמריקני. ישראל לא עבדה בפני לחץ אמריקני בשתי הפעמים, שכן מעצמה זו היא היחידה המהווה משענת לישראל בכל שנות קיום המדינה.

התמורה בענין אספקת נשק לישראל מארה"ב באה בימי הנשיא קנדי. הוא הראשון שאישר אספקת טילי הוק לישראל. אך למעשה נפתחו שערי הנשק האמריקני הודות לירדן. המימשל האמריקני נאלץ היה לספק נשק לירדן כדי שהמלך חוסיין יחזיק את ממלכתו. וכדי להיות מאוזן, פתח את שערי הנשק גם לישראל. פתיחה זו היוותה מפנה בהיסטוריה המדינית שבין שתי המדינות שהלכה והתהדקה לא רק במישור המדיני אלא גם במישור הצבאי.

במשך שנות המדינה לא חוו משברים דרמטיים ביחסי שתי המדינות. אך היו תקופות של מהיהות ומשברים, הבתיחות הגדולה ביותר באה בתקופת מבצע „קדש" כאשר ישראל התקשרה עם בריטניה וצרפת למלחמה נגד מצרים, בלי שיתוף ארה"ב. הנסיגה מסיני בשנה 1956 הצילה את שלטונו של נאצר, וגם ביססה את מעמד ברית המועצות באיזור. לחץ זה היה בו משום טעות מדינית חמורה, אשר לימד לקח את ארה"ב, בפרוץ מלחמת ששת הימים. כאשר במשך שש שנים עמדה ארה"ב באופן פסיבי ולא הפעילה לחצים על ישראל, עד לפרוץ מלחמת יום הכיפורים.

תהפוכות גדולות

מן הסקירה אנו למדים כי במשך 26 שנות המדינות היו התהפוכות גדולות ביחסיה של ישראל עם ארבעת המעצמות. מיחסים של ידידות עברו ליחסי איבה, בין ישראל לברית המועצות. מיחסים של איבה עברה ישראל לידידות כנונה עם בריטניה. מיחסים של ידידות הדוקה עם צרפת, עברה ישראל ליחסים של כרירות ובגידה. התהפוכות אלה מוכיחות כי המדיניות מתנהלת בהתאם לאינטרסים, המשתנים והולכים. האינטרס הבריטי היה בשנת 1948, חיזוק השפעתה בקרב מדינות ערב שהיו נתונות לחסותה, ולכן התנגדה להקמת המדינה ופעלה להכשלתה, עד כדי סיוע ללוחמים נגדה. מבלי להתחשב בתוצאות הטרגיות שעשויות היו לצמוח מהלך מסוכן זה. ברית המועצות תפסה את הסכסוך המדיני במזרח התיכון, כתמורה שבאמצעותו אפשר לחדור למדינות ערב, ולכן שינתה את יחסה לישראל, תוך זמן קצר לאחר הקמת המדינה. צרפת הפסיקה את יחסיה ההדוקים עם ישראל לאחר סיום מלחמת אלג'יר כאשר שוב לא היה לה ענין בסכסוך עם הערבים, ולכן בגדה בישראל בצורה ברוטאלית כמצב. רק ארה"ב, כאמור, היא היחידה שלא שינתה מדיניותה מאז הקמת מדינת ישראל. להיפך, היחסים הלכו והתהדקו במשך השנים.

סימה של תקופה

מדינת ישראל במשך 26 שנות שרתת דם, מול אויביה במלחמה בלי

(סוף בעמוד 6 טור 9)

האם יחול שינוי במדיניותה של צרפת?

מאת ד"ר י. נפתלי

כל אימת שעומדים בפני שינוי יסודי, בחיים המדיניים בצרפת, עולה השאלה האם יחול שינוי לטובה ישראל מכאן גם השאלה מהו משקלו של הקול היהודי בבחירות בצרפת? האם יש בכוחו להשפיע על מהלך הבחירות עד כדי כך שהמועמדים לנשיאות יהיו נאלצים להתחייב כלפי היהודים כפי שקורה הדבר בארצות הברית?

שלושה המועמדים העיקריים לנשיאות הגוליסט ז'אק שאבאן־דלמאס, איש הימין המתון — ואלרי ז'יסקאר ד'אסטן, ומועמד השמאל המאוחד פראנסואה מיטראן, כולם מוכרים לנגד עיניהם. לפיכך יש גם לבחון את העניינים שלנו מבחינת האינטרס הצרפתי. אף אם יש למועמד זה או אחר גישה אוהדת לנו.

לא אחת הזכרנו, גם בימים של הידידות הגדולה צרפת—ישראל, שצרפת נחשבת מדיניות מושלטת גם אחרי הדקולוניזציה, שכן נמשכים קשרים תרבותיים ומסחריים בין המטרופולין לבין מושבותיה לשעבר. אם תמכה צרפת בעבר ביד חזקה בישראל. הרי זה היה בעיקר כדי ליצור חזית שניה נגד מצרים, שתמכה במורדים האלג'יריים. אולם, אחרי שיחרורה של אלג'יריה — תחדשו אט־אט היחסים בין צרפת לערבים. עד שבסיכומו של דבר הטילה אמברגו על משלוחי נשק לישראל, כדי לחזק השפעתה בעולם הערבי.

עם עלותו של ג'ורג' פומפידו לשלטון לפני כחמש שנים, התחילו להגיע אלינו „בשורות טובות" כי אילו יחול שינוי בעמדת צרפת כלפי ישראל. הנימוקים העיקריים לכך היו: פומפידו לא ילך בדרך קודמו דה גול. תיפסק התגרות עם ארצות הברית וההתקרבות פאריס—וואשינגטון תהיה לטובתנו.

אף הוסיפו לפומפידו ידידים רבים בין היהודים בעוד שלקודמו לא היו ידידים בכלל. מה עוד, פומפידו היה כמה שנים אחד המנהלים אצל הרוטשילדים וכפי הנראה תהיה להם השפעה עליו. מצאנו אז לנכון להעיר כנגד אשליות אלה מסיבה פשוטה: מדיניות החוץ של צרפת ביסוד לא תשתנה עם חילופי גברא בראשות המדינה. אפשרי שינוי בגוונים, אבל לא שינוי יסודי במדיניות החוץ.

לכן, צריך תמיד לראות את הענינים בצרפת מתוך אספקלריה של המצב המדיני הכללי. כמובן, אין גם להתעלם מהגורם האנושי. משום כך יש לבחון מה יחסו האישי של כל אחד משלושת המועמדים העיקריים ליהודים ולישראל.

הקול היהודי והבטחות לישראל

באשר לקול היהודי, יצויין שאין לו ערך רב, בפרט שבהבחירה הן כלל־ארציות.

בצרפת חיים כיום קרוב לשש מאות אלף יהודים, מהם כשני שליש מיוצאי צפון אפריקה. כלומר — במשפחות ברוכות ילדים, שאין להן בהורים, בפרט שבארץ הזאת זכות הבחירה היא מגיל עשרים ואחד ומעלה. במצב דברים זה ניתן לשער, שיש בצרפת בסך הכל קרוב לארבע מאות אלף בוחרים יהודים. לקולות אלה יש משקל מסוים בבחירה לפרלמנט, שהן בחירות אישיות ובכלל זה איזורי בחירה בלבד, כגון: פאריס, מארסי, ניצה, טולוז, ליאון, מץ, שטראסבורג, בהם נמצאים ריכוזים גדולים של יהודים והקולות של היהודים יכולים להוות לא פעם לשון המאזנים, מה שאין כן בבחירות לנשיאות שהן כאמור כלל־ארציות, מה עוד, שידוע שהקולות של היהודים הם מפוצלים, חלק גדול מן היהודים מצביע בעד השמאל וחלק מהם מצביע בעד מועמדים שונים.

אם כן, כל מי שסבור, שמועמדים לנשיאות, אף אם אינם אוהדים אותנו יהיו נאלצים להתחשב בקול היהודי בבחירות עד כדי כך, שיתחייבו בהבטחות לטובת ישראל אינו אלא טועה.

הגוליסט שאבאן־דלמאס, הוא ראש עיריית בורדו מזה שנים רבות ונבחר כנציגה לפרלמנט. בעיר הזאת ובסביבתה אין יהודים רבים, אבל ישנם שם כמה יהודים עשירים ממשפחות ספרדיה ותיקות. מכיון שהמועמד עצמו הוא עשיר גדול, ייתכן שהוא בא במגע עם אי־אלה יהודים עשירים, ייתכן ואף נהנה גם מעזרתם הכספית בעת הבחירות. הוא גם איש התנועה המרי, אבל לא היתה לו קירבה מיוחדת ליהודים כמו לאחרים שהיו יחד במחתרת בעת הכיבוש הגרמני. רוב זמנו היה בלונדון וכדרך רוב האנשים שבסביבה דה גול בלונדון הם לא היו אנטישמים, אבל יחסים מיוחדים עם יהודים לא היו לו.

אשר לישראל, בעת היותו ראש ממשלה כשלוש שנים בימי שלטונו של פומפידו וגם עתה בעת מסע הבחירות שלו — לא אמר שאבאן־דלמאס דברים ברורים בנדון, אף על פי שמכנסים לתת דמוים אוהדים לנו בעת הופעתו בפגישה עם עתונאים. מתיחסים בעיקר לפיסקא שבדבריו והיא: „צרפת תהיה מוכנה להבטיח לתרום להגנתה של ישראל ולבטחון עצמאותה". יש הרואים בכך רמז לביטול האמברגו על משלוחי נשק לישראל. אבל זהו ניסוח דברים כשמוציאים אותם מן הקונטקסט כולו.

עמדה זו מתאשרה בדבריו בסוף לוועידה אמש על יחסי ישראל צרפת, ללא הבטחה בעלת משמעות עניינית.

אין בדבריו אלה שום חידוש. הוא לא בפגישה זו אמר גם, כי ארצו מוכנה להשתתף בהסדר צודק במזרח התיכון וכי ימשיך במדיניות החוץ שנקבעה על ידי שארל דה גול וג'ורג' פומפידו. ידוע הדבר, שצרפת מתאמצת להיות גורם בוועידת ג'ינבה ולהיות שותף פעיל בקביעת העניינים באזורנו. גם רוסיה אומרת שהיא בעד עצמאותה של ישראל, השאלה היא — באיזו גבולות תשאר ישראל, זו הבעיה והבעיה זה לא אבר דבר. יתר על כן, מתהלכות שמועות די מבוססות כאילו קיים הסכם, אם ייבחר שאבאן־דלמאס, ישאיר את שר החוץ מישל ז'ובר בתפקידו העוסק ועמדתו כלפינו ידועה.

אשר למועמד הימין המתון, שר האוצר ג'יסקר ד'אסטן, הוא היה שר שנים רבות בימי דה גול, הורחק מן הממשלה לזמן מה וחזר אליה עם עלותו של פומפידו על כס הנשיאות. מגעיו עם יהודים אינם רבים. במחוזו אוברן בו הוא נבחר לבית הנבחרים ובעיר שאמלייה בה הוא מכהן כראש עיריה — כמעט שאין יהודים. הוא לא היה פעיל במחתרת, כי היה צעיר מדי. ייתכן, שבתוקף תפקידו כשר האוצר הוא בא במגע עם בנקאים יהודים, אבל מגעים מיוחדים אתם — אין לו.

ביחס לישראל — לא שמענו מפיו דבר עת היותו שר. בדרך כלל לא התערב בעניני חוץ. התערבותו בתחום זה באה לידי ביטוי כשמדובר היה על השוק האירופי המשותף ובשם הבעיות הן כספיות בעיקרן. ניתן לשער, שהוא יתקרב יותר לארצות הברית וימשיך בכך בדרך הקלאסית של הימין המתון, אבל שינויים יסודיים במדיניות החוץ לא יחולו, כי אם ייבחר בסיבוב השני, הרי זה יהיה רק בעזרת הגוליסטים וגם הוא לא יתרחק מן הקו שנקבע על ידי דה־גול. את בעיות המזרח התיכון הוא רואה באספקלריה של כספים, כלומר — ענייני האנרגיה, הצלאת מחיר הנפט דבר זה ישפיע עליו לקיים יחסים טובים עם הערבים, כפי שנהוג עד היום. אגב, הוא אינו מרבה לדבר על מדיניות חוץ גם בעת מסע הבחירות.

מאידך, כמועמד השמאל המאוחד פראנסואה מיטראן נחשב לידידנו. הוא בקר לפני כשנתיים בארץ, נפגש עם ראש הממשלה הגב' מאיר בכינוסים סוציאליסטיים בינלאומיים ולכן ישנם כאלה הסבורים, כי הוא עלול לחולל שינויים לטובתנו אם ייבחר. אולם, לדעתנו מגוחכים רבות בהערכה זו, אם כי שיש לו יותר מגעים עם יהודים משני בתי־הריה האחרים, כי במפלגה הסוציאליסטית שהוא עומד בראשה יש לו ההזדמנות לכך. יחד עם זאת, יש לזכור, שבמחוז ניוור בו הוא נבחר כמעט שאין בו יהודים ואינו תלוי בכלל בקול היהודי. בל נשכח שביקר לאחרונה במצרים ושם הצהיר, שהוא מבין את הנשיא סאדאת.

יתר על כן, בהופעתו האחרונה בפני עתונאים אמר מיטראן, כי מדיניות החוץ של ארצו נקבעה מזמן על ידי דה־גול וקשה יהיה להחזירה אחורנית. הדבר היחיד הנותן סיפוק בהצהרתו הוא שאמר: „גם אני בעד אמברגו על משלוחי הנשק למזרח התיכון, אבל לא אצמצם זאת רק על הארצות שבאיזור הלחימה, אלא גם על הארצות אחרות המעורבות בסכסוך ישראל־ערב, לא הייתי מוכר נשק ללוב, אף על פי שהיא באפריקה ואינה מוגדרת כארץ באיזור הסכסוך".

כמובן גם הוא מכיר בזכות קיומה של ישראל, אבל גם כאן השאלה באיזו ישראל? באיזה גבולות? שהם ולא פירש, אלא ציין לשבח את ישראל, שקבלה עליה מרצון את העקרון של משא ומתן ללא תנאים מוקדמים.

ראוי לציין, שמיטראן הוא כמועמד השמאל המאוחד, כלומר — גם של הקומוניסטים, המספק הגדול ביותר של קולות במחנה השמאל. אמנם, הוא מנסה להפגין במסע הבחירות כליברלי בעניני כלכלה, כדי למשוך קולות מן המרכז, בכל זאת בעניני מדיניות החוץ, אם ייבחר, יהיה נאלץ להתחשב בדעתם של הקומוניסטים, שתמכו במדיניות החוץ של דה גול ועמדתם כלפינו — ידועה.

הצד השוה של כל שלושת המועמדים העיקריים לנשיאות בצרפת הוא, שכולם מכירים בקיומה של ישראל ובריבונותה ומוכנים לעזור לה. כל אחד מהם לפי דרכו. אולם, אף אחד אינו מבטיח והדברים ברורים

(סוף בעמוד 9)

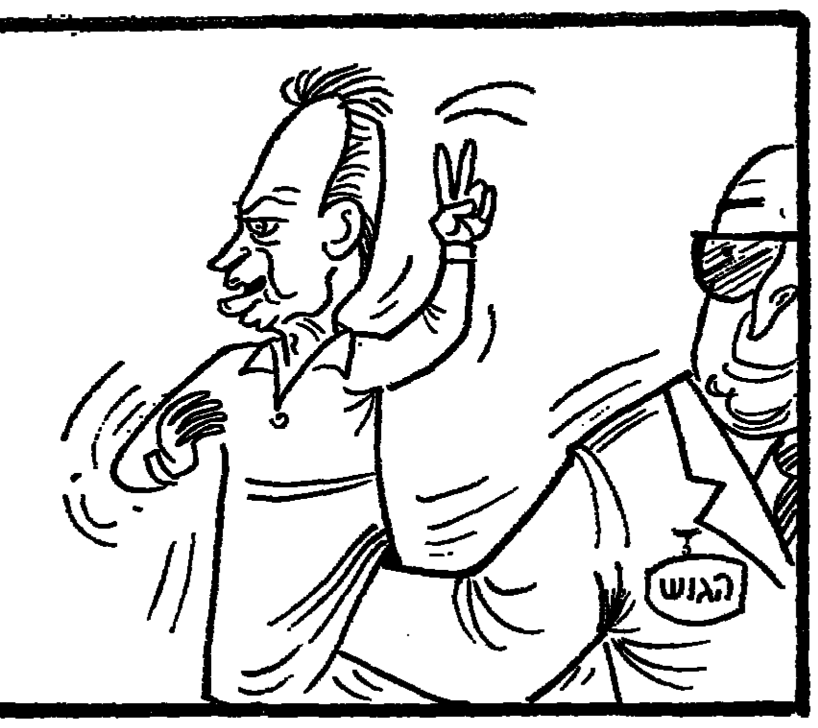

הנהגת המדינה לפי מצוות התורה

מאת הרב כ. פ. טכורש

א"י המנונא מאי דכתיב (קהלת ח) מי כהחכם ומי יודע פשר דבר, מי כהקב"ה שיודע לעשות פשרה בין ב' צדיקים. בין חזקיהו לישעיהו, חזקיהו אמר ליתי ישעיה גבאי, דהכי אשכחן באליהו דאזיל לגבי אחאב וכו', ישעיה אמר ליתי חזקיהו גבאי, דהכי אשכחן ביהורם בן אחאב דאזיל לגבי אלישע, מה עשה הקב"ה, הביא יסורין על חזקיהו ואמר לו לישעיה, לך ובקר את החולה וכו'. אמר ליה, מאי כולי האי. אמר ליה, משום דלא עסקת בפריה ורביה: א"ל משום דחזאי ברוח הקודש, דנפקי מינאי בנין דלא מעלין. א"ל בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מה דמפקידת איבעי לך למעבד וכו' (ברכות, י' ע"א).

שני גורמים מהוים את הקומה השלמה של האומה העברית, והם: המלוכה והנבואה, הצד הרוחני והצד הלאומי, קובעים את מטבע צביונה של אומתנו וכשניהם מתלכדים בתקשרים לקשר אמיץ בל ינתק, אז הבנין הוא עדי עד, וכשם שאי אפשר נבואה בלי מלוכה, שהרי היא זקוקה להאחזות במקום קבע, ולהורתנו השלמה יש אחיזה רק בארץ, שבה המצוות התלויות בארץ, „אין תורה כתורת ארץ ישראל" (ב"ר בראשית פט"ז, וראה „שיחות הר"ן סי' ע"ג) כך אי אפשר לקיים המלוכה בישראל בלי תורת ישראל.

...וקרא בו כל ימיו

אם שני הגורמים פועלים בהדרגה ובהתאמה אין פגעים בחיים, הם, החיים הלאומיים התורניים ביחוד, הולכים במסלולם הנכון, שהרי גם המלך נצטוה ללכת בדרכי הנביא ולציית לפקודותיה"ה, ככתוב: „וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלוים, והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו" (דברים י"ז) וכפירושו של ה„כתב סופר" שז"ל: שכל התולדה שלו ומסכת מעשיו יהיו קשורים תמיד עם הספר. לפיכך מה מתאימים הם מעשי המלך וכדאיתא בגמרא (ברכות נ"ג ע"ב) לכן פשטו ידיהם בגדוד מיד יופצו באחיתופל ובמלכין בסנהדרין ומשה רבנו מלך היה וכהן גדול היה (זבחים קי"א, ע"ב). כי בו, במשה רעיא מהימנא, התרכזו שני הכוחות הללו, וזה ממש דוגמא לדורות הבאים, וכמו שכתוב בתורה: „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות י"ט) שגם המלכה צריכה להיות קדושה, לכך אולי הכוונה בגמרא (סנהדרין דף ל"ח ע"ב) „אחד לו ואחד לדוד", דברי ר' עקיבא, היינו כסא לידו כסא, כסא המלכות של דוד ליד כסא הקב"ה, כביכול, בקיום המצוה ובהנהגת המדינה לפי מצוות התורה, תורת ה'. וכמו שמצינו אצל יתפה, כל אותן שנים שהיו במדבר היו שני ארונות הללו אחד של מת, ואחד של שכינה מהלכין זה עם זה, (סוטה י"ג, ע"ב) וכן אמרו בגמרא (ב"ק י"ז ע"א) על חזקיה המלך „שהניחו ספר תורה על מטתו ואמרו „קיים זה מה שכתוב בזה", זאת אומרת: הקשר של המלוכה עם התורה, הכל על כיוון אחד, והבן.

ובחגי (ב.ד.): „אמר נא אל זרובבל בן שאלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול, ובזכריה (ד', י"ד) „ויאמר, אלה שני בני היצהר העומדים על אדון כל הארץ", ופירשו המפרשים „קרן כהונה ומלכות הנמשחים בשמן המשחה", הם העומדים בקיום האומה. וכן שם: ואמרת אליו לאמר, כה אמר ה' צבאות לאמר, הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח ובנה את היכל ה', והוא יבנה את היכל ה', והוא ישא הוד וישב ומשל על כסאו, והיה כהן על כסאו ועצת שלום תהיה בין שניהם וגו'. היינו: שלום השלמה תהיה בין שניהם בין הכהונה והמלכות.

זה המכוון בדבר הגמרא (סוטה ט' ע"ב) אצל שמשון „לפעמו, א"ר יצחק דבי רבי אמי, מלמד שהיתה רוח הקודש מקשקשת לפניו כזוג ר"כרי", פירוש: שכלבד זה שרוח הלאומיות והעצמאות היתה מפעמת בקרבו ללא הפוגות והתאזר עוז בגבורים, היה תוזר רוח הקודש והכהנים, רוח אלקים ובשני הגורמים הללו יכול היה להיות שופט בישראל.

אמוץ ואמציה

זו לדעתי כוונת הגמרא (מגילה י' ע"ב): דאמר לוי מסורת בידינו מאבותינו אמוץ ואמציה אחי היו, וכו'", היינו, דבר זה חוק ומסורה יציבה בהשתלשלות ההיסטורית שלנו, בהיות עמנו לגוי עד היום הזה, כי אמוץ ואמציה, הנבואה היוצאה מאמוץ, בישעיה בן אמוץ, ואמציה מלך יהודה אחים הם, שניהם קשורים ולכודים כאחים ותאומים, שניהם בונים את בנין תקומתנו, ושניהם מקשרים, חיכן תגבורנו, עמודי ה' עולם, שעליהם מתחתים בנינינו ועתידנו בארץ תקומתנו, במגילת אסתר (ח' ט"ו): ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריך בוץ וארגמן. ובתרגום שם ד"ה: ותכריך בוץ, כמסה בוץ. עליה העצמי להתעטף, היינו, גם עטרת מלכות. וגם הכלה, עטופה, המסמלת את הציציה המצולה של מצוה. בגמרא: „וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'", ויש לכוון את זה בגמרא (ביצה י"א ע"ב): ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים (שמות א' כ"א) רב ושמואל, חד אמר בתי כהונה ולויה, וחד אמר בתי מלכות, ואמר אומרת: ויעש להם בתים, שניהם מיהר בתי כהונה ולויה ובתי מלכות, „ומר אמר הוא ומר אמר הוא ולא פליגי", כי זה כל יסוד של היהדות, ובתים הללו, כהונה ומלכות, הולכים שלובי זרוע, וזה נקבע ביסוד איתן עוד מימי משה רבנו בניכרים, כהונה ולויה ומלכות יחד. והבן.

מלוכה וכהונה

לפי זה מובנים דברי הגמרא (סנהדרין צ"ה ע"ב): כגיל דכלה הדיה דוד וכו', אר"י אלמלא נשתייר אביתר לאבימלך בן אחיטוב, לא נשתייר מזרעו של דוד שריד ופליט, כי הנה בהריגת הכהנים בנב נגדעה קרן התורה, והיתה סכנה לכל הממלכה שתחרב, כאמור, זה תלוי בזה, לפיכך סבל דוד ישראל ריש שגרם להריגת הכהנים,

זה עלולה למוטט ממלכתו וכאמור שב על וישב בגוב, שבא על עסקי נוב, לגודל אושרנו לא נגדעה קרן הכהונה בישראל, נשאר כהן אחד מכהני נוב בשם אביתר שלא נהרג, ויהא זה לסמל בשם הזה. אבי־יתר, הנשאר, של הכהנים, הוא שמש לאב לפסדון ולמציל את שארית המלוכה הישראלית. הודות לזכותו אשתייר יואש המלך לקיום המלוכה. אלמלא אביתר לא נשתייר, מזרעו של דוד שריד ופליט, הלילה, המלוכה בלי כהונה בלי דת ותורה, כמוה ככליון... ורק בהנהגתו נבואתו וממלכתו ביחד, חיה יחיה ישראל לעולמים בשני הגורמים הללו גם יחד.

ובזה אמרתי במקהלות על דברי הגמרא (סוטה י"א, ע"ב) ויעש להם בתים (שמות א' כ"א) רב ושמואל, חד אמר בתי מלכות וחד אמר בתי כהונה ולויה, ואמרתי שאלה ואלה דברי אלקים חיים וגם בתי כהונה ולויה וגם בתי מלכות שניהם מעצבים את דמות ישראל, וכל אחד כבלעדו אי אפשר שתתפתח והתקיים, והוא סוד קיומנו ועתידנו. זה המובן ברתם בתיב לשון רבים.

ניגודים ולקחים

כאשר בא חייץ בין שני הגורמים הללו, בין נביא, הכהן והמלך, פוקע בה התקיעות של העם, ואי"המלכים" ליוה כתחילה לשלוט במדינת העם נעשה מחינת חולה. כך מצטיירת המגוגה זו בחז"ל, בדברים האלוקים ביניהם למי המשקל ההכרעה במבנה המדינה: הנביא אומר „ליתי חזקיה גבאי", המלוכה צריכה להכנע לנבואה לגמרי, מבלי להתייעץ בכוחה הממלכתי וללכת אותה שלובי זרוע, ואילו חזקיה אמר שהכבת הגורם הממלכתי הוא העיקר ר ליתי ישעיה שהנבואה נכנעת לממלכה ולא להיפך.

נגודי דעות אלה משמשים רקע לכבל העם, ולהצרת צעדי הגאולה השלמה, ובלבול ומבוכה חודרים ב"מה... עד שהקב"ה בכבודו ובעצמו, בשעה שרואה המחלה מתגברת והולכת, מביא את שני הגורמים לשולחן אחד ואומר לישעיה „לך ובקר את החולה". אם שני הכוחות משולבים יחד, האומה תחלים מפצעיה.

הניגוד בין שני הגורמים גרר עוד תופעה שלילית, בני הנוער, בעלי התלהבות לציון וירושלים, נתקו את קשריהם עם הנבואות והתמכו רק על הכוח הממלכתי לבד, לבנות את הארץ, לקומם הריסותיה ולהחיות נשמה בלי זיקה לישראל סבא, יש להצטער אם ב„בנים דלא מעלי" נבנה הארץ. אולם, נאמר לחזקיה „בהדי כבשי דרחמנא למה לך? שעת הפקודה באה, שעת הבנין הגיעה ואין הזמן לחישובים שונים, יש לעבד את הארץ ולרפא את שבר העם ומחולתו. ואמר: „למרבה המשרה ולשלום אין קץ" (ישעיה ט' ו') א"ר תנחום, דרש בר קפרא בציפורי, מפני מה כל מם שבאמצע תיבה פתוחה וזו סתומה? בקש הקב"ה לעשות חזקיה משיח, וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקב"ה, רבש"ע ומה דוד מלך ישראל, שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך לא עשיתו משיח וכו' לכך נסתתם, מיד פתחה הארץ ואמרה שירה לפניך וכו'.

שירת העצמאות

הנה השירה היא אם לעצמאותנו, גאולתנו ופדות נפשנו: „אשירה לה' כי גמל עלי", (תהלים י"ג) ומי שלבו טוב עליו, על בצבו הוא שר ומזמר. להיפך, מי שעצבה עליו נפשו, אין משים את לבו לשירה, כי „איך שר בשירים על לב רע" (משלי כ"ה), וכן כשארצנו שוממה מבלי בניה, בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: „אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם" (ברכות ג' ע"א) ונה לנבצבה על שולחן עולם חשך עולם בעדה" (ביצה ל"ב, ע"ב), ר' זמרא מבא לן דאמור וכו', שנאמר „אל תשמח אל גיל כעמים" (גיטין ז' ע"א) וכן א"ר משום רשב"י אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה, שנאמר: אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רינה וכו' (ברכות ל"א, ע"ב), „איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר" (תהלים קל"ז).

אבל אם הארץ היא שלנו, והאדמה שופעה בר הגיעות, העצים מלבלבים ופורחים, אז מתפרצת השירה כאילו הארץ בעצמה פוצחת שירה אדירה, שירה הנודד והצלולים שהצבו עליה הבנים העובים, בהפפים לב לצלוח ארצה, בהפרותם אותה בידי אותה בדבר עלומיהם ושרירותם.

ועתה בזוכינו בעזרת אלקי ציון, למדינה ריבונית, נדע נא לא לחזור על שגיאות הסדרות, המלוכה הנבואה צריכות להשתלב במלוא צביון במדינה, התורה והמדינה ילכו שתיהן יד ביד, בבנין ארצנו והתפתחותה. ואז נתקרב לגאולתנו השלמה במדינתנו השלמה.

ראש העיר היהודי של מנצ'סטר

מאת ש. אהרוני

בערב חג השבועות תתמלא הקתדרה הגדולה, הניצבת במרכז מאנצ'סטר שבאנגליה, במאות אורחים חשובים. יהיו שם כל פני־העיר, נציגי בית המלוכה ואישים רמי־מעלה מהפרלמנט שבלונדון שיבואו לטקס ההכתרה של ראש העיר החדש.

הטקס יהיה ססגוני ומפואר, כפי שהמסורת הבריטית יודעת להשוות למאורע כזה. ראש העיר, ענוד שרשרת כסף עשויה פיתוחי־חותם, יצעד על שטיח אדום הפרוש בינות לטורי הספסלים, לעבר הבמה כשהוא מלווה בחברי מועצת־העיר ובעוד מקהלת הנערות תשמיע את ה„הללויה", יכתיר הבישוף את פרד בלקומב ל„לורד מאיור אוף מאנצ'סטר".

אם כי, בחיצוניותו יהיה הטקס דומה לקודמיו, הרי שהשנה תהיה לו, משמעות מיוחדת. זו הפעם הראשונה בתולדות מאנצ'סטר שמוכתר בה יהודי כראש העיר. יתר על כן, פעם שברוך בלקומב יצעד על השטיח בקתדרלה, יהיה לבוש מתחת לבגדי השרד שלו ב„טלית הקטן" אותו הוא לובש מאז היותו ילד.

דרך ארוכה צעד פרד בלקומב עד למנויו כראש אחת הערים הגדולות של אנגליה. — דרך ארוכה שהיתה משולבת בגאווה יהודית ובאמונה צרופה.

מראהו אינו מעיד על כך, להיפך. הוא נראה כאנגלי טיפוסי: גבוה, רזה, שפם גזוז בקפידה, וגוון פנים שקיבלו בימים המעטים לשהותו בארץ, את צבע הברונזה. גם צורת דיבורו ותנועותיו הם כשל ג'נטלמן אנגלי. אינו יודע אף מילה באידיש, ובוודאי לא בעברית, אם כי להתפלל, ולפעמים לעבור לפני התיבה בבית הכנסת יודע הוא כי „התפילה שגורה בפי בע"פ" — אומר הוא לנו באנגלית צחה.

אכן, גם סבו וסב־סבו הם ילידי אנגליה וכיצד לם לא שכב אצל אף אחד מהמשפחה שמדבר בשפת האידיש.

בן משפחת עניים

מוצאו כמשפחה ענייה מאוד: „סבי היה חסר אמצעים, וכשמת נשארה סבתי עם הרבה ילדים קטנים". בלית ברירה הכניסה את שני הבנים הגדולים יותר לבית היתומים היהודי בלונדון „עזרה־הצדק". כשגדל, יצא יהופש לפרנסתו, תחילה עבד אצל חייט, ויותר מאוחר עבר לרובע ומסחרים בלונדון עם פתח חנות קטנה. האב היה יהודי דתי. כבר ברובע החדש השתתף בבניית בית הכנסת „ווסטאיים דיסטריקט סינגוג". ושב גם הגיעו למצוות, ועם ההחלה להניח תפילין עד היום הזה".

הפרנסה לא היתה מצויה ביתפע בביתו של ר' שמעון בלקומב ופרד הצעיר, עוד בטרם מלאו לו עשר שנים היה נאלץ לצאת לעבודה כדי לעזור בפרנסת הבית: „הייתי יוצא עם שחר למכור עתונים בתחנת הרכבת של לונדון וברחובות הראשים, ורק לאחר מכן הייתי הולך לבית הספר".

מחמת המצב, לא יכול האב לשלוח את בנו לבית ספר פרטי, והוא שלחו לבית ספר ממשלתי נוצרי. כשסיים את לימודיו המשיך בבית ספר גבוה — אותו גמר בהצטיינות — „רציתי להמשיך ללמוד באוניברסיטה להיות עו"ד, אולם לילדים בבית לא היה שפיר ואז בגיל 17, נכנסתי לעזור לו בעסקיו".

אותו זמן, הזניח האב, שמפגן את עסקי החייטות והחל לעסוק בבסטת. העסקים השתפרו לאט־לאט, ואז האב שלח את בנו פרד ואחיו למאנצ'סטר כדי שיקימו שם סניף לעסקי הבטחה שלו.

כאן החלה ההצלחה להאיר לשני האחים. — ואם כי היו עסוקים למעלה ראש, לא שינו מהרגלם. — מספר לנו ראש עיריית מאנצ'סטר: „בכל התקופה, גם בימים הקשים ביותר, שמרנו על הנחת תפילין בוקר בוקר — ולבישת „טלית הקטן". מעולם לא הסרנו אותו. היינו תשעה ילדים בבית, חמישה בנים וארבע בנות. בכל ערב ראש השנה. גם בשנות הרעב, היתה אמא קונה שנים עשר זוגות „ארבע־כנפות" ומביאה כמתנה לילדים ולבעל, שנים לכל אחד. „שיהיה במה להחליף, בשעה שמכבסים את האחרים". זאת היתה המתנה השנתית שלה לבני המשפחה. המאבק של האם ומסירותה לדבר מצווה נתרם בנו כח עמוק, שמעולם לא חשבנו, אפילו לרגע, להסיר מעלינו את ה„ארבע כנפות".

מחיל האוויר המלכותי

כשפרצה מלחמת העולם השניה, התגייס פרד לצבא, שרת בחיל האוויר הבריטי, הגיע לדרגת מייג'ור ומפקד בסיס צבאי. „גם בהיותי בבגדי המייג'ור הייתי הולך תמיד עם ה„ארבע כנפות" אומר לנו, כעת כאשר מסובים על הדשא הירוק במלון „אכדיה".

כשהשתחרר פרד, נכנס לעסקים עצמאיים. התחיל בהקמת חברה קבלנית, שעד מהרה גדלה והתפתחה לממלכה ענק החולשת כיום על התוכים רב"ם במנצ'סטר והסביבה. — ואם כי עסוקיו הרבים גזלו את מרבית שעות היום, בכל אופן מצא זמן לעסוק בצרכי צבור. בעיקר בקרב הקהילה היהודית. הוא יסד את אגודת „האריה" — המרכזת בסביבה כ־800 בני נוער יהודי. הודות לו נבנה בעיר „בית הלל" הבית לסטודנטים היהודים, אותו זמן, הציג עצמו לבחירה לעיריה. כאיש במפלגה ה„ליברלית". נאם בכל מקום, ואכן נבחר בבחירות עירייה להזכה עצה העיר.

בעית החינוך היהודי העסיקה את חבר המועצה הצעיר, האיש העסקים המצליח, ביזמתו החלו לבנות את בית הספר היהודי „קינג־דיוד" שעלה כ־1/4 מליון לירות שטרלינג, הנחשב כיום כבית הספר היהודי היפה ביותר בכל רחבי אנגליה, ולומדים בו כ־1500 תלמיד.

אז החל גם לפעול למען המגבית ושאר האגודות, הקהילה היהודית במנצ'סטר, המונה 35 אלף נפש, החלה לקשר קשרים אמיצים עם המדינה, הם בנו את „בית מנצ'סטר" באוניברסיטה העברית בירושלים, „זהו הבית היהודי בירושלים שהוא על שם של עיר ולא על שם של ארץ" בגאוה היום ראש העיר של מנצ'סטר.

ברם, לא רק בשטח הצבורי הראה פרד בלקומב את כשוריו ויחסו החם ליהודים. אישית, החל לקשור קשרים רבים עם המדינה, ואין כמעט אגודה, שפנתה אליו ולא נענתה. בשנים האחרונות החל לנהל „רומאן" עם חיל האוויר הישראלי, שתרם רבות לפיתוח התרבות האישית של החיל, באחד הבסיסים, סיפרו לו על המצוקה שיש להם בעובדה שאין להם בריכה שחיה — מיד הודיע כי הוא יבנה להם בריכה כך גם עתה, מיד לאחר מלחמת יום הכיפורים, כשפנו אליו ובקשו עזרתו על הקמת חדרי תרבות באחד הבסיסים בסיני, מיד שלח צ'ק מתאים.

בן בית בישראל

מאז שנקבעו הקשרים, הוא מבקר לעתים תכופות בארץ. „קבלתי על עצמי לערוך את סדר פסח כל שנה בארץ וב"ה אני מקיים זאת. השנה לקחתי עמי גם את שני בני ומשפחותיהם. ובקשתים שינהגו אף הם כמוני".

גם במלחמת ששת הימים הגיע לארץ בעצומה של המלחמה, כמו עתה במלחמת יום הכיפורים אולם „אז באתי כמתנדב. הגעתי לשדה התעופה והצהרתי כי אני איש צוות אויר, ההתבלד עלי האברו אותה זקן, בזכות נעלבתי, הרגשתי עצמי צעיר (הוא בן 62 כיום). בלית ברירה אמרתי להם שאני מוכן לתרום דם — גם כאן נתקלתי בסרוב, אולם הראתי להם את הסיכה אותה אני עונד על דש בגדי. זאת סיכה של אגודת תורמי דם וניתנה לזה שתרם למעלה מחמישים פעם. אז הם הסכימו לקבל תרומת דם ממני".

אנו שואלים את ראש העיר, כיצד קבלו חברי המועצה ואנשי המנהל את העובדה שהוא נבחר להיות ראש העיר, „כולם מבעי רצון הם יודעים שאני יהודי, מעולם לא הסתרתי זאת, הם יודעים שאני הולך כל יום לבית הכנסת, שבשבת איני נוסע במכונית, מעולם לא התביישתי בכך. אדרבא התגאיתי בכך, זה לא הפריע לי אף פעם בדרכי לא בעניני צבור ולא בעסקי הפרטיים".

בידי בוקר צועד ראש העיר לבריכת הכחויה הכוהמבת, בחורו הוא נכנס ל„סאות מנצ'סטר סינגוג" לתפילה שחרית, ומשם הוא ממשיך לעסקיו; עתה בוודאי יהיה צריך לחזור מיד לבית העיריה.

לאחר טקס ההכתרה הרשמי ישתנו מספר דברים, — כנהוג בעיר, עובר ראש העיר לארמון העיריה — שם הוא יגור במשך כל התקופה כהנותו כראש העיר.

פרד בלקומב, פותח לפנינו קופסא יפה ומראה אותה לנו: „קיבלתי שתי מזוזות זהב, אחת אקבע על דלת חדרי בעיריה. והשנית בכניסה לארמון בו אגור" — „היה לי גם בעיה, כיצד להגיע בארמון העיריה לבית הכנסת בשבת. בחשבון שההליכה תקח לי כשעה — אבל אין ברירה אעשה זאת בחפץ לב".

גישה יהודית ייחודית

כראש עיר יטפל בעיקר בצד הטקסי, העבודה הביצועית מואצלת על ראשי המחלקות. כמובן הוא עומד בראש הוועדה ובראש המועצה הפר־

רוזיה המתבטאת אהוה להודים והמונה 95 חברים.

„זו עיר של 800 אלף תושבים והקהילה השנה הגיע ל־60% בליון לירות שטרלינג למגבית. כמחצית מסכום זה נתרם על ידי היהודים — אומר לנו ראש העיר. „בדרך כלל זו עיר במעמד בינוני. מצב היהודים בעיר היא טוב, כמעט שאין עניים ביניהם. יש לנו מוסדות צבור יהודיים מפותחים, בית הארחה, מושב זקנים, מסעדה לעניים, כך שגם העניים היהודיים מרגישים במצב טוב אצלנו — אומר פרד בלקומב.

גם העתונות המקומית, פרסמה בהרחבה את בחירתו של פרד בלקומב לראש העיר, בציינה כי זו הפעם הראשונה שאיש כ„לונדון נבחר לראש עיר...

אכן נצרכיו לשנות הרבה מהמסורת בההכלתו של ראש העיר. גם ביום ההכתרה, לא תתקיים המסיבה בלילה לאחר טקס ההכתרה הרשמי בקתדרלה. ראש העיר יהיה עסוק אז בבית הכנסת „סאות מאנצ'סטר סינאגוג" בתפילת ערבית של חג השבועות. זאת דרכו יצאה הבילה רגלי כשהוא מלווה ע"י רעיתו רודה, נכדתו של הרב אהרון יפה מי שהיה רב בירושלים במאה הקודמת.

רבים מברכים את ראש העיר על בחירתו. הפעם הוא הגיע לארץ להשתתף בטקס כינוס הקתדרה ב„בר־אילן" ע"י הרבנים הראשיים של בריטניה. והיה זה הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן שציין כי מספר ראשי הערים בישראל ובעולם ההולכים בכיפה, אפשר לספרם על כף יד אחת.

*

יש אומרים שגם חיל האוויר הישראלי מכיר תפקיד לידידיו — ראש עיריית מנצ'סטר — מבנה של מטוסי חה"א ישלמו בבחירות בצל המתגייה ביעצה ההכתרה. אולם זה לא ניתן לקבוע אבל אין ספק כי זה מגיע לו — לפרד בלקומב — ראש עיריית מנצ'סטר.

هكذا من الأصل

אחרון הראשונים

מאת ש. קורא

הרב ר' יעקב ברמן, ז"ל, שהשבוע הלך לעולמו והוא בן תשעים ושש, באנשי־סגולה היה שדמותו קרנה על פני קרוב למאה שנה בחיי ישראל. מאה גדולה ועמוקה שבה ההרשו עלילה שואה ותקומה. רב ומחנך, פעיל בציבוריות ומחנך. בעל צורה ושאר־רוח. כאבנה תנועת־המזרחי ומטיסדי החינוך הדתי־לאומי בארץ. בעומק שיכתו ישב במכון הפידגוגי־תורני שהקים ברחובות ותינך דור רביעי לתורה ולמדינה, ליהדות שלימה ולממלכתיות תשראלית.

לפני שבעים ושתיים שנה היה בין עוזריו הצעירים של הרב ר' יצחק־יעקב ריינס, שהעלה נר ראשון לתנועת־המזרחי וסלל דרכה ההיסטורית: לקרב ולא לרחק, לבנות ולא לסתור, לילך בדרכי נועם ושלום. אבות המזרחי, רובם ככולם רחבי־דעת ונקיי־הדעת, עינם יפה הליכותיהם נאות, מהם יכולתם עלתה כשלהבת והאירה ארץ רבה, ומהם גדלו באורח הדרגתי, משלב לשלב, שפעלם בהיקף, בשקידה ובטעם. יכולתו הלכה ונתגלתה בצירופי מעשיו ובסיכומם.

בשנות פעילותו במזרחי ייצג את תנועתו במוסדות פנים־וחוץ. היה דוברה בנאומים נאים ובמאמרים מסבירים. השתתף כציר בוועידת מינסק, „הקונגרס הציוני רוסי", בשנת תרס"ב, שבה הוחלט להקים שני זרמים בחינוך במסגרת ההסתדרות הציונית, „אחד לאומי־מסורתי ואחד לאומי־התקדמותי", כנוסח ההחלטה, בניין־אב לשתי המגמות בחינוך של המדינה. בוועידה הראשונה של המזרחי שהתכנסה בתרס"ג בעיר לידא, זו שלאחר ועידת־היסוד, בווילנא, הופיע הרב ברמן בראש קבוצת בני־ישיבות, שתבעו להקים ישיבה שבתכנית לימודיה גמרא ומפרשיה בבקיאות ובעיון, כמקובל בישיבות, ונוסף לכך תנ"ך והלשון העברית, מחשבת היהדות ומקצועות כלליים הכרחיים. תביעה זו זירזה הקמת ישיבת לידא של הרב ריינס, אם הישיבות התיכוניות והגבוהות של התנועה בארץ.

יליד העיירה הליטאית סאלנט, שבה שכן דודו־זקנו ר' ישראל סאלנטר, למד תורה אצל ר' מאיר אטלס, רב העיר, מגדולי הלומדים שבדורו, ואחר־כך בישיבות נודעות. קנה לימודים כלליים ושמע הרצאות בפאקולטה למשפטים בפטרבורג היא לנינגראד. היה בין יוזמי הקמת האקדמיה למדעי היהדות של בארון גינזבורג. מכאן הוזמן להרצות בעניין — משפט ומוסר־היהדות בישיבת אודיסה של ר' חיים טשרנוביץ, רב צעיר, המשיך את לימודיו באוניברסיטה הבקו־ריה.

שבעים וחמש שנה עסק בחינוך. משנשאל אם לימד את תלמידיו לשחות עם הזרם או נגד הזרם, היה משיב: לימדתי את שומעי לקחי לכוון את הזרם. אלפיים שנה למדנו איך להתקיים בגלות ונחנו תורת החיים הממלכתיים העצמאיים. הכוונת הזרם, פירושה, לימוד הלכות מדינה לפי היהדות, להיות מעורה בכל ענפי החיים ולהסותם לאורחות יהודיים.

בהזדמנות אחת סח: כל חיי הם רומאן ארוך של שלוש אהבות, וחן, אהבת התורה, אהבת ישראל ואהבת ארץ־ישראל. זכיתי לראות בהתגשמותן של הרבה מאהבותי. ועוד אמר: נעשיתי ציוני בעודני ילד ולומד חומש. הלכתי עם האבות לארץ כנען וכאן התיישבה הארץ בגופי ובנפשי והנני נאמן לה עד כלות נפשי. ארץ־ישראל היא מיסודי היהדות. אין תורה בלעדיה, אין נבואה בלעדיה ואין תפילה בלעדיה. ימים אלה קוראים ימי אתחלתא־דגאולה. לפי עניות דעתי, אנו כבר באמצע הלכי־הגאולה. המזרחי ניסח תכניתו במימרה: ארץ־ישראל לעם־ישראל בארץ־ישראל. בימינו יש לשנות את הסדר ולומר: „תורת ישראל לעם ישראל בארץ ישראל".

בשנים ישיבתו בגלות רוסיה, עד גילו הארבעים וחמש, היה בין השאר רבה הרשמי של ברדיטשב, עיר נודעת באוקראינה שבה היו ששים אלף יהודים, רוב יהודי באוכלוסייתה, עירו של האוהב־ישראל ר' לוי־יצחק. בתקופת מלחמת־העולם הראשונה נעשה כראשי המדברים של שלושה מליון יהודי אוקראינה בפני השלטונות שהתחלפו לעתים קרובות. הופיע כראש משלחת יהודית בפני הצאר ניקולי השני, שעבר בתחנת קיוב־ברדיטשב, ובלשון רוסית מלוטשה הביא לפניו קובלנותיהם של יהודים נרדפים ומקופחים. מצד אחד העלילו עליהם עלילות־שקר שעוסקים בריגול למען האויב, ומצד שני היו כופים אותם לעבוד גם בשבתות ובמועדים בחפירת עמדות־מגן. בין המוני היהודים באוקראינה היו מספרים בהתפעלות כיצד הרב מברדיטשב הרשים את הצאר בלשונו הצחה, בעמידתו הזקופה ובדבריו האמיצים.

לאחר ההפיכה, בפרק־זמן הקצר של שלטון קרנסקי, שימש רב צבאי בדרגת סגן־אלוף, ושקד לספק מאכלי־כשר לחיילים יהודים בצבא הרוסי. ממייסדי התנועה הדתית־לאומית „מסורת וחרות", שבבחירות לקהילות עמדה בראש גוש דתי ואספה קולות רבים. הרב ברמן נבחר לפארלמנט של אוקראינה העצמאית בזמן ההוא, ראדה, ואף הוצע כמועמד של שר בממשלתה הזמנית. בימי הפרעות ביהודי אוקראינה הוא הופיע בפני אטאמאנים „לבנים" והגביע מהם יחס הוגן ליהודים. כאשר הבולשביקים כבשו את אוקראינה נאסר הרב ברמן בפעילות ציונית ובעיסוק בחינוך דתי. נאסר וניצול ממוות בעזרת כמה בידידיו בקלפון, יהודים מברדיטשב, שהתייחסו אליו בכבוד ובחיבה.

בשנת תרפ"ב עבר את הגבול מאוקראינה לפולין, נדד ממקום למקום ואחר תלאות מרובות עלה לארץ־ישראל. נכנס לעולם החינוך ונתמנה מפקח ראשי לבית־ספר של זרם המזרחי, שבו עסק עשרות שנים וטבע חותמו בחינוך הדתי־לאומי: עיצב תכנית־הלימודים שבה שילוב יהדות ולימודים כלליים, יפיפיותו של יפת באהלי שם: חיבר ספרי־לימוד יסודיים, סידור־התפילה „מפי עוללים", פרקי־דינים תורה הבבה, חוקת הפסח, בקונטר, אות ותוספת ועוד, שכהם התפתה ספרו הגדול „הלכה לעם", שקד על צוותת־הוראה מעולים, מיבבים מהר־קנים ורבים בתי־ספר בכל פינות הארץ.

* * *

בספריו „הלכה לעם", שלושה כרכים, הוא בחינת תפוחי זהב במשכיות כסף, דבר דבור על אופניו. הלכות מסוברות ומבוארות לפי המקורות וסדורה למקרא בפי העם ולהוראה בבתי־ספר. בספר יש צירוף של הלכה ומקורה בפסוק ובגמרא, מנהג ונשכתו, פסק וביאור באגדה ובפיוט, והם מגובשים בלשונו ובסגנונו. המעיינים רעננים, מאלפים ומכשירים את המעיינים ליכנס בשערי המקורות, במשנה ובגמרא, במפרשים ובפוסקים. הספרים מקיפים הלכות תפילה ושבת, חגים וזמנים, צומות וימים נוראים, איסור והיתר, ארץ־ישראל והלכותיה, שמיטה, אבל ונחמה, נחמת ציון וירושלים. דין ומקור, טעמו וניגונו הנפשי בקנה אחד. כל פרק הוא אוצר בלום, מקיף, מבצה ונעים־קריאה. בחינת כל האומר דברי־תורה ברבים בדין שיהיו ערבים לשומעיהם כסולת זו שצפה על גבי נפה.

הרי, למשל, הגדרתו שמחת חג, שמליבו כתב את הדברים: „שיהא אדם שמח בחלקו, מכיר בשפע שהושפע עליו הקדוש־ברוך־הוא אפילו כשהטובה מועטת, כל שכן כשהטובה מרובה. והרי טובתו של ד' בריכה בכל עת. דיו לאדם שהוא חי, והוא מתבונן בגדולת הבורא, כביכול, הדור נאה זיו העולם".

בין ימי חודש ניסן בהם זכרון־של־שמחה לבין חודש סיוון שבעלותת ימי הגבלה זכרון־של־שמחה, שיבץ ימי־זכרון בחודש אייר ופותח כראשון שבהם: „חמישי בו יום העצמאות, בו קיבלנו עלינו שלטון תשיאות בארץ־הקודש, אחרי שזרוע ד' עלינו ניגלתה וכבשנו את הארץ מידי זרים. אף הסכימו עמנו אומות־העולם, בהתאסף ראשי העמים, והכירו בזכות מלכותנו בכל הגויים".

הכרך השלישי „הלכה לעם" מוקדש ברובו להלכות ארץ־ישראל. פרקי מלהבת ששת הימים ואחריהם כתובים בלשון שירית, מתואמת לתוכן של הלכה קודש ומקדש, הר הבית והעזרות. זו שירה של אהבת ארץ־ישראל צלולה ונקיה כיין ישן. עיניו נשואות אל הקיצה שאין אחריה שעבוד, בחינת ישראל נושע בד' תשועת עולמים.

בספרו „תורת המדינה בישראל", שיצא לפני קום המדינה, ספר השיפע אמונה בקוממיות ממלכתית, הוא סוקר באורח תמציתי החוקה של מלוכה לפי התורה. שפרקיו האחרונים דן בהליכי גאולה, השלטון והמכיוהיה, מוסדות חקיקה, תקציבים ומיסים, חובת הגיוס, יחסים בינלאומיים וכיוצא בהם. גולת הכותרת של המדינה, היא, כדבריו: „הרמת קרן האמונה הדת, שאין יסוד לשלום־עולם, למשפט וצדק, אלא בתשובה שלימה לאלוקים חיים. זו תעודתנו".

כאחד ממייסדי תנועה הנאבקת על דעותיה היה הוא מביע דבריו בבהירות, גם בפה ובכתב. בשנותיו האחרונות הפליא בחיוניותו בעל־פה ובכתב, בשיחה ובמאמר, והכול בסגנון חשוב ובאמירה רהוטה. נתקיים בו במילואו הכתוב: „בישישים חכמה ובאורך ימים תבונה". ביחיד־סגולה שתוספת גיל היתה אצלו תוספת חכמה. הדור הדיר ונאצל. עטרת־תפארת שיבה. ישיש מופלא שהיה מפתיע בחריצותו ובהתמדה.

הלך לעולמו זקן בית התנועה, התלמיד־חכם והנהדידעות, מבוני מערכות החינוך הדתי־לאומי ומחבר מצויין, שבכל ימיו הארוכים חיכה לתשועת הגאולה ועקף אל כלימותה כתפילתו החותמת את ספרו: „אשרי המצפה וחוכה ליום ד' כי קרוב. שלח משיח צדקך במהרה, בית מקדשך יבנה בקודשך יבנה בשמחת עולם, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו".

„מדרש שלמה": דרשות להפטרות

מאת אברהם ביק

לזיג אבי מורי הגר"ש זצ"ל — דור חמישי לבעל „מרכבת המשנה" — ג' שנים לפטירתו.

עד כה היה נודע הגאון ר' שלמה חלמא כאדיר התורה שיצא לו מוניטין בספרו „מרכבת המשנה". לפני שנתיים הופיע ב„מוסד הרב קוק" ספרו שו"ת „לב שלמה" מספרייתו הפרטית של הרבי ממונקאץ ז"ל באמצעות ר' מנשה (מאנפרד) ליהמן מניו יורק, שרכש לו אוצר גדול של כתבי־יד עתיקים. השנה זכה המוסד ע"י מה ליהמן לחיבורו בכתב־יד של הר"ש על הפטרות, הגדה של פסח, מאמרי חז"ל ופיוטים — מלאכת מחשבת המאירה את העינים ומרחיבה את הדעת.

הכתב־יד היה ברשותו של הרב שלמה חנוך ראבינוביץ הי"ד, הרבי מראדומסק. בימי השואה מסרו ליהודי אחד שהיגר לארצות הברית. ספר זה המכיל את כתב־יד המחבר קפ"ב דפים בגודל 144 על 175 ס"מ. נזכר כמה פעמים ב„מרכבת המשנה" בשם „דרשות על הפטורה". בספר זה שהמחבר עשה לו מפתחות וציין בכותרות את שמו „הרועים בשושנים" (על שם דברי חז"ל: „ה' רועים בשושנים" — „אל תקרא שושנים אלא ששונים". (שבת ל, א) — מתגלה הגרי"ש כפרשן הדרשן מ־קורי. הוא בונה את רוב דרשותיו על פסוקי הנביאים, משלב דברי חז"ל מש"ס ובמדרשים ומקצתן על אמרות הזוהר והמקובלים (האר"י, הרמ"ק השל"ה ובעיקר האלשיך ז"ל) ויש והוא גם פותח אופקי מחשבה והגות.

אחוד תורה שבכתב ובעל פה

רעיון אחדות תורה שבכתב, דברי קבלה (נביאים וכתובים) עם תורה שבעל פה (אגדות תלמוד בבלי וירושלמי ומדרשים), כרוהו שרי ה' תורה מאז ומעולם וגדולי הדרשנים ב„הפרשת דרכים". עד ה„כתב הקבלה" ועד האחרון שבאחרונים הראי"ה קוק זצ"ל. הם הראו שיסודות הלכה ואגדה משולבים ועולים בקנה אחד.

אף רבינו כך: היסוד המרכזי בדרשות הוא: אחדות התורה שבכתב ושבעל פה, שכן כל ביאורי חז"ל שרשם בדברי הכתובים, וצריך רק לגלות את השורש הזה. הוא אינו סר מהפירוש הפשט, ובתוך לשונו וסגנונו של הנביא אתה מוצא את הדין וההלכה, הם משולבים יחד, בבחינת „דברי חכמים כדרבנות וכמסמרות נטועים כולם מרועה אחד ניתנו". הדוגמאות רבים מספור ר נסתפק באחדות:

„השואפים על עפר ארץ בראש דלים ודרך ענוים יטו" (עמוס, הפטרת וישב), לפי פירוש רש"י המדובר על גזל העניים. ומה ענין ענוה „דרך ענוים יטו" למשנה? ה' דרש רוצה למשנה פאה: „אין פוחתין לפאה משישים ואף שאמרו אין לפאה שיעור הכל לפי גודל השדה ולפי רוב העניים ולפי רוב הענוה", הפירוש במשנה הוא כאם השדה גדולה ועניים מרובים, מוסיף על שישים, וכן אם הבעל־הבית הוא ענו הוא מרבה לפי רוב ענוותנותו. אמור מעתה כהנביא רמז על כל אלו הלכה דינים: השואפים על עפר ארץ שלא נתנו לפי גודל הארץ, כלומר השדה, „בראש דלים", לפי רוב הדלים, העניים, שתיבת ראש הוא לשון מספר, „כי תישא את ראש", לפי מספר הדלים, „ודרך ענוים יטו", שלא נתנו לפי רוב הענוה.

כמה וכמה דברי הלכה הוא מכנים במסגרת הפסוקים. למשל על הפסוקים בישעיהו „שמעו שמוע ואל תבינו וראו ראו ואל תדעו" (ישעיה, הפטרת יתרו). — תורה שבכתב — דברים שבכתב אין אתה רשאי לאומרם על פה והדברים שבעל פה, „תורה שבעל פה, אין אתה רשאי לכותבם, אלא יש לאומרם כפי השמועה (גיטין, ס, א). בדברים שבכתב צריך ראייה, היינו לראות מתוך הכתב, ודברים שבעל פה יש לאומרם מפי השמועה ולהבינם ה' סב. זכה שניתן רשות לכתוב תורה שבע"פ, הוא רק מפני התגברות ה' שכחה. ולכן מוכיח הנביא את ישראל שבאותו הדור, שלא רצו ללמוד תורה שבכתב ולא תורה שבעל פה. „שמעו שמוע", כלומר שלא רצו לשמוע דברי תורה מפי השמועה, „ואל תבינו" ולא הבינו כשמועתם. „וראו ראו", כלומר תורה שבכתב, וזה גרם ש„אל תדעו", שלא ידעו תורה שבכתב, „ואל תבינו" תורה שבעל פה. „פן יראה בעיניו" — תורה שבכ־כתב: „ובאזניו ישמע" — תורה שבעל פה.

תורה שבכתב ותורה שבעל פה, דברי הנביאים ופסוקי נביאים ודברי גמרא ברוכים ומלוכדים אצלו וקולות התלמודים, ברייתות המדרשים מצטרפים למנגינה אחת. ה' כל משכה ומאיר כנהיגתם מביני. כאן דוגמאות של פסוק נביאים סליכות המכילים בקרבם הלכות של תורה שבעל פה.

מושג הזמן בנביאים והלכה

„מדרש שלמה" — טור 2 — טור 4 הרוצה לעמוד על דרכו המיוחדת של רבנו שלמה בהבנת דברי נבואה די לו לפנות אל מושג הזמן. לא בעית הזמן כבחינה פילוסופית ציורית מופשטת, אלא מושג הזמן כפי השתקפותו בהלכה.

„כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני נאום ה'... והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני" (ישעיה, הפטרת שבת ראש חודש). הוא מקשר את הפסוקים לפי דעת המקובלים ואסטרונומיים יחד. שלפי כהלך ה

(סוף בעמוד 6)

במבוכה

מאת יעקב תורגין

הנני אורח מן הס"ה במדינתנו, אחד כאותו ציבור אלמוני ושתקני של אורחים, שאיכפת להם הרבה באוד בכל הנעשה בארץ, אך אין בהם מתנהג ואין בהם מתיימר לשאת בכיסו את מתכון הפלא לשלום מהיר ולישועה, וכאחד וותיק בציבור זה של אורחים איכפתיים, כל כך איכפת לי, עד שאני מת עם כל איש צה"ל הנופל בחזית, נאכל מחרפה ועלבון לכל גילוי של שחיתות במחננו, כבשה את ערשו בדמעתי (כן, כן, כפשוטו, ואיני בוש להודות בכך ברבים!) על כל התופעות של ריבוי אחים ושנאת אחים בביתנו האחד, המשותף, שפה שריח של תבערה נישא ובא, ברור עד לאימה, מקצוה הבית, נטול כל פניה מיפלגתית או אישית אני רואה במידה שווה הן את האורות והן את הצללים אצלנו, ואני מברך על האורות כשם שאני מקונן על הצללים, ואני נוהג לשקול את האורה לעומת הצללים, ולפי הריבוי חג בלבי או אבל.

ברם, בימים אלה של חימה, משנפלה איזו לקות בעיניהם של רבים, שהכתה אותן בעוורון לאור, והן התחילו לראות רק צללים, גם כשהכה בגבורה מגסרת כעליני — אני מתאמץ לרדת סוף סיגוהם: שמא אין כאן דוקא עוורון לאור, אלא באמת סקפה חמה על שונאיהם של ישראל, והכל באמת שחור, לא כדאי, לא שוה... אלא, ככל שאני בוחן וחוזר ובוחן את כהונתן והכנכן של „תנועות המחאה", שצצו אצלנו לאחרונה ככמהין וכפיטריות, מקצתן אופנה, מיקצתן פסיכוזה, ורק מיעוטן כנה תמימה — מתחזקת בי המסקנה, כי לא „הכצעקתה", ובאשר לי — לא מהן ולא מהמונן!

יש לי גם נימוקים לחיזוק מסקנתי: א) מרבית התנועות הללו הן פריה של המבוכה, שאחזה בנו מאז מלחמת יום הכיפורים, ואף מלפניה, ופריה של מבוכה הוא תמיד מבוכה; ב) הצעקות שאני שומע הן קולות ה„גדי", ואילו ה„בגדי" קולו מצומצם ומטושטש; ג) יותר משיש בהתכוננות ההמונית הזאת הארגונות של תיגגודת בעם לחולי המבוכה, יש בה אות כדאיג להתהליך של התפוררות בגוף האומה, ויותר ברוחה: הנה כאן עיקר הסכנה לאותו „מחלי", הדרוש לנו כל כך בימים אלה של מכה קשות. לבסוף — ד) לא קשה להבחין בראשן של מרבית התנועות הללו פרצופה הנעוה של הדיכגוגיה והדימגוגיה היא זיהום סביבתי, וככל זיהום כזה היא מיכרק נוח לפרובוקציה הדי"נ בבים עכורים — החל בעריקים בכוח, שדקיקתם למדינה היא על הצאר, וכלה בעוכרי ישראל מסוגם של „כבפר" ו„שיח", דוגיהם. לנוכח כל ההמונה הזאת, המדכאה ביסודות ההרס שבה, יש שאני שואל את עצמי: כלום לא הגיעה השעה, שאותו ציבור אפור ושתקני של אורחים, שהם בודאי רוב מניין ורוב בניין בעם היושב בציון, ינער מעליו את ההורסים על גבו, ילבש צבע, יקנה לעצמו לשון דיבורים, ויכה על הידים הכבאות, המכהלהות אל ציפור נפשנו להחנקה, והן בכל התנועות ובכל המפלגות; ידיהם של מרדפי שררה, בעלי כרקפים ומחשבי השבהגות אישיים?

ועוד דבר: כותב הטורים האלה הוא בלתי מפלגתי בהתבונן, אין לו חלק לא במפלגות המרכיבות את הקואליציה ולא באלו של האופוזיציה. יש גם לו השגות על עסקים כוסעות ועל מחדלים מצד המנהיגים. ברם, עם זה הוא בוחר לבך, כי בין עשייה מיטעת ובין בחדל, הרי נגדר משהו בארץ הזאת בכל הסמחים; משהו מפואר וגדול, שרק ציוורים או אויבים בנפש אינם עשויים להבחין בהודו ובתפארתו, ובו הערובה להמשך קיומנו כעם בארצנו. אמנם, מיבכל אינני רשאי ההתקיים על רנסה ומהתקשות בעבר, האישים אינם רשאים לקנות לעצמם זכויות חדשות ככוהן של זכויות ישנות. ודרושה, כמובן, גם ביקורת ציבורית כנה על פעולות הממשל; ביקורת, שכיוונה להקנה ולא לקיטרוג ערטילאי; ביקורת — ולא יריית חיצים, שהם לא אחת סבולים ברעל, באישים, שניבחו על יצירתו של אותו משהו גדול, אם כעוסים אם כבצעים.

*

יש־ייש, זו פלח הקבב הנשואה בפי אנשי המחאה, אף שמהותה המדוייקת איננה ברורה לרביה נושאיה? — מהיכא תיתי. חילופי אישים בממשלה, שינוי שיטת הבחירות, בחירות חדשות יתכן, שיש בכל אלה, אם אמנם יתגשמו, כדי לרענן את הנהגתנו ולעשותה פתוחה יותר לחילופי מישמרות ושיטות, אף שאני מסופק בכך, שישנו כשמעריה את ההירארכיה של המפלגות וממילא של המימשל. ועוד: שינויים אלה, שהם סבכיים חיצוניים, אין בכוחם למשוך עלינו את התמורה האמיתית, הדרושה כל כך למוסר הציבורי שלנו כיום: מין ההתחדשות פנימית, שתשהל בחדש את זיקתנו לארץ הזאת ואת האמונה הבלתי מתפשרת בצידוקה האנושי המוסרי, שתרפא את המזג הכולרי, שהורישו לנו גלות ורדיפות; זו הקפיצה הנוירוטית משאננות לאובדן עצה, מרצון הקיום האדיר שלנו ליצר המזוכיסטי להריסה עצמית, ממגידה לאיסיוה בערצה אתמול ליידוי אבנים בה היום. תמורה כזאת לא תושג בכוחו של שינויי צורה והחלפות המסגרות, כפי שהם נתבעים כיום בכל סולם הקולות, ולא בעכשיו לבחר, אלא בדרך הארוכה והקשה של החינוך.

אין להכחיש: מיבנה החינוך שלנו גדל והתפתח בשנות קיומה של המדינה, עד לעורר הערצה בלבם של אלה העוקבים אחר גידולו. ואולם הגידול נעשה על פני השטח, לרוחק, בכיוון התחום של המודרנה והאוניברסליות, ולא, באותה מידה לפנים, לעומק, על כל פנים לא לעומק היהודי, שבם שורשי הורייתנו הלאומית, וכשם גיזונת התנועה הציונית, זה כבכיר הפלא, שהפך כביכול כשיחות מופשטת לאתחלתא דגאולה.

ברוב להיטות להגיע בכל מחיר להתפשטות עד תחום המודרנה והאוניברסליות, הדליל היסוד הלאומי של החינוך שארץ, שהוא־הוא צידוקו הכות היהודי. החינוך לתודעה יהודית לא הגיע עד תפיסת הרצף ההבחני בבין מעמד הר סיני בימי משה לבין שיבת הר סיני של צה"ל כיים, בין „תקע בשופר גדול לחירותנו" ו„השיבה שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה", ועד הפילות בדומה לאלו בתוכן, שיהודי אומר אותן שלוש פעמים ביום מזה רבות בשנים, ובין כל בית וכל אילן וכל תינוק יהודי בארץ הזאת. אין תודעה יהודית אמיתית בלא תודעה ציונית אמיתית, ואין תודעה ציונית שלמה, בלא שתהא בתוכה תודעה יהודית שלימה. רק ציונות שהיא לושה וארוגה במסכת המסורת היהודית, במשיחיות שעליה היא בנויה — רק היא עשויה לנסוך בנפש תניכינו אותה תודעה לאומית נכספת, זו הכפולה שהיא אחת: יהודית־ציונית, בהיסה, בכפילותה, מה אחוזה בשורשים בכוח המסורת היהודית, בה אחוזה בעתיד בכוחו של החזון הציוני, עד שתם הרהור של ספק או כפירה לא יתפוס בה.

בורח קיומנו בארץ הזאת הוא להחזיר לחינוך שלנו את הדומיננטיות הבלעדית של האידיאה הלאומית, ולא על חשבון יתרונות החינוכיים המפלפקים של המודרנה. אידיאה לאומית, שמוצאה בשרשי מהותנו היהודית, דרכה במעגל סביב כל הפזורה היהודית, ומבואה חזרה בשורשים. הלא זהו מעגל תולדותינו היהודיה: ממקום לידת האומה, במעגל ענק, מדומם ומדומע, על פני שבעים גלויות ושבעים ושבעה נאבים ובאים לדכנו, וחזרה למקום לידתנו. זהו גודל בוטרן, עד לנתיצות של סטיכיה, והחינוך שלנו שוטה עליו לטפח את האמונה בגדולי־זה זאת, לכן היא שעשויה לנבוע בלב הנוער אותה אין־ברירה שהספה לנו מאז וכתמיד את האחד מאתנו לאלף ואת האלף מאתנו לרבבה, בעלהבה הזרות על קיומנו. אין־ברירה. שיש בכוחה להפוך לו לנוער שלנו את התודעה היהודית הציונית למשהו גדול ועמוק מזה, להוויה כהגדרת. ואף ליותר מהוויה: לבין תחושה פיסית, כשל היותה התודעה אבר בגופו, שלצילב אין לכפור במציאותו ובתיפקודו; שיצר הקיום הכבפי בצויה ועובד להגן עליו בכל עת בכל מחיר.

הבה זהו היעד הנכסף של החינוך במדינת ישראל: יצירת טיפוס של נוער, שהוא ביקשה אחת של יהודית וציוניות; גם אדם, כמובן, חלק מהכלל האנושי. אבל רק בתואר צבוד...

פרקי לאומיות יהודית

מאת נ. אונגרפלד

יצא הספר לאומיות יהודית מאת אליעזר שביד, הוצאת ש. זק, ירושלים תשל"ד.

המסות המכונסות בספר, מנסות להשיב על כמה שאלות שנתעוררו אצלנו לאחר מלחמת ששת הימים והתמורות המדיניות שחלו בעקבותיה. השאלות הן: מהו לאומיות ומה ערכה בעולם ההולך לקראת חברה על־לאומית? במה ייחודה הלאומיות היהודית ובאין באות אי ההבנות כלפיה. ומהו תפקידה של מדינת ישראל בחיי העם היהודי ואיך עליה למלא אותו? ומה פירושה של הכרה ציונית בחיי הפרט וביחוד אצל מי שהוא אזרח במדינת ישראל ומהו היחס שבין היהדות כמורשה תרבותית לבין הציונות? ומה הן התוצאות של חינוך ציוני בתהליך המאבק על דאגה וביסוסה של מדינה היהודית?

ברור לו למחבר, שהרעיון הציוני הציע בעיקרו פתרון שלם לשאלות הקיום המיוחדות של העם היהודי בעת החדשה. על סף התמוטטותה של הקהילה היהודית, ההתגברות המצוקה הכלכלית והחברתית והמדינית בתוך יהדות אירופה המזרחית, וההתבוללות באירופה המערבית, על רקע השנאה הגוברת ליהודים. שמה לה התנועה הציונית למטרה, להבריא את העם היהודי במחינה כלכלית וחברתית והמדינית ותרבותית ולהבטיח לו חיים עצמאיים.

ואולם כבר מראשיתה, נמצאו חוגים ביהדות שהתנגדו לה. והדי"נו, המתבוללים מזה והסוציאליסטים מזה, ששללו את הלאומיות בכלל וביקשו גאולה לעצמם אם במסיכה בקרב העמים שהם יושבים בתוכם ואם בהקמת חברה על לאומית כללית, שהכל ימצא בה את פתרון שאלותיהם הסוציאליות והלאומיות. בציונות עצמה התקימו גי־סות שונות להגדרת הלאומיות היהודית. אלה מצאו אותה מושרשת במורשתנו הדתית ואלה ייחסו לה אופי חילוני. השואה שבאה על עם ישראל במלחמת העולם השניה הצדיקה את ההשקפה הציונית בנוגע לקיומנו הפיסי בגולה והוכיחה כי אכן כמה חיונית ודחופה היתה הקמת המדינה. אלא שהמחבר אינו גורס כאן עמדה לדיונה קיצוניות שלכלו אז בקרב חוגים ידועים על סיבה ומטרה של הציונות.

כידוע סבור הד"ר יעקב קלצקין שציונות פירושה, חיסול כל הגולה והפקרת התפוצות והגשמתה אינה אפשרית אלא בתוך גבולות ארץ ישראל. ולעומתו טענו הד"ר שמעון גרבידוביץ וחבריו, שעיקר משרתו של עם ישראל צריך להיות קיום התפוצות ושבשונן וארץ ישראל ומדינת ישראל הוא רק חלק זעיר מהפוצות אלה, וכידוע היו כ־אלה שחייבו לצד העבודה למען ארץ ישראל גם עבודה לאומית למען הגולה למען הקהילה היהודית, האגה למען ביאת רוח מתאימה בכל מוסדות המדינה שבה מתגוררים יהודים כגון בפרלמנט, במועצות העירוניות וכדומה. כן לא מוסמכים כאן הגורמים שהביאו לידי ייסוד המפלגה הדתית בציונות הלוא הוא „המזרחי" „הפועל המזרחי" וכדו'.

הרי יש מוכיחים שהתגורמה שאנחנו קוראים כיום בשם „ציונות" נוצרה וקיימת לא רק מאז הופעתו של הרצל, אלא מיום צאתנו לגולה. ממקום זה יונקים הכיסופים לבאר־לה שהלהיבו בכל דור ודור את המונות בית ישראל וודאי שטעות היא להחיל עלינו את ההפרדה שבין המושגים עם ולאום שהיה נהוג אצל עמים אחרים. אצלנו היה זה תמיד הייגו־הך. ובשום תקופה ובשום הקופה לא התכחשנו ללאומיות היהודית ופירוש אחד נתנו למושגים „עם", „לאום" ו„גוי". אף הכופרים הנטמעים והבורחים הנעזבים אותנו ראו את עצמם בתוך ליבם יהודים גמורים, בני אברהם יצחק ויעקב.

לא נכונה היא דעתו של המחבר, בפרק „ייחודו של העם היהודי", כי המדינה לא תרמה לאחדות העם היהודי, אלא להיפך, היא העמיקה את פיצולו. כן לא נכונה ההשערה, כי עבודת התפוצות למען מדינת ישראל מעוררת נגדן חשד של „נאמנות כפולה". כן אין טעם לומר, כי מבחינת היחסים בין „דתיים" ל„חילוניים", נתחדדו ביניהם הניגודים עד כדי איבה.

בפרק „אחדותו של העם היהודי", מצא המחבר שלוש סכנות המאיימות על אחדותו של העם היהודי. סכנה ראשונה — סכנת הפירוד בין הקיבוץ היהודי היושב במדינת ישראל לבין התפוצות. הסכנה השניה לאחדות העם, היא סכנת הקרע הסופי בין יהודים דתיים ליהודים חילוניים. קרע המאיים, לדעת המחבר, על עצם קיומו של העם היהודי.

גם כאן הפריזה שאין לה יסוד, שהרי נוכחנו שהדתיים יכולים להתהלך עם „החופשיים" אבל לא עד כדי „השמדה הדתית". את הסכנה השלישית לאחדותו של העם רואה המחבר בעובדה, שבקרב ה„דתיים" החילוניים שבישראל והתפוצות, פרסות מגמות מודעות וסמויות של הינתקות מרציפות ההויה ההיסטורית של עם ישראל. לסכנה אין כל יסוד מן הטעם הפשוט שהמחבר מציין באותו מקום: „רק זיקת האחריות של כל קיבוצי ישראל וכל פלוגותיו תרמיו זה לזה, למרות ההבדלים שביניהם, ערבה לאחדותה ולרציפותה של ההיסטוריה היהודית, כהיסטוריה של עם אחד".

אין להסכים לכמה מהנחותיו של המחבר בפרקים על „אחדותו של העם היהודי" ו„ישראל כמדינה ציונית". המחבר חוזר על עצמו שלא לצורך בכמה מפרקי הספר. עם כל זה נקרא הספר בעניין.

לפרשת השבוע

תזריע

אשה כי תזריע וילדה זכר (י"ב, ב').

במדרש: ה„אחור וקדם צרתני" (תהלים קל"ט) זכה אומרים לו: אתה קדמת לכל מעשה בראשית. לא זכה, אומרים לו: יתוש קדמך. כמבואר לפי הידוע שכל בעלי־חיים לא נבראו אלא לצורך האדם. אבל האדם נברא לצורך עצמו — לעבוד את ה'. כדברי חז"ל (קידושין פ"ב): ראית מימיך חיה ועוף... שמתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני... ואני נבראתי לשמש את קוני... אולם אם האדם הולך אחר ההבל ואינו משמש את קונו, הוא גם־כן נברא עבור הזולת. וכך אמרו חז"ל (ברכות ו:): מה כי זה כל האדם (קהלת)? אמר ר"א: אמר הקב"ה: כל העולם לא נברא אלא בשביל זה. ר"ש בן עזאי אומר: כל העולם לא נברא אלא לצוות לזה. ומבואר במבוא (בהקדמה לפרוש המשניות) שאמרו: אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד — שההמון נברא כדי להיות צוות חברה לחכמים, שלא יהיו שוממים, וכן לעשות ולתקן הדברים שהשלמים נזקקים להם. נמצא שכל המציאות היא על שתי פנים: או בעבור עצמו, או בעבור זולתו — היינו, בשביל השלם האמיתי. ושווה הוא בזה למציאות כל בעלי־חיים והצמחים, שהם עבור זולתם. אולם יש הבדל ביניהם; כי הבעי"ח והצמחים הם סיבה קרובה להשלם — כי הם בעצמם הכנו למזון, וצמרם ושערם ועורם למלבוש, והאדם ההמוני הוא להכין צרכי השלם, מזון וכסות. ואלה דברי חז"ל: זכה — שהגיע לתכלית השלמות — אומרים לו: אתה קדמת למעשה בראשית — אתה הסיבה התכלית להיות, הם נבראו עבורך; לא זכה — היינו, שהוא נעדר השלמות — אם־כן גם הוא נברא עבור זולתו — אומרים לו: יתוש קדמך; כי הבעי"ח קרובים יותר לצרכי השלם — אם למזון ר כסות, או לצרכי רפואה. אם־כן הם חשובים יותר ממנו.

(רשפת משה)

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת (י"ג, ב').

במדרש: כששמעו ישראל פרשת נגעים נתייראו. אמר להם הקב"ה: אלו לאומות העולם, אבל אתם לאכול ולשתות ולשמוח. וכן הוא אומר: רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו (תהלים ל"ב). יבואר לפי הכתוב: הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים, כי גבר עלינו חסדו (תהלים קי"ז), ומפורש בספרי באר מים חיים מבריסק, שלא יהיו אומות העולם ראויות להיות דוויים והוכחים בנגעים, אלא בשביל שלא יכירו את ישראל, שיאמרו: הלא ישראל הם דווים וסובלים. וזה: הללו את ה' כל גוים, כי גבר עלינו חסדו — שבשביל שישראל לא יהיו דויים יוכלו גם הגויים. ובזה עיקר היראה הוא רק מדבר שאין בידו של אדם להשמר ממנו, אבל דבר שהתלוי בידו ובבחירתו אין לו מה לפחד — יראי ושמרי! לכן הגוים ראוי להם לפחד, שהרי הם תלויים בהתנהגותם של ישראל, ואם ישראל לא יהיו זכאים יסבלו הגויים. אבל ישראל אין להם מה להשתומם, כי בידם להזהר בלשון הרע, שקולשה נגעים ולא יבואו עליהם.

(הגלה מרדכי)

מצורע

ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם (י"ד, ל"ד).

במדרש: לוי אמר: אין בעל הרחמים פוגע בנפשות תחילה. ממי אתה למד? מאיוב: הבקר היו חורשות... ויעש לו ורע התנגד... (איוב ב'). אף במצרים כן: ויסגר לברד בעירם ואחר כך ויך כל בכור במצרים (תהלים ע"ח). ואף בנגעים ה' באים על האדם, תחילה הם באים בביתו, חזר בו מטון הלי־צה. ואם לאו... הרי הם באים בבגדיו... הרי הם באים על גופו. לכאורה תמוה הרי בתורה הסדר הוא להפך, בתחילה כתוב די נגעי בני־אדם, אחר־כך נגעי בגדים, ואחר כך נגעי בתים. יבואר לפי דברי האבר"ר ביישוב השאלה הידועה: לאחר שאמר ה': ואני אקשה את לב פרעה איך נענש על שסירב לשלח את ישראל? אלא שכל זה אמר ה' למשה בתחילת שליחותו: „ואני אקשה את לבו ואמרת אל פרעה הנה אנכי הורג את בנך בכורך" להתרות בו את ההתראה החמורה ביותר: פגיעה בנפשות. אבל כאשר לא שמע פרעה בקולו, פגע ה' — בעל הרחמים — תחילה, לא בנפשם ממש. בראות פרעה שהקב"ה אינו פוגע בבכורים תחילה, חשב שאין ביכולתו של ה' לפגוע בנפשו וזהו שגרם לקשיות לבו. כאן, שיש להקב"ה שתי הנהגות לטובת האדם: בהתראה היא בתורה תחילה על הנגעים הקשים ביותר, כדי שהאדם ירתע מלעשות את הרע. אבל כאשר יעניש ה' את האדם בפועל — מתחיל הוא בקל תחילה, האם־כן בסף ובמצרים, כאשר העונש בא על הם בפועל, התחיל בקל תחילה. אבל כאן בנגעים, שהקב"ה מתרה באדם שיבואו עליו נגע אם יחטא — מתחיל באזהרה החמורה תחילה — באדם.

(לפי בכחת לרב שלום)

והזהרתם את בני ישראל מטומאתם ולא ימתו בטומאתם (ט"ו, ל"א).

כבר אמרו: הוי אזהר... לפני ביתונך (אבות ב'). כי יום ויהם הוא כוכה לביתה. גם יחיה בכוסמה זו. על ההזהיר שישרתי ישראל אם כבר חציר במוצאה, כדי שיחיו בהזהם ספוצה.

(נמצא בזהב)

ליקט: שלמה יהלי

* יצא לאור *

— הלו מלי, צרור מכתבים כתובים בידי חיילים אשר ישבו בקוי החזית לאחר הפסקת האש. המכתבים מופנים לחיילת אשר פנתה באמצעות „גלי צה"ל" לחיילים, שלדעתה הוא זקוקים למעט קשר עם העורף, ולו יהיה זה העורף הצבאי. המכתבים משקפים היטב את העובדה שחיילי צה"ל אינם חיילים, במובן המקובל בעולם, אלא אזרחים המגינים על ארצם. האיורים נעשו בידי שמואל כץ. הוצאת „שקמונה" — ירושלים, תשל"ד.

שיחה עם חכם ד"ר שלמה גאון

דמותה של הקהילה היהודית

מאת נעמי גוטקינד

כיפת קטיפה רקומה לראשו ובפיו עברית שורשית בהגוי ספרדי מיוחד — הרב ד"ר שלמה גאון, חכם הקהילות הספרדיות של חבר העמים הבריטי הוא יהודי מיוחד במינו. הפעם, ביקורו בישראל קצר. הוא הגיע לטקס כינון קתדרא לתולדות יהדות ספרד על שמו, שנערך בשבוע שעבר באוניברסיטה בר־אילן, אולם שיחתנו נסבה בעיקר על יהדות ספרד שבגולה, שהוא עיקר עניינו ועבודת חייו.

חוטר מגולת ספרד

הקהילה הספרדית באנגליה נוסדה על ידי אנוסים שברחו מאימת האינקויזיציה לפני למעלה משלוש מאות שנה, אבל הרב גאון בעצמו איננו צאצא אנוסים, אבות אבותיו גורשו מהעיר וויטוריה שבספרד, כי־הודים, מויטוריה הלכה משפחתו לסלוניק ואיזמיר, ענף אחד נדד צפונה לעיר טרבניק שליד סרייבו בבוסניה, יוגוסלביה.

„גדלתי בקהילה ספרדית קטנה בת שבעים משפחות" סיפר לנו הרב גאון בחיתוך דיבור נעים ובהיר, „סבי היה רב שהתפרנס ממסחר, למדתי בנעורי בישיבת סרייבו שהיתה ישיבה ציונית ובה לימדו עברית בעברית, משבגרתי, נסעתי לאוניברסיטה בלונדון ללמוד לימודים שמיים ובמקביל קיבלתי סמיכות לרבנות.

הקהילה הפורטוגזית בלונדון קיבלה אותי כרב, ולפני רבע מאה שנה התמניתי כחכם של קהילה זו, כעבור זמן קיבלתי מינוי על כל קהילות הקומונוולס, באוסטרליה, בקנדה, ברודזיה, בקונגו, בגיברלטר וברהוס, לאחרונה הצטרפה אלינו גם הקהילה הספרדית בניו־יורק בה אני שוהה שלושה חודשים כדי שנה. לשמחתי, בשנים האחרונות גוברת ההתעניינות בתולדות הקהילות שלנו.

ליהודה של עדה

לפני עשר שנים איפשרו לי לפתוח בישיבה־אוניברסיטי בניו יורק פקולטה ללימודים ספרדיים בה אני מרצה־אורח חודש בשנה. תלמידים בה את תולדות יהדות ספרד בכל פזוריה, כולל צפון אפריקה, עירק, הודו וסוריה, וכן את מנהגיה, מנהגותיה, הפילוסופיה של חכמיה,

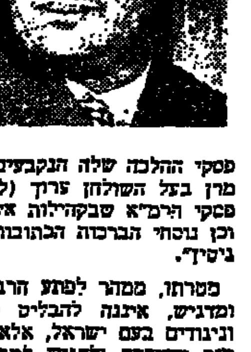

פסקי ההלכה שלה הנקבעים לפי מרן בעל השולחן ערוך (לעומת פסקי הרמ"א שבקהילה אשכנז) וכן נוסחי הברכה והכתובות והגיטין".

מטרתו, ממהר לפתע הרב גאון ומדגיש, איננה להבליט פירוד וניגודים בעם ישראל, אלא לשמור מסיכתה ולהגיש למבחן הביקורת המדעית המודרנית, חלק חשוב ומעניין של המורשת היהודית.

האמת ניתנת להאמר: מעטים מדי ידועים בארץ או לומדים במוסדות המחקר שלה, על הקהילות הספרדיות בגולה.

„הנה העסיקה את הציבור הישראלי בעית הגיור, זו שנתנה כאן שאלת מיהו יהודי ושלה קשרים מיוחדים עם בעיות הגולה כגון הגיורים הרפורמיים והקונסרבטיביים. אצל הקהילה הספרדית — אין זו בעיה בכלל. אותם אנוסים שחזרו ליהדות, ברצותם למנוע סיכסוכים עם הנוצרים סביבם, קבעו כלל יסוד במנהגיהם — להקשות מאוד על גרים, והכלל — תופס עד היום. לא רק שהגיור אצלנו, בכל קהילות הספרדים בעולם, נוהג לפי ההלכה, אנחנו גם דורשים לפחות שנתיים של לימודים לפני הגיור, מכוונים לגיור רק יחיד או יחידה, ועליהם להצטרף לקהילה ולהוכיח, הצל כך אנו משגיחים גם לאחר הגיור, שהם מקשיבים בקיום המצוות. איננו קובע בכך. חלי־לה. הלכה ביחס למציאות בישראל, לכל ארץ — הנאים אחרים. אני מבין, שכאכור למשל מגיעה עולה מרוסיה, הרוצה להתגייר — אולי אין להקפיד עליה. בכל אופן — איננו מבקש להקיש מן הגולה לישראל אלא רק לתאר את הנהוג אצלנו. בקהילתי יש דיין מיוחד, הרב פנחס טולדנו, העוסק בגיור. הוא מתייחס לכל בעיה — באופן אינדיבידואלי. לפעמים הגיור לוקח גם ארבע או חמש שנים, וכך בזכות שמדעתנו שבצית, והקפדנו במסורת אין לנו הרבה מקרים של נשואי תערובת, אם כי גם אנו לא נקיים כן הנגע. משתדלים לצוור לכל זוג כזה להגיע להשופה".

קשר בין הקהילות

שאלנו את הרב גאון: מהו אפיה הסוציאלוגי והכלכלי של הקהילה הספרדית בבריטניה?

„אנו מונים כשלושים עד ארבעים אלף „יהודים" עונה הרב גאון „אבל יהודים אלה הלוקים לארצותיהם ולמנהגיהם, בעשרה בתי כנסת ספרדים שבלונדון אפשר למצוא מנהג פרס, מנהג בוכרה, אנשי בצרה, אנשי הרן, מהגרים מעירק, מדברי ספניולית, וכן את הקהילה הפורטוגית העתיקה, אבל כולם באים לבית הדין שלנו ואני מבקר בכל בתי הכנסת שלהם. הרבה מעבודתי נעשית בנסיעות קבועות ברחבי העולם" הוא ממשיך בהן עובדתי. „כי רק כך אפשר לשמור על קשר רצוף עם כל פזורי יהדות ספרד. אני נוסע לעתים קרובות לגיברלטר, מבקר ברהוס, ברודזיה ולפחות פעם בשנה גם באוסטרליה".

למרות שבההסטוריה היהודית ידועים מקרים של סכסוכים ופילוגים בין הקהילה האשכנזית והספרדית, היום — קיימת ידידות הדוקה בין הרבנים; „הסכסוכים הם עניין „יקו" אומר הרב שלמה גאון בחיוך של סיפוק „קיבלנו על עצמנו את החומרות של השחיטה האשכנזית כמו את החומרות של מסורת ספרד, ואנו אוכלים בשחיטה אחת ומתייעצים זה בזה.

מה מבדיל אם כן בין הקהילות? קודם כל בנוסח התפילה וכן במנהגי הבכורה. בדרגה הכלכלית או ההשכלתית — אין הבדל! באירך — איננו סובלים מפילוג המאפיין את היהודים האשכנזים באמריקה. אין רפורמיסטים בקהילות הספרדיות, כשהיתה מתכננת מועצת הקהילות הספרדיות של הקומונוולט אני זוכר כיצד נציגים מקנדה או אוסטרליה היו מציעים לפעמים שנתקין נוסח תפילה ספרדי אחיד. התנגדתי לכך תמיד בכל תוקף, הסמכר כל קהילה ד־כל אריך על הנוסח שלה. היוניפורמיים (איחוד הנוסח ושמשוש הייחוד) הוא בעיני מסוכן מד־יותר, דווקא יריבה במסורות ובגינות — הוא אוצר יקר של עם ישראל ואסור לאבדו הדך איחוד מלאכותי".

סמכותו של חכם

מעניין, למרות ריבוי המסורות והמנהגים, מקבלות כל הקהילות הספרדיות בעולם את סמכותו של החכם, כשם שהן נושאות עיניהן לפוסק האחרון בהלכה, שהוא הראשון לציון. יש בין קהילה אלה כמה קוריוזים מעניינים. למשל — הקהילה הספרדית בסולסברי.

מספר הרב שלמה גאון: „רק לפני ארבעים שנה לא היו ברודזיה יהודים ספרדיים, מוצאם של אלה — מאי רודוס. יהודי רודוס, צעירים מרודים, באו לנסוע לאפריקה, וכיום יש קהילות רודוסית בסיאטל, לוס אנג'לס וניו יורק, אבל בן רודוס אחד, יהודי ששמו בן־עשר הדליס בלבו שלמשפחתו ימצא יעד הגירה אחר, לקח את האטלס בידיו, דיפדף במפות, ונתאהו ראה את השם רודזיה, בגלל קירבת השמות רודוס = רודזיה, נסע האיש לאפריקה והביא בעקבותיו יהודים רבים. כיום יש בסולסברי שבע מאות משפחות ספרדיות, לפני הכרזת העצמאות של קונגו — נסעו כמה יהודים גם אליה והקימו בה קהילה ספרדית, רובם של יהודי אפריקה הם סוחרים עשירים, עורכי דין, וכדי. בסולסברי הקימו בית־כנסת יפה ובית־ספר יהודי, ובעזרת השם, בחודש הבא, אני נוסע אליהם, לבקרם.

כאמור, גם אוסטרליה נמצא בכפת סמכותו של הרב גאון, שהוא כנראה אחד הרבנים הנודדים ביותר בעולם, אחרי מלחמת העולם השניה היגרו יהודים מהודו לסידני ולערים אוסטרליות אחרות, פרט למנהגים, אין הבדל חברתי, כלכלי או השכלתי בינם לבין יהודי אשכנז שביבשת רחוקה זו „וכולנו יחד עובדים למען מדינת ישראל" מסכם הרב גאון.

מול גלי שמיעה

אשר ליהודים הספרדים של ארצות הברית: „המסורת הטבעית שלהם מיחרה אותם מפילוג, אלה שאינם שומרי מצוות — רואים עצמם חילוניים, אבל, הם לא עשו מפריקת עול המצוות פילוסופיית חיים, כדי להצדיק את עצמם, כשם שנהגים הרפורמיים או הקונסרבטיביים שבקהילות האשכנזיות".

ולמרות זאת, גם הקהילה הספרדית בצפון אמריקה סובלת בנישואי תערובת.

„התבוללות נוראה מקיפה את כל הקהילות" אומר הרב גאון בנימה קשה „בכל שיתוף עם הורים צעירים אני מנסה להשפיע ולהראות שאין שום דרך למנוע אבדן והתבוללות מן הילדים, חוץ מאשר עליה לישראל, אומרים — חינוך, הא, יש לחזק את החינוך היהודי בגולה, אבל גם זה לא מעניק להורים בטחון ממשי.

רבנים לקהלות

התפרצות

ביחוד, כשחסרים מורים והרים רבנים, הנה, בכל ביקור מביקורי בארץ, גם עכשיו, אני מחפש רבנים ספרדיים לקהילותינו. קשה למצוא. הרבנים הישראלים ברובם אינם יודעים שפות זרות, או שהם באים לזמן קצר. וכטוב, זוהי תופעה כלל יהודית בגולה — חסרים מנהיגים, חסרים רבנים והרים מורים. קשה לי למצוא אנשים שיהוו מונכב למען הקהילה. חסרים לא רק מנהיגים רוחניים אלא אפילו מנהיגים מנהלים שידאגו לניהול היבודות הקהילתיות. הלוואי שאנשינו היו נותנים פחות כסף לתרומות ומוכנים להקדיש מעט מזמנם".

שאלנו: ומה בקשר לעליה? האם יש עליה בין היהודים הספרדיים בגולה?

הרב גאון מקדיר את פניו בעצב: „למרות שליהודי הספרדי עליה היא מצוות עשה מדאורייתא לפי פסק הרמב"ן, מעט מאוד עולים, תירוצים כידוע לא קשה למצוא. יהודי קהילותי אומרים: אנו תומכים בגולה, כדי שנוכל לאגוד כספים למען ישראל... חשוב שנשאר במקומותינו... אני מנסה להשפיע כמיטב יכולתי, לפתות את הצעירים, אבל זה לא קל".

אישית, הצליח הרב גאון, להשפיע לפחות על הדור הצעיר במשפחתו, בתו וחתנו עולים לארץ עם שני נכדיו, וגם בנו כנראה יעלה בעתיד הנראה לעין, כישראלי לעתיד בעצמו — כיצד נראה בעיניו הפילוג לעדות ומהצאים הקיים בציבור הישראלי?

„אין רע בהבדלים"

„אינני נגד ההבחנה בין אשכנזים לספרדים" היא עונה לאט. „אין רע בהבדלים, אפילו בימי בית שני היו הבדלים, לדוגמא, בין אנשי יהודה לגליליים. אמנם, כפי הנראה, המגמה בישראל היא בכיוון של מיזוג וביטול ההבדלים, אבל כל עוד תהיה גולה יהודית, תהיה קיימת הנחיצות לביאור בשני רבנים ראשיים בישראל. זאת אומר לי לא כולם מבינים בארץ, אנו הרבנים הספרדים בגולה, רואים בראשון לציון פוסק הלכתי אחרון, ואנו זקוקים לו, אשר למתח הסוציולוגי בין עדות שונות בישראל — זה כמובן דבר שיש לטפל בו, אבל אסור לעשות ממנו פוליטיקה.

ההסתדרות הספרדית העולמית איננה גוף פוליטי, היינו רוצים מאוד שממשלת ישראל תשפיע להעלות את הרמה ההשכלתית של יוצאי ספרד, כדי שחס וחלילה לא יהיה פירוד בישראל, כואב לי, למשל, לגלות כמה נמוך אחוז יוצאי ספרד באוניברסיטאות, אבל לעשות מזה פוליטיקה — בעיני זה עוון ממש, שיש להמנע ממנו בכל מחיר

הצעיר הדתי מול שאלות מדע ואמונה

אחת השאלות החינוכיות הקשות ביותר בדורנו [נית]נה לאחרונה לטיפול מחקרי מעמיק ע"י רפאל [ש]נלר, מורה ותיק לביולוגיה, והיום מחנכם של [מ]ורים ומרצה בבי"הס לחנוך שבאוניברסיטה בר-[א]ילן. בעזרת ששה מורים ומאתיים ושלושה תלמי[ד]ים בכל סוגי בתי הספר הדתיים בישראל (תיכון [ע]יוני, ישיבה, חברת נוער בקיבוץ, בי"ס מקצועי [ב]י"ס חקלאי, מגמה תורנית, הומניסטית וריאלית — ניסה שנלר לגלות כיצד מתמודדים הצעירים [ה]דתיים בארץ בבעיית ה"סתירה" שבין השקפת העולם האמונית היהודית בבעיות בריאה, השגחה אלוקות ומעמד האדם — ובין העולם הטכנולוגי [ה]מדעי.

מאת נ. גולן

[ספ]רו הנקרא: „הצעיר הדתי ב[...]ל — מול שאלות מדע ואמו[נה]" מתפרסם בימים אלה בהוצאת [האוניב]רסיטה. אמנם, בשיחתנו עמו [אמר] החוקר כיד: „מופרז לומר [...]ת בין דעת התורה והאינפור[מציה ה]מדעית הוא הבעיה המציקה [ל]נוער הדתי שלנו. יש בעיות [בו]ערות לו יותר: דת ומדינה, [יחסי ד]תיים וחילוניים וכדו'. עם [זאת] בחברה הפלורליסטית בה אנו [חיים], באשר בוגרי מוסדות החינוך יוצאים לצבא, לאוניברסיטה, [ו]זה — כמעט תמיד מנגחים [א]ת בתחום המדעי: התורה שלך [...]נת... המדע מוכיח שהדת טועה [...]מה שהיא אומרת על היקום, [...]אדם, על הטבע... והצעיר ה[...]פיסטי — שותק. אין לו [...] לא מעט מקרים של נטישת המצוות, ואולי, עצם ההתודדות המכאיבה של חלק מן הנוער — מתאים בנקודה זו ממש. [...] הוזי איננו מספק תשובה [...]ה. הבעיה מתחילה עוד על [...]י ביה"ס והיכוך".

מול שאלות הנצח

רפאל שנלר בעצמו הגיע אל נר-שא מחקרו עוד בימים בהם היה מורה בבי"ס לדוגמא בירושלים. הוא בחר, במכוון, ללמד ביולוגיה, חק-לאות, ותלמוד, כדי להכליל את כל תחומי הלמידה מתוך היבט דתי.

כדי שאוכל ללמד ביולוגיה — נרשמתי לאוניברסיטה וכאן, בפעם הראשונה בחיי, גיליתי את התאור-יות המדעיות, ובעקבותיהן את הקר-ישות המתעוררות בלב יהודי מאמין. ושתי שאני עוסק בתחומים הנראים כסותרים זה את זה במישורים מסו-יימים. הפימות העסיק אותי תחילה אישית. בשלב הראשון ניגשתי ל-דיאגנוזה של הבעיה. גיליתי שהיא מתמקדת בארבעה תחומים מדעיים עיקריים. האחד — גיל העולם, נושא משותף לביולוגיה ולגיאוגרפיה, השר-בה בממצאיו בצורה מידית וחריפה מאוד מהוראת התורה. התחום השני — האבולוציה, תורת ההתפתחות הדרוויניסטית, שהיא התשתית ל-הרבה מענפי המדע בדורנו ועומדת בסתירה לבריאה כפי שהיא מתוארת בפסוקים שבפרשה „בראשית". ה-תחום השלישי — החוקיות הפנימית של הטבע המקריים שבו כפי שהם משתקפים בתאוריות הפיזיקליות ו-הביולוגיות לעומת אמונתנו בהשג-חה הכללית והפרטית, שכר ועונש, כוונת הקב"ה בבריאה וכדומה. הי-כן מקומו של האדם ושל האל בעולם מכניסטי מיקרי? הרי שניהם נאבדים את כל משמעותם הקיומית.

התחום הרביעי — האדם. אותו יצור ביולוגי מאותו של הטבע, הנמצא כרגע באחד משלבי האבולוציה שלו — לפי המדע. לעומת צלם אלוקים, כפי שהוא מוגדר ע"י היהדות המאמינה.

אלה כמובן בעיות שאינן ספצי-פיות לצעירים" מסביר שנלר „הן הכרוניות בכל מיפגש בין מדע מו-דרני לאמונה. אבל, כמחנך, בחרתי לבדקן בקרב בני שבע עשרה שמו-נה עשרה. עוד בשלב שבו התלבט-תי בשאלות הללו אישית — חיפש-תי תשובות בספרות הקיימת העונה עליהן. קראתי ספרות הלכה, עיון דתי ופילוסופי, ספרות מדעית ו-היסטורית, ולאחר לימוד הגעתי אי-שית למסקנה, שהיהודי המאמין בן דורנו יכול להגיע לשלמות גמורה בין טענות המדע ועבודות אמונתו.

בנקודה זו, התעורר בי יצר המח-נך שבי. רציתי שגם תלמידי ימצאו את הדרך להגיע לשלווה השקפתית. השאלה היתה עכשיו — איך מתאי-מים כל הסבר וכל שיטה לגיל, לסביבה, ליכולת הקליטה של כל צעיר, כלומר מהי הדרך הפדגוגית הנכונה. איבחנתי חמש שיטות, ו-העברתי אותן בין תלמידי השבי-עית והשמינית כדי לגלות, איזו שיטה היא הסבירה ביותר לצעיר דתי מתבגר, ואיזה סוג של נוער דתי בוחר באיזו שיטה."

חמש שיטות

את חמש השיטות שלו, אותן תימצת מתוך הספרות העיונית ה-קיימת (החל מ„אמונות ודעות" של ר' סעדיה גאון, הרמב"ם, הרלב"ג, הרמב"ן ועד הראי"ה קוק ו„החזון איש") — ניסח שנלר כך: א) הגי-שה של הכרת ה' כבורא ומנהיג מתוך התבוננות בטבע (החזון איש למשל, מציג עיון באורגניזם כמקור להכרת הבורא, בספרו „אמונה ובט-חון"); ב) הגישה האפודית המוחה את התאוריות המדעיות על מקורות היהדות והשקפתה (להיגדי התורה תוכן זהה למסקנות הטבע בתנאי כיודעים להתעסק בהם כראוי). ג) הגישה הדואלית — הפרדה בין עולם האמונה ובין עולם המדע (לא יתכן כלל, מבחינה לוגית להקשות מ-תחום אחד (מדע) על תחום שכנגדו (אמונה); ד) השיטה הקונקורדיס-טית, פלפי המדע בכללו (שום תורה מד-עית אינה המילה האחרונה, וב-מהותה היא ארעית ויחסית ובמידה רבה גם סובייקטיבית); ה) הבקורת המדעית של התאוריות מדעיות ברי-טניה: האבולוציה וגיל העולם.

את חמש השיטות הללו הגיש שנלר, דרך צוות המורים שלו, ל-צעירים שהשתתפו בניסוי. „מן ה-תשובות גיליתי שרוב התלמידים (ארבעים אחוז) העדיפו את הגישה של הכרת ה' בטבע וכל התפיסה בין דברי תורה לדברי מדע. זוהי, בדרך כלל, נטייה כללית של נוער השואף להרמוניזציה ולא המחשבה קשה. בעיירות פיתוח ומושבים — היתה הנטיה ברורה יותר לשיטת הפרשה, כלומר שהסתירה מדומה, שהבנה טובה יותר של המדע ופי-רוש מעמיק יותר של היהדות — יבטלו אותה.

פרי התפיסה האנושית

לעומת זאת, דווקא צעירים מן המגמה הריאלית ותלמידי הישיבות המגמות התורניות העדיפו את ה-פתרון השלישי — "שאדם חי בשני עולמות, וכל עולם יש לו חוקיות בשלו. הצעיר מהמגמה הריאלית יו-דע שלמדע שפה ומתודה וחוקים משלו. הוא מקבל עולם זה במלואו — ועם זאת הוא גם יהודי שלם, המבין את האמונה לא כדבר אמפי-רי, פרי תפישה של השכל האנושי. ואילו בן הישיבה רגיל לחשיבה רב-כיוונית, שהרי כל סוגיה בתלמוד עוסקת בנושא בכמה אספקטים, כש-

(סוף בעמוד 6 טור 9)

[...]ית ה' בטבע

[...]תשובות התלמידים שהשתתפו ב[...] מצאנו הכוונות לכך. אחד (...) נשכח שהוא תלמיד בי"ס [...] ובמקרה הזה גם בן משק:) [...] על האפשרות לפשר בין מדע [...]נה ע"י שיטת הכרת ה' ב[...] „(בשיטה זו) יש צורך ל[...]ין — ואני איני מאמין". [...]עים אומרים: „הכרת ה' ב[...] היא בניגוד למציאות בה אנו [...]", לא מתאימה לדור שהוא כולו [...]ע".

[...]מעל לכל ספק, יש דברים הסות[רים] את הדת — ואי אפשר ללכת עם [...]ש בקרי".

[...]א מביא את הנוער הזה להת[...] איתני הנפשיות? כיצד התייחס [...]נוך הדתי עד כה להתלבטויות [...] איך מתגברים עליהן בחינוך [...] ומחזקים את הכרה הדתית? [...] שאלות אלה, הנידונות במחקר, [...]ין למצוא שיטה חינוכית שלמה [...] גם את מדעי הטבע וגם [...] דעת תורה בהשקפת עולם יהו[די] — יש אספקט אקטואלי מיוחד. [...] ביות סלוניזיה, במאמרי פתונת [...]יסה ציבורי עד בחודשים ה[...]ונים דנים בגישותיו של הנוער [...]ראלי אל בעיות הקיום הפוליטי[...]תיולוגי של ישראל. רבים מנסים [...]ור את התלישות מאהיה באר[...]אי ובהתרופפות הבטחון שבאה [...] המלחמה האחרונה (אבל [...] מן הנוער) בכך שהוא רחוק [...]נה בהורה, בתנ"ך ובמסורת.

[...]מצאים רבים מחזקים את ה[...] שדווקא הנוער הדתי, המעוגן [...] ההבטחה התנ"כית, התגלה [...] ואיתן גם בהתמודדויות המל[...]ות והתיישבותיות של הזמן ה[...]. ברור מדוע כה חשוב לגלות [...]ות תורפה, אם ישנן, בחינוכו [...]נוער דתי זה.

[...]שה התמודדות

[...]אלה אחרת היא מדוע גם עתה, [...] רבע מאה שנות קיום חינוך [...]כתי-דתי (והרי המסקנות האנט[י]יות המכניסטיות של המדע ה[...]י היו ידועות היטב גם בשנת [...]) חייב החוקר לגלות נקודות [...] מהותיות כליכך בתחום בית [...] הדתי ולחפש דרכים לתיקונן. [...]ות שנשלר נרתע מאוד מל[...], והוא מגמה את דבריו בזהי[...] ובעדינות, קשה שלא לחוש [...]ורת הקשה שמתחת לפני השטח, [...]א אומר: „גילינו שהנוער, אם [...] מתרחק מן הדת, מתחיל בתה[...]ה כבר בביה"ס הדתי. גילינו [...]דים אינם רגילים להתמודד [...]לות אמונה ומדע קשות, כפי [...] גם נרתעים מבעיות השקפ[...] קשות אחרות. רבים מהם הר[...]את הנוער לחשוב שהכל חלק [...] אם הצעירים לא שאלו — [...] שותק. גם ישראלים שאל [...] כל מורה הפר את שהיקנו. [...] שקט בבתה. והרי זה הוא [...]שקט על פני השטח. המציאות [...]ית בדורנו, הפגישה הבלתי [...]ית לרך אמצעי הקומוניקציה [...]מכני המידע של ימינו, והספק[...] הטבעית המתעוררת בגילי התבג[רו]ת — כל אלה מעוררים תסיסה [...] שלא נמצא לה ביטוי ולא [...]בה בגלוי בחינוך הדתי ב[...] בקטו בשיטה לקיה לימוד את [...]עית המדעיות לחוד („העולם [...] מאות מליונים שנים) ואת [...]תורה לחוד (בריאת העולם [...] תשליד שנה), בלי לגשר [...] כלומר, השאירו את הנוער [...] ולבעיותיו.

[...] עוסים להורות את מה שנו[...] נבוך" — מסביר שנלר [...] בודקים כיצד נקלטים הדברים [...] צעירנו. יותר מדי אנו מס[...] בעצמנו ובספרים המקובלים [...] תשות מדי בודקים כיצד נקל[...]דברים בנוער. מבחינה זו אין [...] בין עיר, מושב וקיבוץ. גם [...] לא מצאתי שקהל המבוגרים [...]יותר בתחום זה או דואג יותר [...] בהתלבטויות השקפתיות של [...]רים".

[...] שאלנו: היכן מקומם של ההורים [...]לה הזו?

[...]וקא בתחום זה אין להורים [...] מה לעשות" עונה שנלר. [...] מדינת הצעירים אינם רו[...] בהוריהם כתובת לתשובה. ב[...] לא בבעיות הסתירה שבין [...] המדעיות לאמונה. חסר להו[...] מידע הדרוש. היוהי מציע דור [...]מתודיכי תגובות הנוער ללמד

לבנון — מוקד הטירור

מאת דן ליש

ההיסטוריה חוזרת על עצמה... בכל פעם שמבצעים מחבלים, החודרים מתחום לבנון, פעולות פיגוע, ירי או מעשי רצח בשטח ישראל, מתנערים השלטונות הלבנונים מכל אחריות למעשה. כך ארע לאחר מעשה הרצח בקרית שמונה כאשר ברור מעל לכל ספק, הן ללבנונים עצמם והן לראשי המחבלים ולארגון שעמד מאחורי מעשה הרצח, כי שלושת המבצעים חדרו מתחום לבנון.

אלא מאי? למרות השגרות נוסו הלבנונים לרחוץ ידיהם מן האחריות למעשה הטרור, בקווהם כי המרחק הרב יחסית מן הגבול הלבנוני יע-זור להם לטעון כי המחבלים לא חדרו מלבנון אלא באו מ„השטחים הכבושים". אין פלא, איפוא, שהאמ-מכתא ההזויה שיכלו הלבנונים לה-ביא, כדי לבסס את טיעונם, היתה ההודעה המרצחים כי מבצעי הפעולה באו מתוך תחום ישראל „וממילא אין ללבנון שום שייכות לדבר".

גם בעבר נהגו השלטונות הלבנו-נים להתכחש לנעשה, אך היה תמיד מי שהצליח להפילם בפח, לאחר פרק זמן מה. כך גם ארע בפרשת התבס-סותם של המחבלים בתוך תחום לבנון בשלהי 1968, וגם אז הכחישו הלב-נונים את דבר המצאותם של המחב-לים בתחומה, אך לא עבר זמן וה-עתונות הלבנונית ידעה לספר את האמת שהביכה את השלטונות והש-פה את כל השקר הגס.

כיצד יכולים שליטי לבנון להתכ-חש לאמת כאשר דובר ארגון של ג'יבריל — „החזית העממית לשח-רור פלסטין — המפקדה הכללית", האחראי לרצח בקרית שמונה, מצ-היר במפורש כי ארגונו ימשיך ל-חדור מתחום לבנון וכי איננו מקבל על עצמו שום הסכם או התחייבות של שאר ארגוני החבלה עם שלטו-נות לבנון. כיצד יכולים הלבנונים להתנער מאחריות כאשר מכריז שר ההגנה הלבנוני בחודש פברואר הא-חרון כי הצבא הלבנוני לא ינקוט מדיניות כוח למניעת כמה קבוצות של פלגים מלבצע פעולות דרך שטח לבנון וכי הוא משאיר משימה זו ל-מפקדות הפדאים?

היכן צולמו שלושת המרצחים ע-רב ביצוע מעשה הטבח בקרית ש-מונה, אם לא בביירות?

זאת ועוד, הרי ידוע כי לארגונו של ג'יבריל „החזית העממית לשח-רור פלסטין — המפקדה הכללית", ישנם מפקדות ובסיסים בלבנון. הבטאון של הארגון „אלא אל אמ-אם" יוצא לאור ומתפרסם בביירות. לארגון יש גם משרד רשמי ב-ביירות.

כל העובדות הללו מוכיחות היט-הטב למנהיגי לבנון, המשיכים „להיתמם" ולהתכחש לפעילות המ-חבלים המתנהלת בצורה גלויה וללא כל הפרעה ממשית בשטחם הריבו-ני.

הטבח בקרית שמונה הינו תוצאה ישירה ואף תואם להפליא את פרטי „הסכם קהיר" שנחתם בנובמבר 1969 בין המחבלים לבין שלטונות לבנון. שהרי הסכם זה, השריר וקיים עד עצם היום הזה, מאפשר למחבלים באופן חוקי ומותר, לבצע פעולות חדירה מתחום לבנון לתוך שטח יש-ראל מבלי שהצבא ימנע זאת בעצם. בדיוק כפי שארע בעת שלושת ה-מרצחים חצו את גבול לבנון לקראת ביצוע מעשה הרצח בקרית-שמונה.

למעלה מזאת, שלטונות לבנון נוקטים במדיניות של יד רכה במ-חבלים ומאפשרים להם ביודעין או שלא ביודעין לבצע גם הפגזות ו-ירי על ישובינו, גם מתוך שטח ל-בנון. כפי שהעיד שר ההגנה הלב-נוני ב-11 בפברואר 1974: „יש לי רשימה המעידה כי הפעילות הפדאית באזור הדרום לא נפסקה וכי הפגזות הישובים הישראלים בטילים ע"י ה-פדאים מגבול הדרום, הוא אחת ה-סיבות החשובות להתקפות הישר-אליות".

המאחז בלבנון

כ-5,000 מחבלים מרוכזים כיום ב-לבנון ופועלים באין מפריע בשטחי התארגנות, אימונים, הסברה, חינ-נוך מבצעים וביצועם. מתוך מספר זה, למעלה מ-2,000 מחבלים מצויים בפתח-לנד למעלה מ-1,000 מחבלים מצויים בדרום לבנון ובתוך מחנות הפליטים. וכ-2,000 מחבלים נמצ-אים בצפון המדינה ובמרחב ביירות.

בביירות מצויות מפקדות הדרג ה-מדיני של ארגוני המחבלים. כן מ-רוכזים בה ובפרבריה מערכות הת-עמולה, המודיעין, לפרסומים וה-עד הרפואה של הארגונים.

פעולות במחנות הפליטים, הנמצ-אים בשטחה הריבוני של לבנון, פ-עולות אלה מתבצעות ללא כל הפר-עה ממשית מצד האחראים במדינה, כאשר הפיקוח שמקיים הצבא הלב-נוני על המחבלים הינו פורמלי בל-בד.

במלחמת יום כיפור, ביצעו המחב-לים מתחום לבנון וממנה, ועל זה גם איש מהלבנונים אינו מכחיש, 104 מעשי תוקפנות, בהם הופגזו 41 ישובים אזרחיים.

מעשי התוקפנות של המחבלים ה-ביאו למותם של 3 חיילים ואזרח אחד, ולפציעתם של 16 אזרחים ו-3 חיילים אחרים.

גם לאחר המלחמה נמשכו פעולות המחבלים מתחום לבנון וממנה. די אם נזכור את ירי הבזוקות על רכב אזרחי שנסע בין הבניאס לקיבוץ דן, ב-19 בפברואר, ושגרם למותה של אזרחית ולפציעתו של חייל שהיו אותה שעה במכונית.

מרכז טירור עולמי

לבנון, ובעיקר ביירות, משמשת גם מרכז עולמי לפעילות, התארג-נות, תכנון וארגון מחבלים לפעו-לות פיגוע בחו"ל ולמבצעים מיו-חדים.

בלבנון התאמן וממנה יצא המר-צח היפאני קוזו אוקמוטו, ללבנון נמלטו ארבעת המחבלים שנעצרו ב-קפריסין כאשר נתגלתה מזימתם ל-בצע מעשה טבח בחיפה. מביירות נוהל „מבצע" רצח הדיפלומטים ב-חרטום. בביירות פוצצה אוניית ה-נוסעים הקפריסאית, ולביירות נמ-לט רוצחו של גילצר מקפריסין.

גם חוליית המחבלים שפעלה ב-שגרירות ישראל בבנקוק בדצמבר 72, יצאה מביירות. אם לא די בכך, נוסיף כי שני המחבלים חברי „ספ-טמבר השחור" אשר בצעו את הטבח בשדה התעופה באתונה, באוגוסט 1973, בו נהרגו 4 אנשים ונפצעו 54 איש, באו גם הם מלבנון.

איך ניתן כלל להתכחש לכל העוב-דות הללו כפי שמנסים הלבנונים לעשות. הרי הוכח כבר כי אם מדינה ריבונית רוצה לחסל את קיני המ-רצחים הללו, היא יכולה לעשות זאת. ואין דוגמא טובה יותר מאשר ירדן, אשר מאז ספטמבר 1970 ועד יולי 1971, הצליחה לבטל כליל את מאחז המחבלים במדינתה. מאחז אשר ב-שיאו הגיע לעשרת אלפים איש — כפליים ממה שישנו היום בלבנון.

אלא, ששלטונות לבנון אינם מ-עוניינים בכך. אמנם במאי 1973, ניסו להצר את צעדי המחבלים, אך המבצע נסוג ברגע האחרון מביצוע המלא של משימתם.

כיצד ייתכן שפעילות המחבלים ב-תחום לבנון וממנה, תהיה תלויה אך ורק ברצונם הטוב של מנהיגי ה-מרצחים. שחלקם אף מכריז בפומבי כי אינו מעוניין בשום הסכם „הק-פאה" של פעילות מגבול לבנון, וכי ימשיך לפעול מתחומה, כמו לכל ארגונם של ג'יבריל ושל ד"ר ג'ורג' חבש? הרי בעתיד, במידה המחב-לים יחפצו יוכלו לחדש את הפעילות מגבול לבנון ללא כל קושי כפי שקרה בעת מלחמת יום כיפור.

מדוע אין שלטונות לבנון מטילים פיקוח חמור על פעילותם של המחב-לים ברחבי המדינה הלבנונית?

מדוע יכולים המחבלים לנוע במדי-נת הארזים לפי ראות עיניהם, וללא כל חשש כאילו היו הם אדוניה של הממלכה?

דומה כי רק ללבנון הפתרונים. ו-כאשר היא אינה עושה מספיק ואינה מונעת ולא מבערת את קיני המרצ-חים השורשים בקרבה, אל לה לבוא בטענות אלא רק לעצמה.

הסכמי השכר החדשים

המו"מ הממושך על חידוש השכר, שתוקפם פג כבר בתחילת אפריל, יוכרז בימים אלה. ואם לא יחולו התפתחויות חדשות צפוי בשבוע הבא הסכם בין ההסתדרות למעסיקים שיקבע את תוספות ה-שכר שהעובדים יקבלו השנה. ההסכם יהיה מעין „עיסקת חבילה" חדשה, כשבמקביל להסכם בין שני הצדדים תהיה הממשלה צד שלישי בהסכם והיא תקבל על עצמה לא להעלות השנה את המסים ולש-מור על המחירים של 12 מוצרי היסוד וכן דלק והחשמל.

מאת ברוך אדלר

אם אכן ייחתם ההסכם עדיין אין זה סוף פסוק במערכת השכר הפר-יים הצומים נוספים, כשאיגודים מק-צועיים, ענפים וקבוצות לחץ שונות יעלו את התביעות הספציפיות ש-להן. אמנם, המגמה היא שהסכמי השכר הנוכחיים יוארכו לשנה נוס-פת — פרט לתוספת שכר יסוד בסכום של 50—80 ל"י לחודש כפי שדורשת ההסתדרות, ואת בנוסף לתוספת היוקר — אולם הנסיון מו-כיח כי תוספות שכר כלליות, הניתנ-נות לכלל ציבור השכירים, אינן סופיות. ההסתדרות אף השאירה ב-תביעותיה מהמעסיקים פתח לתבי-עות שכר ספציפיות, בקבעה שהמו"מ יתנהל על בסיס ענפי. הפירוש הניתן ע"י המעסיקים לכך הוא כי קיים חשש כי במסגרת המו"מ הענפי יועלו תביעות שכר החורגות מתו-ספת של 50—80 ל"י שאותה דורשת ההסתדרות. החשש הוא בעיקר מ-תביעות עקיפות — הטבות סוציא-ליות שונות, כהגדלת מספר ימי החופשה, הבראה וכו'. לגבי המע-סיקים אין זה משנה איך קוראים לתוספות אלו ואם הן נחשבות לתו-ספת שכר, או לא. לגבם קובעת ה-עובדה שלהם יעלה הדבר בהוצאה כספית נוספת גדולה. למרות החשש זה הסכימו הקבוע המעסיקים, שדנו שעות רבות עם נציגי ההסתדרות, לדון בתביעות במסגרת האיגודים המקצועיים ולנסות להגיע להסדר תוך שבוע ימים.

המעסיקים חרגו מעמדתם

בהסכמתם זו חרגו המעסיקים מ-עמדתם העקרונית כפי שבאה לידי ביטוי עד כה והיא שהסכם חייב להיות כללי ואין להסדיר לענפים. אולם, עם זאת הם עומדים על דעתם שגם במסגרת הדיונים באי-גודים המקצועיים יתנהל המו"מ רק על תוספות השכר בשיעור של 50—80 ל"י לחודש שאותן דורשת ההסתדרות. אין הם מוכנים בשום פנים ואופן, ולעמדה זו שותפה גם הממשלה, לפתוח את הסכמי השכר, דבר העלול להביא לידי מפולת בכל מדיניות השכר.

תביעות של ההסתדרות, שאושרו השבת בוועד הפועל, כוללות, מל-בד תוספת של 50—80 ל"י לשכר היסוד, גם העלאת תקרת תוספת ה-יוקר מ-700 ל"י מבסומום שכר יסוד לאלף ל"י. הדרישה ל„תקרה" של אלף ל"י היא פשרה בין התובעים סכום הרבה יותר גבוה, עד 1500 ל"י, לבין המצדדים בהשארת המצב הקיים. הראשונים סבורים שיש ל-תאים את תוספת היוקר למצב הריאלי השורר בתחום השכר, ברור לכל ש-700 ל"י אינם משקפים יותר את המציאות והמשכורות המוצעות במשק הן הרבה יותר גבוהות. לכן, למעשה מקופחים רוב מקבלי השכר, כי הם מפוצים על ההתייקרויות רק עד סכום לא מציאותי של 700 ל"י. כלומר: התוספת שמקבל בעל ה-משכורת הגבוהה זהה כמעט לזו של בעל המשכורת הנמוכה. התוצאה מכך היא שיבוש ההפרשיות בשכר. מסיבה זו דווקא צידדו האחרונים בהשארת המצב הקיים. לדעתם אין מקום להגדיל את הפער בין השכבות השונות של מקבלי השכר, וודאי שאין לעשות זאת באמצעות המכשיר של תוספת היוקר, שכשמו כן הוא — פיצוי על ההתייקרויות. כאחר שההתייקרויות הזות לכל מקבלי ה-שכר הרי שלדעתם אין לתת פיצוי יותר גדול למקבלי השכר הגבוה יותר. הפשרה היא: תביעה להעלאת ה„תקרה" לאלף ל"י. לפי הדרישה תשולם תוספת היוקר הקרובה, ה-צפויה בחודש יולי, כבר לפי תקרה זו.

דרישה נוספת של ההסתדרות היא להעלות את שכר המינימום העומד עתה על 525 ל"י לחודש ל-600 ל"י.

שיתוף ברווחים

תביעה הפותחת פתח להסדרים רבים היא שיתוף העובדים ברווחים של מפעלים רווחיים. ההגדרות ל-תביעה זו אינן ברורות ולכן יש בנושא זה גמישות רבה להתביעות שכר ספציפיות, בנוסף לאלו שכלל ציבור העובדים מקבל.

המעסיקים היו מוכנים לקבל כבר בשלבים המוקדמים של המו"מ את רוב הדרישות של ההסתדרות. הם קיבלו מיד את הדרישה של תשלומי תוספת יוקר, למרות שברור להם כי השנה יתבטא הדבר בסכומים גדולים מאד — בשיעור של 51 אחו-זים, לפי ההערכה. חלק מתוספת היוקר כבר משולם מתחילת השנה חולק, על חשבון ההתייקרויות ה-עתידות, מחודש פברואר. תוספת גדולה זו היא נטל כי היא פטורה ממס.

המיפנה בעמדת התעשיינים לגבי תוספת היוקר בא בתחילת השנה. אז היא סרבה לשלם תוספת יוקר, ב-טענה שהדבר יכביד מאוד על ה-תעשייה. אז החליט שר האוצר לע-קוף את התנגדות התעשיינים והוא שילם תוספת יוקר לעובדי המדינה. אחרי צעד זה ברור היה כי התעש-יינים לא יוכלו לעמוד בלחץ העוב-דים ואם השירותים משלמים תוספת יוקר הם לא יוכלו שלא לשלם. עתה ברור לתעשיינים כי בנושא תוספת היוקר אין להם אפשרות להתנגד.

הם ריכזו את התנגדותם לתוספת של שכר היסוד והודיעו בעת ה-מו"מ, כי הם דוחים תביעה זו. בינתיים התרככו ועתה מוכנים עק-רונית לשלם גם תוספת זו.

אין למעסיקים התנגדות להעלאת תקרת תוספת היוקר הם היו מוכנים אף לתקרה גבוהה יותר מאלף ה[...] שההסתדרות דורשת. למעשה, דבר זה אומר מעט מאד לגבי התעש-יינים, כי אצלם כמעט מספרם של מקבלי השכר הגבוה וממילא ההש-פעה של העלאת התקרה היא שולית בלבד.

בעיית שכר המינימום

נשיא התאחדות התעשיינים ויו"ר לשכת התיאום של הארגונים הכל-כליים (הגוף המייצג את כלל המע-סיקים הפרטיים במדינה), מר מ. מושביץ, הביע אף נכונות ללכת לקראת ההסתדרות בעניין שכר המי-נימום. גם בנושא זה אינו משמעותי ביותר, כי מספרם של מקבלי שכר המינימום הקבוע כיום הוא מזער ולמעשה מקבלים רוב השכירים יותר משכר המינימום.

ההתנגדות העיקרית היתה, כאמור, בעניין פתיחת הסכמי השכר ומו"מ ענפי. כאן הוטש מר מושביץ כי עלולה לבוא „התפוצצות שכר" אם יתחילו במו"מ על חריגות. החשש של התעשיינים הוא כי העובדים בענפים יאמרו: תוספת של 50—80 ל"י מקבלים כולם ומה מקבל הענף שלנו? אחריהם באים המפעלים ה-בודדים הרוצים דברים ספציפיים

(סוף בעמוד 6 טור 9)

ממראות הימים

חיילי צה"ל על פסגת החרמון

המשטרה נערכת למלחמה בטירור

מאת חיים פיקרש

לפני כשנה לערך, בתקופה שהוגדרה כשקטה יחסית, בכל מה שקשור לטירור הפנימי בארץ, והפעילות החבלנית, ירדה למי-נימום, התרופפה במידת-מה, גם עירנותו של הציבור. להוציא, אולי כמה אזרחים שהמשיכו ל„הטריד" את המשטרה, בקריאות לסילוק חפצים וחבילות חשודות.

— על אלה נמנה אחד מתושבי צפון תל-אביב, שבבוקרו של יום, לאחר שקיבל את ה„דואר היומי", חשד במעטפה שהגיעה למענו, מקנדה, והוא סר אל מטה המשטרה בצפון העיר, ומסר לחבלאי את המעטפה לטיפול. אך מה רבה היתה הפתעתו שסמל החקירות, נטל המעטפה, הפכה לכאן ולכאן ופתחה בתנופת יד אמיצה. „אין מה לפחד" — הגיד.

סמל המשטרה לא זכה ל„תשב-חות" על הצזתו זו, וסגן המפכ"ל, ניצב אלי דקל, ששמע על כך, ביקש לפתוח בחקירה. איך וכיצד נקט ה-סמל, בדרך הקלה הזו, מבלי להפ-ביר את הטיפול במעטפה החשודה בדרך המקובלת והזהירה?

אפשר ובסיפור זה ניתן כיום לל-מוד על אמצעי הזהירות שנקטה משטרת ישראל בכל מה שקשור לטירור הפנימי, ואם או נגוף סמל המשטרה, על „קלות הדעת" בדרך הטיפול שלו, הרי שכיום, על רקע ההתגברות הבלתי-רגילה של פעו-לות החבלה בארץ, אפשר להגדיר את ההכנות למצב של „כוננות על-יונה".

דרוש שיתוף הציבור

בדם, אנשי המשטרה, סבורים, ו-בלי ספק, במידה רבה של צדק, כי בלי שיתוף פעולה מלא, של הציבור הרחב, לרבות ילדי גנים ותלמידי בתי הספר, העובדים במפעלים וב-משרדים והעוברים ושבים, לא תצ-לחנה הפעולות וההכנות המרובות. שכן, הוברר, שאותן כנופיות מחב-לים נוקטות, בכל השיטות האפש-ריות כדי לפזר את חומרי החבלה ולהסתירם, במגמה אחת ויחידה — להרוג הרס ולגרום לאבדן חיי אדם.

המקרה היוצא דופן של רצח נהג המונית בירושלים והטמנה של גלגלת הבוית בכלכונית, והצבתה ברחוב הסוהן, מלמדת על שיטות הדבות המנוגנות על ידם. הסעתו של חייל ב„טרמפ" ורציחתו; זריקת רימון במקום התקהלותם של פועלים הבאים מהשטחים, על גבול בני-ברק, הדבקת חמרי נפץ זעירים של חלונות אוטובוסים חונים, שבוצעו בבבורפים האחרונים, בפעולות יום-יומיות, כמעט, כל אלה מלמדות על היבאאותן של כנופיות מרצחים ב-תוכנו. כל זאת, נוסף למקרה הטבח בקרית שמונה, אלה הגיעו המרצ-חים מגבול לבנון.

מה עושים, איפוא, גורמי הבטחון, ומה נדרש מהציבור לנוכח מציאות זו? במבואות ובמוצאיה של ה-עיר הגדולה, הוצבו מחסומים, וכל כלי הרכב הבאים לתחומה נבדקים, כשהחשודים שבין הבאים, נדרשים לזהות את עצמם, למסור את נתיב נסיעתם, מטרת ביקורם ומכן חזרתם.

„הרישום הזה מעודכן על ידינו, כך" הוכיח עצמו בעבר, כאמצעי יעיל לאיתור כתובות של החשודים, יתי-רה מזו, אותו חבלן שנמצא לפני ש-נתיים, עם חומר נפץ, במגמה להטי-מינו בתחנה המרכזית בתל-אביב, סיפר יותר מאוחר בחקירה במשט-רה, כי לאחר אותו „רישום נכחותו" בכניסה לתל-אביב, הפחיד, פשו-טו כמשמעו, וכל הזמן נדמה היה לו כי „דולקים אחריו". לכן הוא החליט „להתפטר" מהחומר הנפץ ו-זרקו ליד תחנת ההסעה של „אגד" מול הקריה בתל-אביב. בהתפוצצות או נהרג מוכר הכרטיסים בתחנה. אך הוכח, כי רישום מוקדם זה „הט-ריד" והפחיד את המחבל!

חיפושים יסודיים

אנשיו של סגן ניצב יגאל מרכוס, ראש המחלקה לתפקידים מיוחדים במחוז תל-אביב, מבצעים בימים א-לה ב„מכסנות העובדים" מהשטחים, שלרוב נמצאים בשכונותיה העלובות של יפו, ובפרבריה חיפושים יסודיים אצל ה-אלמנטים החשודים. גם בבקרים א-לה, מבצעים את הרישום הנדרש. בעקב מבוצע באמצעות שוטרים ה„רואים ואינם נראים" לגבי תנועותיהם של ערביי השטחים, אך ברור כי בכל המבצעים הללו שננקטו ו-המבוצעים, בימים אלה, בהגבר נוסף של כח אדם, הכולל את אנשי הג"א ושוטרי יחידת משמר הגבול המוצבת בעיר. אין די, כדי להבטיח את ה„שמירה הסודית ביותר, כ-נגד פעולות המחבלים".

הגורמים הנוגעים בדבר, בתל-אביב, בשיתוף אנשי עירית תל-אביב, כבערים אחרות ורגישות מ-בחינת השמירה של הבטחון הפנימי, לקראת הבאות, והחליטו על עידוד הסיוע מצד הורי תלמידי בתי הספר לגיוסם של משמרות מיוחדים ב-שעות הלימודים ואחריהם, ולבקש ממשכימי-קום בתוכם הפועלים ה-יוצאים לעבודתם עם שחר לקיים עירנות מיוחדת בשעות אלה על ה-נעשה ברחובות.

בבתי הספר כבר קיים הנוהג של הצבת שולחן בכניסה אל המוסד ה-חינוכי, ורישומם של הבאים וה-נכנסים בשערי בית הספר על ידי אחד התלמידים. כותלי בתי הספר נדרשו להקים בואם, כדי לחפש אחר חבילות חשודות, ועתה, כא-מור, שוקלים את האפשרות לקיומם של משמרות בטיחות מורכבים מ-חברי ועדי ההורים.

היערכות מיוחדת מתבצעת בכנגד יות הגדולות, שם מוצבים דרך קבע אנשי וקציני בטחון, וכן באוטובוסים ובפתחי מפעלי התעשיה וה-תרושת. אך במשטרה הבחו, מוצפת בשאלות ובקשות, במיוחד מצד ראשי ערי גוש דן, להצבתם של עוד ועוד שוטרים בנקודות התור-פה, הגברת סיורי הכוחות הניידים, במקומות רגישים כגון תחנות ההס-עה של האוטובוסים, שם, בשעות הבוקר מתרכזים אלפי פועלי ה-שטחים, שב„המתנה" בלי ספק עשוי-יים לבצע את זוממם, אך המשט-רה, שוב איננה יכולה להיענות ל-דרישה אלה, במידה המקסימלית. „אין לנו כוח אדם מספיק למלא הדרישות" — אומרים קציני המחוז, בציינם כי ההיענות, במקרה זה, יכולה להיות חיובית, רק אם ישח-ררו את השוטרים לבצע תפקידים אחרים, ושוליים לטאורה, כמו שמי-רה בבתי-משפט, ביצוע צווים וכ-כו'. עם זאת, אין משטרת המחוז משיבה בשלילה, ומצידה מגבירים את הסיורים הניידים, ו„מפגינים נו-כחות" במקומות הרגישים.

עם החרפת הטירור

עם זאת ברור כי הבעיה של החר-פת פעולות הטירור, צריכה לבורש אופי טיפולי כלל ארצי, ולא מקומי, שכן גלי הטירור האחרונים, מרב-דים על היערכות מחודשת של המ-חבלים לפגיעה באוכלוסיה האזרחית בארץ. „הרגיעה של השנה האחרונה, „הרדימה" את חושי הציבור, והגל האחרון, חייב ללמדנו עד כמה מסו-כנת אשלייה הרגיעה" — אומר לנו בפקד ריינהארט, התוחר והתומך את ידיו על דבריו של המפקח ה-כללי של המשטרה, רב ניצב שאול רוזולו כי הציבור בכללו, לרבות תלמידי בתי הספר, חייב לגלות את מירב העירנות לסובב אותו. „יש בכל אדם חושים לגילוי סכנה או חשד, וחושים אלה צריכים להיות, מעתה בפותחים ולא רדומים" — אומר איש שיונו, שחוזר זה עתה מהדריך לתלמידי בתי הספר, כיצד להתנהג במקרה של מציאת חפץ חשוד.

„אין אנו מוכנים בשום פנים ו-אופן לסכן חיי אדם" — אומרים קציני המשטרה, ולכן, לדבריהם, מעדיפה המשטרה כי יטרידו אותם, אפילו מאות פעמים ביום „אפילו לשווא".

היערכות מחודשת

גם המציאות הקשה שפקדה ועדיין פוקדת את אזרחי ישראל, האווירה הבלתי רגילה שנוצרה לאחר מלחמת יום הכיפורים הקיפה, בלי ספק קוכתם של המחבלים בארץ, ובוד-מים לעצמם כי עתה הזמן המתאים לבצע את הפעולות ולסייע, באמצ-עות הטירור, להודרות של המתח וההגברת הכללי של הצב. „זה לא יעזור להם" — אומרים אנשי הבי-טחון, הסבורים כי עתה, לאחר גל הפעולות, היהלכה היערכות, וגור-מי הבטחון כבר „יושבים על זנבם" של מבצעי פעולות הטירור. עם זאת, אינם בליים את עצמם, כי בכך יפתרו את הבעיה שיסגה — פעולות החבלה בארץ. עובדה, מש-נקפה היד התוקה ברצועת עזה, בתוגות, לשתות למשך שנתיים ימים, פעילות החבלה הרציחות, ו„יד ה-זהוי" התנהג גם בבאר שבע ישרא-אל, לרבות מבני בני הכיבושים, אך שוב, בלי כל אשליה, כי העבודה של מיגור השבילה, הבלה באזורות ישראל. יצטרכו גם להבא לפקח עין, ולהגביר את העירנות, ויתכן אף „ידישי" פעולות אחרות.

בין השאר, נבטר, נבקרים, בדרג בכיר, את האפשרות להודיע הצורך להצבת דרשיכה כעבר, מהשטחים אל הדיבורים שנבעבר ל„קו הירוק". הפיקוח יגבר גם על הבאים לישר-אל דרך הגשרים. כן סבורים ה-אפשרות לצייד הרכבים בספר בנשק ובמיוחד בציוד מילואים שבתוכם.

היערכות בתחום ההתגוננות, הי-בוש בלי ספק לשיאות, לקראת עצרת הקיץ, והדבר יחייב השקעת אמצ-עים והאבצים. אך שוב, כל הגור-מים הנוגעים בדבר מבבירים חשי-בותו של שיתוף הפעולה מצד ה-ציבור הרחב, עם כוחות הבטחון.

אגרת מארה"ב

ציורי מופת במטרופולין בניו-יורק

מאת משה דלוז'נובסקי

תערוכה מפוארת של יצירות מופת אומנותיות שניאות מהקיימים עתה במטרופוליטן בניו יורק. זוהר הערוכה עשירה בלתי רגילה במיכוד ביצ-לאובי, המורכבת כמאה גובלינים (טפיחות) יקרי ערך בעולם. יצירות שנוצרו בימי הבי-נים המאוחרים בין המאה הארבע עשרה והשש עשרה בצרפת, בלגיה והולנד.

אלה הם ציורים ארוגים מיופי המרהיב את העין הצבעבים, הטונים נחרתים בזכרון. אלה הן יצירות שנתנו בימי הבינים את הביטוי ה-יפה ביותר של ציור, שסיפר את תולדות הצי-וויליזאציה האנושית, האדם במאבק העליון ב-חיים, קינתו באבל, בסיפור ילדים ובדראמה נוראה והכל כסופר בזכות גול העין הפריכי-ביבי, ובניגון הנצחי של צבעים.

הגובלנים „מספרים"...

מאת הגובלינים שכל אחד מהם תופס קירוב לקיר באולמות הגדולים המרווחים במטרופוליטן מהיי וצבעיהם באדים ורוקים, מדברים, כספרים מערסלים בעולם דמיוני וזוהר, מייצגים עצב פרקי תנ"ך, סביות, תמונות הצ-פות ועלולות בזכרון, שמספגת אותם מאותיות על פני דפים, מעשיות והגדות מזמנים רחוקים, נקראו על ידי צבעים ארוגים, בגדיות מיתולוג-יות של עבים, כחות יבע במלוא התנוצה ה-חיים ב-יותר ייחוד רואים סאגות ארוגות, על מטעי גפן, בזמנים רחוקים, מעשיות על ציד ועילומות שלמים מסביב הציד, האדם הפרי-מיטיבי בתפיסת המעשים הפראיים שלו ושירים של ציור, דם ואהבה. נגולות דראמות בכל ה-צורות אצל חיות, האדם, טבע, אכזריות, הת-רחשויות צולביה, מלחמות, פרקים ביוגרפיים של אבנות נפלאה דוספי אגותיו הם אלה שהאדם יכול היה להמביא הן בשעות של מעשי הודה, הן בשעות שהיה בוגן, נשמר, מלוסף ומעורסל — ביד השם — אכסטאזה דתית, אלה הם ציו-רים נוצרים, בדיוק כמו שהרנסאנס ילד הפיסול בהיקף ההפרצות של דת תהפכו ביזד של האדם — לפיסול, ציור לאמנות. נצלה, הציור, הפיסול, מלאכת האריגה העלו באבנות ההלהבות דתית, נסיית, שהשתגשגו במשך דורות, מאות בשנים ובאסם האוצרות של האדם.

אמנות האריגה

אמנות האריגה בצביונתה הפרימיטיבית ואמ-תיתית, כבשה בימי הביניים עולם מלא. מלאכת הגובלין כמשפחה של צבעים, אורגים בצרפת, הגיעה בחידושיה לשם עולם והגובלין לגד-לוה במלכותית) של אריגת ציורים, התפשטה על פני כל אירופה. הציירים הטובים ביותר מוסי-גים רחוקים שהתמסו בתמרים שהציידים היו מתאימים לאריגה.

כיום נמצאים במוזיאונים הגדולים ביותר בעולם, הרוב המכריע בכבוזרים, אוצרות הגובלי-נים, היצירות לתערוכה הנוכחית במטרופוליטן כחזי, הושאלו מהמוזיאונים, כנסיות, ארכו-גוה, טירות עתיקות של צרפת, הולאנד, בלגיה, איטליה, לונדון, לנינגרד, בספר מכויר גם מניו יורק גופה. בעיקר ישנם כאן בתערוכה אוצרות גובלינים מן המוזיאון „קלינר" בפאריז. סדרה ארוכה של יצירות מופת של גובלינים הנקראת „הלידי והיוניקורן" היוניקורן הוא סמל לוגית, הנראית כמו סוס, קרן באמצע הראש, כאילו סמל של צביעות.

אלה הם באבת ציורים מפוארים, לפי מעשי-יות אגדיות על ציד, דם, נסים, אהבה, צביעות. מלאכת המחשבת הזאת אינה ניתנת להערכה ב-בימי הבינים המוקדמים המפוארים היתה למח-שבה האנושית, לציוויליזאציה ועזרה לפתוח את השערים לרנסאנס ולכל הסגנונות הציורית של האמנות.

הגובלינים בזמנים שונים נעשו בידי אמנים וכל יצירה היתה כמונת לבסורה — בציצה. בכל יצירה הפתקפה דראמה עבומה, התרומות של-מית, שעלה על גדותיו של הציור הארוג. במקרים רבים התלהבות דתית והפילה. אמנים התפללו בכל הזמנים לאלוקים על ידי כל מיני דרכים ואמצים. בלילים, ניגונים, ציור, חיבור עץ, סי-חות. במידה ברוכה היה האדם בימי הבינים נתון לאריגת תפילה לאלוקים ביתר, בנהגות, קאלוזית, דראמה המתגלגלה נגד הבעיים, או בדמיון. יש להתהות כמה רגש אהבה, האר-מונית, נוה רוח, זהב נילו בהוכם.

„כשבביכים על היצירות אי אפשר בשום אופן להגיע לכלל מסקנה אם האדם הוא טוב, או שמא פא בתוכו רע בלבד. וכיצד הם היכפים זה את זה באמת? יופי, בעסים טובים, צחוק, שמחה פגיעות ודם, רציחה, גזילה, פכעים. השאיל ואי אפשר להגיע לשום מסקנה, לקהיה את העניין כמות שהוא: מהמאיב לפרימיטיבי, ההכבה, הד-פרצות האמנה, כל זה הוא בכפי י"ה, כי יורד. הלא רואים בפירוש טוב ורע, האליקות הודר-עות. כשבועברים באולמות במטרופוליטן ביריי, דוהרת העין קדימה כדי לתפוס את השליכות של הגובלינים הענקיים. הרי סציגות ותבונות בן ה-מיתולוגיה הקלאסית, יוון סיפקה לפני אלפי שנים כעיצות, טראגדיה, כתיבות כל תהו ובוהו, יחד עם האבנות הבעידות ביותר והיהוליליה שלפכיה עומדת האנושית.

הציור אינו נורט בעשיה, במקרים רבים באד כן, אבל התוק של ביוד יהרס צורה, אור וצל, בידה, עטה וכל האלמביבים האלה יצריים את ההבונה. הציירבד נקוק לכפעלותה. הסיפור שחייב הבעה עד הסוף, יש לספר את המאורע לטובה או לרעה.

בין ירושלים ורומי

רואים כאן גובלין התופס קיר שלם: הכבוד על ירושלים, רומאים ויהודים, הפרק האבורי בהר-הר של החרבן היהודי. מלחמות, אש, דם, נבד-הן ותפלה, עסורות שבים של ההיסטוריה היהודית. שהורשם בשביל ההיסטוריה לנצח, בהלבבה כאן בן הבבצים שנארגו ביד האורג, בודאי במשך תקופה של מאה שנים.

כמה גובלינים עקרים בבאגה הבצובות: דוד המלך, בת שבע, נתן הנביא, אוריה החתי וה-דראמה העילובה בהבזי של דוד. אמנים גדולים התקינו את הבזור בשביל הגוזל, הכניסו את הדר באנש האלגורי, את הבוסים, את הדראמה והכל סופר בבדיסות.

עוד במספר של דבורית הנביאית יוקדות על הבציה הארוגית. בימי הבינים, יזו בוארים באוד פיוטי, בבעקיף נוגע, ההלהבות, רוח הקודש, כבה אלבנות עקיים הופשים את פבינות הציד, נוב-לינים, שהם רכושו של מטרופוליטן מודי ומראות בבע נהודרים. עלילות התנ"ך הן קשורות באבדות וסיפור ההזורה בשדונים, קרבנות, שעיר לעזא-זל. הורי הגובלינים, הבציגים — יין, עושר של נטיעת גפנים. צביה, בציר, שמחה, שדה ויהלהה אלקית.

המירבבים הפיקרים שיבי הבניים יצרו, חזורים בבוסיב — נצבות. ישבו אבבים פריבד-סיבים, בודאי הוונים בבברון רב את זבנם של מאות בשנים, בותוהים, עילוים הקדישו ל-נצבויות. כל הציבורים בעולם, העיקר היכבים נטבגים קירותיהם בלאים גובלינים.

פעם יצא לי לראות במוזיאונים שונים בעו-לם ציורי אריגה מפוארים. שני מקומות נחרתו בזכרוני. פעם אחת נקלעתי לעיר ההוהיקה אוינג-יאן בפרובאנס הצרפתית. שם חיו בימי הבינים קהילות יהודיות גדולות לכולות בגיטאות ויצרו אוצרות רוחניים. יהודים יצרו באוויניון נוסח מסלהם בתפילה.

בבאה הרי, בפכתה בחלוקת חריפה בין הר אפיפיורים, פיס חלק נהם ויצרו ואטיקאן משר להם בעיר אוויניון. הם בנו שם בניין ענקי. בספ „בירת האפיפיורים" העומד על תילו עד היום הזה, וקירות האבן היבנים של האולמות האיומים מלאים גובלינים נהדרים, היוקים וקדים בצבעים פטים. ובוודאי עולה על הדעת, שהגוב-לינים הם ארונים בתכוגות של קודקים, וגדירות, סיגופים, יסודים, אינקוויזיציה, פחד, כביפה בהוירה, לא בינויה ולא בקבתיה. כמעט כל הגוב-לינים על הקדוה כציגים תבוגני הצילם הזה: ציד, חיות, יין, פרחים, צבים, כל מיני מאכלים, הבציבים את הנפים. זהו מבט „ולקציה של ציור ההוללה העולם הזוה. לתוך הקדוה של הקירות הבבוריניים, בבראים הגובלינים הפלוזים סונים וצלילים של היהיות. אוסף צבום במוסידים בלתי רגילים ראינו בארבון וגדזור באנגליה. בקום מושבה של מלכי אנגליה במשך שנה מאות. שם בנמצאים גובלינים, אריגים הבציגים את כל מגילה אסתר בכל הדסויה סלה, וכל האבידורים הבלבדים את הארוג, כבי האנותייה על גוזלין ידפי ביד של מגילת-פורים.

התערוכה במטרופוליטן מוזי בניו יורק, יכולה לספק לכל אדם לפי היסטוריה, אגדה ובסכה, שבריה, אכזריות. אהבה, אלוקות, בעיקר ביופי לוהב, פרי החלום של דורות, ידים הולך רוח.

هكذا من الاجل

מה צפוי השנה לענף הלול?

מאת סופרנו לענייני חקלאות

המחסור התמור בביצים ששרר עד לפני זמן קצר חלף וכיום האס־פקה היא בשפע. עתה אף בהפך ה־בלגל ויש חשש לעודפים.

נסיון העבר מלמד — אומרת מו־עצת הלול — כי יש מחזוריות בייצור הביצים ולאחר תקופה של מחסור מתעוררים החקלאים ומייצרים יותר מדי ואז נוצרים עודפים — או הם „נכוים" ובשל ההפסדים הנגרמים להם בגלל העודפים הם שוב מצמצמים את הייצור ושוב נוצר מחסור, וחוזר חלילה.

בשל משבר הביצים האחרון הוס־רו ההגבלות בייצור ולכן החשש עתה הוא שתהיה הרחבה גדולה מדי והדבר יגרום להפסדים גדולים. מועצת הלול מזהירה, לכן, את החקלאים לא לחרוג מהמיכסות שנקבעו ולשמור על לוח הזמנים המתוכנן.

לעומת חשש זה של עודפים קיימת תחזית של המרכז לתיכנון במשרד החקלאות ומועצת הלול שלפיה צפוי בחודשים יולי—ספטמבר מחסור חריף בביצים. לפי התחזית, יחסרו השנה 80 מיליון ביצים, מזה 50 מיליון בחודשים יולי—ספטמבר. הוצע, לכן, לייבא מיד 30 מיליון ביצים ולהשאיר אופציה לרכישתן בחו"ל של עוד 50 מיליון ביצים, ולממש אותה אם יתברר שאכן יש חשש למחסור.

התחזית זו, שפורסמה עתה, מלמדת עד כמה התכנון מפגר אחרי המציאות, כי כבר עתה יש עודפים וככל הנראה הם ילכו ויגברו. על כל פנים — לפי נתוני מועצת הלול — בחודש פברואר אוחסנו 16 מיליון ביצים ואם לא יחולו הפרעות ותקלות מיוחדות לא יהיה מחסור גם בתקופת השפל העונתית בהטלה, בסתיו הבא.

הגורמים להגדלת אספקת הביצים היו לדעת מועצת הלול: הצמצום הניכר ברכישות ע"י הצבא עם הקטנת היקף גיוס המילואים; גידול במספר החקלאים שחזרו מהצבא והחזירו את הייצור למסלולו; הפסקת בהלת האגירה של עקרות הבית וירידה מסויימת בקניית ביצים עם התייקרותן אחרי צמצום הסובסידיה.

ייצור הפטמים למצב נורמלי

שלוחת הפטמים, יותר מכל שלוחה אחרת, סבלה קשות מגיוס הלולנים למלחמה. כעת, לאחר שחרור חלק ניכר מן המגוייסים חזרה השלוחה צעד צעד למצב התקין. הפיגור בהזמנת אפרוחים כמעט חלף וקניית האפרוחים מגיעה לכמות שנקבעה בתכנון, היינו — להספקה 10 אלפים טון בשר לחודש.

לפי קצב הייצור הנוכחי יש לצפות לרוויה מלאה בשווקים לאחר הפסח, ובחודש מאי צפויים כבר עודפים מסויימים.

מועצת הלול, בהמרצת הממשלה, מוכנה לקלוט את העודפים ע"י הקברתם למחסות, ולפי שעה אין לחשוש למשבר, שהיינו רגילים בעבר.

יש לציין בסיפוק את ההתקדמות במערך המשחטות, שהשתפרו בהרבה. כושר ההספק שלהן גדל וכן ישנה התקדמות רבה, ביחוד במשחטות החדישות, באיכות המוצר שהם מפיקים.

נוכח ההתייקרות הרבה שחלה בתשומות הקשורות בייצור הפטמים, הועלה גם מחיר הפטמים. כידוע, האמירו מחירי המספוא, התובלה, התרופות למגע, וריפוי. ביחוד יש להדגיש את היוקר המאמיר של בנייה, והרי היצרן נאלץ לעיתים להשקיע כספים בבנייה, ולו לצרכי תיקונים בלבד. הוא הדין לגבי ציוד שהכרחי להחליפו או לשפצו. גם הרבית צומחת, ובקצרה, כל התוספות הנכבדות האלה מגדילות את הוצאות הייצור ומקטינות את רווחי הלולן.

כרגיל הנהנים העיקריים מעליית המחירים של בשר העוף הם הקבלנים, ושוב, מפנה מועצת הלול את תשומת לבם של כל נציגי הצרכנים, שיפקחו ויפעלו בנושא כאוב זה של תיווך בין היצרן לבין הצרכן הנוגס את החלק העיקרי של הרווח במוצר.

עם הגדלת הכמויות שיגיעו לשווקים יירדו המחירים, וממילא תצטמק ההכנסה של היצרן. אעפ"כ, מעריצים את הלולנים להמשיך את הייצור לפי לוח זמנים קבוע ומסודר, והמועצה תדאג לקליטת העודפים שיצטברו.

באחרונה החל תהליך של ירידת מחירים בהמדת לבשר הודיים, ויש להניח שירידה זו אינה סופית כי אם תמשך. בשבועות הקרובים יש לצפות להצטברות של עודפים.

עונת האביב

עונת האביב של הייצוא החקלאי תפתח בחודש הבא ולפי התכנית של „אגרסקו" ישלחו לחו"ל 10 אלפים טונה בצל, 8,000—10,000 טונה אבטיחים וכ־40 אלף טונות ירקות.

שתילים למכירה

* הדרים מורכבים מכל הזנים
* תותשש לנסיעה ולהגנה
* אגוז פקאן מכל הזנים

משתלות יצחק דרויאן
כפר־סבא
רח' ירושלים פינת בילו
טל. 923166

תשבץ „הצופה" מס' תתט"ז

בעריכת הלשונאי הלל הרשושנים

תשבץ זה, ערוך לפי כתיב הדקדוק — כתיב חסר ✡ את הפתרון יש לכתוב בכתב קריא ולשלחו עד ליום ה' הבא, לפי הכתובת: „הלל", השבץ מס' ההכ"ה, ת"ד 2045, תל אביב ✡ חמישה פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה ✡ הפרסים ישולמו בהקדם! ✡ הזאזרו בסבלנות!

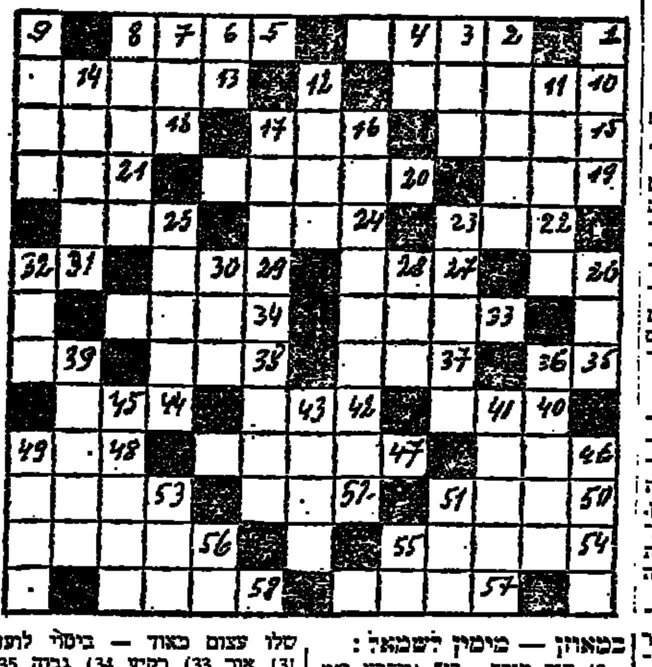

במאוזן — מימין לשמאל:

2) עוף טורף, „בוד" (ויקרא י"א, ט"ז); 5) כלי ליציקת נוזלים מכלי אל כלי 10) מנהל חשבונות 13) מדינה שקיבלה עצמאותה בשנת הש"ח 15) איילה צעירה 16) סיפה 18) עובד אלילים (ברי"ה); 19) קל־דעת 20) אחד משבטי ישראל 21) החוקה הנקלכת באף 22) גרגרי תבואה שנעברו במים להעשיית בירה 24) מומהה לריהוט 25) מקריב דמו הנפשו בעד מדינת ישראל 26) יבשה מוקפה מים 27) אירגון מחתרתי קיצוני בארץ־ישראל בימי שלטון המנדט 29) קליע שכוח ההרס שלו עצום מאוד — ביטוי לועזי 31) אור 33) רקיע 34) גבוה 35) בירה קטנה עתיקה לנהלים 37) משך הזמן של אדם במקום עבודתו 38) לא נע ולא כיתלכל 39) מיילל בלילות 40) שיכבה 42) תפס ולחץ באצבעותיו 44) שיגאה, ריב 46) התחברות למורד 47) ישוב קטן בגליל העליון, בו חיבר רבי יוסף קארו את ה„שולחן ערוך" 48) מורה — ללא „ראש" 50) נהר באיטליה 52) שירה־תפילה, זימרה 53) מספר מצוות התורה (באותיות); 54) תיקון בדק הבית או הדירה — ביטוי לועזי 56) מתכת לבנה רכה, „קליום" בלע"ז 57) דיבה, לעז 58) אחד מספרי המקרא.

במאונך — מלמעלה למטה:

1) עטורת־העין 2) מקרה לא טוב, „אינצידנט" בלע"ז — מחידושי הלשונאי הלל הרשושנים; 3) ירק שעליו משמשים למאכל 4) אותו אכלו בני־ישראל במדבר 6) תשורה 7) הטא המור 8) מרכבה קלה 9) יחידה־קרב של ה„הגנה" בימי השלטון הבריטי בארץ־ישראל 11) מבני יעקב אבינו 12) מכתב 14) סיפה, הסרת־שכל 16) נשיא־ישראל 17) נסיכות עצמאית בין אוסטריה ובין שוייץ 23) כלל המיבצה הד־גמרא 25) אבי־הבעש הבנות שהבנו זכויות לשם לעצבן כמו לגברים 26) אירגון צבאי לאומי בימי שלטון הבריטים בארץ־ישראל 28) אות באלפבית העברי 30) עבד על שלמה המלך 32) מגינה 36) כרבאות כפר להו 39) כתרכת ההרים בבורג או באום, תברוגה 41) עוף־מים טהור 43) סופר, מבקר ופובליציסטן עברי (1881—1921), נרצח ע"י ערבים בשכונת „אבו־כביר" ביפו 45) סופר עברי בישראל, מחבר סיפורים בנים מחיי היהודים הספרדים 46) יתד שהפול קשור אליה 49) אירגון יהודי מאומן להגנת הישוב בימי המנדט 51) ראה מאוזן 52; 53) שנת הקמת מדינת ישראל (באותיות); 55) כהב — ללא „סוף" 56) הוצב.

פתרון תשבץ „הצופה" מס. תתי"ו

במאוזן — מימין לשמאל:

1) קדרה 4) כסת 7) „אסנת" (אשת יוסף הצדיק); 11) רוח 12) „פלוגה" 14) עצה 15) טרקלין 17) „גונפרל" 19) די! 20) „כפר־עיגנר" 22) הי 23) של 24) תות 25) צר 27) אפוד 28) ניסן 30) רך 31) „גבה" 33) ב(ונ)ה 35) לב 37) „יהויכין" 40) תל 41) אהרון 43) „נהר־צדק" 45) כוס 46) סגנה 48) דיו 49) ירקון 50) הפרס.

במאונך — מלמעלה למטה:

1) קרמון 2) „דורי" 3) רזק 4) כנרת 5) סל 6) „הקנית" (כל מצרף הקנה בתנות או בפוק — מחידושי הלשונאי הלל הרשושנים); 8) סקף 9) בצרה 10) „ההליס" 12) פיף 13) הון 16) לכלוכית 18) „נס־ציונה" 21) פומבי 23) טפר 26) רסן 29) „בלאכי" 31) „ג'ונגל" 32) תבנין 34) מלקוט 36) בחור 38) הרס 39) „יוף" 40) תדיר 42) עסק 44) צדף 47) „בח".

שמות הזוכים בתגרולת 5 פרסי הספרים — תשבץ „הצופה" מס. תתי"ד

1) בתיה יגזה, רמת־מגשימים, ד"נ רמת־הגולן.
2) אברהם גולדברג, רח' הילדסהימר 6, בני־ברק.
3) אביה תימן, רח' אוסישקין 39, ירושלים.
4) שולה הלוי, רח' כי"ח, מס. 3, צפת.
5) דן גלמן, רח' לסין 29, תל־אביב.

מסיבת פרידה לסגן ראש העיר — קרית אתא מר אליהו פורייטר

עיריה קרית אתא ערכה מסיבת פרידה למר אליהו פורייטר, אשר עד לבחירות האחרונות כיהן כסגן ראש העיר, ופרש מפעילות בעירייה.

עם כינונה של המועצה המקומית קרית בנימין, בדצמבר 1951 כהנה מר אליהו פורייטר לכהן כחבר המועצה המקומית מטעם סיעת המפד"ל, ולהתפקיד זה נבחר מחדש בכל קדנציה עד לפרישתו.

עד לקדנציה שקדמה למיזוג כפר אתא (לשעבר) — קרית בנימין, שימש כסגן ראש המועצה ובאחרונה לפני המיזוג ב־1965 נבחר לשמש כראש המועצה המקומית קרית בנימין. לאחר המיזוג המשיך לכהן כסגן ראש המועצה ומאז שנת 1969 עד לפרישתו בינואר 1974 — כיהן כסגן ראש העיר.

ראש העיר — מר צבי הדר שיבח את מר פורייטר על שיתוף הפעולה מצידו ועל תרומתו לעבודה הפוריה שנעשתה בתקופת כהונתם המשותפת.

כן ברכו את מר פורייטר נציגי סיעות אחרות.

מר כהן אברהם, שעבד עימו קדנציה אחת בשנות ה־50 ושימש כסגנו מטעם סיעת מפ"ם דאז, ומר גרפונקל דב, אשר שימש כחבר סיעת מפא"י דאז במועצה בשנת 1965, וכיום הינו סגן ראש העיר בסיעת המערך.

המסיבה נערכה בלשכתו של ראש העיר בה השתתפו גם סגני ראש העיר, חברי מועצת העירייה ומנהלי מחלקות.

למשק בני דרום
במלאת כ"ה שנים לעלייתכם על הקרקע
ברכת
שגשוג ופריחה, ביסוס והרחבה
אגוד המושבים של הפועל המזרחי
על כל מוסדותיו

למשק בני דרום
ליובלכם הכ"ה
שאו ברכה
המועצה האזורית
„חבל־יבנה"

לשכנינו
משק בני דרום
זר ברכות
ליובלכם ה־כ"ה
כה לחי!
משק
ניר־גלים

למשק בני דרום
ברכות
ליובלכם הכ"ה
כה לחי!
משקי האיחוד בע"מ

למשק בני דרום
זר ברכות
ליובלכם ה־כ"ה
אונגר — סוכנויות בע"מ
רח' המגע 13 אזור התעשיה חולון

„מדרש שלמה"

(סוף מעמוד 4)

כיד החמה בגלגלים סביב כדור הארץ אין לך שעה בכל הכיד לשעת מהיום והלילה, שבמדינה אחת יום ובמדינה אחרת — לילה, עד שאר תן י"ב שעות שלמדינות המזרח המה כולם לילה, הרי למדינות קצה המערב הוא כולו יום. ואם כן שאלו: איך שובתים שבתות וחוגגים ימים טובים כל ישראל יחד, הלא בעת כניסת שבת לבני המזרח הוא תחילת לילה שלהם, וכולו יום לבני המערב.

הדברים ידועים ורבים עסקו בשאלה זו (המחבר מציין לשו"ת חוות יאיר סימן ר"י, וכן לספר ה„פרדס" של הרמ"ק). ומביא את התירוץ ששבתות וימים ניתנו לישראל בהיותם יושבים על אדמתן, כלומר לפי האופק הארצי־ישראלי.

בבקיאותו המפליאה הוא מביא מדרש ילקוט (ישעיה שס"ג) „והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות", „והאיך אפשר שיבא כל בשר לירושלים בכל שבת ושבת ובכל חודש? אמר לו: עתידה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל ככל העולם כולו, והאיך באים מסוף העולם, אלא העבים באים וטוענים אותם לשחרית ומוליכים לביתם ההרים וטוענים אותם לירושלים למבוה. ר' תחרת השאלה לכקומה, אם ארץ ישראל תהיה ככל העולם כולו, האיך יקבלו עליהם שבתות וימים טובים המשתנים לפי האופק של כל מדינה ומדינה, שאם בשעה מוזה הוא יום שבת, לקצה המערב הוא — ליל שבת?

הגרשי"מ מכניס רעיון חדש מקורי בדברי הנביא החדש כמין חומר: כתוב הדר הוא בישעיה (פרק ס) „לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולאור ולנוגה הירח לא יאיר לך". היינו שלעתיד לבוא יברא השם שמים חדשים וארץ חדשה, ויהיה אורה החמה והלבנה שווים, וסימנים אחדים יהגהו למנות בו סדר זמנים וחדשים, ואם כן יהיו השבתות והחדשים שווים בכל העולם כולו בכניסתם ויציאתם. מעתה מובנים ומאירים דברי הנביא „כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו', היינו לעתיד לבוא יתחדשו השמים והגלגלים, אז — „והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני". והוא מסיים: „ה' יראנו נפלאות מתורתו".

מכל אבקת רוכל

אנשים הוציאו משפט על ר' שלמה חלמא שהיה ראב"ד־אליסטון, אחד מחלוצי ההשכלה, כפי שכינהו הר' י.ל. מימון, ד"ר י. צינבערג ור' ד"ר ה. מאהלר. בספר החדש הוא מזכיר פעמים רבות את הזוהר והכבי מקובלים. הוא היה גם מקובל במובן האמיתי של המושג הזה. מכל אבקת רוכל, פירש רבי שלמה הגדול רש"י, „אחית של התורה" (כמליצת הר"ן מבראסלב) „רוכל" — „הכוכר כל מיני בשמים". ראויים הדברים להאמר על רבי שלמה העלמא, שהתורתו היא באמת אבקת רוכל. אדם קורא בו ולוקח בשם מה שמושך את לבו ועין־שכלו. הכל — גם הנגלה וגם הנסתר, גם החקירה וגם הסוד מתמזגות מזג נפלא גן הגבל המאמר לשלימות.

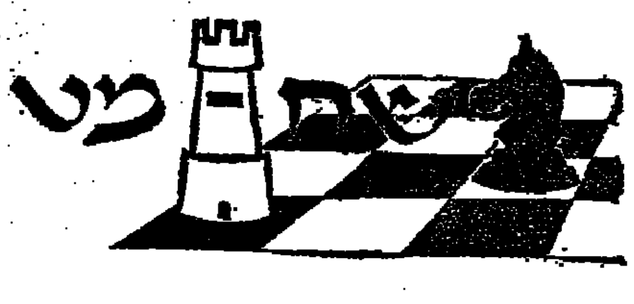

בעריכת שלמה קנדלשיין

קונגרס פיד"א — זירת מאבק מדינית בינ"ל

בין חברי משלחת ישראל לאולימפיאדת השחמט הקרובה בניצה שבצרפת יימצא גם סגן יו"ר הנהלה האגוד הישראלי לשחמט — הבנקאי אבשלום יושע מתל־אביב. הפקידו של יושע — נציג ישראל לקונגרס ההתאחדות העולמית לשחמט — פיד"א שיתקיים במקביל לאולימפיאדה.

לכאורה, נשאלת השאלה הפשוטה, לשם מה זקוקה המשלחת לנציג מיוחד לקונגרס פיד"א? האין יכול למלא תפקיד זה אחד מחברי הנבחרת למשל? יתכן אולי, כי לגבי מדינה אחרת נכון הדבר, אולם לגבי ישראל לא רק חשובה השתתפות בציה אלא הכרחית ביותר.

כדי להשיב על שאלה זו, עלינו לחזור 5 שנים אחורה — אוקטובר 1969 קונגרס פיד"א בסן־חואן (פורטו־ריקו), ישראל מיוצגת ע"י אבשלום יושע. הנושא המרכזי שעמד לדיון בקונגרס זה: מי יארח את אולימפיאדת הסטודנטים בשנת 1970, ישראל או בולגריה? נושא זה הפך לדידנו בעל חשיבות עליונה, לאו דוקא אם ישראל לא תזכה באירוח אולימפיאדת הסטודנטים, אלא משום שישראל קבלה כבר בקונגרס הקודם את האישור לארחה, השלימה הכוונות, והצגת מועמדות בולגריה נשאה אופי פוליטי מובהק. ארצות „הגוש המזרחי" שנתקו יחסיהן הדיפלומטיים עם ישראל, בעקבות מלחמת ששת הימים, התכוונו יחד עם ארצות ערב להכשיל את ישראל בנימוקים מדיניים ובטחוניים, ולכן העלו את מועמדות בולגריה. נושא זה הפך כיד להתמודדות בינגושית „מזרח מול מערב". ישראל שיגרה מיד את נציגה אבשלום יושע שיעבוד בדבקות על זכותה המחולשת של ישראל לארח את אולימפיאדת הסטודנטים.

ההכרעה במקרים מסוג זה היא ע"י הצבעה, תחילה בוועד המרכזי של הקונגרס, ואם מגיש עירעור על תוצאות ההצבעה, מכריעה סופית המליאה. מלאכת השכנוע של יושע היתה קשה ביותר והתמקדה בעיקר להפיג את טענותיו המדיניות־בטחוניות של „הגוש המזרחי", שכן ישראל מהווה מרכז תיירות בינלאומי של לא נפסק, מדיניות משרד החוץ הישראלי להעניק אשרות כניסה לספורטאים מכל מדינה, מאחר ואין לערב ספורט בפוליטיקה.

עבודת השכנוע שהשקיע הנציג הישראלי הוכתרה בהצלחה. בוועד המרכזי השיגה ישראל נצחון קטן „הגוש המזרחי" ערער, ובמליאה זכתה ישראל בנצחון מרשים. ההפתעה הגדולה ביותר בהצבעה היתה לאו דוקא בתוצאותיה שהפתיעו כשלעצמן, אלא המנוזעה של הנציג הרוסי (בהצבעה) אלוף העולם בשחמט דאז — בוריס ספאסקי הנציג הרוסי — שהוכיח כי הינו ספורטאי למופת, המעונין רק בצד המקצועי הטהור של המשחק, ואינו נכנע להכתבים פוליטיים מגבוה. ארצות „הגוש המזרחי" סרבו לקבל את תוצאות ההצבעה כספורטאים אמיתיים, החרימו את אולימפיאדת הסטודנטים שנערכה בשנת 1970 בחיפה בהשתתפות 11 נבחרות בלבד.

השנה יעמוד הקונגרס בסימן הכרעות חשובות, לגבי ישראל יש להכיר כי מצבנו המדיני כיום, ודאי אינו מזהיר. בקונגרס ינסו להכשילנו ארצות ערב המונות 8 חברות (ירדן וסוריה הצטרפו לאחרונה), הנתמכות בקביעות ע"י ארצות „הגוש המזרחי", אפריקה (שנתקה את יחסיה עם ישראל לאחר המלחמה), וקבוצת ארצות הקרויה „בלתי מזדהות" (להבדיל „מנייטרליות"!). חובה עלינו בכל קונגרס לעמוד על המשמר במיוחד בנושא קבלת חברות הרחוקתן, שלא יתקבלו כחברים, בשום פנים ואופן, „הפלשתינאים", ואנו נרחק כשם שהרחוקה דרום אפריקה בענפי ספורט שונים. הנושאים העיקריים שידונו בקונגרס, בחירות למוסדות הפיד"א — מהסיבות שהזכרנו לעיל חובה על ישראל להיות מיוצגת ע"י נציג קבוע, מארגן, מדריך. חלוקת איזורי העולם לצורכי אליפות העולם לגברים ונשים הנערכת אחת לשלוש שנים. כיום, מחולק העולם השחמטאי ל־10 אזורים גיאוגרפיים. משנת 1956 נמצאת ישראל באיזור ה־9 „מערב אסיה". הקביעה הגיאוגרפית של פיד"א — כי ישראל ומונגוליה מצויים יחד נראית תמוהה ביותר.

מדיניות משרד החוץ הישראלי בעבר תמכה בשילובנו בין ארצות אסיה. כיום, מסיבות מקצועיות — השחמט באסיה אינו מפותח דיו, בכל ארצות אסיה אין כל רב אמן בינלאומי בשחמט, ומסיבות תקציביות — הוצאות כספיות מרובות נגרמות ע"י הנסיעות לארצות אסיה — עלינו לדרוש בקונגרס בכל מחיר לעבור לאירופה. נושא חשוב אחר — אירוח האולימפיאדה בשנת 1976. ארצות הברית מבקשת לארח את האולימפיאדה הקרובה במלאת 200 שנה לעצמאותה. יש להניח כי תזכה בזכות האירוח. אולם, גם האמריקאים עצמם אינם בטוחים כי יוכלו לארח את האולימפיאדה מסיבות תקציביות. ארצות הברית היא המדינה היחידה בעולם שאין בה תמיכה ממשלתית לענף ספורט כלשהו. ורק הקהל הוא הממן היחיד. עלינו לעמוד על כך כי המדינה האלטרנטיבית לארצות הברית לא תהא מדינה עויינת לנו, ותימנע השתתפותנו מסיבות מדיניות. זכורה עוד סירובה של אלבניה להתמודד עמנו באולימפיאדת השחמט האחרונה בשנת 1972 בסקופייה (יוגוסלביה). אגב, באולימפיאדת השחמט שנערכה בשנת 1962 בורנה (בולגריה) הופיעה תוניסיה למפגשה עם ישראל!

הנקודות שהעלינו הן תשובה לחשיבות המרובה בדבר נוכחות נציג ישראלי מתאים בקונגרס פיד"א הקרוב בניצה. במת הקונגרס דומה לבמת האומות המאוחדות שבניו־יורק. זוהי במה בזעיר אנפין ונסיוננו בעבר מוכיח עד כמה „כל העולם במה אחת". ההחלטות השחמטאיות העולמיות החשובות, שלהלכה צריכות היו להיקבע על טהרת המקצועיות בלבד, מושפעות, למעשה, משיקולים פוליטיים בזירה הבינלאומית שאינה פוסחת גם על „משחק המלכים".

בחירתו של אבשלום יושע ע"י האגוד הישראלי לשחמט כנציג ישראל לקונגרס פיד"א היתה חיונית ומוצלחת מאד לאור נסיונו הרב בשטח זה, והצלחתו בעבר. אנו משוכנעים כי יצליח גם הפעם, ומאחלים לו הצלחה במשימתו הקשה.

דו־קרב ליברזון — צ'רניאק

עקב לוח ארוכים שחמטאים בדוש ועמוס הצפוי לנו בחודשים הקרובים, נדחה הדו־קרב בין שני מנצחי אליפות הארץ בשחמט ולדימיר ליברזון, ומשה צ'רניאק התול המועד סוכות תשל"ה.

במקביל יתקיים גם הדו־קרב לנשים בין אולגה פודרז'נסקה ומריאנה שטיין.

קורס מדריכי שחמט

הסתיים שלב א' בקורס להסמכת שחמט הנערך בטעם האגוד הישראלי לשחמט, והמרכז לטלוויזיה לימודית בשלושה שלבים. השתתפו 14 שחמטאים מכל רחבי הארץ שקבלו הרצאות מגוונות (16 ש') במרכז לספורט ימי בקיסריה 9—10.4.74.

ההרצאות שנתנו היו (במוטויים שמות המרצים): א. פתוחים ופרקים בתורת השחמט (משה צ'רניאק — אמן בינלאומי) ב. ארגון, ניהול תחרות שחמט (אבשלום יושע — שופט בינלאומי) ג. מר כושר „רבקיני" (יגאל ספסק) ד. פסיכולוגיה של הלמידה (אורי אגבר) ה. הדרכת שחמט בבריה"מ (יצחק דושוביץ) ו. אמצעי המחשה — משודרי שחמט של הטלוויזיה הלימודית. הלומדים נהנו מתנאי פנימיה מצויינים באווירת לימודים גבוהה, בציון לטובה את רכז השחמט של הטלוויזיה הלימודית אבנר הדר שדאג לכל.

השלב השני יתקיים שוב בקיסריה ב־28—29.5.74. קיימת אפשרות להצטרפות שחמטאים נוספים לקורס, פרטים: האגוד הישראלי לשחמט רח' השופטים 8 תל־אביב 287670. למסיימי הקורס בהצלחה תוענק תעודת „מדריך מוסמך לשחמט".

משחקי הליגה הלאומית סבוב 4

להלן תוצאות הסבוב ה־4 שהתקיים לאחר הסבוב ה־5 עקב אליפות הארץ. מרכז הנוער א' תל־אביב — אס"א טכניון א' חיפה 2:3 (1), „הפועל" בת ים — אס"א טכניון ב' חיפה 1:4 (1) „הפועל" „פלדלייך" ראשון לציון — רמת גן 1½:3½ (1) „רובינשטיין" א' ירושלים — „לסקר" חיפה 2:3 (1), אוניברסיטה א' תל־אביב — הפועל עמק חפר/נתניה 1:4 (1).

הדו־קרבות ברבע הגמר לאליפות העולם

באודסה מוביל ויקטור קורצ'נוי נגד טיגראן פטרוסיאן 2:1½. קורצ'נוי שנצח בשני משחקים העביר סיכויו להעפיל לשלב חצי הגמר.

בלנינגרד מאבקים בוריס ספאסקי ואנטולי קרפוב. כל אחד זכה בנצחון, ולאחר הסבוב ה־4 התוצאה 2:2. בדו־קרב זה נראים הסיכויים כשקולים.

אנו מביאים את נצחונו של ספאסקי על קרפוב במשחק הראשון ביניהם בפתח את הדו־קרב ביניהם.

סיציליאנית

קרפוב — ספאסקי

1. ה4 ג5 2. פו3 ד6 3. ד4 ג:ד4 4. פ:ד4
פו6 5. פג3 ה6 6. רוה2 רוז7 7. 0־0
0־0 8. ה4 פג6 9. רוה3 10. פוג3 א6
11. א4 פב4 12. רוז3 ה6 13. מה־
מהג7 14. צזה 8צד 15. צזד 8צז רג4
16. פבב ר:ב5 17. א:ב5 א8 18. פג
ר7 19. ו:ה5 פ:ה4 20. פ:ה3 פ:ד2 21.
ר:ד2 מה:ה5 22. ג:ב מה:ב2 23. מה
מהד4 24. צא3 מהב6 מהה2 25.מהה2 צזא8
26.ר:ב5 ר:ב4 27. ר:ה7+ מ:ה7 28.
מהה3+ מ:ה8 29. ר:ב4 מה:ב5 30. ה3
באד8 31. רדה מהד5 32. מהה2 ב2
33. ראג צזד5 34. פו4 צה5 35. צוז
מהגא4 36. רזג ב4 37. מהב6 בג3 38.
מהג2 39. רבג מהגג 40. מהה6
ה6 41. רבב מהגג 42. מהד5 מהג7
43. מהה5 מהד7 44. מהה6 צה8ז 45.
מהא6 מהב2 46. מה:א4 צה4 47.
מה:ב3 צבא 48. מהה6 צ:ב2 49. צזה
צבה 50. מהה8+ מוח 51. מהה3
צד5 52. מהג5 מהג7 53. מהבא מהד7
54. צח5 צה5 55. צ:ה6 מ:ה6 56.צו3
מהד5 57. ח4 מוח 58. ח5 צזד5 59.
מהגב צד5 60. מהה7 צה4 61. מהה5
צה4+ 62. מז1 מהד1+ 63. מה2
מהד4+. הלבן נכנע.

יהודים סובייטים מוחים נגד שיר רווי אנטישמיות

מוסקווה, 21 (יופ"א). — 13 יהודים תושבי מינסק דרשו היום מהשלטונות שיעמידו למשפט סופר שפירסם שיר אנטישמי, המשמיץ את היהודים על רקע התנהגותם במלחמת העולם השניה.

במכתב גלוי מציינים היהודים כי השיר פרי עטו של המשורר הבלורוסי מאקסים לוזאנין מאשים את היהודים בהתחמקות מעשייה בחזית נגד הנאצים במלחמת העולם השניה.

בין החותמים על המחאה שני סרנים לשעבר בצבא ברית"מ, גרגורי אלשנסקי ויפים דוידוביץ. שניהם ביקשו רשות לעלות לישראל, אך בקשתם נדחתה.

היהודים דרשו שמכתבם יועבר ל„פרוקורטורה" ...

הסכמי השכר

(סוף מעמוד 5)

למפעלים הם. לכן, היתה בדיקה התנגדות למו"מ נפרד. עתה הם מסכימים למו"מ זה, אולם, בתנאי שידובר באיגודים המקצועיים בענין התוספת של 50—80. ל' כשהדיון יתרכז מי יקבל מה.

בפגישה המשולשת האחרונה בין נציגי הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים — הסכימה הראשונה לדרוש המעסיקים לא לפתוח את הסכם השכר. שר האוצר, מ. ספיר, הזהיר כי במקרה זה הוא מבטל את נכונותו לא להעלות מסים ולשמור על יציבות המחירים של מצרכי היסוד.

תביעות המעסיקים

למעסיקים יש גם שורה של דרישות בתחום יחסי העבודה. יו"ר ועדת העבודה של התאחדות התעשיינים, מר ד. יעקובוביץ תובע הסכם עם ההסתדרות להסרת ההגנה משכר המתרשל ומפריע לעבודה סדירה. להנהיג ניכוי מס במקור על תעסוקה בעבודה ודמי מחלה ולאסור ביטוחים משלימים לדמי שביתה ודמי מחלה, בכדי למנוע היעדרויות בלתי מוצדקות מהעבודה. כמו"כ הציגו הנהגת פנסיה מקיפה תוך ביטוי פיצויי פיטורין.

הוא תובע גם מהממשלה לשמור בהחלטתה שלא לשלם דמי שביתה בצורה כלשהי. על המדינה גם לחדש ההסכמים בשירותים הציבוריים. תביעה אחרת שלו היא לאסור שביתה במפעלים ושירותים חיוניים.

אם יושג הסכם בין שלושת הגורמים עדיין תעמוד השאלה האם תוכל ההסתדרות להשליט את רצונה על כלל ציבור העובדים ואם היא לא תכנע לקבוצות לחץ שונות, שכבר הולדו להתארגן, התובעות הסכמים מיוחדים למענן. על כל פנים האוצר כבר הבטיח את מלוא עזרתו למניעת תופעה זו ובמקרה שיצאו עובדי הבנקים, הנכללים בין מקבלי השכר הגבוהים במדינה, הובטח לאגוד הבנקים לעמוד לימינם בהתנגדותו לתביעות העובדים. החשש הוא שפירצה בקבוצה אחת עלולה למוטט את כל הבנין העדין של מערכת השכר. וודאי שלא עתה הוא הזמן המתאים לערער את מערכת השכר.

תמורות מדיניות

(סוף מעמוד 3)

אשר ניהלו דיוני שביתת הנשק ברודוס בשנת 1949, לא העלה איש בדעתו שבמשך 26 שנה, יתנהלו מלחמות בין ישראל לערב.

הכול קיוו כי סיומה של מלחמת השיחרור וחתימת הסכמי שביתת הנשק יביאו לקץ המלחמה ולהקמת יחסים של שכנים בין ישראל לערב. אך הימים הבאים בישרו זעזוע ותמורות. הנקודה המכריעה בהתפתחות המדיניות במזרח התיכון, שגרמו להסלמה צבאית ומדינית, היא כניסתה של ברית המועצות לאיזור שבאה בעקבות המהפכה הנאצרית במצרים. אספקת הנשק הסובייטי למדינות ערב היא שגירתה אותם למלחמות בלתי פוסקות. הערבים לא השלימו עם הקמת מדינת ישראל ובמשך 26 שנה לא פסקו מללחום נגדה, זוהי המשמעות של יום העצמאות ה־26 להקמת המדינה. מלחמת יום הכיפורים הזהירה אותנו 25 שנים אחורנית, מבחינת המאבק המדיני הצבאי. לאחר נצחונות מזהירים בשלוש מלחמות, שוב העמדנו בפני מלחמה רביעית, שהיוותה הקשה בין כל מלחמות ישראל. דווקא מלחמה זו של יום הכיפורים, בה עמדה ישראל בפני התקפה מוחצת, בלי שתהיה מוכנה, היא שצריכה ללמד לקח את הערבים שאי אפשר לחסל את המדינה, שכן ישראל עברה במלחמת יום הכיפורים, ממצב של נחיתות צבאית, למצב של עדיפות והביאה את המלחמה לשערי האויב. אך מבחינה מדינית יש להכיר כי במשך 26 שנה היו לישראל הישגים מדיניים גדולים, עד כדי הפיכתה ב־1956 למעצמה שלישית בצד צרפת ובריטניה, אבל גם כשלונות גדולים במדיניות החוץ. אכזבות ובגידות מדיניות לאין ספור מצד מדינות גדולות וקטנות, בהתאם לאינטרסים שלהן.

הצעיר הדתי

(סוף מעמוד 5)

אלה ואלה — דברי אלוקים חיים. בן הישיבה יכול להפגש קיומן של שתי מערכות שונות, ששותק בנות. „לא הייתי רוצה להסיק מכך" אומר שוב שנלר בחזרות ואמונות לאיש המדע „שבגורי ריאלי בני ישיבה קל יותר לגבור לם ולאמונה.

חנוך לנער על פי דרכו, דרך היא לגיטימית. הלקח שלש בכל זאת לגבי הנער היה שאין לראות אותו כגוש אחד. בכל ב... שבדקנו — מצאנו הצנות לכל השיטות המוצעות. אין דרך אחידה, אפילו בין קבוצת הלמידים שבאה מרקע דומה ולומדת במסגרת חינוכית אחת. ולקח חשוב עוד — מסוכן להתעלם מן הבעיה הלולינו. מי שחושב שהנוער אינו מוטרד על ידן — טועה. צרות למעננו: צעירים דתיים רבים שטעמו מחקריו של שנלר אליהם נהגו לפנות אליו בבקשה שיתן להם מקורות לימוד וחומר קריאה העונה על שאלות מדע גבוה. „וגם אלה ששותקים או אינם שואלים — על החינוך לעורר אותם לשאלה ולספק להם את המקור לתשובה, שכן רק זוהי הדרך לחזקם ביהדות ובכוכבם במדע הדרגי" — מסכם שנלר.

שוב הגיעו!
U-445
הטרקטור הרב־שימושי
למירב עבודות המשק
45 כוחות סוס • מצמד כפול
• מערכת הידראולית משוכללת
• מעביר הספק • מערכת תאורה
מושלמת • נוחות ובטיחות מירביים
למפעיל • מושב בנף • מערכת
כלי עבודה ושרות מושלמים

בתנאי אשראי נוחים ורבית נמוכה.
פרטים מלאים, חלפים, יעוץ ושירות אצל המפיצים הבלעדיים:
נ. פלדמן ובנו בע"מ
חיפה: דרך יפו 137 טל. 528255 * ת"א: רח' גיבורי ישראל 21, טל. 259177

ג'ון דיר
ראשון בקבוצתו-בעל שיא ביצועו!

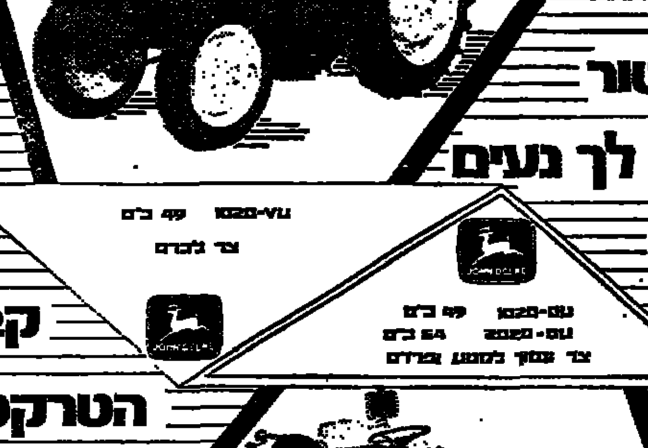

הטרקטור שיהיה לך נעים לעבוד איתו
קבוצת הטרקטורים לכרם, מטע ופרדס

כמו-כן לאספקה מבחר טרקטורים מ-49 כ"ס עד 200 כ"ס המתאימים להובלה ולכל ענפי החקלאות.
תנאי אשראי ותשלום נוחים ומיוחדים!
פנה אלינו לקבלת פרטים נוספים
המשביר המרכזי בע"מ
האגף הטכני - המחלקה למכונות חקלאיות
ת"א, גבורי ישראל 76, טל. 39955; חיפה, טל. 66216; ירושלים, טל. ; באר־שבע, טל. 5243

ותחים באידיאה מסיימים במנגנון

מאת נחום אריאלי

אם מאורעות גדולים מעצבים את האישיות של הדור ? האם חברה מתגבשים על רקע ההתרחשות ההיסטורית ? והאם ה- שהוא עד למתרחש, משתנה ואישיותו כאינדיבידואום נעשית ונוטה לבעלת שיעור קומה מעבר לממוצע ? או תהליכים ויים לחוד, והדור והחברה והיחיד לחוד. אלו אשר הם עדים וש ואשר לנגד עיניהם נוצרו התהליכים ואשר הם עצמם כלים להתהוות התהליכים, — נשארים כמות שהם.

א.

זה העשרים לבאה הנוכחית ה זו ממש, אנו עדים לתה- ולמאורעות, אשר יחידים ב- ם מבחינת האינטנסיביות של ושוה השמדת מעבר לכל פ- יה של מאורעות היסטוריים מאה שנים, ואולי למעלה קיים המחקר ההיסטורי את שאבים על מנת לירד לעומק עיות של ימי שואה מזה ושל קומה מזה בעם אחד. הדפוס מגרות של ההיסטוריה המקו- נעשו בבת אחת מצומצמות כ- כל שעצמת תולדות עם הנא- ת ימי אימים ומשואת לפדות הזועה של אירופה השוקעת נלל של המנגנון הנאצי — פא- — ובאידך, סמוך מאד ליש- משמש, כאשר כל הדלקים הר- אבדון, יוצא עם זה לרחובות שמחה בימי תקומה וכתנונה יהודית עצמאית.

המשמעות, לגבי אותה מה- פסיכולוגית — קיומית ? זה באירופה הסביבה את חו- ל היחיד מן העם הזה באשר ם על אותו יחיד הרחוק מ- המוות. כי קרוביו נספו, כי בו תחושת תודעת השותפות ם לצרה, כי הדכאון של ימי דה קולקטיבי. דיפרסיה אור- ל הסיבה אחת, אשר התפש- הגיאוגרפית אינה מהוה כלל אי קוהה הפיסיים. זהו גורל של כל אלו המשתייכים הש- לאומית, ורק הבקרה הטוב לפליטה יחיד זה או אחר, מקרה הטוב עצר בעד התפש- מגיפת ההשמדה לבל תחדור תבל אחרים. זהו, איפוא, מ- של השארות בחיים. אך מב- הגורל — אחד הוא לבני אותו אשר הוא.

ותה מדת השותפות פרצה ה- כושר מיפוס קטן של העם שת עצמאותו המדינית על סף בבת אחת שחורר בני ה- ם הדיפרסיה של אירופה. מי- ביה הפכו הם לתירים באר- מלדיהם, ואין זה כלל נפקא אם המוני היהודים לא קמו אחד עם תרומם השאירו א- ות אדמה נוכרית ושכנים עוי- הבובה מסגולת העצמאות של על חוק השבות, הרי התר- מעשי של חוק זה, הוא הפיכ- ל בני בלי מולדת לבעלי מו- פרגע זה ממש פקעו מרשבי לבני אותם בני גולה המכמי- מאות את עצמם שייכים שיי- פיסיים לארצות מגוריהם. מן אלמנט פסיכולוגי, כמובן. איפה שיהודי רוצה בכך שערי של שעוים לפניו. — כך בסלו, הרגשה היוצרת רוגע ושלווה יום יום. מכווה קל שבקלות מה מתחת לרגלים, אי נעימות את עלבונות של ארחי פרחי פ- בוח, נגיעה או מבסים אנטי- ם, כל אלו הם השמספוכים של סטרופה מקומית, אבל רק ב- חוק, בגלל עצם העובדה של ברירה, של סגירת שערים ד- יציאה לאן לפנות. אך כאותו ל הכרזת הריבונות של מדינת ישראל, נעשו אלו לפיוטי חלום ה- מתפזרים בשעות הבוקר הראשונות. יהא אשר יהא, יש מקום להקלט בו. זהו, איפוא, אלמנט פסיכולוגי המר- גיע את העצבים הרופפים בשהיה בנכר.

אך מעבר מזה קיימת המשמעות האקסיסטנציאלית של שותפות הגו- רל של חברה אורגנית. אשר כל החלק ההלך בחברה הזאת מושפע במי- שרין ממה שמתרחש בחלק אחר. ועל כן כל יהודי באשר הוא, שותף לחובות ולזכויות, ואינו רשאי לפ- טור את עצמו מכך, גם אם הנסיבה הרחיקו אותו עד כדי כך ממוקד ההתרחשות במזרח התיכון. והוא א- דיש לה באותה מידה שהוא אדיש למאורעות סין או יפאן.

אלו הם דברים מובנים מאליהם, כמדומה, ולא לעצמם הם נדרשים כאן, אלא לפועל-יוצא מזה, שהרי היהודי כיום חי את מהפכת עצמו. מהי, איפוא מדת המודעות של מה- פכה זו ?

ב.

דור זה — בני שואה ובני תקו- מה — שימש בפועל ממש כלי יוצר ביד ההשגחה. על גבנו חרשו חור- שים. לא נבחרנו לחזות מן הצד במאורעות כבירים, לשבת באולם רב מימדים ולצפות במתרחש על הבמה. אנחנו היינו על הבמה, והיי- נו כל מה שמתרחש על הבמה, ה- תפאורה, האורות, הצללים, השחק- נים, אפילו חלל הבמה — אנחנו. באצבעותנו ובכל מאודנו נוצרו ה- תהליכים ההיסטוריים, שכמדומה, חד-פעמיים הם, על כל פנים עד כה.

כלום כלים עוורים היינו, חסרי תודעה ונטולי תחושה ? מיני בולי עצים אשר יד נעלמה ממששת ב- הם ומסיבה אותם לסופה ? או מה ? אישיות הדור, החברה או היחיד לא עוצבה בעקב המאורעות הכבירים. כמדומה, שקומתנו לא זו בלבד ש- לא נזקפה, ועלתה כתומר, אלא נתגמדה. יותר ויותר אנו שוקעים בקטנוניות צרת מוחין המתעבה לכ- די ערפל המקדיר את שמנו, ואין אנו רואים בריחוק ארבע אמות מ- אתנו.

זה לנו עשרים ושש שנים, מאז קום המדינה, עד עצם השעה הזאת, לא פסקו מאורעות גדולים ללוש את עיסתנו, לגדל אותה ולגבש את צו- רתה. עיסתנו נילושה בדם תחת מ- שי, בבשר חי תחת רגבי אדמה. ב- תי קברות של נעורים. שכול בארבע כנפות הארץ. איה, איפוא, הדיבר- נות אשר עליה הכריזו אנשי חזון ? הלא יש משמעות לכל זה, הלא יש חכמים האומרים דרשנו, יש סוגיות לעסוק בהן ויש פליאות ויש תימות. או שמא אנו בידינו מאבדים את ה- חכמים, עושים אין מיש ?

משמע, המאורעות אינם ניתנים לל- מידה מיניה וביה. הם אינם נתנים התרשמים את עצמם מאליהם, בלא מאמץ, כבציר פרוזים לעת יום. יש צורך במנהיגים, במורים גדולים הרואים מעבר לארבע אמותיהם ו- מאירים דרכים אפילות. היודעים ל- הצביע על מקומות תורפה או על נקודות מוצא. היחיד הממוצע, על כי טיבו הוא עובר לסדר היום, גם אם הוא עצמו משמש כחומר ביד היוצר. סערת העת-ה שוטפת אותו, ואין בו די כדי להעביר אותו במח- שבה, בהרהור על מה שנעשה. יכול שהוא משמש כאימום בלבד. הוא עצמו לא יוציא את עצמו מכלל אי- כומו. לשם כך הוא זקוק למורה הר- ואה גדול אשר ישחרר אותו מיוון סימטומי, שיעורר אותו מן הנרקוזה החריפה שהוא מצוי בה, ואשר הר- דימו לכך, כדי שיתאפשר פעולת שר ההיסטוריה עליו.

כלום אין מורים כאלה ? לא היו כאלה ? שמא עברו לידנו ממש, מ- הות לנחירי אפנו ולא הרגשנו בהם ? מטבעם של מורים גדולים, שהם בנוסף על גדולתם האינטלקטואלית, גדולים גם בענותנות, אינם מכרי- זים על מרכולתם בריש גלי. הצני- עות יפה להם. מי שהוא בעל חוש ריח חריף חש בהם ובסחורתם. ו- אילו אנו קהי אפים נהפכנו. וכאשר המורים הגדולים התהלכו בקרבנו, בצניעותם ובענוות רוחם, שחוחי גב עקב סבל הירושה על שכמם ובגלל רצונם לטשטש את ישותם — לא חשנו בהם. כאחדי העם הם מופיעים, זורקים אמרות חכמה כלאחר יד, מתרגמים משמעויות של אירועים כ- בדרך אגב. מי חכם ויבין אלה, וב- מדבר ישימון, תועי דרך יוהה דעת, אנו מההולכים ושוקעים בטמטום ה- ויתנו.

היש גורם לכך ? מה הוא זה ש- הערים אבני נגף כה רבות, אשר הצצו וחוצצים בינינו לבין המורים הגדולים, צנועי ההליכה ? מי הוא זה שמשאיר אותם בצד בכוונה מ- כוון, שמא יגלו אמיתות בלתי ר- צויות ? אולי מסגרות החברה שלנו ואופי המבנה שלהן, כל עמוקים ה- עוצרים בעדנו לצאת אל המרחב ?

ג.

כמדומה, ששורש הרע במפלגה. בכל מפלגה במשמע. קרי, מפלג- תיות. היא הגורם הבסיסי לעצירת התפתחותנו האינטלקטואלית, ומכאן זרע הרע המצמיח ראש ולענה.

המפלגה היא מושג הבא להחדית על התאגדות אנשים, גם כאשר שום אידיאולוגיה אינה מאחדת אותם ה- מדריכה את מעשיהם. זהו ההבדל בין מושג „התנועה" לבין מושג „ה- מפלגה". הראשונה היא צורת הת- גבשות של אידיאה הקורמת מעשה. כאשר האידיאה הגיעה לזמן בישו- לה, היא מבקשת לפרוץ את סתום האנרגיה הרעיונית האדירה בצינו- רות מותות מוהירים המתהלכים תפוסי-מחשבה בצדי הדרכים או ש- קועים בחדרי עבודתם. הרעיונות נ- אגרים, מתבהרים, מתגבשים, עד א- שר הם מתפרצים בהתבשלות וסו- חפים המונים. האידיאה לובשת צו- רה.

ואילו „המפלגה" היא התאגדות אינטרסים המבקשים להיבנות על חשבון הכלל, מתפסים על כתפי ה- המונים, ומעמיקים בכתפים אלו את מגפיהם כדי לעשות עבודתם נוחה יותר.

שום אידיאה, שום בשורה אין כ- יום בפי רוב מנהיגי מפלגות. דב- רים נדושים, סחורה ישנה לקוחה כמפלגות ויריבות ושאולה עמם מ- חכמים לשעבר. הבדלי-קש מסמנים את תחומי מפלגה על פני רעותה. נאחזים בהם בכל תוקף יצרם, כדי להחזיק את מסגרות המפלגה לבל תתפוררנה. מן הדין שחברי המפל- גה יפקחו עיניהם, הטא שטמטום מכסה כקרומי ערפל, טוחה את העי- נים מראות וכהה. כאותו סם מרדים הנזרק על ידי היתוש בבשר הנעקץ לשם מציצת דם. האדם הנעקץ מת- עורר עקב כאב, אך הדם כבר הור- על.

מיניה וביה ניתן לעמוד על הב- חנה אחרת בין „התנועה" לבין „ה- מפלגה". הראשונה פוסחת על שגת אור. אדרבא, היא סורקת את השטח, מחפשת בפינות סמויות על מנת ל- העלות אישים רבי-מחשבה להעמי- דם בראש מכווני דרך. ואילו „ה- מפלגה" מדכאת כל שיחה כנגד ה- זרם ומי שאינו הולך בתלם, במכוון היא מעלימה מקרני זווית לבל הר- אה את צנועי ההליכה, אשר בד בבד עם עומק ראייתם, הם גם אנשי אמת, שונאים את הטפל — ההבל.

בעוד שה„תנועה" מחנכת ליציאה למרחב, למחשבה רחבת אופקים ל- סובלנות לדיעות יריב ולחדירה אינ- טלקטואלית למאורעות כבירי משמ- עות, — הרי „המפלגה" מגמדת את חבריה, עושה אותם לצרי אופק, ל- קטני מוחין, לקנאים על כדי איבה. היא מחנכת לראייה מסולפת ולמ- דידה לא נכונה של מימדי האישיות. רק מי ששייך לתחומיה — הוא ג- דול, הוא בעל זכות קיום, בא בחש- בון. אחרים, שאינם משתייכים, דין לאובדם, לכעס בשיעור קומתם, ל- זלזל בהם ביודעין.

צרת חיינו היא, איפוא, המפלג- תיות. צעירה הראשונים של אומה זו בהתחדשותה היו ב„תנועה", אשר האידיאולוגיה הכתובה אורחות יום יום, הגדולות שבפשטות והפשטות שבעשיה, היו מסימניהם המובהקים של מהגיגים שנלקחו מאחורי ה- גות ומאחורי החורש. אישים במנ- דלים, שלא קפדו בראש, שהלכו אחרי המחרשה והגו את תפארת ע- מם, שראו בספר יניקת הויתם וכ- קור לעתיד. העמיקו חריש, עד אשר זרעיהם עשתה פרי ברבות הימים הפכה „התנועה" ל„מפלגה", משבאו עד ספה של התגשמות החזון, נ- עשה לבם של אותיזן גם באיד- דיאה שלקראתה היתה ההתכוונות. עד מהרה שכחו אותה ויסדו מסגרות כדי להבטיח את האינטרס האישי של שלטונם. מסימניו של מנהיג „ה- תנועה", שהוא מפנה דרך לאחר טוב ממנו, כיוון שהעניין לנגד עיניו ולא טובת עצמו. מולו מנהיג מפלגה מטאטא את האחר לבל יעשין ב- דרכו.

אולם מושג „המפלגה" הוא הר- בה יותר רחב מאשר התחום המדיני פוליטי. באשר הוא „מושגי", רחוו מורה על כל מיני התארגנות מד- עת ושלא מדעת של קבוצות אנשים. ויהיו אלה אנשי תורה ודת, אנשי ספרות האמנות, בעלי רוח הוגי די- עות, פועלים ובעלי מלאכה, בעלי מוסר וחסידים על חצרותיהם. בה ב- שעה שהללו רואים את עצמם חברה אחת, הם מסתגרים, והתייחסותם אל עצמם, היא התייחסות אל צי"ת. וכל אשר אינו מהמבנים, הוא מחוץ לשורה הנכונה, נמדד מלכתחלה למ- טה, עליו פוסחים.

המפלגתיות חדרה אל כל תחומי חיינו, התרבותיים, התורניים, הפו- ליטיים והכלכליים. לפיכך נוצרו ק- ריטריונים אחרים לגדולה ולשיעור קומה. הללו שעוד אתמול היו ננסים באמת, נתגדלו וצמחו בבין הציר, כיוון שהצליחו להסתחף עם הזרם ו- לענות אמן על כל מיני דיעות נפ- סדות שהם עצמם לא האמינו בהן. הללו שעוד אתמול היו תפארת ה- עתיד, והכבירים ניבאו להם או ראו בהם יורשים לעתיד ועומדים בפרץ ומורים דרך להתוי בינה, — נדחקו לצדדין, רק בגלל שלא ויתרו על דעתם, ודעתם לא התאימה לדעת

(סוף בעמוד 9)

מיומנו של רב אמריקני

מאת הרב אליעזר ברנשטיין (ניו-יורק)

יהודים באמריקה התכנסו לדון אם ואיך להעביר למדינת ישראל את הדאגה המכרסמת בחוגים רחבים של יהודי אמריקה. רוב הנוכחים יצגו את הארגונים החשובים באמריקה וכולם ספרו על טלפונים למשרדיהם מיהודים בחרדים. אין ספק ש„המצב הפו- ליטי בארץ עלול לפגוע קשה במגבית ובקרנות הלאומיים. לא אהיה מופתע אם השנה יהיו יותר אנשים אשר ישתתפו בטקסי יום השואה מבחגיגת יום העצמאות" — אמר אחד הנוכחים.

מיד עלתה על הפרק הבעיה אם הדעה כזאת לא תתקבל כהתער- בות בחיים הפוליטיים של מדינת ישראל. „לא נכון אנחנו באותה סי- רה", אמר אחר, אין ספק שכל מה שעובר על מדינת ישראל נוגע יקר לנו, אמנם, למצב הנוכחי טרם מצאנו פתרון, אני רק מציע שנת- חיל לפתח צינורות לדו שיח רציני בזמני משבר.

„אני מצטער, אבל איני מסכים" אמר שני, „אסור למדינת ישראל להשען על יהדות אמריקה ולהתערב בענינינו הפנימיים, ולהיפך, אסור שיגידו שאנחנו לחצנו עליהם".

„ולמי נדבר", התבטא ותיק אחד של התנועה הציונית באמריקה, „גולדה מאיר כבר התפטרה וטרם ידוע לנו מי יעמוד בראש". השיבו לי: נדבר לעם, אם נדבר ישר ל- יהודים לא תוכלו להאשים אותנו בהתערבות בעניינים פנימיים והרכב ממשלה" אמר היושב-ראש: „נוציא כרוז ליהדות אמריקה, נדבר לבת אבל הכונה לאמ", אבל מה נגיד ? הגלגל המשיך להרחק ולהסתובב.

אמרתי את דעתי, לא ראיתי שום סכנה בהודעה לעם ולמנהיגי הסי- עות בארץ. אדרבה, עליהם לדעת וחובתנו להודיע, אין זאת אומרת שעליהם לקבל את הערכתנו, אבל בין החוגים שלנו יש החלפת ידי- עות ושמות חפשיות שוטפות, ה- משתתפים האזינו בתשומת לב אבל שוב המעגל האכזרי של למי להו- דיע ? האם אין זאת התערבות וכו'.

באחרון של פסח, בבית-כנסת מלא מתפללים הגיעה מעין הודעה יום כיפור בפסח, כך היתה התחושה בבית הכנסת ביום חמישי בבוקר, יום שלישי דחול המועד משכימים אשר האזינו לרדיו באוטומובילים בדרכם לתפילה כבר שמעו את בשורת איוב של קרית שמונה ו- פרטים על התפטרות ראש הממ- שלה.

„נורא מאד", אמר היהודי הזקן בבית הכנסת כששמע את החדשות. „נורא" ענה לי הציר היהודי בקונ- גרס, בנימין רוזנטל, חבר ועדת ה- חוץ של בית הנבחרים כששאלתי אותו בו ביום על מהלך הרוחות ב- ושינגטון.

באותו בוקר, בבית הכנסת שאל אותי יהודי זקן: „איך יכולים לד- רוש אחדות והזדהות מאתנו בזמן שיש פרוד כזה ?" איך נוכל לבקש שתוף פעולה מגוים בזמן שהיהו- דים אינם יכולים להסכים על ממש- לה עת תותחי הסורים רועמים על ישובי הגולן ?

„האם הפעם גם יאשימו את הרב סולוביצ'יק — התערב תלמיד לד- ראה צעיר „לדהיים היה אסור לע- בור על נקודה מצפונית, מאמרי מע- רכת שפכו אש וגפרית על הרב, הפעם עשו אנשי המערך מה שהיה אסור לבי".

„אבל זה המחיר של דמוקרטיה" קבע פרופסור באחת האוניברסיט- אות, „אין מדינה אחרת שהיתה הו- לכת לבחירות בתנאים שישראל קי- מה אותן, אין מתרגשים על הדמ- וקרטיה באנגליה שעוברת משבר ובאוסטרליה יש ממשלה חדשה בכל שני חדשיים".

„לא נכון" השיב לו זבן צעצועים, „גם ארצות הברית עברה משבר דו- מה בתקופת פרל הרבור, במקום להתפורר, התלכדו מסביב לממשלה במאבק נגד אויב הדדי, לא פטרו את רוזבלט ולא סלקו את מארשל, הקימו ועדת חקירה אשר בסופו של דבר קבעה מה שקבעה, אבל העם, כולו עמד אחרי הממשלה, לי יש הרושם שדיין נהפך לשעיר-לעזאזל ושהוא אויב מספר אחד של אלה הרוצים להיות ראש ממשלה ולא אסור".

כך התוכחו יהודי „שמן" על ה- ידיעות האחרונות מן הארץ, ביום שישי בבוקר, ערב שבת וערב שב- יעי של פסח נפגשו כתריסר מנהיגים הידיעות מן המלחמה בגולן כמו ב- יום הכפורים, היה פעם שהודעות מישראל היו מתקבלות כתורה מסי- ני, אבל מאז מלחמת יום הכפו- רים... רק הידיעה על מינויו של מוטה גור לרמטכ"ל הרגיעה קצת את מצב הרוחות בין אלה אשר קרובים ביותר למתרחש בארץ.

כשבועיים לפני החג, כשהש- כמתי לבית הכנסת ראיתי כרוזים ב- עברית על מוטות הטלפון והאורות ברחוב של בית הכנסת זו פעם הרא- שונה שנתכבדנו בתופעה זו כי ה- שכונה שלנו רחוקה היא מהאזורים היהודים המרוכזים, גם בית הכנסת „נתכבד" בכרוזים שקשה היה להו- רידם.

בראש הכרוז היו תמונות של ד"ר סיג, נשיא המזרחי, והרב י. ל. ד. ברגמן, החותמים שקראו לעצמם „חברי המזרחי" ותו לא הוו- קיעו את ראשי המזרחי אשר שלחו מברק ברכה לשרים הדתיים בה- כנסם לממשלה. על שלא שמעו ל- הרב י. ד. סולוביצ'יק ולהרב צבי יהודה קוק, שמו ומקומו של הרב הראשי התבלט בהעדרו, הכרוזים דבוקים היטב, עדיין „מקשטים" את העמודים במקום שתושבי האיזור המתפארים בסדר ונקיון, במקומה אחרים, השודדים הפורטוריקאים ו- הכושים לא נמנעו „לברך" את הי- הודים, מדינת ישראל, ואבות אבו- תינו על העבודה הנוספת לגרד את הכרוזים מהכתלים של בניינים, אני הסברתי ליהודים, שאינם קוראים עברית שאלה הם מנהיגים יהודים הנאמנים למדינת ישראל המעותמים מברכים אותה על פעולותיהם ה- יעילות.

מי היו אחראים לחילול השם ? מ- אותו הצר באיסטרן פארק-ויי הכ- חישו כל ידיעה על פעולה זו, ב- שלוש בלילה נראו בחוצות קווינס גברים זרים לבושים תלבושות הה- צר הכרוזים נראו במשאית של איש החצר, לולא הייתי מתנגד כ- נכדו של אבי הסבתא שהיה ידוע כ"לייזר ליטבאק" הייתי מאמין בזו מעשה השם. ב. האם יתכן שלחצר לא היו ידיעות על מעשה הקונדס בחוצות קווינס ?

עצם העובדה שהשמיטו את השם של הרב הראשי מבליט ברצינות סיבם וטבעם של אלה אשר משתדלים „להכתיב" מניו יורק את דרכי המפד"ל בארץ, המצב מסביב למי הוא יהודי יצר שהופעת מורות ש- אינה יכולה להתקים זמן רב. ה- ידידים המסובבים של המפד"ל, על הרבנות הראשית. ועל הרב הראשי ויודעים שביניהם אלה שטרם הכירו במדינת ישראל, מבאו של רב ב- נושא זה.

כמעט כל החברים הוותיקים של המזרחי והפועל המזרחי חיבו את הצטרפות התנועה לממשלה מתוך הכרה שהחלטה זו היא אך ורק ב- רשות אלה שיושבים בארץ אחרי שפנו לרבנות הראשית, סבורים הם שהיתה התנועה צריכה לקבל את הפסק של הרבנות, אבל עם התפת- חות העניינים בגולן, נוצר רגש כל- לי בין הקהל הרחב, שאין עכשו הזמן להפיל ממשלה אלא יש צורך באיחוד ואפילו בממשלה לאומית, יש צורך דחוף להביא שלום בית בתנועה ובין הרבנות לתנועה.

מפיצי הכרוזים גילו את זהותם בהשמיטם את השם של הרב שלמה גורן, הם לא יקבלו את מרות של הרב י. ד. סולוביצ'יק ואת המרות של הרב צבי יהודה קוק, בשום בנין אחר, הגם אורחא, דעתו ה- גלויה של הרב סולוביצ'יק בעניין השטחים וגבולות הוא שונה מדעתו של הרב צבי יהודה קוק, הם ששים ושמחים בפרוד במחנה הציוני הדתי באספת עם שהתקימה בניו יורק ערב החג, נתקבלו הצעות פה אחד לפנות לחברים בארץ לאחות את ה- קרעים, להדגיש את היסודות המא- חדים של התנועה המאחדים ואשר מכריעים את הגורמים הארעיים אשר מפרידים, ולמצוא את הדרך בחזרה לרבנות הראשית שהתנועה יצרה אי אפשר שתהיה רבנות בלי ה- מחנה הציוני הדתי ומחנה זה לא יתקים גם באמריקה, בלי הרבנות הראשית.

אימי המשטר הסובייטי

מאת י. עמוס

ואסילי גרוסמן נולד בברדיצ'ב בשנת 1905 ומת במוסקבה בשנת 1964, ויתכן, כי מותו חסך לו יסורים נוספים, שהיו עלולים לבוא עליו מצד השלטונות. סיפורו הראשון היה „בעיר ברדיצ'ב" ותוכנו עסק בחיי היהודים בעיר מולדתו, שהיתה קהילה יהודית גדולה ומכובדה, בשנות מלחמת האזרחים. בשנות המלחמה האחרונה שימש גרוסמן כתב צבאי, חוויות המלחמה תאר בספרו „בן-אלמוות העם", שתורגם גם לעברית לפני עשר שנים.

לאחר מלחמת העולם השניה כתב גרוסמן מחזה, שעורר את זעמם של המבקרים הסובייטיים. בשנת 1952 החל לפרסם בירחון „נובי מיר" פ- רקים מספרו „בעד ענין צודק", אך פרסומו הופסק באמצע. ספרו „הכל זורם" החרום בידי השלטונות, ו- היה על הסופר לכתבו מחדש לפי זכרונו. עובדה זו ניכרת היטב ב- ספרו, שהוגנב למערב, ופורסם שם לראשונה בבקורו בפראנקפורט ש- בגרמניה.

קידמה ושעבוד

אלה תולדות הספר „הכל זורם", המתאר את שעבודו של העם הרוסי במשטר של אכזריות ועריצות. אין תימה, שהמשטר העריץ את כתב ה- יד, המלא כפירה ומינות מראשיתו ועד סופו. שבזה הגדול של החיבור, שהוא ממשיך במסורת ההומניסטית של הספרות הרוסית מן המאה שעב- רה. והאמונה באדם ובזכותו לחופש, המקובל במשטר דימוקרא- טי, היה צר לרגלו של גרוסמן, ומ- מילא מוצג משטרם של לנין ושל סטאלין ושל תלמידיהם כמשטר של עבדים. אלא שהמחבר מסביר בארי- כות, שמשטר זה מעוגן בהיסטוריה הרוסית. שעבוד האכרים שהחל ב- מחצית המאה השבע-עשרה איפשר לצארים לקשור את רוסיה עם הע- לם המערבי. בדרך זו פעלו פטר ה- ראשון ויקאטרינה הגדולה. „כך הצטמוד זה אל זה בשרשרת אלף שנים הקידמה הרוסית והשעבוד ה- רוסי. כל דינוק אל מקורות האור העמיק את התהום האפלה של מש- טר השעבוד". בבוא היום, עם שח- רורם של האכרים הותר הקשר שבין השעבוד לבין הקידמה, והחל המש- בר של העם הרוסי.

כבוד האדם

לאחר שחרור האכרים נאבקו חוגי האינטליגנציה, הסטודנטים והמנהי- גים המהפכנים על כבוד האדם — מושג שלא היה ידוע ברוסיה. מאב- ק זה עזר ללנין להשתלט על רו- סיה. אך גורלה של רוסיה, „ההיס- טוריה הרוסית" — יעד ללנין. ככל שתמוהה הדבר, את התפקיד „לשמור על קללתה של רוסיה: הקשר בין קדמתה לבין אי-החופש והשעבוד". לנין שיעבד מחדש את האכרים, וכ- כך הפך נצחונו למפלה. לנין עשה זאת באמצעות הסוציאליזם, והשת- מש בו כדי לשעבד מחדש את רוב רובה של האוכלוסיה הרוסית. ואיך עלה הדבר המוזר והנבזי על סתי- רה משוועת בידיו של לנין ? על כך עונה הסופר, כי המיסטיקה של ה- נפש הרוסית היא השעבוד. מיסטיקה זו יונקת מן התבור הביזנטי, מן ה- סגפנות ומן הכניעה הנוצרית. ממ- עיינות אלה ינקו אי-הסבלנות, הקי- נאות והולהט של לנין. אין לדבר על „הנפש הרוסית הכלל-אנושית", ש- חלם עליה דוסטויבסקי ואשר גדולי הרוח והספרות הרוסית הפליגו ב- שבחה. הטאייגה הסיבירית האוטוריך — טוען הסופר הסובייטי-יהודי — כוסו באותו תיל דוקרני, שהפך א- נשים בני-חורין לעבדים ולחומר ע- רפה...

בנשמה הרוסית יש, איפוא, מקום גם לאמונה וגם לכפירה, לענוה ו- לבריונות, לאהבת העבודה ולקמצ- נות ולקרתנות למקור הנזירי ול- ארכי-נוכלות, לאומץ רוח ולחוסר כל דרך אנושי, לפרדות נואשת ו- לקנאות לוהטת. מנין תבוא הגאולה לעם הרוסי, שואל המחבר, אם ב- בשורה הגדולים אינם מבחינים בין חופש לבין עבדות, ואם הרפורמ- טור הגדול, לנין, בנה את הקידמה הסוציאליסטית על אדני השעבוד ה- נורא והשפל. אין גרוסמן מאמין ב- גאולה של העם הרוסי. ספרו הוא לכן, מגילת איכה קורעת לבבות על שקיעתו העמוקה של העם הרוסי- הנידון לחוסר כל תקוה, בגבורית של דנטה בגיהנום, של שחרור בעתיד הקרוב והרחוק...

תולדות כפייה ועריצות

בנואה שתורה זו מיוסדת על דב- רים שהשמיע אחד המחות המבוד- קים ביותר במחנה של עבודת פרך בשיחתו עם הגבור הראשי. אותו אלכסי סמאוילוביץ, שהיה אולי יהו- די, ועונה ביסורים נוראים בידי חוקריו, הגיע לידי מסקנה בשכל ה- הקר והישר שלו, כי תולדות האדם הן תולדות הכפיה והעריצות. „ה- הסטוריה איננה אלא כתישת מים ב- מכתש. אין האדם מתפתח מצורה נמוכה לצורה גבוהה. דומם הוא כ- גוש שחם. טוב לבו, שכלו, דרורו — חסרי תנועה הם. האנושי איננו צומח באדם, ומה היא ההסטוריה של בן אדם, אם טוב לבו חסר תנו- עה..."

אנשי פחד

גרוסמן ממשיך את חזותו הקשה לימים הנוראים של סטאלין ושל יו- רשיו. גבורו חוזר מן המחנות ל- אחר עשרות שנים של עבדים וע- בודת קשה. לעומתו מתאר גרוסמן בצבעים חריפים ביותר את אנשי ה- אינטלגנציה, אשר מפחד לעורם, התרחקו מקרובי הצירים, והשקיעו עצמם בקריירות מדעיות חברתיות. הרגישה, כי הנזה להם, וכי הבצע- רים פסחו עליהם, עשתה חריש ע- מוק בתודעתם. כל אחד מהם הוא בבחינת יהודה איש-קריות, אף ש- לא בדומה לו, לא איבדו עצמם ל- דעת, למסופר באגדות הנוצריות. הם חיים חיי רווחה, קונים מכוניות, יוצאים בכל קיץ ל„דאטשות" ב- כפרים, ואוכלים לחם לבן. גרוסמן נטפל למלשינים הרבים, אשר הק- ריבו קרובים ורחוקים על מזבח ה- אכזריות והצעיים הנוראים. היו בי- ניהם אנשים, שעשו את מלאכתם ל- לא לחץ כל שהוא. הם היו חללי הפחד, אשר רדף אחריהם, פחד מו- צאם הבורגני, פחד דודתם שהיגרה לפני שנים רבות לפאריס ונישאה לגנראל רוסי מהצבא הצאריסטי, פחד קרוב שלחם לצד הצבא הלבן, אלה היו אנשים חביבים והגונים, אך הפחד עשה אותם למלשינים. היו מלשינים שמוצאם היה כשר: הם באו ממשפחות פועלים עניים ואי- כרים. אך חלום חייהם היה — לחם לבן. המפלגה אמרה להם: לך אנו מאמינים, אתה טהור ונקי, ודווקא משום כך עליך לעזור לנו לגלות את „אויבי העם". שליחי הבולשת היו אומרים: „אחיך — סטאלין הגדול — מצוה עליך: עלה עליהם", ו- הם עלו עליהם ומסרו מאות אנשים למשטרה הם עשו קריירה.

היה עוד טיפוס של מלשין בוגד ועם הארץ ופקיד נמוך חוי בדחק- נות, עיניו יצאו מקנאה לחבריו, ש- הצליחו ועשו חיל במשטר הקומו- ניסטי. מלשין זה חי בעוני, הכוסות בביתו היו עשויות זכוכית עבה ועכ- כורה, כפות האוכל היו עשויות ב- דיל ולמזלגות היו שתי שנים בל- בד. לבניו היו טלאי על טלאי ול ברישו אפודה קרועה ומעיל גשם ב- זוהם. חייו היו עלובים, ודירתו הי- תה דומה למאורות כלבים. וכדי ל- צאת אל הגאולה ואל לתמורה הפך אף הוא לחיה טורפת ואוכלת בני אדם.

ברגים קטנים

במשפט סמלי של כל המלשינים למיניהם טוענים לזכותם, שהיו בר- גים קטנים במכונת השלטון. לפני שבאים להאשים אותם יש להאשים קודם כל את ראשי המדינה, החל מסטאלין הגדול. ואכן, כל כתיבתו של גרוסמן היא קטגוריה נמרצת ו- נמלצת נגד אישיותו ומשטרו של סטאלין, שהכביד את שעבודו של העם הרוסי ועשה בפשעים נוראים, שעלו על אלה של היטלר. במיוחד מתאר גרוסמן בריאליות חדה את היסורים של האכרים שסטאלין קרא להם קולאקים והשמידם ברעב, ב- עבודת פרך ובעינויי הגוף והנפש. כתוך הרעב של הקולקטיביזציה ה- מפורסמת עצמו בספור. אכזריותו של המשטר עברה את הדמיון ה- אנושי הסבל הרב של ההמונים מ- פליג מעבר לכל תיאור. גרוסמן טו- ען, כי לא רק המיליונים הרבים שנמ- קו ברעב, בעוני ובעבודת כפייה היו קרבנות המשטר, כי אם גם אלה שעמדו על דמם והרגו את המשט- רת, היו שותפים לטרגדיה הגדולה, בין שנתנו יד לפשעים ובין שנבצו ממנה כל מיני אפשרויות האמצעים.

גרוסמן מאשים את הכלל הרוסי כולו. בניגוד לדעתו של טולסטוי, אשר טען, כי „אין בעולם אשמים" זועק הסופר במר נפשו, כי „במדי- נתנו הנוכחית היא אחרת — כולם כאחד אשמים, ורק המתים רשאים לשפוט „אותנו". לשפוט צריך את טבע האדם, „הוא שמוליד את שפעת השקר, הנבזות, הפחד והחולשה... והכלמה רבה בשל השחיתות האנו- שית, העמוקה מני תהום".

אך בצד הראש התהומי הזה מג- לה המחבר את הניצוץ האנושי ה- עולה וצומח בלבו של הגבור ה- ראשי, אשר עברו עליו יסורי הגי- הנום הסובייטי. ממנו, ממנו בלבד, התקוה לעתיד טוב יותר של האדם, לחופש שלו ולאפשרויות החיים ה- אחרות. חזון אחרית הימים הזה נת- גלה לו, כשהוא בא לבקר את כפר מולדתו, את קבר אביו. הטבילה ב- נופי הילדות הרחוקים כל כך המ- כוסים שמיר ושית היא היא התקוה היחידה, הבודדת, שנשארה לפליטה לאדם הנענה המעונה, הטהור וה- מזוכך. ואם יש אחרית לעם הרוסי — רק ממנו תבא הישועה.

ואסילי גרוסמן, תורגם מרוסית בידי שלמה גורביץ, ספריה לעם, הוצאת עם עובד, תל אביב.

אי גאולים / שרגא קדרי [סיפור]

עין בוקר קושר בה, השמור ליום המת- הוה — לטובה ולרעה — בכספת הקוסמית; שותות גוני הקשת בעפעפיה — בכל ריס וריס — רשום מה ילד יום. לאור העין המפציע משחקות הציפורים. כך כמדומה רשם ירוחם החלבן ביומנו, שמונח היה בקרקעית הכד הגדול, כדו של חלבן, בצל שתי אתוניות, בתוך שארית החלב שהחמיץ. ד"ר תרזה בת הרים לא ראתה כשמשמה. מעולפת היתה. ואולי הקדימו למטותו לפני שהגיעה לחדרו. ואולי שכבה אז בבית- החולים. היו בו רשימות, שלא נמחקו, שהפליאו, שהפתיעוה. הזמן עצמו היה לה חידוש. לא הכירה את ירוחם כמו „במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור", בכה שהורשית התבונן, אין לך עסק בנסתרות. (דברי בן סירא. חז"ל מביאים אותם. ראה בני, „חגיגה" י"ג ע"א הגמרא שם אינה מרשה לדבר. יש בכך סתירה בדברים שרשם „בכל ריס ריס רשום מה ילד יום". סתירה לכאורה שכן זוהי נבואה. „בני, היזהר בלימודי המחקר שלך. זכור את אלה שנכנסו ל„פרדס" ולא יצאו ממנו בשלום — בכל הדורות. אני, למשל, יוצא מדעתי שנים על שנים, שנות לילות, אני מתרחק ממחשבות, רק לימד תורה. מחיה נפשות. אני, למשל, יכול לתאר לעצמי אין סוף של העתיד, אבל איני יכול להבין, פשוט איני יכול לתפוס, אין התחלה, אין סוף של העבר, של אין ראשית, לפני בראשית, לפני תוהו ובוהו חושך על פני התהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים. אני חושש לחשוב, שמא חס ושלום... אני אומר לך: איני תופס. נורא ! מה נורא כל כך, אבא ? כשם שהמספרים עולים 1, 2, 3, — עולים עד אין סוף, כך המספרים השליליים — 3, 2, 1... פותחים והולכים עד אין סוף. למספרים השלמים אין כלל התחלה. מה ? חוזר עוד פעם. אני רוצה להבין. המספרים מתחת לאפס פותחים הולכים עד אין התחלה. הצלת אותי נתת לי, איך אתם אומרים, נקודת ארכימדס, נקודה אר- כימדית. „יהי כן: נתת לי נקודה ארכימדית כדי להבין את האינסוף של האינסוף. אני תופס. בשניה אחת, נתברת לגדולות. אתה מורשה להמ- שיך בלימודיך. אבל היזהר, בני, לא תסור מדרכי השם. אחרי הכל: ארכימדס שלכם טיפש היה. הוא ביקש את נקודת האחיזה שלא במקום הנכון. היה צריך לבקש אותה בשם. אין לי טענה כלפיו. הוא בטיפשותו לימד את העולם חכמה עליונה, להבין את דרכי השם: אין סוף. אין התחלה. אין נקודת אחיזה מחוץ לעולם, אלא בו יתברך".

למה אני רושם אותה שיחה של שלום שכגא אביו ? השבתי לו רשיון עליה... עתה הגיעתני עליונו, הזמנה לחתונתו. ואני ?... תרזה תורי- ני... אני ירא... חושש אני לחקור במופלא שבי; שמא אני מהמספרים השליליים, המספרים תחת לאפס, הפותחים והולכים עד אין סוף. האם זוכה, כרופאה לילדים וכממציאה שיטות ריפוי במוסיקה ובצבעים — מפרידה בינה וביני ? תרזה, ד"ר תרזה בת הרים.

הציפורים מלבישות בזמירותיהן את העצים הערומים, המסתינים לאביבי סיבגא, כודזה לאלה שעליהם עלי תמיד. על היותם מולדת בית, מקום פורקן לעליזותן. אכן, מקום מחבואים ונחת בעת משחק. ציפור עם חברתה בספירת. תוך מעוף קצר, גלי, עולה ויורד, תוך עוגות מעגלים מעגלים והוויות זוויות בחלל, בתוך במשחק „ההוסכת", תוך דידה מענף לענף. עפות „רכיל". וזמירות בקור בצוותא, במקהלה, ובהיה דואט, שיח ושיג בין זוג, או זמרת סולו. שמא עליזות כבה אינה אלא בשמעת כעליזות. סימני כאלה עם בוקר. הן קוראות מטעמי השמש ודיטה מה ילד יום ? ירוחם שומע צריחה יוצאת דופן — קולו הצורח המאוים, הבודד, של העורב. היצה ונבוכה בבדידותו. להקות בני מינו האפורים השחורים הקדימו לנוס. למה ? תוהה, נבוכה בדידותו. נשאר כאן כנודה, אובד דרך לקראת האביב. בירר לו את מציה הגג של ירוחם. כי בחדר גג הוא גר, הקול הצרוד של העורב — קולו שלו. שניהם בודדים.

ב

נתקע קולו של העורב עם שחר של פורים באוזניו של ירוחם החלבן, הרוכב על אופניו אל עבודתו. הוא הרכיבו, את קול העורב, על האופניים בדרכו ל„הגובה". שני כדים, אחד מזה ואחד מזה מקשקשים. כלי המידה הקשור בחוט כשיכה כיסלמל. מה ילד יום ? למה יעמיס עצמו על יקרת נפש, שעליזה — ריפוי ילדים ? האם אסור לה להיות אנוסה שהורה מבלי שתלך אחריו ? פרוע אסור היה לה להבראו. שמא תקבל אותו ? האם שכר המידה הטובה מעל לכל המידה — הכירה ? לא ישרידה. רק הלב יספה לה והילדים בשכונות. לא ידבר עמה על עצבו.

הרחובות שוממים, רק הוא ואופניו והקולות ש- בתוכו השבריבהו. הבולט: קולו הצרוד של העורב כאילו עף מעל לראשו, מלוהו. קול שחור. ירוחם הרים ראשו תוך כדי רכיבה ואיבד שיווי משקלו. במרכזו הציר, באי תנועה עיכבו יהודי בעל הדרת פנים, בעל זקן ארוך שחור מטופח, שסערות כסף טהור שזורות בו, בו ובפיאותיו הארוכות, אך לא בתלתליו הארוכות. מרכיב משקפיים במסגרת זהב ועל ראשו מגבעת לבד, רחבת שוליים. לבוש ארוכות שחורות. לבוש הדור. שרוולים לבנים לו, כשל שוטר תנועה. האיש עמד על האי וכיוון את התנועה. כיון שהכביש ריק היה לא הקפיד ירוחם ונסע בצד הלא נכון. למי איכפת ? „עצור !" הורמה היד בשרוול לבן הקול קול פקודה. ירוחם לא הכצמא, כי שרפוי הוליכוהו לכיוונים. „עצור ! אכזרהי". סובב ירוחם במעגל סביב האי והאיש התהובב אחריו: „עצירה ! הלא פסק בכוון את התנועה, והיא מועסה ביותר ברגעים אלה. זה עתה מתחילה להתעורר. תיקון אדיר בהתפשטויוהו ומוצא למראהו. ניסה לעמוד מול פני האיש, באופניו, בלי לרדת, בלי להסיר רגל בעל הדוושה, חיכון שלא יפול, אך האופניים רעדו והתפתלו בידיו, הכדים קישקשו. נאלץ להוריד רגל על הכביש. והכביש את התנועה ההדור מכוון לכל הצדדים והמתהובב לכל הרוחות. הבוקר — הכלה זכה. עם צבוות בחזוה לבנה. כבלונים צבועים עפות להן. יהודים הולכים נושאים תיקים של טלית ותפילין ובחיק של מגילת אסתר. מושכים את- ריהם את ילדיהם המרעישים ברעשנים ויורים באקדוחי פורים שלהם. ילדים מחופשים ולא- מחופשים. הגדולים הולכים לפניהם, פונים כה וכה, אם רואים אותם בגדלותם הפורימית בשעת בוקר נקיבה.

פורים היום ? רוחו אינה פורימית. אולי האיש מחופש — הצגת פורים ? סברו, כפי הנראה כמותו. שני שוטרים פרטיים, אחד אנגלי ואחד ערבי, עברו על פניו של מכוון התנועה ברכיבה וחייכו. השוטר האנגלי אף הצדיע. „המן !" קרא אחריו האיש. משכימי קום, המכהרים לציוניהם ההעכבו בהרף עין: פורים. נהג עצר את אוטו- בוסו, חייך, חיכה להנחיית הכיוון. המהירה לו להמשיך. ערביות המחברים הבורים כמוסים, עד- ביה הנושאות גיגיות וסלים על ראשן, מי מהן מביאה ירקות ומי מהן — פרחי בר — לא כמו לב לכוון את התנועה. בעבדו ילדים סקרנים ליד ירוחם. „ההתפלל ! לשמוע את מקרא המגילה", וזרזם האיש. ירוחם ההכתן להמשיך. המכוון קרא לו אליו, אל אי-התנועה, כקורא שוטר עבריין תנועה כדי לרשום לו „ראפורט". מצא קרבן. „אינך רוכב בצד הנכון, אל הכיוון הנכון. אתה מסיטרא אחרא".

„אני ? ומה אתה עושה כאן ? זה עיסוק בשבילך ?" האיש אינו מהופם. הוא הוא. הדרת הפנים הזאת. העיניים, עיני הרונו גילו את הסוד. „אני מכוון את התנועה. על בעזרי לבדהי, שכיוונב — כיוון אל התוהו".

„הלא כיוונת על ריק. לא היתה התנועה. ועכשיו. כשהתנועה מרובה. אתה מעכב אותי. אני מחלק הלב להינוקות של בית רבן".

„אהה, חלבך אינו מחכיך כשם שנהבטבח אתה ?"

„בניין לך שנחכתי ?"

„פניך החיוורים עינים בך והקשים שלך הבלורית עונים אף הם אמן. אמן. רך מהירהורי רך ! השלך אותם, עוכר החיים !" והציצים גדולות ביתהה להשקפים חדרות ובחדירוה דצמן, כפ' חידוה. „אני מכוון את התנועה לגאולה. היטר התנועה. שבו אתה דוקרני באינסוף של טיכות, עליו, עליו. עליו אני בוכה. והאיש בכה. הזמ- צות ילכו בההת לשקיפים נבלעו בספם הגדול. התחילו קהל המהלים — קרנים. הבוכה פסק, ניקב דמעותיו, צינוצה את משקפיו.

„אני עסוק", לא אמר ירוחם להיות ביצע לענייני סקרנויות. האיש הסיר את השרוולים הלבנים ושמם בכיסי מעילו, בזה ובזה. „גם אני. התפללת ! את קריאת המגילה שמעת ? אינך נראה כשומע".

„אני אאחר לעבודה".

משכהו בכוח. אתה בכידון האופניים.

„אני יצר הרע שאתה מושכני לבית המדרש ? ולמה זה היום ? מחר פורים בירושלים".

„לבדה ולא לבדה", הרים את גבותיו לשני כיוונים, כאילו אמרו: כן ולאו. פורים משולש. נתפלל ונשמע. אתה תחלק חלב ואני — מתנות לאביונים. שנינו שליחי מצוה.

החלב לא חלבך הוא, והכסף לא כספך. ממקור אחד ניתנו". הוליכו בעלייה אל בית הכנסת הקטן של בית החולים „ביקור חולים".

„אתה רוצה לבקר עליון ?"

„בא לבקר תחתון. את הכסף נתן כהן בסתר, יהושע ברגשטייגר. ואני שליחו".

„מה לאיש הזה ולאביה של תרזה ? העורב בישר לו את הפגישה הזאת ? שהיו עיניו את האיש ההדור המהלך לעצמו ובדבר לעצמו בידיו, בהנעותיו קצרות, חדות, בניע ראשו, בהנעות מקוטעות. כדי להפסיק התנועות איה עתה לא אמר לבריח מכנו. כי הכיר שכו של אבי תרזה — שאל: מה לך ולגביר הזה. ברגשטייגר ?"

„פקיד שלו. ואתה החלבן של תרזה".

ירוחם נחרד. למה נחרד ? הלא. כל ירושלים יודעת שהוא חלבנה. „מה שכך כי אדע ?"

„יואל ספכיה".

„ד"ר יוליוס רייכמרמן — יואל שפכיה, הגורד דין הורכער יוצא הדופן, הכפורפס, איש הסיעה הרד-קלית של יצחק גרינבוים, חברו של רובוס שטריקר. תלמידו של נתן בירנבוים האוזר, ומאי- שים אותי שאני הסיטרא אחרא, מנהיג ציוני ומנהיג סוציאל דימוקראט, חזר בתשובה ותוקע בשופר על יד הכותל המערבי בראש השנה בשבת. הרצעה את הארץ. גירית את הערביים לפרעות".

„בדין תקעתי. היה לי על מי לסמוך. אתם הפקרתם אותי. זנחתם. כפרות עיניתיי הרבים. אינני איש רינה. מיההה אותי ואפת. הערביים איגב צריכים עילה כלעצר".

„מאין עתה ?"

„בלמברג.

„אף אני".

הסיג ד"ר יואל ספכיה את „יאל" אחור הס- תכל בפרצופו של ירוחם: „גם אתה. גדוליה לא הורו עליה. גם היא חטאה. יהודיה אינם נג- אלים".

„הנה אני הלודש".

„מה אתה ? כתו בעס. בן עיר אתה. הבא ואעיבך: יהושע ברגשטייגר זכות אבות לו. יהושע מגיע עד לבית הזה. על בן הבקרו כו. הוא עצבי בעל בידה. רחוק לאתנו. אינו יודע תורה שבע בן דינרי. באבין שהוא שולם בהם. טוב טוב. כחולה צדקה. נצפה עליהו. תרזה — נשמה גדולה, נשמה טהורה. הישראי, שהיא גדולה מד- לא לפי בידהנו. אני הייתי לעתידה. אני רואה. כלום איני רואה. יהושע באלמנותו יושב. ענף אחת הענפים יסורה. ענף לביה זוד. עתה בן עיר. ירוחם שבך. ירחם אותך השם. שם ידו על ירוחם ובירכו. „אל תדבק בה. לא דק לך היא. הצל נפשך. בעוד מועד, פן תאחר".

האם בבגצון ידבר ? כליה מעם אביה ל- הרחיקו מתרזה ? איב לו. אולי בכל זאת מנהג פורים ? מבית הכנסת בקע קולו של בעל הקורא הרעשנים הרעישו. והאקדחים ירו והעמודים דפקו.

„המן הרשע. המן הרשע. המן הרשע הורד מן התליה. העץ אמה גבוהה. לו היה גבוה עד השמים לא יכלו להורידו. להכיסוי". קפץ ד"ר ספכיה אגרופיו. יש לנו פקק באתגיה. אינבו שוכבים. שבות בידכי היהודי לשעה היתה. כתביני לדורות, אטתקה, בצד הגלה אחת וכה אחר כך ? זכה אחר כך ? אמנך ? כותפ בכוח רב את ראשו של ירוחם עד לכישכב האופניים, הכדים קישקשו. „ישבם ! הוצא פקק אוחיך בא להתעית ירושלים לקרא המן הרשע בא ! שופע בדיהותיו ? הבב בהגלית, והעולם ברשעו. ועתה הזהר בנערה הזאת. לך, כהרף נפרד לביה על הבלי אהבה. שאל אותי ואגידך דאהבה אסח. העילה. המן ההה רבצי העולם בוריפים לו. לם אחד בזיר להודים את השטים, ואומר לכדות דרכו לעקץ באצבעות ידיו, ואגו בחרישים איננו סובטים את הבוחה הפכך. את ביתובה ברק הרגו. כי אתה לפת הזאת ? ברח לך...".

ירוחם ניתק ממנו. הרים את האופניים ועלה עליהם. האיש נאבד. הוביע עתו ידיו אל גבו על הבורדה. כבותיהם שייבב. ניחם. נכנס לבית הכנסת. יתפלל במנין שני.

ג

ירוחם שמע על האיש בילדותו. בלמבר- לבברג הילכו אגדות על בן הדיין העילוי שברח לו אחרי דרשת הבר מצוה, שהפליאה את גאוני העיר. סיפרו שהשתמד והוא יועצו האישי של קיסר פרנץ יוזף. כשירוחם בנער היה קורא את נאומיו בקונגרסים הציוניים. משמע: ההשתמ- דות — בדיה. ידע שעלה לארץ ישראל אחרי גלות תשובה. בממשלת המנדט אסרה אותו בשעת התקיעה, בכותל המערבי האדוקים אמרו: עוכר ישראל ציוני, מחלל שבת (הדבר רסופר בפרק אחר שבספר). אך ירוחם לא פגשו בלתי היום. לא ידע שאצל ברגשטייגר הוא עובד. אוי לו לאותו עילוי, גאון שירד בפסי ירידה. הוא יכול לשבת כיום בתפקיד כלשהו ? אם משחק פורים הוא זה, גם אז אוי לו. כל הסיפור על מתנה לאביונים — סיפור בדוי.

בשכונת מחנים, כשירוחם מודד מידת החלב בגודש, כידו הטובה עליו, הופיע האיש. שני תיקים בידיו: „הדירכני. מתנות לאביונים".

„מנין לך בלימת הלוקת החלב ? איך הד- בקת אותי ? בגללך אני כאשר יהלוך חלב לתי- נוקות". פלא, לא הבציא.

„אל הדהב בנפשך. כי נמלטה מהכן כשם שנמלטה כשמיעה קריאה המגילה".

„אני כירד בבבוה".

אין מציה דוחה מצוה. לו שמעו כל העם פעם אחת קריאת המגילה היה המן נשאר תלוי על העץ לעדי עד ולעמלק לא היה זכר עוד. אנו, אנו בכוח אוזנינו מחללים את שבועת השם שנשבע בכס יה".

„הבליכ", רגז ירוחם, הגיע שבגללו לא יסיים היום את עבודתו. אינו פנוי לאיש הזה הגאון. „הבבית עליו. אבל לי אין פנאי. יספר לתרזה, תדאג לאכפיו, לרפאו.

„בנים כל היהודים וכל האלמנות, שאין להם גואלים ואין להם מי שיערוך להם סדר פסח ובעיך להם סדרים. משפחה משפחה על עדתה. עדה עדה — כמנהגה".

„מה הם פורים בירושלים ?"

„פורים של ירושלים. כיוון שאל ירושלים של מטה צופה עין תמיד של ירושלים של מעלה כפלו ושילכו לה את פורים. ירבוגו על עולם הלזואי ונצבה גזכיה שאנו מהלכים פגדים בירו- שלים עירך. לנב הכהא. לבי, לבי". דפק לא על הלב כי אם על התיקים שהיה ורעוהו, כאילו בהם כמון לבוי. נמהר. היה הבדרוך. נחלק מתנה לאביונים — מתנה לטבבו".

בבי הבית לבושים הגיציה לפי כה פרוטתם עובדים ובכתכלים בעיניהם. „מה הולך פה ד"ר יואל ספכיה, פפה אחד התיקים הוליק ופנבי כבבבבת לכל הילדים ולראש המשפחה. „מה זה ?" פורים שבחי", רק ירוחם אחריו, מוביל אופניו עם כדי החלב.

„היום לכנוס לפסח ?"

„היום הקריאה: לך כנוס. שואלים בהלכות הפסח יהום לפסח לי יום".

„כלום הלכה אתה שואל ?"

„הלכה למעשה. עשית מעשה במלכה והלכה בהקייבה".

„את התלכנות לסדרים אני מבין. היכן ימצאו אילבות ובמחי סודים וכלי פכה וצרכי פסח ובבלים יבורכי הסדר ?"

„היפלא במעשה מציה דבר ?"

בביקוריו אצל ד"ר תרזה בת הרים מיסר לא הזכיר את פגישתו עם ד"ר יואל ספכיה. היא לא הזכירה לסגיר עד כה. כלים אחיד מבצ עיניה. לא היה בי ולא כלים כבויזה. אין לו כח לגאוצים לעבור את הגבול. לא בכוחו עתה לקרוא. לעזרה. לעצמו אינו מוסיף. למה בכל זאת אינו אומר לה שתצילו ? מהייפר ואינו אומר. מהייפר ואינו אומר. לבסוף פלט: „כבר נאמר", ושתק.

„מה נאמר ?"

„בשכה".

„מה ?"

„פסוק".

כשרואה את הגבה הרזה בבגדי התאקי שלו, הבסתיר בלוריתו המבריקה שהודית כתחת לקסקט האפור ואת עיניו המחוורות הגדולות, השקועות בשקעים כלבנים, כי שובבע קולו החם העבוק, היבשי, הבוגר, האדיב, יהפלא בהיוודע לו. שהוא מיכקד להודעט. הם אינם בהחיים ברטיטות פיקת הגרגרה שלו, הבגלה, ישותו לאבהו. כי בשפר שהוא אינו יודע אם הוא ישן או ער בלילות, מלבד תרזה ? עתה נוספה אותה פגישה מזועזעת. בזמנפ היה לראות את ההדור היפה מחלק „מתנות לאביונים". איך קיבלוהו בני הצוני, לא בשבחה, כי אם בתמיהה, בפיקפוק, באי אמון, לבסוף לא עבדו בפתיגו של הכסף. אך — ללא הודה. ללא הכרת טובה, אלא בחיוך מלגלג, וההלק הוציא מטבעות ביד רכה וטובה, גדושה. הילדים רצו אחריהם, — בגלל ההוא היה ירוחם גלעג, פורייד. קראו אחריהם ויברו בידי פורים והרעישו ברעשנים ויתו צוויה וזיקו, ורצו לבגיהם יביטרו בואם. חה האיש היה מגדולי הפרקליטים בווינה, שבי מכידתו היה חלוי כלכ: „כל פורעי וינה ההבוד וזה האנחו ובאו אליי". היום הטיפי היה לירוחם יום עיצוי. והו, לד"ר יואל שפכיה, יום שמחה. יום מצוה. נדיב היה. דיבר לעניין, ביקש קרבתם, להראותם שחסד הם עושים עמו — מזכים אותו במצוה פורים. צדקה הם עושים עמו. ספק אם קנה לב אחד או שניים. כל בית והמליה שלו. אינו סוכן להפתעה, ליציאת דופן, אף על פי שיש לו טובת הנאה. אחד הילדים הגדולים אף חטף תיק הוהות לורודה. בתיק יו עוד מטבעות. ירוחם רדף אחריו להשיגו. וד"ר יואל ספכיה רדף אחרי ירוחם, כגע לבבו להשיגו. האצפכים צחקו. והחוטף נעמד ברוחק וצעק: „אתה פותח יד לפושעים". רגז ירוחם. „אני מכיר את העם הזה. הם עלובי עולם. אין בעולמם אלא פשעם. העניים הישרים יש להם עולם כלאי-יקרם. הלוואי והיה חלקי עמהם".

שאלה ד"ר תרזה בת הרים את ירוחם סבי עיניו היי סיום: „רצית לומר להגיד ביוחד ?" „מה ? כן ? כן ? אל תתהלל ביום מחר, כי לא תדע מה ילד יום. לי הוא יולד יסורים והרפת- קאות של יסורים".

„נכה רזה אחד".

קב. נדכה היה לו שהוא רואה את התיק החסוך של הפכנתר. תיק של פורים בונה היה. חזר ויסב. החת לספר לה את ביקעת נפשו, פישפש בכיסו והוציא פתק ההודו.

„מה מציק לך ?"

כשבא הביתה היה התיק על המטבחה קשור בהוד הבדרגה. אל כיבב אופניו זכי בכבבוה. ד"ר יואל שפכיה לכני ולא הוא. ירוחם. מנה את המטבעות, כאילו ידע כמה היו בו. צריך לפגוש אותו, „להחזיר לו את התיק. הוא אמנם הפקירה. אבל יקבה בי צדק. ידע הוא את נפש הדוכבים איניקים. לא עלה בדעתי שב- זכותו. במות הכריל להב היב היבב, החזרה הגדולה. לא הדך יכתרוד ברגשטייגר להחזיר את התיק, לא הביאו אף לתירה. לא רכב לעבודה בדרך שרגיל לרכוב בה בכל בוקר בביקרה.

(המשך יבוא)

יציאה ד

יום ששי ד' אייר תשל"ד 26.4.74

مكنز من الاجل

صكذا من الاجل

בשדה הרפואה והבריאות

הועידה התשיעית — ועידת מיפנה של קופ"ח

מאת ב. אדלר

הועידה התשיעית של קופ"ח, ש־התקיימה בחודש שעבר ב"מבטחים" בזכרון יעקב, תשמש ללא ספק כ־ועידת מיפנה בשל השינויים המהו־תיים והצפויים בעקבותיה בעבודה המינהלית והרפואית של קופ"ח. ב־שינויים אלה יחוש החבר בעתיד, אם כי לא בבת אחת, הם יתבטאו בין היתר, בהרחבת השירותים וב־שיפורם.

הדאגה לחבר עמדה במרכז הועי־דה הדבר בא לידי ביטוי באווירה השקטה של הדיונים, שהתנהלו אמ־נם בין סיעות פוליטיות יריבות, אך לא היריבות הפוליטית היא שהפרי־דה ביניהן. הדיונים היו, בדרך כלל, לגופו של ענין ומשתתפי הועידה חיפשו את הדרכים הטובות ביותר לרווחתם של החברים המאורגנים בקופת החולים הגדולה ביותר במ־דינה.

פנים חדשות במשרדת קופ"ח

בועידה האחרונה של קופ"ח היו מיוצגות בפעם הראשונה סיעות ש־בעבר לא היו מיוצגות, בהתאם ל־שינוי שחל בייצוג בהסתדרות. ב־התאם לכך נבחר גם ועד מפקח ח־דש, ששינה את גופו האנושי — על ידי הסיעות החדשות ו־פרישתם של חברים רבים מהסיעות הקיימות, שמהם שירתו בגוף זה עשרות שנים. את מקומם של עסק־נים הותיקים תופסים עתה אחרים, בהם בולט משקלם של הצעירים ו־הרופאים. גם ראשות הועד המפקח עברה לידים חדשות ואת מקומו של פנחס רשיש ממלא עתה אהרן בקר, לשעבר המזכיר הכללי של ההסתד־רות. נסיונו הפרלמנטרי הרב של א. בקר בא לידי ביטוי כבר בישי־בה הראשונה של הועד המפקח.

סמכויות מהמרכז להנהלה

המרכז נתכנס בימים אלה לישי־בתו הראשונה ובחר, לפי החלטת הועידה, בהנהלה, שתשמש בגוף מבצע של קופת־חולים. המרכז בחר פה אחד ביו"ר א. ידלין, ומ"מ היו"ר — ד"ר ח. טוויקים. דורון כמ"כ חמישה חברים, שכל אחד מהם יהיה ממונה על אגפים מ־ קודם.

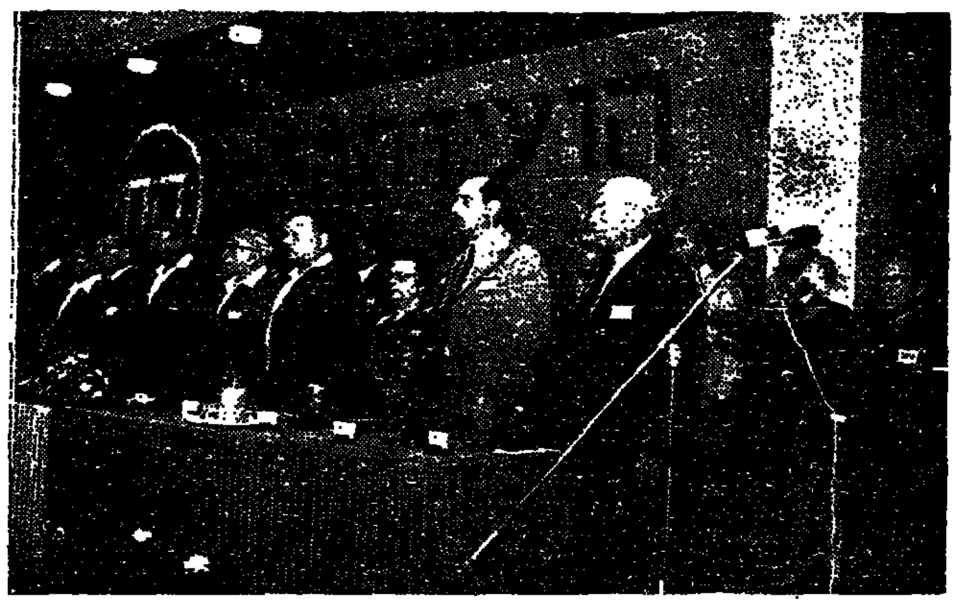

ועידת קופת-חולים מתייחדת עם זכר הנופלים

החבר שואל - קופ"ח עונה

החבר שואל:

מר ה. ד. מרמת גן שואל:

מסיבות שונות שלא אוכל לפר־טן במכתבי איני חבר בשום קופ"ח. מכיון שבשכונתי הוקמה מרפאה חדשה ע"י קופ"ח הנני מעונין ל־קבל בה עזרה רפואית בעת ה־צורך. אודה לכם אם תייעצו לי לאיזה מוסד לפנות כדי לאפשר לי זאת וכן אם תוכלו לברר כמה יהיה עלי לשלם בעד כל ביקור, הנני שכיר במפעל פרטי קטן ואין ב־אפשרותי לשאת בהוצאות ריפוי פרטיות שהן גבוהות ביותר.

תשובה:

מהשאלה הבינונו שהמדובר בש־כיר ושכירים זכאים לקבל עזרה ב־קופ"ח בזכות המס המקביל המש־תלם גם אם הם אינם חברים. ה־עזרה הרפואית נותנת להם תמורת תשלום נמוך ביותר, למשל: ביקור אצל רופא — 2 ל"י. השואל צריך להצטייד באישור מתאים מהמעביד הבאשר שהוא עובד אצלו כשכיר ועם אישור זה יוכל לקבל העזרה בסניף הקרוב לביתו.

החברה צ. ה. מקרית ביאליק כו־תבת: אושפזתי בראשית אפריל ב־בית החולים רמב"ם בגלל שבר ברגל שקרה לי בעת טיול, מאחר שהנני חברה בקופ"ח רק מראשית פברואר ש. ז. נמסר לי שעלי לשאת ב־חלק מהוצאות האישפוז. שאלתי היא אל איזה מוסד עלי לפנות ב־כדי שאשוחרר מהתשלום האמור. הנני במצב כלכלי קשה ותומכת בהורים זקנים ואין באפשרותי לע־מוד בהוצאה זו, כי כנראה אחזה כאשפוזת למעלה מ־3 שבועות.

תשובה:

הפניתי השאלה למחלקה לזכויות חברים במרכז קופ"ח. ממנה נמסר לנו: הועידה האחרונה של קופ"ח, שנתקיימה בסוף מרץ, החליטה ל־קצר תקופת ההמתנה לזכאי לאישו־פוז ע"ח קופ"ח מ־6 ל־3 חודשים, כמו"כ החליטה הועידה שבמקרה אישפוז במחלה חריפה זכאי החבר לאישפוז ע"ח המוסד מיד עם תחי־לת חברותו בקופה, כפי שהתרשמתי מהתאור המקרה זכאית החולה צ. ה. לאישפוז זה ללא כל תשלום. עליה לפנות לסניף קופ"ח שאליו היא שייכת והענין יסודר.

קופת חולים
של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המרכז
תל־אביב, רחוב ארלוזורוב 101 / ת. ד. 16250 / טלפון 26 22 11

החלה הרשמה לאחיות מעשיות לנשים מבוגרות ואמהות לילדים

הקורס יפתח בספטמבר 1974 — תשל"ד במתכונת שנת הלימודים הנהוגה במוסדות החינוך בארץ (בתי ספר וגנים) ובשעות לפנה"צ.

מתקבלות נשים עד גיל 45 בעלות השכלה עממית לפחות.

להרשמה וקבלת פרטים נא לפנות ישירות למזכירות ביה"ס לאחיות ע"י בית חולים קפלן רחובות, בכל יום בשעות 08.00—4.00.

מרכז קופת חולים

חמישים ושניים מיליון ל"י יושקעו בפיתוח בתי ההבראה של קופ"ח

תכנית לפיתוח בתי ההבראה וה־החלמה של קופ"ח בהשקעה של 52 מיליון ל"י עובדה ע"י מרכז קופ"ח. התכנית כוללת הקמת בית החלמה חדש ברעננה, שישמש ב־עיקר לשיקום חולי לב, כמו"כ יפו־תחו בית החלמה ומרחצאות בים המלח ליד המעיינות המינרליים "חמי זוהר".

יצחק קדמן חבר מרכז קופ"ח ו־ראש אגף להבראה, שמסר על כך בועידת קופ"ח האחרונה, ציין כי הנהירה של מתרפאים לים המלח היא רבה והדרישה כבד החברים למקומות הבראה שם גדלה והולכת. במקום יש כבר לקופ"ח אחוזה ע"י המקורות עם מלון "עין בוקק", שבו שוהין מאות מבריאים מטעם קופ"ח. לפי התכנית יורחב חלקה של קופ"ח במקום זה. תכנית ההר־חבה כוללה הרחבה בתי ההבראה הקיימים בארזה, שבי־ציון, נתניה, מעלות ו"בית־בוסל" בצפת. "מרגוע לעובד" מתכננה הרחבה של בתי־ המרגוע שלה בכנען, צפת, אשקלון ושבעון. בס"ח יתווספו למעלה מ־ אלף מיטות.

16 הם בתי־ההחלמה־וההבראה ה־מנוהלים ע"י קופת־חולים, ובהם 2693 מיטות. מועסקים בהם כ־1000 עובדים והתקציב השנתי ההפעלי (כלבד בניה וציוד) עולה על — 25 מיליון ל"י. מספר המבריאים ב־שנה מגיע ל־63 אלף — אמר י. קדמן.

בדבריו ציין את חלקם הנכבד של חברת "מרגוע לעובד". קרנות ה־פנסיה: "מבטחים", קרן ביטוח פנ־סיה של הבנין וקרן הביטוח של פוע־לים חקלאים וכן איגוד עובדי המ־דינה וארגוני הרופאים והעובדים של קופת־חולים — בפיתוח ענף ההבראה על־ידי השתתפות בהקמת בתי הבראה.

הוספת מוסדות "שיפוריים"

מאז הועידה נפתחו המוסדות ה־מפוארים ביותר בענף ההבראה — זה של "מבטחים" בזכרון־יעקב, ה־מכיל 180 מיטות והוגדל ב־1972 ב־עוד 40 מיטות. בית־נוטשפלד ב־מעלות גם הוא נפתח ב־1968 הוגדל

י. קדמן — ראש אגף ההבראה במרכז קופ"ח

ב־1968 והוגדל ב־1972 ב־40 מיטות. בסוף שנת 1968 נפתח בבית־נוטשפלד במעלות בנין חדש ל־60 מיטות וב־סוף 1972 נפתח המיספר שבמוסדות ההבראה של קופת־חולים — "מגדל הים" בטבריה עם 320 מיטות. בסיה נוספו בתקופה זו מבין ועידה לועי־דה 680 מיטות, גידול של 35%.

פתיחת מוסדות חדישים אלה הבי־אה גם לפעילות רבה של קופת־חולים וחברה "מרגוע לעובד" לשי־פור מוסדות ההבראה הישנים ולהע־לאת רמתם. נסגרו 2 מוסדות מיו־שנים בטבריה ובמגדל, שלא הת־אימו להפקידם. בוטלה המיטה ה־שלישית, שהיתה קיימת בכמה מן המוסדות, בוצעה ועדיין מתבצעת הצמדת שירותים לכל חדר, נבנו בריכות שחיה, ובמוסדות אחדים הותקנו ומכניסים מיזוג אויר לחד־רי האכילה ולאולמות הבידור.

חידושים בשיטות הנופש

נוסף להעלאת הרמה של תנאי ה־אכסון והאירוח, הננו ערים לצורות החידושה של נופש המקובל על ה־ציבור הרחב, ובעיקר על הצעירים. כידוע בוטל בזמנו האיסור, על קב־לת מקומות הבראה לזוגות. עתה מגיעים כ־70% מן הנופשים הה־מבריאים בזוגות.

צעד נוסף הוא הנהגת הבראה של הורים עם ילדים בגיל בית־הספר. עתה נהוג סוג הבראה זה בבית יע־רי בבית־אהרון, בבית־גורין ב־כפר־החורש, בבית־גיסן בנתניה, ב־בית־נוטשפלד במעלות, בכנרות ב־טבריה ובמידה מסויימת ברוב בתי־ההבראה שלנו. בבית־רמז בזכרון־יעקב נבנה הולך בנין ביחוד מות־אם להבראת הורים עם ילדיהם.

עתה מארגנים, בשיתוף עם הוע־דה לבריאות גופנית של מרכז קו־פת־חולים, מחזורים של עובדים מ־מקומות עבודה ומפעלים — לנופש ולתרבות הגוף. תכניות נופש אלו הכלולנה פעילות ספורטיבית ושמי־עת הרצאות על אורח חיים נכון, תוך כדי נופש ובידור.

כמו־כן מתכננים הקמת מחנה־נו־פש למשפחות שלמות ליד הכנרת בשיתוף עם החברה להגנת הטבע. במחנה זה יוכלו הנופשים להכין לעצמם ארוחות ולבלות את יל־דיהם הפעוטים.

רוב חדשי השנה טובים לנופש

גם לאחר הגשמת תכניות הפיתוח וההרחבה אי אפשר יהיה להיענות לדרישה הגוברת, אם לא יבין צי־בור החברים שרוב חדשי השנה טובים לנופש ולהבראה, וכי אין ל־צמצם את הפונה לחדשים ספורים בלבד. רק בדרך זאת ינוצלו במ־לואם המוסדות, וחברים רבים יו־תר יבואו על סיפוקם.

קופת־חולים היתה החלוץ בתחום ההבראה במדינה והיא קבעה את דמותה ורמתה. ההבראה בקופ"ח משמש מורה־דרך לנופש הן בתחום התזונה הנבונה, התקין וה־היגיינה והן במחיר השווה לכל נפש.

בתי ההחלמה הם חלק בלתי נפ־רד משירותי הבריאות של קופת־חולים — אלפי מחלימים אח־רי ניתוחים ואשפוז הזקוקים לרי־פוי בדיאטה מחלימים, חוזרים ל־בריאות תקינה — ציין י. קדמן.

בית הספר לפיסיותרפיה של קופת־חולים

בשיתוף עם מכון וינגייט מודיע:

החלה ההרשמה לבית הספר לפיסיותרפיה

1. הלימודים יתקיימו במכון וינגייט, בבתי חולים ובמרכזים לפיסיותרפיה.
2. תקופת הלימודים — 3 שנים.
3. הגיל מ־17 עד 35 שנה.
4. תעודת בגרות חובה.
5. שפות — עברית ואנגלית.
6. מתקבלים כועמדים אחרי שירות צבאי או משוחררי צבא.
7. ההרשמה תסתיים ב־31.5.74.

פרטים נוספים במזכירות בית הספר במכון וינגייט ליד נתניה, בכל יום בין השעות 08.00 עד 16.00.

מרכז קופ"ח

מהחלטות ועידת קופ"ח

הועידה מאשרת בחיוב הרחבתה והעמקתה של שיטת עבודת הצוות (רופא־אחות), המקיפה כיום כ־80% מרפאות עירוניות בארץ. יתרונה של השיטה הנ"ל הוא בכך, שהיא מרחיבה את תחום הפעולה של המרפאה הראשונית בהכלילה בו נושאים הקשורים לבריאות מונעת, רפואה חברתית ולהבטחת של חולים במחלות ממושכות. העבודה בשיטה זו גם יוצרת תנאים, המאפשרים להעלות את רמת הטיפול הרפואי, בשלביו השונים, לחבר ולמשפחתו.

הועידה מטילה על מרכז קופת־חולים לעבד תוכנית אב לארבע השנים הקרובות. במסגרת תוכנית זו תורחב עבודת הצוות במרפאות העירוניות.

מתוך מגמה לשפר את התנאים להגשת העזרה הרפואית במרפאות ולהקל על גישתו של החבר אליה, מחייבת הועידה את הנהגת שיטת הביקורים אצל הרופאים במועדים קבועים מראש ומטילה על המרכז להגשימה. מרכז קופת־חולים נקרא לעשות כל הדרוש לשפר את הגשת העזרה הרפואית, באמצעות ביקורי־בית בשעת הצורך.

הועידה מחייבת את מרכז קופת־חולים לבחון את האפשרות לקיים שירות, במקרים דחופים, עזרה רפואית, גם בימים ובשעות שבהם סגורות המרפאות.

מרכז קופת־חולים מצווה לעודד את הידוק הקשר בין צוות המרפאות לבין אוכלוסית החברים המאוגדים בקהילה.

הועידה רואה בחיוב את השלבים הראשונים בהנהגת שיטת "טיפולי־בית". לאור הנסיון החיובי שהצטבר בתחום זה במלחמת יום הכיפורים מטילה הועידה על מרכז קופת־חולים להוסיף ולפתח השירות בשיתוף עם מוסדות אחרים העוסקים ברפואה הציבורית בישראל.

הועידה רואה בארגון העזרה הרפואית המקצועית במרפאות הכוללות שליד בתי־החולים צעד חשוב להעמקתה ולשיפורה של העזרה הרפואית לחבר ולמשפחתו, ומחשיבה מאד את הקשר בין מרפאות אלו לבין בתי־החולים. הועידה מטילה על מרכז קופת־חולים להרחיב שיטה זו ומחייבת הקמת מרפאות מקצועיות של קופת־חולים גם סמוך לבתי־חולים ציבוריים.

הועידה רואה צורך להורות למרכז קופת־חולים לבחון מחדש שיטת הנורמות והפרמיות במגמה להמירה בשיטה אחרת.

הועידה מציינת בסיפוק את מאמציו של מרכז קופת־חולים לקצר ככל האפשר את משך ההמתנה לרופאים המקצועיים ומחזקת ידי המרכז להמשיך במאמצים אלה, בין היתר על ידי הרחבת הפניית החולים לרופאים מקצועיים שמחוץ למרפאה.

הועידה רואה בדאגה את בעיית המחסור במיטות במערכת האשפוז הכללי במדינה ותובעת מהממשלה ומהמוסדות הנוגעים בדבר לפתור בעיה זו. עם ציון פעולותיו של מרכז קופת־חולים בתחום האישפוז, מטילה הועידה על המרכז להרחיבו, תוך הגדלת חלקה של קופת־חולים במערכת האישפוז הכללי.

הועידה מחייבת הקמת מחלקות פסיכיאטריות בבתי־החולים הכלליים של המוסד בהתאם לתכנית הכלל־ארצית לפיתוח האישפוז. הועי־דה רושמת לפניה את הודעת מרכז קופת־חולים שהוא בוחן את הר־חבת השירותים לפסיכיאטריה של הילד בכל רשת המוסדות של קופת־חולים.

לאור המחסור החמור במיטות לאישפוז ובשירותים סיעודיים רושמת הועידה לפניה בסיפוק שמרכז קופת־חולים אישר את התכנית הכוללת לפיתוח שירותים שונים לחולים במחלות ממושכות ולקשישים בקופת חולים בארבע השנים הקרובות. במרכז שירותים אלה עומדת המרפאה הראשונית המשפחתית. התכנית כוללת:

הועידה מחייבת את מרכז קופת־חולים לעשות כל מאמץ אפשרי לשנות ולשפר באופן ניכר את תנאי האישפוז הסיעודי בישראל.

מתוך הכרת הליקויים הקיימים בתחום בריאות השיניים בישראל, מעודדת הועידה את מרכז קופת־חולים להוסיף ולפתח את שירותי ריפוי השיניים בעיר, בכפר ובאיזורי הפיתוח, תוך דאגה מתמדת לציודם, לרמתם המקצועית ולהרחבתם.

הועידה מטילה על מרכז קופת־חולים לבחון את האפשרויות השונות בתחום הנהגת ביטוח מיוחד לריפוי שיניים.

הועידה קובעת, שדאגתה של קופת־חולים לבריאות החבר ומשפחתו חייבת לכלול את כל תחומי הרפואה: הן רפואה מונעת, רפואה טיפולית והן שיקום רפואי. הועידה ממליצה לאחד שירותים אלה במרכזי בריאות בכל מקום שהדבר ניתן.

הועידה מטילה על המרכז להרחיב את פיתוח השירותים האישיים במסגרת תחנות אם וילד והשירות הרפואי בבתי־הספר, בתיאום משרד הבריאות ויתר מוסדות הרפואה הציבורית.

הועידה קובעת, ששירותי הרפואה המונעת של קופת־חולים יפותחו במיוחד את הקמתם של מרכזי בריאות, שבהם שילוב מסוג זה בים להשתלב במידה מירבית בשירותי הרפואה הטיפולית, ומחזה ברמה גבוהה.

דיאטה להרזייה

(ערוך ע"י השרות הדיאטטי של קופ"ח, ירושלים. הדיאטנית — קטה ...)

1000 קלוריות: 100 גרם פחמימות, 93 גרם חלבון, 26 גרם שומן. דיאטה דלת שומן ובלי סוכר. יש להקפיד על ההפרש של הארוחות. יש להקפיד בשקילת המזון. מזון מבושל יש לשקול לאחר הבישול.

הירקות המבושלים המותרים: דלעת, חצילים, כרוב, כרובית, קולרבי, קישואים, שעועית ירוקה וצהובה, תרד, פטריות.

הירקות החיים המותרים: עגבניות, מלפפון, גמבה, חסה, פלפל ירוק, צנון צנונית, בצל ירוק, פטרוזיליה, שמיר.

הפירות המותרים: יש לבחור בכל מקום, שמופיע בתפריט ½ מנה, בין הפירות הבאים לפי הכמויות המסומנות. אבטיח — 200 גרם עם הקליפה. מלון — 300 גרם בלי הקליפה. תפוחי עץ — 130 גרם עם הקליפה. תפוז — 190 גרם עם הקליפה. אשכולית — 230 גרם עם הקליפה. 2 קלמנטינות 150 גרם עם הקליפה. ¾ כוס מיץ של הדר טרי.

הבשר והדגים המותרים: בשר בקר רזה, עוף רזה, הודו, תרנגול־הודו, כבד (לא מטוגן), דג פילה, דג בקלה, דגי ים. כל לדג פילה בארוחת ערב אפשר לאכול: 100 גרם דגי ים או 100 גרם גבינה לבנה רזה, או 1 ביצה רכה או קשה.

שתיה חופשית: תה, קפה, סודה, מים, תמצית מיץ תפוזים (בלי סוכר) מהול במים.

התפריט

ארוחת בוקר: 1 ביצה רכה או קשה. 30 גרם לחם כמו, 25 גרם (½ חבילה) גבינה לבנה רזה (כהוויה), 1 צנצנת לבן כמוש, ירקות חיים 100 גרם, קפה או תה ב־2 כפות חלב עם שומן.

שעה 10: פרי (לפי בחירה בין הפירות המותרים).

ארוחת צהרים: מרק צח, בלי שומן, 100 גרם בשר מבושל, עוף קטן או 100 גרם כבד, 200 גרם ירקות מבושלים. 100 גרם ירקות חיים. פרי (לפי בחירה בין הפירות המותרים).

ארוחה 4: תה או קפה עם סוכרזית, פרי (לפי בחירה בין הפירות המותרים).

ארוחת ערב: 100 גרם דג פילה, 75 גרם גבינה לבנה, 100 גרם ירקות חיים, תה ב־2 כפות חלב עם סוכרזית.

לפני השינה: פרי (לפי בחירה בין הפירות המותרים).

מאכלים אסורים

מאכלים מתוקים: סוכר, עוגות, עוגיות, שוקולד, סוכריות, ריבה, גלידה, ג'לי, כל סוגי המשקאות המכילים סוכר.

שומנים: מרגרינה, חמאה, שמן, ביצונית, מיונית, שמנת.

בשר עוף, דגים: בשר שמן, עוף שמן, נקניק, נקניקיות, כל סוגי דגים בשמן, דג מלוח.

תוצרת חלב: שמנת, אשל, יוגורט, גבינה צהובה, גבינה שמנת, גבינה מלוחה, גבינה שמנה.

מרקים: כל מרקי ירקות מלאכותיים, כל מרק עם תוספת של קמח, אורז, סולת, אטריות, גריסים, קמח, כל קמח או יבשים. מרק בשר שמן, מרק עוף שמן.

ירקות: תפוחי אדמה, בטטה, אפונה יבשה, אפונה ירוקה, קטניות, תירס.

דגנים: אורז, אטריות, סולת, קואקר, בורגול, כוסמת, פתיתים.

פירות: ענבים, צמוקים, תמרים, תאנים.

אגוזים: כל סוגי האגוזים, גרעינים, בוטנים, שקדים.

משקאות: יין, קוניאק, ציק, ויסקי, בירה, כל מיצים ה... בבקבוקים, משקאות קלים.

שונות: פלאפל, חומוס, צ'יפס, זיתים, אבוקדו, עוגות ... מלוחות.

תכנית להפעלת כליה מלאכותית בבית החולה

השימוש הביתי בכליה מלאכו־תית, יצא כבר מגדר נסיון ראשוני בעולם ויש מקום ל־גבות להפעילו בתנאי הביסה הר־פאים הקיימים בארץ. למסקנה זו ה־גיעה סקירה של רופאי היחידה ה־נפרולוגית בבית החולים השרון ו־מרכז קופ"ח — י. לוי, ל. גולדבן ו. ליברכן — על הכליה המלאכו־תית ואפשרויות הפעלתה בביתו של החולה, המתפרסם בשנתון הרפו־אי של קופ"ח.

לדעתם, יש לעודד חולים כשירים לקראת הכבר המלא לשימוש ב־תי בכליה מלאכותית. הטיפול ה־ביתי משמש תשובה יחידה לכל חו־לה אשר אינו זוכה בטיפול מתאים במסגרת בית החולים מסיבה כלשהי או לחולה הנושא צהבת ומשום כך לא יתקבל ליחידת דיאליזה רגילה.

הם ממליצים על שלב נסיוני שבו תוקם יחידה אחת במרכז הארץ ל־צורך אימון חולים ובני משפחותי־הם. היחידה תצויד ותאויש בצורה המתאימה ביותר להדריך את החו־לים אשר יופנו אליה מכל חלקי ה־ארץ. היחידה המאמנת תסייע גם ב־התאמתו של בית החולים לקליטת מכשיר הכליה המלאכותית. עם הת־רחבת התכניות תוקמנה יחידות אי־מון דומות בצפון הארץ ובדרומה, אשר ישמשו גם כמרכזים איזוריים לטיפול המופך בחולים המטופלים בכליות ביתיות. לדעתם, קיימים ב־ארץ גופי ציבור שיאותו להשתתף בהוצאות הפעלת השיטה.

במסקנתם הם קובעים כי הטיפול בחולים הלוקים באי־ספיקת כליות צריך להיעשות בשלושה ביטויים: דיאליזה בבתי־חולים, השתלת כ־ליה ודיאליזה ביתית. יש לפתח את כל הביטויים כאחד כדי שאפשר יהיה להגיע לכל חולה הזקוק ל־טיפול.

אין די מקום וציוד לקליטת כל הנזקקים

הטיפול בדיאליזה בשלוש עשרות השנים האחרונות חולל מהפכה ב־שדה הנפרולוגיה, והבטיח לחולים האורמיים אפשרויות של טיפול המ־אריך את חייהם ואף מוליך לשיקו־מם המלא. להישג גדול זה הגיעה הרפואה הודות לקומץ קטן של ח־לוצים אשר התגברו על מכשולים רבים וקידמו ענף חדש, כותבים כו־תבי הסקירה.

ברחבי העולם וגם בישראל נעשה הטיפול בדיאליזה כמעט בכל בתי־ החולים, אך עדיין אין די מקום וציוד לקליטת כל הסובלים מאי־ספיקת כליות הנזקקים לטיפול זה. המכ־שול העיקרי בדרך להרחבה של מסגרת טיפולית זו הוא יוקר המכ־שור והמחירים, ריבוי השטח הנ־חוץ לכל מיטה, וכוח האדם הרב ה־דרוש לטיפול. כל אלה מצטרפים להוצאה הגדולה פי כליותיה בהצ־טרפות אישפוז רגילות. קושי נוסף, ש־התעורר עם פתיחת יחידות להמו־דיאליזה, נובע מן המחסור בכוח אדם, המגיע בהפעלה ובתפעול ה־מידע בשכסורות. העבודה ביחידות הללו היא קשה ומסכנת את בריאות הסגל, וההגירה הכספית קויה־בבי־הינת הקירות המקצועי לזו הניתנה לשכטורים מקבלים בתפקידים אח־רים, קלים יותר. מכאן המחסור ה־חמור כל־כך בכוח אדם מתאים ל־הפעלת יחידות אלה הזוכות לתן. כמו כן, מביאים הנסיון המצטבר, המחקר והשיכלולים בשיטה לירי־דה בהגדה בביעיוי התביותה בקרב אוכלוסית המטופלים באמצעות ה־כליה המלאכותית, וכאן שפחות סיכוי בהפניה להחולים חדשים ה־זוקקים לה.

בגלל הלחץ הכבד של החולים ה־זקוקים לטיפול זה ובגלל היותו יקר מאד מבחינה כספית, הוחל ב־1963 לאמן את ראשוני החולים ואת בני משפחותיהם לשרת את עצמם במס־גרת ביתם. נסיון ראשוני זה להעב־יר את הטיפול בדיאליזה מבית־ החולים לבית החולה עצמו נעשה בבוסטון ע"י מריל, שהיה גם חלוץ בהשתלת הכליה, וב־1964 הוחל ב־קיים זאת גם בלונדון ובסיאטל, ארה"ב.

מאז הוחל בדיאליזה ביתית חלפו עשר שנים ובארצות רבות נוספות נפתחו מרכזים מיוחדים לצורכי אי־מון החולים לטיפול ביתי. ואנשים רבים חבים את חייהם לצורת טי־פול זו. בארצות הברית עלה השי־עור בשנתיים האחרונות באופן ני־כר. מתוך כל 10 חולים חדשים, מ־קבלים 6—7 את הטיפול בביתם ו־רק 3—4 מקבלים טיפול במסגרת בית־החולים או במרכזים קהילתיים.

הדיאליזה הביתית יצאה משלב ה־ניסוי בארצות רבות, ובארצות ה־ברית ואנגליה אף הפכה לשיטת טי־פול המבחרת 40 אחוז מכלל החו־לים. שיעור המשתתפים בשיטה ה־ביתית הולך וגדל ואף ילדים כבר משתתפים בשיטה זו.

לדיאליזה הביתית יתרונות רבים על פני הטיפול במסגרת בית־החו־לים. כאשר החולה שוהה עם מש־פחתו, בידו לקיים חיי משפחה וחיים פרטיים כמעט תקינים. בדרך כלל החולה הינו משוקם יותר טוב, חופ־שי לקבוע לעצמו את המועדים וה־שעות כשהוא חפץ לטפל בעצמו ו־ע"י כך גם לא להעדר ממקום עבו־דתו. אוירת הבית והמשפחה מחזקת את החולה מבחינה נפשית ומקטי־נה את עומס הכוח המכוי בחולים אלה. החשוב מכל: השיטה הבי־תית היא הדרך היחידה המבטיחה אפשרויות של טיפול לכל הנזקקים.

בכדי להצליח בהפעלת דיאליזה ביתית יש למלא אחר כמה תנאים בסיסיים והחשובים בהם:

בחירת החולה: — על המועמד ו־בני משפחתו לפתח גישה מבינה ו־אוהדה. יכול כל חולה, פרט לחולים בסיכוכים, להיות מועמד ולהצליח בטיפול זה, בתנאי שהצוות המאמן הוא בעל ידע והחולה זוכה לסיוע רפואי טוב עם שובו לביתו.

אימון החולה במסגרת יחידה שיר־הות: — יש לייחס חשיבות ראשו־נה במעלה ליחידה המאמנת את ה־חולים לדיאליזה ביתית, כאשר בה צועד המועמד את צעדיו הראשונים. אימון זה צריך להיעשות בידי צוות בעל כישורים נאותים להדרכה. יש לבצע את האימון המעשי בחדרים נאורים ובתנאים הדומים ביותר ל־תנאי הבית. תקופת האימון היא בת 6—10 שבועות, בהתאם לכשרו ו־בכרונו של המועמד. מתפקידה של היחידה לקלוט את החולה והמועמד ואת בני־משפחתו העתידים לטפל בו, להדריכם ולטעת בהם תחושת בי־טחון בכל הנושאים החשובים הקש־ורים בהרגשתו הטובה של החו־לה, כמו ניטור השתיה והתזונה, ביטור התרופות, הקפדה על משקל הגוף ולחץ־הדם. יותר מכל הש־בה ההדרכה בתחום ידיעת מכונת הכליה והכרתה, על כל הבעיות ה־טכניות בהפעול השגרתי התקין ובמשבר חירום. כן יש לנסוך ב־חולים ובבני־המשפחה ביטחון ועי־דוד נפשי לקראת צעד זה, ולהצ־טיידם עם שהיחידה המאמנת מוס־פה לעמוד במשענת לחולה מבחינה רפואית וגם מבחינה טכנית, בכל עת בה צצות בעיות חדשות.

בחירת סוג המכונה: — הקריטרי־ונים העיקריים לבחירת סוג המכשיר הם, הם יעילות המכונה ובטיחותה בעת הטיפול. בארצנו נודעת חשי־בות מיוחדת למחיר המכשיר ולר־מת השירות הטכני. מכונת הכליה אשר אומצה במרבית היחידות ב־ארץ מחירה, ללא הציוד הפתוח־הוא כ־17,000 ל"י. תוספת הציוד שתאפשר להפעיל המכונה תוך כדי שנתו של החולה, הכפול המהיר.

בעיות רפואיות וטכניות

הבעיות העלולות להתעורר בעת הפעלת הדיאליזה בבית החולה הן רפואיות וטכניות.

בעיות רפואיות: — הסיבוכים ה־חריפים עים להתעורר בזמן הם מע־טים, באשר החולה מבצע את ה־טיפול בבית עושה דיאליזות תכו־פות, 3—5 פעמים בשבוע, ומכאן ש־השכלישה על התופעות הסקידיה בהסמכות האורמית, כמו יתר לחץ דם וצבירת נוזלים היא קלה יותר. מאידך החוים הסיבוכים כתוצאה משיבוש בהפרין בעייה מכבידה גם כאן.

בעיות טכניות: — השימוש במ־כונת כליה המשתלבת בעלת אביזרים אוטומטיים רבים מקלה על הפעל־תה. אך מורכבותה לעתים עלולה לעורר בעיות קשות. במרבית מרכזי האימון מקדישים זמן לפתרונן של בעיות טכניות חריפות והמפתחות בעת ההפעלה. בכל מקרה של ת־קלה בהפעלת המכונה, על החולה המאומן להפסיק בתהליך הדיאליזה עד אשר מתגברים על התקלה הטכ־נית.

התנאים הדרושים להפעלה במ־ערכת בישראל

אף על פי שהפעלת הכליה בבית־ החולים היא שיטה טובה יותר לחו־לים עצמם, זולה יותר ומתאימה ל־כל חולה וחולה הנזקק לטיפול ב־דיאליזה, לא הצלחנו עד כה להד־ליק ולהפעיל שיטה זו בארץ. מר־בית החולים בישראל הנזקקים ל־טיפול בכליה נקלטים כיום במסגרת השונים השונים, הנפהגיל בבתי־ החולים, אולם כושר קליטה זה הו־לך ופוחת. משום כך אין לקבל את ד־עה, שבתנאי הארץ אי־אפשר ל־בצע טיפול זה בבתיהם של החו־לים. נראה לנו כשלב הראשון שצריך להיות קפדנים בבחירת ה־חולים, על מנת להבטיח הצלחה, ו־יש להקפיד על שלושה תנאים הכר־חיים לשימוש בכליה המלאכותית: מצב פיסיולוגי מתאים, היציב ב־מצבם הפיסיולוגי ירוד או שמחלה אחרת נלווית למחלתם, השגחה רפואית בבית־חולים, עדיפה להשתלבה בכליה מלאכותית ב־ביתם.

רמת אינטליגנציה נאותה. הפע־לת הכליה המלאכותית דורשת הת־מצאות סבירה טכנית, אינטליג־ציה בהירה ובושקה להת־מצאות בשעת חירום, כאשר חלה תקלה במכשיר. לכן האינטליגנציה מצויה של החולה, או של בן הבית המטפל בו, תכנה בעצם כלהתי־קת כליה בביתו.

ביקום כבית. השימוש בכליה ה־ביתית בינוצה בהרבה בזים הבבור ריום של החולה לבית החולה לסביבות המגורים למרכז הנפרולוגי והיכבות בבריצה בבתי־ חירום.

מספר המרכזים הנפרולוגים בא־רץ, בין גדולים ובין קטנים, הוא כ־15 הדרים פרוסים מצפון ועד באר שבע בדרום. אין זמן הנ־דרש ממקום ישוב כלשהו עד למר־כז הנפרולוגי הקרוב עולה על 45 דקות. בדרך כלל יוכל צוות מהמרכז להגיע אל החולה בזמן קצר יותר.

לפי ההערכה כ־23% מכלל חולי אי־ספיקה כרונית סופית בישראל יוכלו לעשות שימוש ביתי בכליה מלאכותית.

שימוש בכליה ביתית מיום הקב־לת שתחרת סגורים לכליה, חסכה ה־בדע אינו נרחב ואין צורך להק־צות לכליה חדר בפני עצמו. כאשר אין ביכולת החולה להקצות את הד־פנה הנדרש, ניתן לפתור את הבעיה באמצעות תוספת בנית, במקובל באנגליה. ברם, נראה כי הפתרון המקובל הנדרש בבעם הלא יצריך אהריכה דרסטים כתוספת בניה, מה גם שהדרעה נותנה כי שטח המגורים לנפש קטור היביבה עם רמת ההפעלת, הבכבובת בבתאי הכר־ יחי להפעלת כליה ביתית.

היבוד לריכה המלפכונים בדרש ל־צוקה צורה הכנרנה בבקרי חירום. חולים שבמגוריהם אינם מחוברים ל־רשת הטלפונים, באיזור שבו יש ל־הבהין להתקנה טלפון, יוכרו הדאי בבעלי עדיפות ראשונה בעלת ה־מבוקשים.

השיבות מניעת המשפחתי

הסכמת החולים ובני משפחותיהם בפני הפעלת כליה ביתית, במתור היהה הם או בעניות בני משפחה, חרכ כבבעים. החולה או בן משפחה עלול להירתע בפני הטיפול המשפח. בפני הצורך להשכלח על בבבי הח־ים ובפני ההפתעותם הצפויים של יתצים הביתיים שונים. יש הבדי הביב חשיבה רבה לגורם הפסיכו־לוגי. בראותם בו אבן נגף בדרך ה־מעבר לטיפול ביתי. אולם נראה כי הטבה הפסולוגית, בעל פה ובכתב עשויה לצמצם הרבה את חשיבותו של גורם זה.

בשלב הניסוי יכולה יחידה אחת המאמנת את החולים לקלוט את מר־בית המועמדים באזורי הארץ השו־נים. לאחר תקופת האימונים יחזרו החולים לאזורי מגוריהם. ביחידת האימון יהיה צורך להדריך גם את רופאי המשפחה אשר באזוריהם ימצ־או חולים כאלה. שיתוף פעולה אתם יסייע להצלחת הטיפול.

מחיר הכליה הביתית הוא כיום 16,750 ל"י כולל היטל בטחון. ני־כוי היטל הבטחון, ששיעורו 20%, יוריד את מחיר הכליה הביתית עד 14,000 ל"י. בהתאם למוצעים אלה תגיע ההשקעה המצטברת בכליות ביתיות בהבבולה — 1,000,000— 1,250,000 ל"י, לפי הבעור ההכר־לואה הבינולים ההקסיכליים. ני־תוח העלות מראה כי דיאליזה המבוצ־עת בבית החולים יקרה ב־36 ל"י מן הנעשית בבית.

היתרונות של שימוש ביתי

ההוצאה בכליה הביתית קטנה ...הר לבית בבהלה החולים ביותר. אם הבבא דרך להכין את בהיה ע־הבציע של הכליה, תהיה עלות דיא־ליזה ביתית אחת יותר התכרת ב־עלות הדיאליזה בבית־החולים יבבית. רכישה עצמית של הכליה, על־ידי משפחת החולה או אירגונים מתנד־בים, תוריד את עלות הדיאליזה ה־ביתית עד לחביה כליה הדיא־ליזה בבית־החולים.

לכליה הביתית יתרון נוסף, שימוש בכליה מלאכותית בבתי־החולים גורם מדי פעם לנגיפות צהבת ביחידות המטפלות. יש חשיבות של הצהבת בחולים ובאנשי הצוות היא קטלנית.

ההסתברות להתפתחות צהבת אצל החולה המטופל בכליה ביתית היא נמוכה יותר. אמנם גורם זה הוא איכותי בעיקרו אך השלכותיו ה־כמותיות, אינן מבוטלות ויש בהן כדי להגה תיהוק לרעיון הדיאליזה הביתית.

עלות הטיפולים הממוצעת לדיאליזה בבתי־החולים של קופ"ח היתה בשנת 1972, כ־120 ל"י. בבתי־חולים שבהם שימוש חוזר בסליל היתה ע־לות הטיפולים לדיאליזה גבוהה יו־תר. באותם בתי־חולים נעשו בס־ליל אחד 2—3 שימושים. ברוב בתי־ החולים נקבו הדיאליזה ביצרני ה־תרופה. הנטיה היא להתחיל ולהשת־מש בנתכרים מוכנים, מיובאים או בתוצרת הארץ. מחיר "סלי" הוגנים לדיאליזה אחת בתוצרת חברה "פ־רבנול" הוא 90 ל"י. אם ייעשו בס־ליל אחד 2 שימושים ירד המחיר עד 80 ל"י לדיאליזה. 3 שימושים בסליל יורידו את מחיר הדיאליזה האחת ל־70 ל"י.

קיימות כמה אפשרויות להפצה הבכלי הדיאליזה בקרב החולים ש־ישתמשו בכליות ביתיות. ביסוד ה־אפשרויות השונות מונחת ההנחה כי "סלי" החברים יוקנו מן המוכן.

קניה השוברים מן המוכבים תיש־קה, כנראה, בקרוב בידי קופת־ חולים, מכן קשה להעלות על הדעת כי המוכבים יואהו להפיץ את החו־מרים במישרין בין המשתמשים ב־הם. מחלקת ההספקה של קופ"ח ת־עביר את החומרים למרכזים הנפרו־לוגיים ואיזוריים (צפון) מרכז ה־רים. מכאן ואילך יורים תוליך ה־הפצה בהתאם להתפלגות מקומות מגוריהם של החולים. חולים שמגור־יהם סמוכים למרכז הנפרולוגי יק־חו את החומרים לבתיהם בעצמם. המרכז ידאג לשיגור החומרים לב־תיהם של אלה המתגוררים בריחוק מן המרכז.

רצוי שכל חולה יחזיק בביתו מ־לאי חומרים לתקופה בת 3 שבועות בממוצע. מלאי לתקופה ממושכת יותר יתפוס שטח גדול יותר ואילו מלאי לתקופה קצרה יותר יחייב ת־דירות הפצה גבוהה יותר ויביא ל־ייקור מה של כל דיאליזה ביתית.

הטיפול ההדבשאסראפים של הד־עה ייעשה, לפחות בתקופה הראשו־נית, בידי המרכזים הנפרולוגים האיזוריים, כל מרכז איזורי יעקוב אחר ההתפתחות המחלה ובעיות ה־ חולים בין חולה האיזורית, ידאג, בראשונה חולים המביאים. יודאג ל־התקנת הציוד הביתי הנדרש, יעקוב אחר תקינות הציוד, יבואר את ה־...

יתכן שעם ההספקה הישה הבי־תית, הא־ציה יהא צורך להקים גוף מנהלי, מצומצם ביותר, אשר יקבל על עצמו את ההספקה הזוכרות.

חולים מחוברים לכליה מלאכותית במכון הנפרולוגי בבית-החולים "בילינסון"

יעקבי א

יום ששי ד' אייר תשל"ד 26.4.74